

Anexa nr. 18

Programe de examen
pentru disciplinele din curriculumul de specialitate (CS),
filiera vocațională, profilul teologic

Culte: Adventist de Ziua a Șaptea, Baptist,
Greco-Catolic, Musulman, Ortodox, Penticostal, Reformat,
Romano-Catolic de limbă maghiară, Romano-Catolic de limbă română,
Unitarian

Examenul național de bacalaureat - 2030
Învățământ liceal

TABEL CENTRALIZATOR AL PROGRAMELOR DE EXAMEN

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
1.	DOG_ADV_P1	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Adventistă
2.	CB_ADV_P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Adventistă
3.	ICBA_ADV_P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Adventistă
4.	DB_BAP_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Baptistă
5.	SVT_BAP_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Baptistă
6.	SNT_BAP_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Baptistă
7.	CAT_GRE_CAT_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Greco-Catolică
8.	CAT_GRE_CAT_P2 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
9.	TPC_GRE_CAT_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
10.	LLRC_P1 (CS)	E – a doua probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Greco-Catolică
11.	SB_GRE_CAT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Greco-Catolică
12.	SB_GRE_CAT_P2 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
13.	VP_MUS_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Musulmană
14.	LI_MUS_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Musulmană
15.	SPFD_MUS_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Musulmană
16.	IBOR_ORT_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Ortodoxă
17.	IBOR_ORT_P2 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Ghid turism religios
18.	IBOR_ORT_P3 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Patrimoniu cultural
19.	IBOR_ORT_P4 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Muzică bisericească

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
20.	DGO_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Ortodoxă
21.	SSS_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Ortodoxă
22.	GTR_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
23.	TAT_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
24.	SFD_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Patrimoniu Cultural
25.	IAE_ORT_P1 (CS)	E2 – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Patrimoniu Cultural
26.	MB_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Muzică Bisericească
27.	IMB_ORT_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Muzică Bisericească
28.	DB_PENT_P1	Proba E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Penticostală
29.	SNT_PENT_P1	Proba E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Penticostală
30.	PNE_PENT_P1	Proba E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Penticostală
31.	SB_REF_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Reformată
32.	IBR_REF_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Reformată
33.	IR_REF_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Reformată
34.	SB_RCLMA_P1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
35.	SB_RCLMA_P2 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
36.	TM_RCLMA_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
37.	TF_RCLMA_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
38.	CAT_RCLMA_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
39.	GTR_RCLMA_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios

Nr. crt.	Cod programă de examen (BAC)	Proba	Raportare (TC / TC+CS / CS)	Filiera	Profilul	Specializarea/Domeniul/ Calificările profesionale
40.	SB_ROM_C AT_LRO_P1	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
41.	SB_ROM_C AT_LRO_P2	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
42.	CAT_ROM_ CAT_LRO_ P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
43.	CAT_ROM_ CAT_LRO_ P2	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
44.	LUC_RO M_CAT_ LRO_P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Romano-Catolică
45.	IB_ROM_C AT_LRO_P1	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Ghid Turism Religios
46.	SB_Unit_P 1 (CS)	E – prima probă	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Unitariană
47.	IBU_Unit_ P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Unitariană
48.	IR_Unit_P1 (CS)	E – a doua probă (la alegere)	CS	Vocațională	Teologic	Teologie Unitariană

Anexa nr.18.1. Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* – DOG_ADV_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 189**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul analizează, interpretează, argumentează și aplică în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1.	Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință
C.G.2.	Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic
C.G.3.	Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente
C.G.4.	Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

C.G.1. – Demonstrarea autorității Bibliei ca normă de credință

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.1.1.	Definirea conceptelor biblice specifice fiecărei doctrine
CS.1.2.	Utilizarea corectă a limbajului și conceptelor religioase pentru recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință
CS.1.3.	Analizarea textelor biblice de referință în vederea susținerii autorității Bibliei

C.G.2. – Utilizarea gândirii critice în analiza textului biblic

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.2.1.	Identificarea textelor religioase de referință care susțin doctrina studiată
CS.2.2.	Explicarea textelor religioase de referință specifice doctrinei studiate
CS.2.3.	Formularea de argumente biblice în vederea fundamentării dogmei adventiste

C.G.3. – Interpretarea Bibliei în scopul formării de atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.3.1.	Identificarea atitudinilor și comportamentelor derivate din aplicarea doctrinelor biblice
CS.3.2.	Examinarea consecințelor integrării principiilor biblice în viața creștinului
CS.3.3.	Inventarierea atitudinilor și comportamentelor derivate din doctrinele studiate

C.G.4. – Exprimarea identității religioase în viața personală și în societate

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.4.1.	Observarea diferențelor dintre principiile biblice și normele sociale și etice contemporane
CS.4.2.	Demonstrarea relevanței doctrinelor studiate în viața personală și în societatea contemporană
CS.4.3.	Argumentarea consecințelor integrării principiilor biblice în experiența personală și a comunității

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi⁸
1. Doctrina despre Dumnezeu	1.1. Cuvântul lui Dumnezeu 1.1.1. Revelația divină 1.1.2. Inspirația Scripturii 1.1.3. Autoritatea Scripturii 1.2. Dumnezeuirea 1.2.1. Cunoașterea și existența lui Dumnezeu 1.2.2. Atributele și dinamica dumnezeirii 1.3. Dumnezeu Tatăl 1.3.1. Dumnezeu Tatăl în Vechiul Testament 1.3.2. Dumnezeu Tatăl în Noul Testament 1.4. Dumnezeu Fiul 1.4.1. Natura divină a Domnului Hristos 1.4.2. Natura umană a Domnului Hristos 1.4.3. Funcțiile Domnului Hristos 1.5. Dumnezeu Duhul Sfânt 1.5.1. Personalitatea Duhului Sfânt 1.5.2. Lucrarea Duhului Sfânt
2. Doctrina despre om	2.1. Creația 2.1.1. Istoria creației 2.1.2. Scopul creației 2.1.3. Importanța creației 2.2. Natura omului 2.2.1. Originea omului 2.2.2. Căderea în păcat 2.2.3. Urmările căderii în păcat
3. Doctrina despre mântuire	3.1. Marea luptă 3.1.1. Originea luptei 3.1.2. Esența mării lupte 3.2. Viața, moartea și învierea Domnului Hristos 3.2.1. Harul mântuitor 3.2.2. Lucrarea de împăcare 3.2.3. Jertfa ispășitoare 3.3. Experiența mântuirii 3.3.1. Îndreptățirea 3.3.2. Sfințirea 3.4. Creșterea în Hristos 3.4.1. Nașterea din nou 3.4.2. Fazele pocăinței

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
4. Doctrina despre biserică	4.1. Biserica 4.1.1. Biserica în Scripturi 4.1.2. Conducerea bisericii 4.2. Rămășița și misiunea ei 4.2.1. Rămășița bisericii 4.2.2. Cele trei solii îngerești 4.3. Unitatea în trupul lui Hristos 4.3.1. Unitatea bisericii 4.3.2. Realizarea unității 4.4. Botezul 4.4.1. Botezul în Scripturi 4.4.2. Semnificația botezului 4.4.3. Condiții pentru botez 4.5. Cina Domnului 4.5.1. Instituirea Cinei Domnului 4.5.2. Semnificația Cinei Domnului 4.6. Darurile și slujbele spirituale 4.6.1. Darurile spirituale 4.6.2. Scopul darurilor spirituale 4.7. Darul profeției 4.7.1. Darul profetic în Scripturi 4.7.2. Darul profetic la finalul istoriei 4.7.3. Biblia și profeții postbiblici
5. Doctrina despre viața creștină	5.1. Legea lui Dumnezeu 5.1.1. Legea morală 5.1.2. Legea ceremonială 5.1.3. Legea și Evanghelia 5.2. Sabatul 5.2.1. Originea și scopul Sabatului 5.2.2. Sabatul în Noul Testament 5.2.3. Pseudo-sabatul 5.3. Administrarea creștină a resurselor vieții 5.3.1. Proprietar și administrator 5.3.2. Zecimea 5.3.3. Dăruirea 5.4. Comportamentul creștin 5.4.1. Reforma sănătății 5.4.2. Recrearea creștină 5.4.3. Îmbrăcămintea creștină 5.5. Căsătoria și familia 5.5.1. Noțiunea de familie 5.5.2. Fazele căsătoriei 5.5.3. Statutul bărbatului și al femeii
6. Doctrina despre evenimentele finale	6.1. Lucrarea Domnului Hristos în Sanctuarul ceresc 6.1.1. Sanctuarul ceresc 6.1.2. Curățirea Sanctuarului 6.1.3. Judecata de cercetare 6.2. A doua venire a Domnului Hristos

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	6.2.1. Făgăduința și scopul revenirii 6.2.2. Felul și timpul revenirii 6.2.3. Semnele revenirii 6.3. Moartea și învierea 6.3.1. Starea omului în moarte 6.3.2. Spiritismul 6.3.3. Învierea 6.4. Mileniul și sfârșitul păcatului 6.4.1. Evenimente dinaintea mileniului 6.4.2. Evenimente din timpul mileniului 6.4.3. Evenimente de la sfârșitul mileniului 6.5. Noul Pământ 6.5.1. Noul Ierusalim 6.5.2. Viața pe Noul Pământ

Anexa nr.18.2. Programa de examen pentru disciplina *Cunoștințe Biblice, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* – CB_ADV_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Cunoștințe Biblice, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 188**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul analizează, interpretează, argumentează și aplică în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1.	Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință
C.G.2.	Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic
C.G.3.	Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini și comportamente
C.G.4.	Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Recunoașterea Bibliei ca autoritate și normă de credință

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Identificarea structurii și conținutului Bibliei, sursă revelată
IX.CS.1.2.	Clasificarea perioadelor istoriei biblice specifice Vechiului Testament
IX.CS.1.3.	Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal
IX.CS.1.4.	Aplicarea normelor de credință în viața personală
X.CS.1.1.	Identificarea perioadelor istoriei biblice specifice Vechiului Testament
X.CS.1.2.	Explicarea rolului judecătorilor, împăraților și profeților în exercitarea autorității divine
X.CS.1.3.	Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal
X.CS.1.4.	Dezvoltarea de modele de credință pe baza tipurilor hristologice din Vechiul Testament
XI.CS.1.1.	Explicarea rolului Noului Testament ca izvor al adevărului revelat și al normelor de viață creștină
XI.CS.1.2.	Argumentarea autorității lui Domnului Isus Hristos ca fundament al credinței
XI.CS.1.3.	Integrarea învățăturilor lui Domnului Isus Hristos în viața personală și comunitară
XII.CS.1.1.	Recunoașterea stilurilor literare utilizate în scrierea Bibliei
XII.CS.1.2.	Identificarea structurii și conținutului Bibliei, sursă revelată

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.3.	Aplicarea normelor de credință în viața personală
XII.CS.1.4.	Argumentarea valorii morale și spirituale a Bibliei în orientarea comportamentului personal

CG2 – Utilizarea gândirii critice în interpretarea textului biblic

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Explicarea contextului istoric, cultural și lingvistic al textelor biblice
IX.CS.2.2.	Analizarea textului biblic cu scopul formării unor valori morale
IX.CS.2.3.	Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă
IX.CS.2.4.	Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul și responsabilitatea respectării valorilor creștine în viața personală
X.CS.2.1.	Observarea contextului istoric și cultural al Vechiului Testament cu scopul înțelegerii semnificației textelor biblice
X.CS.2.2.	Analizarea importanței lucrării lui Dumnezeu în devenirea spirituală a omului pe baza unor texte religioase studiate
X.CS.2.3.	Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă
X.CS.2.4.	Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul și responsabilitatea respectării valorilor creștine în viața personală
XI.CS.2.1.	Descrierea contextului istoric, cultural și lingvistic al textelor biblice specifice Noului Testament
XI.CS.2.2.	Identificarea principalelor mesaje teologice și morale din textele evanghelice
XI.CS.2.3.	Compararea valorilor etice din mesajul Domnului Isus Hristos cu tradiția iudaică
XI.CS.2.4.	Argumentarea semnificației morale și spirituale a parabilelor și predicilor Domnului Isus Hristos
XII.CS.2.1.	Identificarea temelor scrierilor poetice, profetice și epistolare din perspectivă contemporană
XII.CS.2.2.	Analizarea limbajului poetic, sapiențial, profetic și epistolar al textului biblic cu scopul formării unor valori estetice și etice
XII.CS.2.3.	Argumentarea relevanței mesajului biblic pentru realitățile contemporane printr-o abordare responsabilă și deschisă
XII.CS.2.4.	Argumentarea importanței lucrării Duhului Sfânt în devenirea spirituală a omului pe baza experiențelor relatate în textul biblic
XII.CS.2.5.	Formularea unui punct de vedere propriu referitor la rolul și responsabilitatea respectării valorilor creștine în viața personală

CG3 – Interpretarea evenimentelor biblice în scopul formării de atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Recunoașterea unor modele de atitudini și comportamente creștine în exemplele biblice
IX.CS.3.2.	Identificarea mesajului moral și spiritual al principalelor evenimente din istoria patriarhilor și a poporului Israel
IX.CS.3.3.	Conștientizarea implicării lui Dumnezeu în istoria poporului ales
IX.CS.3.4.	Corelarea valorilor transmise de evenimentele biblice cu situații concrete de viață
X.CS.3.1.	Numirea unor modele de atitudini și comportamente creștine în exemplele biblice
X.CS.3.2.	Identificarea mesajului moral și spiritual al principalelor evenimente din istoria poporului Israel

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.3.3.	Corelarea situațiilor de exil și robie cu realități morale contemporane în scopul înțelegerii abaterii de la valorile spirituale
X.CS.3.4.	Integrarea valorilor transmise de personajele biblice în viața personală și a comunității
XI.CS.3.1.	Identificarea principalelor evenimente din viața și activitatea Domnului Isus Hristos și a apostolilor
XI.CS.3.2.	Interpretarea evenimentelor majore din viața Domnului Isus Hristos în contextul Planului de Mântuire
XI.CS.3.3.	Analizarea comportamentelor și atitudinilor manifestate de Domnul Isus Hristos și de apostoli pentru a desprinde modele de viață
XI.CS.3.4.	Formularea unei opinii argumentate privind semnificația morală și spirituală a unui episod din viața Domnului Isus Hristos
XII.CS.3.1.	Identificarea simbolurilor, imaginilor și expresiilor poetice în literatura biblică
XII.CS.3.2.	Analizarea modului în care poezii, profeții și apostolii exprimă relația om-Dumnezeu-societate
XII.CS.3.3.	Corelarea învățăturilor poetice, profetice și epistolare cu experiențele personale pentru dezvoltarea unei conduite morale
XII.CS.3.4.	Formularea unei opinii argumentate asupra valorilor etice pornind de la modelele biblice

CG4 – Manifestarea unui comportament moral în viața personală și în societate în acord cu principiile biblice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Identificarea modalităților de integrare a principiilor biblice în viața societății contemporane
IX.CS.4.2.	Implementarea valorilor inspirate de principiile biblice în propriul comportament, precum iubirea iertarea, dreptatea, compasiunea și respectul față de natură
IX.CS.4.3.	Analizarea consecințelor unor atitudini și comportamente asupra vieții personale, prin raportare la principiile biblice
IX.CS.4.4.	Argumentarea rolului formativ pe care îl are ascultarea de Dumnezeu în viața omului
IX.CS.4.5.	Argumentarea importanței lucrării lui Dumnezeu în devenirea spirituală a omului pe baza unor textelor religioase studiate
X.CS.4.1.	Analizarea consecințelor unor atitudini și comportamente asupra vieții personale, prin raportare la principiile biblice
X.CS.4.2.	Argumentarea importanței personajelor biblice ca modele de credință, curaj și responsabilitate socială
X.CS.4.3.	Aplicarea principiilor biblice vechi testamentale, precum: credința, dreptatea, ascultarea, iubirea de aproapele în contexte morale și sociale actuale
XI.CS.4.1.	Identificarea modalităților de integrare a principiilor biblice promovate de Domnul Isus Hristos în viața societății contemporane
XI.CS.4.2.	Compararea vieții religioase a Bisericii primare cu situațiile morale și sociale actuale
XI.CS.4.3.	Argumentarea importanței Duhului Sfânt în transformarea și conduita creștinului
XI.CS.4.4.	Implementarea unor comportamente inspirate din exemplul Domnului Isus Hristos manifestate prin bunătate, iertare, dreptate, respect și solidaritate
XII.CS.4.1.	Recunoașterea valorilor morale și spirituale specifice diferitelor stiluri literare
XII.CS.4.2.	Identificarea modalităților de integrare a principiilor biblice în viața societății contemporane

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.4.3.	Aplicarea învățăturilor morale din cărțile poetice, profetice și epistolare la situațiile de viață personală și comunitară
XII.CS.4.4.	Analizarea consecințelor morale ale comportamentului personal prin raportarea la principiile biblice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni generale despre Sfânta Scriptură	1.1. Tematica Bibliei 1.1.1. Creația: originea universului și a omenirii 1.1.2. Căderea: păcatul și despărțirea de Dumnezeu 1.1.3. Mântuirea: planul de salvare și revenirea la Dumnezeu; 1.1.4. Împărăția lui Dumnezeu: promisiunea și realizarea planului divin 1.2. Inspirația Sfintei Scripturi 1.2.1. Scriptura este scrisă sub influența Duhului Sfânt 1.2.2. Autorii umani: transmite mesajul divin prin intermediul oamenilor aleși; 1.2.3. Credibilitatea și autoritatea: Biblia ca sursă supremă de adevăr și învățătură morală 1.3. Canonul și structura Bibliei 1.3.1. Canonul: lista oficială a textelor sacre; 1.3.2. Structura: Vechiul și Noul Testament, împărțite în cărți istorice, poetice, profetice, epistole și evanghelii 1.4. Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi 1.4.1. Perioadele biblice: patriarhi, ieșirea din Egipt, monarhie, exil, perioada profetică; 1.4.2. Context cultural și istoric: civilizații antice, influența lor asupra textelor și înțelegerii mesajului biblic 1.5. Perioadele istoriei biblice 1.5.1. Perioada patriarhilor: Avraam, Isaac, Iacov 1.5.2. Exodul și peregrinarea în deșert 1.5.3. Regii și profeții: David, Solomon, Isaia, Ieremia 1.5.4. Exilul și reparația în Ierusalim: perioada persană și elenistică
2. Protoistoria omenirii	2.1. Dumnezeu Creator – un Dumnezeu al iubirii 2.1.1. Dumnezeu ca sursă a iubirii absolute 2.1.2. Crearea lumii și a omului ca act de iubire desăvârșită 2.1.3. Dragostea lui Dumnezeu manifestată prin grija pentru creație 2.2. Sabatul – memorial al creațiunii 2.2.1. Originea Sabatului și semnificația lui în Vechiul Testament 2.2.2. Sabatul ca zi de odihnă și închinare adusă lui Dumnezeu 2.2.3. Sabatul ca semn al legământului între Dumnezeu și poporul Său 2.2.4. Relevanța Sabatului pentru viața spirituală a credincioșilor 2.3. Căderea în păcat 2.3.1. Alegerea liberă și responsabilitatea omului 2.3.2. Primele consecințe ale păcatului asupra omenirii 2.3.3. Separarea omului de Dumnezeu prin păcat 2.3.4. Nevoia de mântuire și reconciliere 2.3.5. Planul lui Dumnezeu pentru salvarea omului 2.4. Judecata lui Dumnezeu - Noe și potopul 2.4.1. Răutatea omenirii și decizia judecății divine 2.4.2. Alegerea lui Noe ca om drept și încrezător în Dumnezeu

Domenii de conținut	Conținuturi
	2.4.3. Potopul ca simbol al curățirii și începutului nou 2.4.4. Legământul lui Dumnezeu cu Noe – semnul curcubeului 2.5. Turnul Babel - lecția despre supunerea față de voința lui Dumnezeu
3. Istoria patriarhilor poporului Israel	3.1. Avraam 3.1.1. Chemarea lui Avraam și legământul cu Dumnezeu 3.1.2. Credința și ascultarea ca modele de viață creștină 3.1.3. Testul credinței: oferirea lui Isaac ca jertfă 3.1.4. Rolul lui Avraam în istoria mântuirii și părintele poporului ales 3.2. Isaac 3.2.1. Nașterea miraculoasă ca împlinire a promisiunii divine 3.2.2. Viața lui Isaac și continuarea legământului 3.2.3. Provocările legate de binecuvântare și relațiile familiale 3.2.4. Rolul lui Isaac în păstrarea promisiunii lui Dumnezeu 3.3. Iacov 3.3.1. Lupta cu îngerul și schimbarea numelui în Israel 3.3.2. Povestea vieții lui: înșelăciune, exil, reconciliere Creșterea în Hristos 3.4. Iosif 3.4.1. Visurile și vânzarea ca sclav de frații săi 3.4.2. Viața în Egipt: dreptate, credință și iertare 3.4.3. Rolul său în salvarea familiei și a poporului 3.4.4. Providența lui Dumnezeu în viața lui și lecția integrității
4. Istoria poporului Israel	4.1. Cadrul exodului 4.1.1. Context social și politic 4.1.2. Evenimente biblice 4.1.3. Atestări arheologice 4.2. Moise – formarea unui lider și simbolul hristologic 4.3. Providența lui Dumnezeu de la Egipt la Sinai 4.3.1. Chemarea lui Moise și mandatul divin pentru eliberarea poporului 4.3.2. Minunile și judecățile trimise asupra Egiptului, arătând puterea și grija lui Dumnezeu 4.3.3. Trecerea miraculoasă prin Marea Roșie ca demonstrație a protecției divine 4.3.4. Legământul de la Sinai: revelația Legii și stabilirea relației de credință și ascultare 4.4. Comunitatea cultică 4.5. Sanctuarul – simbol al mării lucrări de salvare 4.6. Cei patruzeci de ani în pustie – consecințe ale neascultării 4.6.1. Balaam și criza premergătoare intrării în Canaan 4.6.2. Alocuțiunea finală a lui Moise Cîna Domnului 4.7. Cucerirea Canaanului și consolidarea poporului Israel sub conducerea lui Iosua
5. Istoria poporului Israel sub conducerea judecătorilor	5.1. Judecători în Israel 5.1.1. Ghedeon - puterea minunilor 5.1.2. Samson - înălțare și declin 5.1.3. Rut - exemplu de supunere 5.1.4. Samuel în slujba Domnului
6. Perioada monarhiei	6.1. Saul – primul împărat al lui Israel 6.2. David – om după inima lui Dumnezeu 6.3. Solomon – un împărat al înțelepciunii

Domenii de conținut	Conținuturi
	6.4. Despărțirea regatului în Iuda și Israel 6.4.1. Context istoric și politic: moartea regelui Solomon și începutul divizării regatului); Problemele politice și sociale care au dus la nemulțumirea poporului față de conducerea centrală; Ascensiunea lui Roboam în Iuda și a lui Ieroboam în Israel 6.4.2. Cauzele divizării (Idolatria și neascultarea regilor, în special a lui Solomon, ca factor declanșator al despărțirii; Conflictele între triburi și tradițiile care au influențat separarea celor 12 seminții; Trădarea și nemulțumirile cauzate de taxele excesive și politica severă a lui Roboam) 6.4.3. Caracteristicile regatelor: Regatul de Nord: 10 seminții, conduse de Ieroboam, practici religioase controversate și idolatrie; Regatul de Sud: 2 seminții, condus de casa lui David, păstrarea Templului din Ierusalim și a cultului adevărat 6.4.4. Consecințe pe termen lung (Slăbirea și distrugerea Regatului de Nord de către Asiria în secolul al VIII-lea î.Hr.; Exilul și declinul Regatului de Sud în fața invaziilor babiloniene; Impactul despărțirii asupra identității naționale, spirituale și profetice a poporului lui Israel) 6.5. Împărații lui Iuda 6.5.1. Principalii împărați ai regatului Iuda: Roboam, Ezechia, Iosia 6.5.2. Caracterizarea conducerii lor: credincioși și necredincioși, cu accent pe reformele religioase și păstrarea cultului în Templu 6.6. Împărații lui Israel 6.6.1. Originea regatului de Nord și ruptura față de casa lui David 6.6.2. Principalii împărați: Ieroboam I, Ahab, Omri 6.6.3. Descrierea conducerii lor, cu accent pe idolatria și decăderea spirituală 6.6.4. Distrugerea regatului Israel de către Asiria și exilul poporului 6.7. Profeti care activează în perioada monarhiei 6.7.1. Ilie 6.7.2. Elisei
7. Istoria exilului	7.1. Prezentare generală a perioadei exilului 7.1.1. Contextul istoric: Exilul babilonian a fost o perioadă crucială în istoria poporului Israel, când evreii din Regatul Iuda au fost duși robi în Babilon, în urma asaltului și cuceririi Ierusalimului de către împăratul Nebucadnețar al II-lea în anul 586 î.Hr. 7.1.2. Deportările: Au existat trei deportări majore în Babilon, în anii 605 î.Hr., 597 î.Hr. și 586 î.Hr. În aceste deportări au fost duși împărați, nobili, meșteșugari și o parte semnificativă a populației. 7.1.3. Viața în exil: Evreii au păstrat identitatea religioasă și culturală chiar și în captivitate. 7.1.4. Profetii Ieremia și Daniel au jucat un rol esențial în menținerea speranței și a credinței poporului, predicând întoarcerea și restaurarea națiunii evreiești conform promisiunilor divine. 7.1.5. Sfârșitul exilului: Exilul s-a încheiat în 538 î.Hr., când regele persan Cyrus cel Mare a cucerit Babilonul și a permis evreilor să se întoarcă în țara lor și să reconstruiască Templul 7.2. Daniel

Domenii de conținut	Conținuturi
	7.2.1. Viața și contextul lui Daniel în exilul babilonian: adaptare și credință în mediu ostil; 7.2.2. Credincioșia și integritatea lui Daniel în fața provocărilor (ex.: refuzul hranei necurate, rugăciunea constantă) 7.2.3. Exemplul de leadership spiritual și curaj moral, inclusiv în povestea din groapa cu lei; 7.2.4. Rolul său în menținerea credinței poporului și anticiparea restaurării divine 7.3. Estera 7.3.1. Povestea salvării poporului evreu în timpul exilului persan prin curajul și înțelepciunea Esterei 7.3.2. Rolul Esterei ca regină și intermediar între popor și conducerea persană; Tema providenței divine și implicarea oamenilor în planul lui Dumnezeu 7.3.3. Lecții despre curajul, mijlocirea și responsabilitatea morală în fața nedreptății; Impactul său asupra identității și supraviețuirii poporului evreu în exil
8. Istoria restaurării	8.1. Prezentare generală a perioadei restaurării 8.1.1. Întoarcerea din exil: Evreii au fost eliberați de sub ocupația babiloniană, iar Cyrus a emis un edict care a permis reconstrucția Templului din Ierusalim și refacerea comunității 8.1.2. Reconstrucția Templului: Reconstruirea Templului a fost centrală pentru restaurarea cultului religios, fiind simbolul revenirii la închinarea adevărată și la identitatea națională și spirituală 8.1.3. Reorganizarea religioasă și socială: S-au pus bazele practicii iudaice ulterioare, inclusiv citirea Torei în public, care a consolidat conștiința religioasă și socială a poporului 8.1.4. Contextul politic și cultural: Evreii au trăit sub dominația Imperiului Persan cu o anumită autonomie, îmbinând tradițiile lor cu influențe externe. 8.2. Ezra 8.2.1. Rolul lui Ezra ca preot și învățător al Legii 8.2.2. Conducerea întoarcerii evreilor din exil și restaurarea practicilor religioase 8.2.3. Reforma spirituală și socială: reînnoirea legământului și aplicarea Torei 8.2.4. Impactul activității lui Ezra asupra identității și unității poporului în perioada restaurării 8.3. Neemia 8.3.1. Funcția lui Neemia ca guvernator și lider politic al Ierusalimului restaurat 8.3.2. Organizarea reconstrucției zidurilor Ierusalimului și protecția cetății 8.3.3. Mobilizarea comunității și gestionarea opoziției externe și interne 8.3.4. Promovarea reformelor sociale și a respectului față de Lege 8.3.5. Consolidarea stabilității comunității evreiești în contextul dominării persane
9. Introducere în studiul Evangheliilor	9.1. Introducere în Noul Testament: canonul Noului Testament

Domenii de conținut	Conținuturi
	9.1.1. Contextul istoric, geografic social și religios 9.1.2. Structura Noului Testament 9.1.3. Autorii evangheliilor 9.1.4. Tematica evangheliilor 9.1.5. Evangheliile sinoptice
10. Viața Domnului Isus Hristos	10.1. Evenimentele de la nașterea Domnului Isus Hristos 10.1.1. Contextul istoric și politic al nașterii lui Isus: recensământul ordonat de Cezarul Augustus, domnia lui Irod 10.1.2. Drumul Mariei și al lui Iosif de la Nazaret la Betleem pentru recensământ 10.1.3. Nașterea în Betleem și împrejurimile sale: lipsa locului într-o casă, adăpostul în iesle 10.1.4. Anunțul nașterii către păstori de către îngeri și reacția păstorilor 10.1.5. Vizita magilor de la Răsărit, urmarea stelei și darurile aduse Pruncului 10.1.6. Pericolul adus de regele Irod și fuga familiei în Egipt pentru a-și salva viața 10.1.7. Întoarcerea familiei în Nazaret după moartea lui Irod și stabilirea acolo 10.1.8. Profetiile mesianice legate de Nașterea lui Isus 10.2. Copilăria Domnului Isus Hristos 10.3. Botezul Domnului Isus Hristos 10.3.1. Contextul botezului lui Isus: întâlnirea cu Ioan Botezătorul la râul Iordan 10.3.2. Scurtă descriere a botezului: coborârea Duhului Sfânt în chip de porumbel și vocea Tatălui care îl proclamă pe Isus Fiul Său preaiubit 10.3.3. Semnificațiile teologice ale botezului lui Isus: începutul lucrării publice, identificarea cu păcătoșii, prefigurarea morții și învierii Sale 10.3.4. Manifestarea explicită a Treimii în botez: prezența Tatălui, Fiului și Duhului Sfânt 10.3.5. Rolul botezului în doctrina creștină 10.3.6. Impactul botezului asupra misiunii lui Isus și semnificația pentru credincioși și botezul creștin 10.4. Ispitirea Domnului Isus Hristos 10.4.1. Contextul ispitirii: călătoria în pustie condusă de Duhul Sfânt 10.4.2. Cele trei ispite: transformarea pietrelor în pâine, aruncarea de pe streșina templului, închinarea diavolului pentru stăpânirea lumii 10.4.3. Răspunsurile lui Isus: citate din Scriptură și reafirmarea ascultării de Dumnezeu. 10.4.4. Semnificația teologică a ispitirii: biruința asupra ispitelor omenești și pregătirea pentru misiunea publică 10.5. Evenimente prevestitoare în săptămâna patimilor 10.5.1. Intrarea triumfală în Ierusalim și întâmpinarea de către mulțimi 10.5.2. Curățirea Templului și confruntarea cu liderii religioși 10.5.3. Predicile și învățăturile din Templu. 10.5.4. Ultima zi în Templu: vorbele despre sfârșit și judecată 10.6. Ultima Cină

Domenii de conținut	Conținuturi
	10.6.1. Pregătirea cinei pascale 10.6.2. Instituirea Cinei Domnului: pâinea și vinul ca simboluri ale trupului și sângelui lui Hristos 10.6.3. Spălarea picioarelor: exemplul umilinței și slujirii 10.6.4. Înțelesul misiunii apostolilor și legătura cu jertfa lui Isus 10.7. Procesul Domnului Isus Hristos 10.7.1. Arestat în Grădina Ghetsimani. 10.7.2. Judecarea în fața Sinedriului 10.7.3. Procesul la Pilat și Irod 10.7.4. Sentința și condamnarea la moarte 10.8. Răstignirea și moartea Domnului Isus Hristos 10.8.1. Drumul către Golgota și suferințele pe cruce 10.8.2. Rugăciunile și cuvintele rostite pe cruce 10.8.3. Moartea și întunericul peste țară 10.8.4. Sigiliul mormântului și paza soldaților 10.9. Învierea și înălțarea Domnului Isus Hristos 10.9.1. Descoperirea mormântului gol de către femei 10.9.2. Aparițiile Domnului înviat către ucenici și alte persoane 10.9.3. Misiunea de a propovădui Evanghelia 10.9.4. Înălțarea la cer și promisiunea venirii Sale
11. Lucrarea publică a Domnului Isus Hristos	11.1. Ioan Botezătorul – precursor al Domnului Isus Hristos 11.2. Alegerea ucenicilor 11.3. Lucrarea lui Isus prin minuni 11.3.1. Tipuri de minuni realizate: vindecări, învierea morților, stăpânirea naturii, alungarea demonilor 11.3.2. Reacțiile oamenilor față de minuni 11.3.3. Minunile ca dovadă a divinității lui Isus și întărirea credinței 11.4. Lucrarea mântuirii prezentată prin parabole 11.4.1. Definiția și rolul parabolilor în învățătura lui Isus 11.4.2. Parabole reprezentative: Semănătorul, Fiul risipitor, Talanții, Pilda Samariteanului milostiv 11.4.3. Mesajele morale și spirituale transmise prin parabole 11.4.4. Importanța parabolilor pentru înțelegerea Împărăției lui Dumnezeu 11.5. Predica de pe Muntele Fericirilor 11.5.1. Contextul și audiența predicii 11.5.2. Analiza celor opt Fericiri și semnificația lor 11.5.3. Mesajul central despre caracterul și atitudinile creștine 11.5.4. Impactul predicii asupra eticii și vieții creștine 11.6. Metodele Domnului Isus Hristos de a trata păcatul și pe păcătoși 11.6.1. Înțelepciunea și compasiunea în abordarea păcatului 11.6.2. Exemplaritatea personală și iertarea 11.6.3. Rolul pocăinței și chemarea la schimbare 11.7. Trimiterea ucenicilor ca misionari 11.7.1. Porunca de a merge și a face ucenici în toate neamurile 11.7.2. Provocările și biruințele trimișilor 11.7.3. Impactul misiunii în extinderea creștinismului
12. Cartea Faptelor Apostolilor	12.1. Prezentare generală 12.1.1. Contextul istoric și autorul cărții – Luca 12.1.2. Structura și temele principale ale cărții 12.1.3. Importanța cărții Faptelor Apostolilor pentru înțelegerea începuturilor creștinismului 12.2. Primul martir creștin

Domenii de conținut	Conținuturi
	12.2.1. Viața și lucrarea lui Ștefan 12.2.2. Discursul și mărturia lui Ștefan înaintea Sinedriului 12.2.3. Moartea lui Ștefan și semnificația martirajului 12.2.4. Impactul morții lui Ștefan asupra comunității creștine 12.3. Lucrarea lui Petru 12.3.1. Predicile și minunatele făcute de Petru 12.3.2. Rolul lui Petru în convertirea poporului 12.3.3. Vizita și lucrările în afara Ierusalimului (ex. casa lui Corneliu) 12.3.4. Importanța lui Petru în conducerea Bisericii primare 12.4. Convertirea lui Saul din Tars 12.4.1. Viața lui Saul înainte de convertire 12.4.2. Experiența de pe drumul către Damasc 12.4.3. Transformarea personală și botezul lui Saul-Pavel 12.4.4. Începutul lucrării misionare a lui Pavel 12.5. Răspândirea Evangheliei la neamuri 12.5.1. Deschiderea misiunii către neamuri 12.5.2. Convertirea lui Corneliu și implicațiile istorice 12.5.3. Rugăciunea și căutarea căii spre mântuire pentru toate popoarele 12.6. Călătorii misionare 12.6.1. Primele călătorii ale lui Pavel și ucenicilor săi 12.6.2. Locurile vizitate și întărirea bisericilor 12.6.3. Provocările întâmpinate și biruințele 12.6.4. Rolul acestor călătorii în extinderea Bisericii 12.7. Rolul Duhului Sfânt în conducerea Bisericii primare 12.7.1. Îndrumarea Duhului în deciziile importante 12.7.2. Darurile și roadele Duhului Sfânt în comunitate 12.7.3. Continuarea lucrării Duhului pentru unitate și misiune
13. Cărțile poetice	13.1. Prezentare generală a poeziei ebraice 13.1.1. Origini și context: Poezia ebraică se identifică prin psalmi, imnuri, proverbe și profeții poetice. Componentele ei reflectă nevoia de exprimare a relației omului cu Dumnezeu și a trăirilor spirituale. 13.1.2. Caracteristici stilistice: Poezia ebraică se remarcă prin paralelismul ideatic – repetiția sau contrastul de idei între două versuri alăturate, jocuri de cuvinte, repetiții ale sunetelor și ritmuri accentuate, deși nu se bazează pe rimă precum poezia occidentală. Ritmul este adesea neregulat, iar rima absentă sau ocazională. 13.1.3. Tematică: Poezia ebraică explorează teme religioase și morale precum închinarea, laudă, rugăciune, mânia divină, suferința, speranța și încrederea în Dumnezeu. Ea exprimă relația personală și comunitară cu divinitatea și reflectă experiențe umane profunde. 13.2. Psalmii 13.2.1. Structura și tipurile de psalmi: laudă, rugăciune, penitențial, de înțelepciune, profetic, imnuri 13.2.2. Autori și context: David ca principalul psalmist, dar și alți autori 13.2.3. Temele centrale: închinarea, încrederea în Dumnezeu, suferința, mulțumirea și speranța 13.2.4. Rolul psalmilor în cultul religios și în viața spirituală personală 13.2.5. Psalmii ca expresie a trăirilor sufletești și mijloc de comunicare cu Dumnezeu 13.3. Literatura sapiențială: Proverbe și Ecclesiastul

Domenii de conținut	Conținuturi
	13.3.1. Proverbele: colecție de învățături practice și morale pentru viață dreaptă, cu accent pe ascultare și înțelepciune. 13.3.2. Ecclesiastul: reflecții filosofice despre sensul vieții, efemeritate și căutarea fericirii sub soare. 13.3.3. Contrastul între optimismul Proverbelor și scepticismul Ecclesiastului 13.4. Iov – credință în încercare 13.4.1. Experiența lui Iov și pierderile suferite: boală, pierderea averilor și a familiei 13.4.2. Dialogurile cu prietenii și încercarea de a înțelege suferința și dreptatea divină 13.4.3. Credința neclintită și răspunsurile finale ale lui Dumnezeu 13.4.4. Lecții despre suferință, răbdare și încredere în providența divină
14. Cărțile profetice	14.1. Prezentare generală a cărților profetice 14.1.1. Divizarea în profeți mari și profeți mici 14.1.2. Contextul istoric și social al profeților: exil, decădere morală și religioasă, nevoia de reformă 14.1.3. Temele centrale: chemarea la pocăință, avertismentele divine, judecata și restaurarea 14.1.4. Rolul profeților ca glas al lui Dumnezeu în istoria poporului Israel 14.2. Isaia – făgăduința mesianică 14.2.1. Profilul și contextul profetului Isaia 14.2.2. Mesajul despre mântuirea și eliberarea poporului prin Mesia 14.2.3. Viziunile și profețiile mesianice despre Nașterea, suferința și domnia lui Hristos 14.2.4. Apelul la pocăință și speranța restaurării 14.3. Ieremia – profetul lacrimilor 14.3.1. Contextul social și spiritual al profetului Ieremia: perioada pre-exilică și exilul 14.3.2. Mesajul de avertizare cu privire la păcat și urmările acestuia 14.3.3. Suferința personală a profetului, conflictele și persecuțiile suferite 14.3.4. Speranța și promisiunea unui legământ nou și veșnic 14.4. Prezentare generală a mesajul profeților mici: Iona, Mica și Maleahi 14.4.1. Iona: mesajul despre pocăința poporului din Ninive și mila lui Dumnezeu 14.4.2. Mica: chemarea la dreptate socială și judecata asupra păcatelor poporului 14.4.3. Maleahi: critica ritualurilor goale și promisiunea venirii lui Ilie ca precursor al mântuirii 14.4.4. Importanța acestor profeți în păstrarea legăturii dintre Dumnezeu și popor în vremuri de criză
15. Epistolele	15.1. Prezentare generală 15.1.1. Contextul istoric, geografic social și religios 15.1.2. Autorii epistolelor 15.2. Epistolele apostolului Pavel

Domenii de conținut	Conținuturi
	15.2.1. Contextul scrierii și destinatarii epistolelor 15.2.2. Temele fundamentale: justificarea prin credință, harul, mântuirea, viața în Duhul Sfânt 15.2.3. Învățăturile despre biserică, unitate și relațiile sociale între credincioși 15.2.4. Importanța rolului lui Pavel în răspândirea creștinismului în lumea romană 15.3. Epistolele apostolului Petru 15.3.1. Epistolele către bisericiile aflate sub presiune 15.3.2. Învățătura despre suferință, speranță și chemarea la sfințenie 15.3.3. Avertismente împotriva învățăturilor false și apelul la credință vie 15.3.4. Rolul lui Petru ca martor al lui Hristos și păstor al bisericii 15.4. Epistolele apostolului Ioan 15.4.1. Accentul pe dragoste ca temă centrală a tuturor epistolelor 15.4.2. Combaterea ereziilor emergente privind natura lui Hristos și a Duhului 15.4.3. Chemarea la trăirea în adevăr și la păstrarea unității în credință 15.4.4. Importanța relației personale cu Dumnezeu și a vieții morale 15.5. Epistola lui Iacov 15.5.1. Accentul pe credința activă, exprimată prin fapte bune 15.5.2. Temele sociale: grija pentru săraci, controlul limbii, dreptatea în comunitate 15.5.3. Evitarea formalismului religios și promovarea unei vieți pline de integritate 15.5.4. Legătura între credință și etică creștină 15.6. Epistola lui Iuda 15.6.1. Avertismente împotriva învățăturilor false și a degenerării morale 15.6.2. Chemarea la conservarea credinței sănătoase și a sfințeniei 15.6.3. Referințe la figuri și evenimente din Scriptură pentru întărirea învățăturii 15.6.4. Apelul la lupta spirituală pentru dreptate și adevăr
16. Teme fundamentale în epistole	16.1. Relația păcătosului cu Domnul Isus Hristos 16.2. Lucrarea Duhului Sfânt 16.3. Principii pentru familia creștină 16.4. Principii de viață sănătoasă 16.5. Despre prejudecățile sociale și religioase

Anexa nr.18.3. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea – ICBA_ADV_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie adventistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, Cultul Adventist de Ziua a Șaptea* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 191**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul analizează, interpretează, argumentează și aplică în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1.	Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
C.G.2.	Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice
C.G.3.	Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului
C.G.4.	Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Observarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.1.1.	Identificarea circumstanțelor, evenimentelor și personajelor cheie ce confirmă manifestarea providenței divine în istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
CS.1.2.	Articularea contribuțiilor creștinismului și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea la dezvoltarea culturii și civilizației umane
CS.1.3.	Interpretarea evenimentelor majore din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea prin prisma libertății de conștiință și a dialogului intercultural

CG2 – Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.2.1.	Definirea termenilor specifici istoriei creștinismului cu scopul clarificării evenimentelor studiate
CS.2.2.	Explorarea surselor istorice relevante pentru perioadele istorice analizate
CS.2.3.	Articularea, într-un limbaj adecvat, de opinii referitoare la diverse evenimente istorice

CG3 – Dezvoltarea unei conștiințe istorice prin integrarea valorilor creștinismului

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.3.1.	Recunoașterea unor modele de comportament creștin în exemple din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.3.2.	Corelarea relației cauză-efect într-o succesiune de evenimente sau procese istorice
CS.3.3.	Analizarea critică a factorilor care au influențat evoluția creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea
CS.3.4.	Integrarea valorilor istorice creștine, în general, și ale Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea, în special, cu scopul dezvoltării unei conștiințe istorice

CG4 – Proiectarea propriei identități religioase în contemporaneitate

Cod CS	Competențe specifice evaluate
CS.4.1.	Definirea propriei identități religioase pe baza unor exemple istorice concrete
CS.4.2.	Argumentarea alegerilor etice personale prin prisma valorilor biblice atemporale
CS.4.3.	Dezvoltarea lecțiilor învățate din istoria creștinismului și a Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea în formarea propriei identități moral-spirituale
CS.4.4.	Formularea unor judecăți de valoare pe baza conceptelor specifice studiate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Biserica primară	1.1. Creștinismul primar 1.1.1. Contribuțiile politice ale romanilor 1.1.2. Contribuțiile intelectuale ale grecilor 1.1.3. Contribuțiile religioase ale evreilor 1.1.4. Istoricitatea Domnului Isus Hristos: Mărturia păgână, iudaică și creștină 1.1.5. Caracterul și lucrarea Domnului Hristos 1.1.6. Creștinismul în Iudeea și Samaria 1.1.7. Lucrarea apostolului Pavel 1.2. Persecuții în Biserica primară 1.2.1. Cauzele persecuției: politice, religioase, sociale, economice 1.2.2. Persecutarea bisericii: până în anul 100, între 100-250 și după anul 250 1.2.3. Rezultatele persecuției 1.3. Biserica compromisă 1.3.1. Biserica și statul: Constantin cel Mare. Edictul de la Milano 1.3.2. Biserica și barbarii 1.4. Erezii: 1.4.1. Conciliul de la Ierusalim 1.4.2. Gnosticismul 1.4.3. Donatismul 1.5. Sinoade ecumenice 1.5.1. Conciliul de la Niceea. Arianismul. Controversa cu privire la Paște 1.5.2. Conciliul de la Constantinopol. Montanismul 1.5.3. Conciliul de la Efes. Nestorianismul 1.5.4. Conciliul de la Calcedon. Monofizismul 1.6. Părinții apostolici și bisericești 1.6.1. Părinții apostolici: Clement din Roma, Ignațiu, Policarp, Papias. 1.6.2. Părinții bisericești: Irineu, Tertulian, Ieronim, Augustin

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Biserica Medievală	1.1. Primul papă Medieval 1.2. Marea Schismă 1.2.1. Donatismul 1.2.2. Diferențele și cauzele separării Schisma din 1054 1.3. Experiența religioasă în Evul Mediu 1.3.1. Închinare 1.3.2. Ordine religioase călugărești 1.3.3. Teologi de marcă: Toma d'Aquino
3. Biserica Medievală	3.1. Pre-reformatorii 3.1.1. John Wycliffe 3.1.2. Jan Hus 3.1.3. Valdenzii 3.2. Reforma 3.2.1. Cauzele reformei 3.2.1.1. Cauzele politice ale reformei 3.2.1.2. Cauzele economice ale reformei 3.2.1.3. Cauzele intelectuale ale reformei 3.2.1.4. Cauzele morale ale reformei 3.2.1.5. Cauzele teologice ale reformei. Indulgențele 3.2.2. Martin Luther 3.2.2.1. Anii de formare 3.2.2.2. Ruptura de Roma 3.2.2.3. Anii de separare 3.2.3. Ulrich Zwingli 3.2.4. Anabapțiștii 3.2.5. Jean Calvin 3.2.5.1. Viața lui Calvin 3.2.5.2. Teologia lui Calvin 3.3. Contrareforma 3.3.1. Conciliul de la Trent 3.3.2. Ordinul Iezuit
4. Mișcarea Millerită	4.1. Contextul apariției mișcării millerite 4.1.1. A doua mare trezire religioasă 4.1.2. Deismul 4.1.3. Metodismul 4.1.4. Restaționismul 4.1.5. William Miller 4.2. Marea dezamăgire 4.2.1. Miller și 1844 4.2.2. Dezamăgirile din 1844 4.2.3. Elementele distinctive millerite 4.3. Sabatul și condiționalismul 4.3.1. Sabatul zilei a șaptea 4.3.2. Condiționalismul millerit
5. Mișcarea Adventă	5.1. Fondatorii mișcării advente 5.1.1. Ellen Gould White 5.1.2. Joseph Bates 5.1.3. James White 5.2. Organizarea Bisericii Adventiste 5.2.1. Argumente pro și contra organizare 5.2.2. Pași spre organizarea bisericii 5.2.3. Organizarea bisericii 5.3. Dezvoltarea punctelor fundamentale de credință

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.4. Presa adventistă 5.5. Sistemul de sănătate. Reforma sănătății 5.6. Sistemul de educație
6. Apariția adventismului în România	6.1. Mișcarea sabatariană 6.2. Figuri proeminente 6.2.1. Michael Belina Czechowski 6.2.2. Louis Richard Conradi 6.3. Apariția adventismului românesc 6.3.1. Grupa de la Pitești 6.3.2. Dobrogea 6.3.3. Transilvania 6.3.4. București 6.4. Organizarea bisericii
7. Dezvoltarea adventismului în România	7.1. Adventismul interbelic 7.1.1. Punctele fundamentale de credință 7.1.2. Adventismul românesc interbelic 7.1.3. Instituții adventiste 7.2. Adventismul în comunism 7.1.1. Punctele fundamentale de credință 7.1.2. Adventismul românesc în comunism 7.1.3. Instituții adventiste 7.3. Adventismul după 1989 7.1.1. Punctele fundamentale de credință 7.1.2. Adventismul românesc contemporan 7.1.3. Instituții adventiste

Anexa nr.18.4. Programa de examen pentru disciplina *Doctrina Biblică, Cultul Baptist – DB_BAP_P1 (CS)*

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Doctrina Biblică, Cultul Baptist – DB_BAP_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 139**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul prezintă abilitatea de a extrage sensul din textele biblice și de a-l explica logic, capacitatea de a susține o opinie teologică sau morală prin referințe și dovezi argumentative adecvate, analizarea critică a diferitelor perspective doctrinare din contextul specific, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă. Prin susținerea probei de examen la disciplina *Doctrina Biblică, Cultul Baptist – programa DB_BAP_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII-a):

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

CG.1	Dobândirea, înțelegerea și identificarea secțiunilor Teologiei
CG.2	Utilizarea adecvată a conceptelor teologice specifice Doctrinelor Biblice
CG.3	Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente
CG.4	Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între doctrinele biblice și viața creștină contemporană
CG.5	Implementarea cunoștințelor de Doctrina Biblică cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG.1 – Dobândirea, înțelegerea și identificarea secțiunilor Teologiei

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1	Înțelegerea terminologiei și conceptelor teologice
XII.CS.1.2	Analiza elementelor specifice doctriinelor biblice protestant evanghelice ⁷

CG.2 – Utilizarea adecvată a conceptelor teologice specifice Doctrinelor Biblice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.2.1	Elaborarea de argumentări scrise referitoare la concepte specifice doctriinelor biblice protestant evanghelice
XII.CS.2.2	Analiza principalelor concepte doctrinare prin metoda comparativă

CG.3 – Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.3.1	Interpretarea doctriinelor majore protestant - evanghelice în contextul eclezial
XII.CS.3.2	Analizarea impactului social al principalelor doctriinelor protestant - evanghelice

CG.4 – Aplicarea învățaturii de credință și realizarea de conexiuni între doctrinele biblice și viața creștină contemporană

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.4.1	Identificarea modalităților de aplicare a valorilor doctrinare în contemporaneitate
XII.CS.4.2	Identificarea unor paradigme de viață creștină

CG.5 – Implementarea cunoștințelor de Doctrină Biblică cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.5.1	Realizarea de comparații între doctrinele majore și alte discipline de învățământ cu privire la diferite aspecte ale vieții contemporane
XII.CS.5.2	Folosirea cunoștințelor de doctrine protestant - evanghelice pentru promovarea respectului și a dialogului între oameni, comunități, Biserici

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Definirea și prezentarea generală a Teologiei	1. Diviziunile teologiei 2. Importanța doctrinelor biblice 3. Căi de cunoaștere: intuiția, rațiunea, experiența, credința 4. Concepții despre lume și viață: ateism, deism, panteism, teism
Bibliologie – doctrina despre Scriptură	1. Autoritatea și inspirația Scripturii 2. Teorii inadecvate despre inspirație 3. Dovezile inspirației 4. Importanța Bibliei în viața creștinului 5. <i>Sola Scriptura</i>
Teologie – doctrina despre Dumnezeu	1. Esența Divinității 2. Atributele naturale ale lui Dumnezeu 3. Atributele morale ale lui Dumnezeu 4. Numele biblice ale lui Dumnezeu 5. Revelația lui Dumnezeu. Revelația generală și specială 6. Lucrările lui Dumnezeu. Creația.
Antropologie – doctrina despre om	1. Originea omului. Chip și asemănare 2. Căderea omului în păcat. Pedepsă și consecințe 3. Natura constitutivă a omului 4. Transmiterea ființei omenești. Originea sufletului
Hristologie – doctrina despre Hristos	1. Persoana lui Isus Cristos întrupat. Divinitate și umanitate 2. Unirea naturii divine și umane. Caracterul unirii 3. Moartea lui Isus Cristos. Importanța morții. Interpretări greșite 4. Adevărata semnificație a morții lui Cristos. Sfera de cuprindere 5. Învierea lui Cristos. Importanța, natura, credibilitatea și rezultatele învierii
Pneumatologie – doctrina despre Duhul Sfânt	1. Personalitatea și divinitatea Duhului Sfânt 2. Darurile Duhului Sfânt și distribuirea darurilor 3. Descoperirea și dezvoltarea darurilor spirituale 4. Descrierea darurilor spirituale 5. Umplerea cu Duhul Sfânt și caracteristicile ei
Hamartologie – doctrina despre păcat	1. Păcatul. Definiție. Termeni biblici pentru păcat 2. Învățătura lui Cristos cu privire la păcat 3. Natura esențială a păcatului 4. Surse ale păcatului. Universalitatea păcatului

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	5. Consecințe ale păcatului
Soteriologie – doctrina despre mântuirea omului	1. Definirea mântuirii și importanța sa 2. Începutul mântuirii: aspecte subiective și obiective 3. Continuarea mântuirii 4. Desăvârșirea mântuirii
Eclesiologie – doctrina despre Biserică	1. Definirea Bisericii. Baza biblică. Metaforele Bisericii 2. Biserica universală. Biserica locală 3. Organizarea Bisericii și slujitorii ei 4. Actele de cult ale Bisericii 5. Funcțiile Bisericii: evanghelizare, zidire, închinare, preocupări sociale
Escatologie – doctrina despre finalul istoriei	1. Escatologia și importanța ei 2. A doua venire a lui Isus Cristos. Natura și scopul venirii Sale 3. Semnele revenirii lui Cristos 4. Starea intermediară și finală

Anexa nr.18.5. Programa de examen pentru disciplina *Studiul Vechiului Testament, Cultul Baptist - SVT_BAP_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiul Vechiului Testament, Cultul Baptist – SVT_BAP_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 136**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul are capacitatea de a susține o opinie teologică sau morală prin referințe și dovezi argumentative adecvate, analizează critic, *identifică, înțelege, explică, realizează conexiuni, argumentează — orientarea privind scopul evaluării*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiul Vechiului Testament, Cultul Baptist – programa SVT_BAP_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a-IX-a).

CG.1	Dobândirea, înțelegerea și identificarea evenimentelor majore, persoanelor semnificative și a temelor cheie din istoria Vechiului Testament
CG.2	Înțelegerea și explicarea relevanței istoriei Vechiului Testament pentru cunoașterea lui Dumnezeu
CG.3	Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente
CG.4	Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între Vechiul și Noul Testament urmărind desfășurarea progresivă a revelației lui Dumnezeu în istoria mântuirii
CG.5	Corelarea cunoștințelor biblice din domeniul Vechiului Testament cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG. 1 - Dobândirea, înțelegerea și identificarea evenimentelor majore, persoanelor semnificative și a temelor cheie din istoria Vechiului Testament

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Identificarea și înțelegerea evenimentelor istorice majore ale Vechiului Testament
IX.CS.1.2.	Analiza elementelor specifice istoriei Vechiului Testament
IX.CS.1.3.	Identificarea specificului și a cuprinsului cărților biblice istorice, în scopul caracterizării acestora

CG. 2 - Înțelegerea și explicarea relevanței istoriei Vechiului Testament pentru cunoașterea lui Dumnezeu

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învățătura de credință
IX.CS.2.2.	Analiza informațiilor istorice prin metoda comparativă

CG. 3 - Dezvoltarea capacității de integrare a valorilor moral-creștine în structura propriilor atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Interpretarea evenimentelor majore ale Vechiului Testament
IX.CS.3.2.	Analizarea relațiilor interumane în diferite contexte (între tineri, în familie etc.), din perspectiva moralei creștine

CG. 4 - Aplicarea învățăturii de credință și realizarea de conexiuni între Vechiul și Noul Testament urmărind desfășurarea progresivă a revelației lui Dumnezeu în istoria mântuirii

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Identificarea modalităților de aplicare a valorilor moralei creștine în viața de fiecare zi
IX.CS.4.2.	Identificarea unor modele de comportament de viață creștină, pe baza exemplelor biblice studiate

CG. 5 - Corelarea cunoștințelor biblice din domeniul Vechiului Testament cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.5.1.	Analizarea textelor biblice în vederea stabilirii de corelații intradisciplinare și interdisciplinare
IX.CS.5.2.	Folosirea cunoștințelor și valorilor dobândite pentru promovarea respectului și a dialogului între oameni, comunități, Biserici

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. INTRODUCERE ÎN STUDIUL VECHIULUI TESTAMENT	1. Prezentarea Bibliei 2. Importanța Vechiului Testament în înțelegerea Scripturilor 3. Tema centrală a scrierilor Vechiului Testament
2. PENTATEUHUL	1. Prezentarea și structura Pentateuhului 2. Geneza – scopul glorios al lui Dumnezeu și eșecul omenirii 3. Imago Dei și căderea omului 4. Potopul – judecarea celui nelegiuit și mântuirea celui drept 5. Turnul Babel – ambiția lipsită de evlavie 6. Patriarhii: Avraam, Isaac, Iacov, Iosif 7. Exodul. Mântuit prin sânge 8. Robia egipteană, confruntarea și eliberarea poporului Israel 9. Legea și ordinea 10. Cortul întâlnirii 11. Levitic – Dumnezeu este sfânt 12. Jertfe și sărbători 13. Numeri – încercări în pustie 14. Deuteronom – Legământul lui Dumnezeu cu Israel

Domenii de conținut	Conținuturi
3. CĂRȚILE ISTORICE PREEXILICE	1. Iosua. Cucerirea Țării Canaan 2. Judecători. Ghedeon. Samson 3. Rut 4. 1, 2 Samuel. Judecătorul Samuel 5. Saul, rege al Israelului 6. David – formarea regatului 7. 1, 2 Împărați. Domnia lui Solomon 8. Dezbinarea împărăției. Israel și Iuda 9. Ilie. Elisei 10. Robia asiriană 11. Robia babiloniană
4. CĂRȚILE ISTORICE POSTEXILICE	1. 1, 2 Cronici 2. Ezra. Reconstruirea Templului 3. Neemia. Reconstruirea zidurilor Ierusalimului 4. Estera și salvarea națiunii
5. LITERATURA SAPIENȚIALĂ	1. Caracteristicile poeziei ebraice 2. Iov. Misterul suferinței 3. Psalmii. Închină-te Domnului 4. Proverbele lui Solomon. Aspectul practic al evlaviei 5. Ecclesiastul. Sensul vieții 6. Cântarea Cântărilor. Dragostea între Cristos și Biserica Sa
6. CĂRȚILE PROFETICE	1. Caracteristicile profetului și a profeției. 2. Interpretarea profețiilor 3. Profeții mari 4. Profeții mesianice în Isaia. 5. Ieremia. Certitudinea judecății divine și eternitatea dragostei lui Dumnezeu 6. Ezechiel. Asprimea și bunătatea lui Dumnezeu 7. Daniel. O viață fără compromisuri. 8. Profeții pre-exilici 9. Iona. Mesagerul îndurării lui Dumnezeu 10. Habacuc. Trăirea prin credință 11. Profeții post-exilici 12. Zaharia. Încurajare pentru cei descurajați 13. Maleahi. Dragoste, mustrare și speranță
7. CANONUL VECHIULUI TESTAMENT	1. Literatura apocrifă din LXX 2. Probleme ridicate de canonul Vechiului Testament

Anexa nr.18.6. Programa de examen pentru disciplina *Studiul Noului Testament, Cultul Baptist – SNT_BAP_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea teologie baptistă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiul Noului Testament, Cultul Baptist – SNT_BAP_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 137**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul prezintă abilitatea de a extrage sensul din textele biblice și de a-l explica logic, capacitatea de a susține o opinie teologică sau morală prin referințe și dovezi argumentative adecvate, analizarea critică a diferitelor scrieri nou testamentare din contextul specific, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiul Noului Testament, Cultul Baptist – programa SNT_BAP_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X-a):

CG.1	Dobândirea, înțelegerea și identificarea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri
CG.2	Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare
CG.3	Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ
CG.4	Aplicarea învățăturii de credință în rezolvarea problemelor din viața individului și a comunității
CG.5	Integrarea valorilor și cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG.1 – Dobândirea, înțelegerea și identificarea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.1.1.	Înțelegerea terminologiei și conceptelor nou - testamentare
X.CS.1.2.	Analiza elementelor specifice Noului Testament

CG.2 – Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.2.1.	Realizarea de comparații între Noul Testament și alte discipline de învățământ cu privire la diferite aspecte ale vieții comunitare
X.CS.2.2.	Folosirea cunoștințelor Noului Testament pentru promovarea respectului și a dialogului între oameni, comunități, Biserici

CG.3 – Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.3.1.	Interpretarea învățăturilor specifice Noului Testament în contextul eclezial
X.CS.3.2.	Analizarea impactului social al principalelor învățături nou-testamentare dobândite

CG.4 – Aplicarea învățării de credință în rezolvarea problemelor din viața individului și a comunității

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.4.1.	Identificarea modalităților de aplicare a valorilor creștine specifice Noului Testament
X.CS.4.2.	Identificarea unor tipare de viață creștină nou-testamentară

CG.5 – Integrarea valorilor și cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

Cod CS	Competențe specifice evaluate
X.CS.5.1.	Elaborarea de argumentări orale sau scrise referitoare la învățătura nou-testamentară
X.CS.5.2.	Analiza principalelor evenimente din Noul Testament prin metoda comparativă

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi
Lumea Noului Testament	- Contextul politică. Imperiul Roman. Regatele eleniste. Statul evreu. - Contextul social și economic. Societatea păgână. Societatea evreiască. Aspecte culturale. Standardele morale. - Contextul religios. Panteonul greco-roman. Filosofii eleniste din sec.I. - Iudaismul. Originea. Teologia. Templul. Sinagoga. Sărbătorile. Partidele religioase. - Formarea canonului Noului Testament. Cărțile și împărțirea Noului Testament
Evangheliile: Prezentarea vieții Lui Isus Hristos	- Evangheliile, ca lucrări literare. Problema evangheliilor sinoptice. Soluția propusă. - Evangheliile sinoptice : Evanghelia după Matei. Evanghelia după Marcu. Evanghelia după Luca. - Evanghelia după Ioan: identitatea divină a lui Isus, afirmațiile „Eu sunt”, răspunsul credinței. - Cronologia vieții lui Isus conform evangheliilor sinoptice. - Învățătura lui Isus: Împărăția lui Dumnezeu, pocăința, credința, ucenicia. Metode didactice folosite de Isus.
Faptele Apostolilor: Începutul bisericii creștine	- Aspecte introductive. - Înființarea bisericii de la Ierusalim - Periaoda de tranziție a bisericii : Samaria, Damasc și Cezareea - Biserica printre neamuri. Antiohia. Călătoriile misionare ale apostolului Pavel - Întemnițarea și apărarea lui Pavel. Cezareea și Roma
Epistolele Pauline	- Epistole timpurii : 1-2 Tesaloniceni, Galateni, 1-2 Corinteni, Romani. - Epistole din închisoare: Efeseni, Filipeni, Coloseni, Filimon. - Epistole pastorale: 1 Timotei, 2 Timotei, Tit.
Epistolele generale și Apocalipsa	- Epistole generale. Evrei, Iacov, 1,2 Petru, 1,2,3, Ioan și Iuda. - Apocalipsa

**Anexa nr.18.7. Programa de examen pentru disciplina *Catehism -Cultul Greco-Catolic* –
CAT_GRE_CAT_P1 (CS)**

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 166**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, exprimă, analizează, înțelege, descrie, argumentează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea adevărilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare
CG2	Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica
CG3	Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
CG4	Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Exprimarea adevărilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Explicarea legăturii dintre revelația biblică și învățătura Bisericii
IX.CS.1.2.	Corelarea mărturisirii credinței cu experiența personală și comunitară
IX.CS.1.3.	Asumarea mărturisirii credinței prin atitudini de responsabilitate și respect în viața publică
X.CS.1.1.	Recunoașterea principalelor adevăruri de credință din Revelația biblică și tradiția Bisericii
X.CS.1.2.	Analizarea modului în care Biserica explică lumea văzută ca lucrare a lui Dumnezeu și a responsabilității omului față de ea
X.CS.1.3.	Explicarea misterelor vieții lui Isus în raport cu identitatea Sa mesianică
XI.CS.1.1.	Recunoașterea prezenței și acțiunii Spiritului Sfânt în istoria mântuirii
XI.CS.1.2.	Descrierea semnificației Bisericii în planul lui Dumnezeu și rolul acesteia în formarea identității creștine
XI.CS.1.3.	Explicarea rolului Spiritului Sfânt în viața personală, comunitară și în misiunea și viața Bisericii
XII.CS.1.1.	Identificarea principiilor credinței creștine care ajută la formarea spirituală a credinciosului
XII.CS.1.2.	Descrierea conceptului de viață veșnică și a posibilităților sale în credința creștină

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.3.	Explicarea rolului Fecioarei Maria în cultivarea unei vieți creștine responsabile fondate pe trăirea credinței și pe ascultarea lui Dumnezeu

CG2 – Înțelegerea rolului și trăirea liturghiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Explicarea rolului Sacramentaliilor și a Sacramentului Botezului în raport cu etapele vieții omului
IX.CS.2.2.	Identificarea situațiilor concrete în care liturgia sau sacramentele susțin viața personală și comunitară
IX.CS.2.3.	Exemplificarea modului în care participarea la sacramente transformă viața personală și comunitară
X.CS.2.1.	Descrierea simbolurilor și a gesturilor fundamentale din celebrările liturgice și sacramentale
X.CS.2.2.	Explicarea legăturii dintre participarea la sacramente și maturizarea spirituală
X.CS.2.3.	Argumentarea importanței Mirului și Euharistiei în viața spirituală și comunitară a Bisericii
XI.CS.2.1.	Identificarea importanței sănătății spirituale și trupești în stabilirea unei relații de comuniune cu Cristos și cu Biserica
XI.CS.2.2.	Clarificarea modului în care sacramentele și liturgia susțin parcursul spiritual al credinciosului
XI.CS.2.3.	Reflectarea asupra modului în care sacramentele contribuie la vindecarea și întărirea spirituală a fiecărui creștin
XII.CS.2.1.	Identificarea etapelor și elementelor esențiale ale celebrării Căsătoriei și Preoției
XII.CS.2.2.	Înțelegerea modului în care sacramentele sprijină vocația și misiunea personală de slujire a fiecărui credincios
XII.CS.2.3.	Reflectarea asupra scopului și semnificației Căsătoriei și a Preoției ca slujire a aproapelui și a lui Dumnezeu

CG3 – Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Analizarea unor situații concrete și formularea de răspunsuri pornind de la morala creștină
IX.CS.3.2.	Compararea moralei creștine cu principii morale universale
IX.CS.3.3.	Asumarea responsabilității față de creație și societate prin acțiuni concrete
X.CS.3.1.	Descrierea rolului legii naturale în orientarea comportamentului uman și a contribuției Revelației divine la formarea legii morale
X.CS.3.2.	Explicarea caracteristicilor Legii Vechi în viața poporului lui Dumnezeu și a Legii Noi ca expresie a vieții în Cristos
X.CS.3.3.	Argumentarea propriilor alegeri în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație pornind de la perspectiva moralei creștine
XI.CS.3.1.	Descrierea modului în care credința, speranța și iubirea orientează viața morală a fiecărui creștin
XI.CS.3.2.	Explicarea formelor de cinstire a lui Dumnezeu și a părinților în tradiția creștină
XI.CS.3.3.	Aplicarea principiilor morale în relațiile cu familia, cu comunitatea și cu Dumnezeu
XII.CS.3.1.	Recunoașterea importanței consimțământului, a respectului și a responsabilității în relațiile cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
XII.CS.3.2.	Explicarea atitudinii creștine față de viața și demnitatea umană și față de importanța adevărului în viața personală și socială

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.3.3.	Promovarea unor comportamente morale creștine în situații cotidiene care implică responsabilitate și dreptate

CG4 – Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Descrierea diferențelor dintre tradițiile creștine, cu atitudine de respect
IX.CS.4.2.	Identificarea modurilor prin care cunoașterea lui Dumnezeu conduce la deschidere față de semenii și alte tradiții religioase
IX.CS.4.3.	Aplicarea valorilor evanghelice în relațiile sociale
X.CS.4.1.	Identificarea valorilor morale universale care pot apropia persoane și comunități
X. CS.4.2.	Dezvoltarea unui mod respectuos de comunicare pe teme de credință bazat pe importanța dialogului și cooperării între comunitățile religioase
X.CS.4.3.	Aplicarea valorilor creștine în contexte de dialog și cooperare pornind de la dezvoltarea capacității de a integra dimensiunea spirituală în relațiile cu ceilalți
XI.CS.4.1.	Recunoașterea rolului Bisericii în promovarea spiritului de comuniune și colaborare
XI.CS.4.2.	. Dezvoltarea capacității de a dialoga pe teme religioase cu respect și deschidere
XI.CS.4.3.	Integrarea principiilor morale creștine prin comportamente adecvate în familie, în Biserică și în societate
XII.CS.4.1.	Identificarea modului în care credința și devoțiunile spirituale influențează relațiile sociale în tradiții religioase diferite
XII.CS.4.2.	Aplicarea principiilor solidarității și cooperării în familie și comunitate
XII.CS.4.3.	Integrarea principiilor morale și spirituale creștine în construirea unui mod de viață armonios și etic

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinței creștine	- Noțiuni introductive - Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu - Revelația lui Dumnezeu - Transmiterea Revelației - Credința - răspunsul omului dat lui Dumnezeu - Crezul - rezumatul credinței - Dumnezeu Unul (teologie și imagini scripturistice) - Dumnezeu Treime (teologie și pasaje vetero și neotestamentare) - Tatăl - Creatorul - Lumea văzută - Lumea nevăzută - Omul - capodopera creației - Fiul - Mântuitorul - Titlurile cristologice - Misterele copilăriei lui Isus - Misterele vieții publice - Patima, moartea și învierea - centrul credinței creștine - Spiritul Sfânt – Sfințitorul - Nume ale Spiritului Sfânt - Simboluri ale Spiritului Sfânt - Spiritul Sfânt în Sfânta Scriptură și în Viața Bisericii - Semnificația Bisericii

Domenii de conținut	Conținuturi
	23. Originea, întemeierea și misiunea Bisericii 24. Biserica – poporul lui Dumnezeu 25. Misterul Bisericii 26. Însușirile Bisericii 27. Constituția ierarhică a Bisericii 28. Realitățile ultime mărturisite de Biserică - Rai, Iad, Purgator - Învierea morților 29. Judecata particulară 30. Judecata universală 31. Fecioara Maria – model de ascultare 32. Dogmele mariane 33. Devoțiuni mariane (Paraclis, Acatist, Rozar)
2. Sacramentele în viața creștinului	1. Liturgia în viața Bisericii 2. Timpul celebrării - Anul liturgic 3. Locul celebrării - Obiecte liturgice 4. Sacramente (definiție și clasificare) 5. Sacramentalii (definiție, celebrare liturgică și importanță) 6. Botezul - Nume și prefigurări - Necesitatea Botezului - Celebrarea Botezului - Celebrantul Botezului - Harul (Roadele) Botezului 7. Mirul - Nume și prefigurări - Celebrarea Mirului - Celebrantul Mirului - Harul (Roadele) Mirului 8. Euharistia - Nume și prefigurări - Celebrarea și celebrantul Euharistiei - Jertfa Euharistică - Harul (Roadele) Euharistiei 9. Spovada - Nume ale sacramentului - Actele penitentului - Celebrarea Spovezii - Harul (Roadele) Spovezii 10. Maslul - Necesitatea Maslului - Celebrarea și celebrantul Maslului - Harul (Roadele) Maslului 11. Căsătoria - Căsătoria în planul lui Dumnezeu - Celebrarea Căsătoriei - Harul (Roadele) Căsătoriei 12. Preoția - Preoția Vechiului Testament - Treptele sacramentului Preoției - Celebrarea, celebrantul și destinatarii Preoției - Harul (Roadele) Preoției
3. Elemente de morală creștină	1. Noțiuni introductive de teologie morală 2. Libertate și responsabilitate

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Moralitatea actelor umane 4. Conștiința morală 5. Virtuțile și tipologia lor 6. Păcatul și tipologia lui 7. Legea morală 8. Legea naturală 9. Legea revelată - Legea Veche - Legea Nouă 10. Decalogul - origine și împărțire 11. Porunca întâi – Locul lui Dumnezeu în viața creștinului - Credința, speranța și iubirea - Relația autentică cu Dumnezeu prin adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe și voturi - Păcate împotriva poruncii întâi 12. Porunca a doua – Importanța numelui divin - Numele divin (origine și semnificație) - Jurământul în numele Domnului 13. Porunca a treia – Cinstirea Zilei Domnului - Duminica – Ziua Domnului - Sărbătorile de poruncă 14. Porunca a patra – Relațiile familiale - Îndatoririle părinților - Îndatoririle copiilor 15. Porunca a cincea – Viața, cel mai prețios dar - Luarea vieții (Legitima apărare, Sinuciderea, Omuciderea, Avortul, Eutanasia) - Respectul față de viață (Îngrijirea sănătății și a corpului, cercetarea științifică, respectul față de morți) - Pacea și evitarea războiului 16. Porunca a șasea și a noua – Curăția în viața personală și în relațiile cu celelalte persoane - Sexualitatea umană - Păcatele împotriva curăției - Căsătorie, celibat, consacrare 17. Porunca a șaptea și a zecea – Destinația bunurilor și proprietatea privată - Respectul față de integritatea creației - Doctrina socială a Bisericii - Iubirea față de cei săraci 18. Porunca a opta – Adevărul ca mod de viață - Trăirea în adevăr - Păcate împotriva adevărului - Folosirea mijloacelor de comunicare socială

Anexa nr.18.8. Programa de examen pentru disciplina *Catehism – Cultul Greco-Catolic – CAT_GRE_CAT_P2 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid Turism Religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 175**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *identifică, exprimă, analizează, înțelege, descrie, argumentează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea adevărilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare
CG2	Înțelegerea rolului și trăirea liturgiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica
CG3	Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
CG4	Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Exprimarea adevărilor fundamentale de credință ale Bisericii , ca bază a identității creștine personale și comunitare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Explicarea legăturii dintre revelația biblică și învățătura Bisericii
IX.CS.1.2.	Corelarea mărturisirii credinței cu experiența personală și comunitară
IX.CS.1.3.	Asumarea mărturisirii credinței prin atitudini de responsabilitate și respect în viața publică
X.CS.1.1.	Recunoașterea principalelor adevăruri de credință din Revelația biblică și tradiția Bisericii
X.CS.1.2.	Analizarea modului în care Biserica explică lumea văzută ca lucrare a lui Dumnezeu și a responsabilității omului față de ea
X.CS.1.3.	Explicarea misterelor vieții lui Isus în raport cu identitatea Sa mesianică
XI.CS.1.1.	Recunoașterea prezenței și acțiunii Spiritului Sfânt în istoria mântuirii
XI.CS.1.2.	Descrierea semnificației Bisericii în planul lui Dumnezeu și rolul acesteia în formarea identității creștine
XI.CS.1.3.	Explicarea rolului Spiritului Sfânt în viața personală, comunitară și în misiunea și viața Bisericii
XII.CS.1.1.	Identificarea principiilor credinței creștine care ajută la formarea spirituală a credinciosului
XII.CS.1.2.	Descrierea conceptului de viață veșnică și a posibilităților sale în credința creștină

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.3.	Explicarea rolului Fecioarei Maria în cultivarea unei vieți creștine responsabile fondate pe trăirea credinței și pe ascultarea lui Dumnezeu

CG2 – Înțelegerea rolului și trăirea liturghiei și a sacramentelor ca mijloace de sfințire și comuniune cu Cristos și Biserica

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Explicarea rolului Sacramentaliilor și a Sacramentului Botezului în raport cu etapele vieții omului
IX.CS.2.2.	Identificarea situațiilor concrete în care liturgia sau sacramentele susțin viața personală și comunitară
IX.CS.2.3.	Exemplificarea modului în care participarea la sacramente transformă viața personală și comunitară
X.CS.2.1.	Descrierea simbolurilor și a gesturilor fundamentale din celebrările liturgice și sacramentale
X.CS.2.2.	Explicarea legăturii dintre participarea la sacramente și maturizarea spirituală
X.CS.2.3.	Argumentarea importanței Mirului și Euharistiei în viața spirituală și comunitară a Bisericii
XI.CS.2.1.	Identificarea importanței sănătății spirituale și trupești în stabilirea unei relații de comuniune cu Cristos și cu Biserica
XI.CS.2.2.	Clarificarea modului în care sacramentele și liturgia susțin parcursul spiritual al credinciosului
XI.CS.2.3.	Reflectarea asupra modului în care sacramentele contribuie la vindecarea și întărirea spirituală a fiecărui creștin
XII.CS.2.1.	Identificarea etapelor și elementelor esențiale ale celebrării Căsătoriei și Preoției
XII.CS.2.2.	Înțelegerea modului în care sacramentele sprijină vocația și misiunea personală de slujire a fiecărui credincios
XII.CS.2.3.	Reflectarea asupra scopului și semnificației Căsătoriei și a Preoției ca slujire a aproapelui și a lui Dumnezeu

CG3 – Asumarea valorilor morale creștine și aplicarea lor în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Analizarea unor situații concrete și formularea de răspunsuri pornind de la morala creștină
IX.CS.3.2.	Compararea moralei creștine cu principii morale universale
IX.CS.3.3.	Asumarea responsabilității față de creație și societate prin acțiuni concrete
X.CS.3.1.	Descrierea rolului legii naturale în orientarea comportamentului uman și a contribuției Revelației divine la formarea legii morale
X.CS.3.2.	Explicarea caracteristicilor Legii Vechi în viața poporului lui Dumnezeu și a Legii Noi ca expresie a vieții în Cristos
X.CS.3.3.	Argumentarea propriilor alegeri în relația cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație pornind de la perspectiva moralei creștine
XI.CS.3.1.	Descrierea modului în care credința, speranța și iubirea orientează viața morală a fiecărui creștin
XI.CS.3.2.	Explicarea formelor de cinstire a lui Dumnezeu și a părinților în tradiția creștină
XI.CS.3.3.	Aplicarea principiilor morale în relațiile cu familia, cu comunitatea și cu Dumnezeu
XII.CS.3.1.	Recunoașterea importanței consimțământului, a respectului și a responsabilității în relațiile cu sine, cu aproapele și cu întreaga creație
XII.CS.3.2.	Explicarea atitudinii creștine față de viața și demnitatea umană și față de importanța adevărului în viața personală și socială

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.3.3.	Promovarea unor comportamente morale creștine în situații cotidiene care implică responsabilitate și dreptate

CG4 – Dezvoltarea capacității de a valorifica dimensiunea spirituală a credinței prin dialog, cooperare și solidaritate între persoane, comunități și tradiții religioase diferite

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Descrierea diferențelor dintre tradițiile creștine, cu atitudine de respect
IX.CS.4.2.	Identificarea modurilor prin care cunoașterea lui Dumnezeu conduce la deschidere față de semenii și alte tradiții religioase
IX.CS.4.3.	Aplicarea valorilor evanghelice în relațiile sociale
X.CS.4.1.	Identificarea valorilor morale universale care pot apropia persoane și comunități
X.CS.4.2.	Dezvoltarea unui mod respectuos de comunicare pe teme de credință bazat pe importanța dialogului și cooperării între comunitățile religioase
X.CS.4.3.	Aplicarea valorilor creștine în contexte de dialog și cooperare pornind de la dezvoltarea capacității de a integra dimensiunea spirituală în relațiile cu ceilalți
XI.CS.4.1.	Recunoașterea rolului Bisericii în promovarea spiritului de comuniune și colaborare
XI.CS.4.2.	. Dezvoltarea capacității de a dialoga pe teme religioase cu respect și deschidere
XI.CS.4.3.	Integrarea principiilor morale creștine prin comportamente adecvate în familie, în Biserică și în societate
XII.CS.4.1.	Identificarea modului în care credința și devoțiunile spirituale influențează relațiile sociale în tradiții religioase diferite
XII.CS.4.2.	Aplicarea principiilor solidarității și cooperării în familie și comunitate
XII.CS.4.3.	Integrarea principiilor morale și spirituale creștine în construirea unui mod de viață armonios și etic

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Mărturisirea credinței creștine	- Noțiuni introductive - Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu - Revelația lui Dumnezeu - Credința - răspunsul omului dat lui Dumnezeu - Crezul - rezumatul credinței - Dumnezeu Treime (teologie și pasaje vetero și neotestamentare) - Tatăl - Creatorul - Lumea văzută - Lumea nevăzută - Omul - capodopera creației - Fiul - Mântuitorul - Titlurile cristologice - Misterele copilăriei lui Isus - Misterele vieții publice - Patima, moartea și învierea - centrul credinței creștine - Spiritul Sfânt – Sfințitorul - Nume ale Spiritului Sfânt - Simboluri ale Spiritului Sfânt - Spiritul Sfânt în Sfânta Scriptură și în Viața Bisericii - Semnificația Bisericii - Originea, întemeierea și misiunea Bisericii - Biserica – poporul lui Dumnezeu

Domenii de conținut	Conținuturi
	23. Misterul Bisericii 24. Însușirile Bisericii 25. Constituția ierarhică a Bisericii 26. Realitățile ultime mărturisite de Biserică - Rai, Iad, Purgator - Învierea morților 27. Judecata particulară 28. Judecata universală 29. Fecioara Maria – model de ascultare 30. Dogmele mariane 31. Devoțiuni mariane (Paraclis, Acatist, Rozar)
2. Sacramentele în viața creștinului	1. Liturgia în viața Bisericii 2. Timpul celebrării - Anul liturgic 3. Locul celebrării - Obiecte liturgice 4. Sacramente (definiție și clasificare) 5. Sacramentalii (definiție, celebrare liturgică și importanță) 6. Botezul - Nume și prefigurări - Necesitatea Botezului - Celebrarea Botezului - Celebrantul Botezului - Harul (Roadele) Botezului 7. Mirul - Nume și prefigurări - Celebrarea Mirului - Celebrantul Mirului - Harul (Roadele) Mirului 8. Euharistia - Nume și prefigurări - Celebrarea și celebrantul Euharistiei - Jertfa Euharistică - Harul (Roadele) Euharistiei 9. Spovada - Nume ale sacramentului - Actele penitentului - Celebrarea Spovezii - Harul (Roadele) Spovezii 10. Maslul - Necesitatea Maslului - Celebrarea și celebrantul Maslului - Harul (Roadele) Maslului 11. Căsătoria - Căsătoria în planul lui Dumnezeu - Celebrarea Căsătoriei - Harul (Roadele) Căsătoriei 12. Preoția - Preoția Vechiului Testament - Treptele sacramentului Preoției - Celebrarea, celebrantul și destinatarii Preoției - Harul (Roadele) Preoției
3. Elemente de morală creștină	1. Libertate și responsabilitate 2. Moralitatea actelor umane 3. Conștiința morală 4. Virtuțile și tipologia lor

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Păcatul și tipologia lui 6. Legea morală 7. Legea naturală 8. Legea revelată - Legea Veche - Legea Nouă 9. Decalogul - origine și împărțire 10. Porunca întâi – Locul lui Dumnezeu în viața creștinului - Credința, speranța și iubirea - Relația autentică cu Dumnezeu prin adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe și voturi - Păcate împotriva poruncii întâi 11. Porunca a doua – Importanța numelui divin - Numele divin (origine și semnificație) - Jurământul în numele Domnului 12. Porunca a treia – Cinstirea Zilei Domnului - Duminica – Ziua Domnului - Sărbătorile de poruncă 13. Porunca a patra – Relațiile familiale - Îndatoririle părinților - Îndatoririle copiilor 14. Porunca a cincea – Viața, cel mai prețios dar - Luarea vieții (Legitima apărare, Sinuciderea, Omuciderea, Avortul, Eutanasia) - Respectul față de viață (Îngrijirea sănătății și a corpului, cercetarea științifică, respectul față de morți) - Pacea și evitarea războiului 15. Porunca a șasea și a noua – Curăția în viața personală și în relațiile cu celelalte persoane - Sexualitatea umană - Păcatele împotriva curăției - Căsătorie, celibat, consacrare 16. Porunca a șaptea și a zecea – Destinația bunurilor și proprietatea privată - Respectul față de integritatea creației - Doctrina socială a Bisericii - Iubirea față de cei săraci 17. Porunca a opta – Adevărul ca mod de viață - Trăirea în adevăr - Păcate împotriva adevărului - Folosirea mijloacelor de comunicare socială

**Anexa nr.18.9. Programa de examen pentru disciplina *Turism și Patrimoniu cultural* –
TPC_GRE_CAT_P1 (CS)**

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Turism și Patrimoniu cultural, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Turism și Patrimoniu cultural*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a XI-a – a XII-a):

CG1	Utilizarea corectă a terminologiei și a limbajelor specifice, pentru explicarea diferitelor aspecte din domeniile turism și patrimoniu cultural
CG2	Identificarea modalităților de promovare și valorificare a patrimoniului natural și cultural în contextul turismului religios
CG3	Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învățare, documentare și diseminare a informațiilor referitoare la patrimoniul cultural
CG4	Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea corectă a terminologiei și a limbajelor specifice, pentru explicarea diferitelor aspecte din domeniile turism și patrimoniu cultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Explicarea termenilor specifici turismului natural, patrimoniului cultural material și imaterial (ex. ecoturism, geoturism, parc național, rezervație naturală, monument, sit UNESCO, tradiție, obicei)
XI.CS1.2	Explicarea unor fenomene, procese și elemente din turism și patrimoniu cultural folosind corect limbajul de specialitate
XI.CS1.3	Citirea și interpretarea informației cartografice și grafice, prin operarea cu simboluri, semne și convenții specifice
XII.CS1.1	Descrierea caracteristicilor elementelor naturale cu valoare turistică folosind terminologia de specialitate
XII.CS1.2	Explicarea valorii istorice și culturale a patrimoniului antropoc folosind limbajul de specialitate
XII.CS1.3	Descrierea caracteristicilor lăcașurilor de cult utilizând terminologia specifică patrimoniului religios

CG2 – Identificarea modalităților de promovare și valorificare a patrimoniului natural și cultural în contextul turismului religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.1	Identificarea formelor de patrimoniu natural și cultural implicate în turismul religios, utilizând exemple relevante din spațiul local și național
XI.CS2.2	Descrierea modalităților simple de promovare a patrimoniului natural și cultural în cadrul turismului religios
XI.CS2.3	Utilizarea unor instrumente de bază pentru valorificarea patrimoniului în contextul turismului religios
XII.CS2.1	Argumentarea valorii turistice și spirituale a obiectivelor naturale, utilizând limbajul specific turismului și patrimoniului cultural
XII.CS2.2	Identificarea monumentelor și siturilor culturale cu potențial de valorizare în turismul religios
XII.CS2.3	Propunerea unor modalități de promovare a lăcașurilor de cult (tururi tematice, materiale informative, evenimente culturale)

CG3 – Utilizarea noilor tehnologii ca surse de învățare, documentare și diseminare a informațiilor referitoare la patrimoniul cultural.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS3.1	Identificarea și utilizarea surselor digitale de bază pentru documentarea privind patrimoniul cultural
XI.CS3.2	Utilizarea instrumentelor digitale pentru diseminarea informațiilor despre patrimoniul cultural, în contexte educaționale
XI.CS3.3	Integrarea resurselor digitale în activități de prezentare și promovare a obiectivelor turistice religioase
XII.CS3.1	Utilizarea instrumentelor digitale pentru documentarea informațiilor despre patrimoniu și turism religios și cultural
XII.CS3.2	Selectarea și organizarea informațiilor relevante privind patrimoniul religios și utilizarea instrumentelor digitale
XII.CS3.3	Integrarea resurselor digitale în activități de prezentare și promovare a obiectivelor turistice religioase

CG4 – Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1	Analizarea elementelor de bază ale patrimoniului cultural național
XI.CS4.2	Manifestarea unei atitudini responsabile față de patrimoniul cultural și religios
XI.CS4.3	Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal
XII.CS4.1	Identificarea valorilor istorice culturale și spirituale ale obiectivelor religioase.
XII.CS4.2	Argumentarea importanței protejării și conservării patrimoniului religios
XII.CS4.3	Prezentarea rolului obiectivelor religioase în promovarea patrimoniului național și universal

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Potențialul turistic al cadrului natural	1.1 Potențialul turistic al cadrului natural Potențialul turistic al reliefului: Relief alpin și glaciari; Relief vulcanic; Chei și defileuri; Saline; Ghețari; Peșteri; Fenomene geologice deosebite 1.2 Potențialul turistic al apelor: Ape curgătoare; Lacuri; Litoralul românesc; Ape termale; ape minerale; Cascade; Izvoare și alte resurse de ape curative. 1.3 Potențialul turistic al biosferei: Pădurea – resursă turistică; Fauna – resursă turistică 1.4 Parcuri naționale și Parcuri naturale din România 1.5 Rețeaua Natura 2000: arii protejate la nivel U.E. 1.6 Rezervații ale biosferei: Rezervația Biosferei Delta Dunării
2. Contextul general al patrimoniului	2.1 Categoriile de patrimoniu (natural, cultural; material, imaterial) 2.2 Instituții care se ocupă de patrimoniul internațional și național 2.3 Criterii de selecție a obiectivelor de patrimoniu pentru lista UNESCO 2.4 Conservarea patrimoniului. Arhive de documente UNESCO. Rolul patrimoniului în viața de zi cu zi (identitate culturală locală, meserii creative, turism)
3. Patrimoniul cultural istoric	3.1 Categoriile de patrimoniu (natural, cultural; material, imaterial) 3.2 Instituții care se ocupă de patrimoniul internațional și național 3.3 Criterii de selecție a obiectivelor de patrimoniu pentru lista UNESCO 3.4 Conservarea patrimoniului. Arhive de documente UNESCO. Rolul patrimoniului în viața de zi cu zi (identitate culturală locală, meserii creative, turism)
4. Patrimoniul cultural antropoc	4.1 Edificii de importanță istorică: cetăți dacice; castre romane; complexul rupestru Basarabi; castele și palate; 4.2 Edificii culturale: muzee; case memoriale; biblioteci; universități; expoziții 4.3 Cetățile dacice din Munții Orăștiei 4.4 Așezări săsești cu biserici fortificate din Transilvania 4.5 <i>Situl din Biertan cu biserica fortificată și o parte din localitate; Satul Călnic; Satul Dârjiu; Satul Prejmer; Satul Saschiz; Satul Valea Viilor; Satul Viscri.</i> 4.6 <i>Orașul vechi din Sighișoara (județul Mureș)</i>
4. Construcții religioase și lăcașe de cult	5.1 Biserici de lemn; biserici de zid; catedrale; biserici fortificate; 5.2 Mănăstiri; moschee; sinagogi 5.3 Cimitire 5.4 Bisericile pictate din Moldova: Patrimoniul cultural material UNESCO 5.5 Bisericile de lemn din Maramureș: Patrimoniul cultural material UNESCO 5.5.1 Biserica <i>Intrarea Maicii Domnului în Biserică</i> din Bârsana 5.5.2 Biserica <i>Sfântul Nicolae</i> din Budești 5.5.3 Biserica <i>Sfânta Parascheva</i> din Desești 5.5.4 Biserica <i>Nașterea Fecioarei</i> din Ieud Deal 5.5.5 Biserica <i>Sfinții Arhangheli</i> din Plopiș 5.5.6 Biserica <i>Sfânta Parascheva</i> din Poienile Izei 5.5.7 Biserica <i>Sfinții Arhangheli</i> din Rogoz 5.5.8 Biserica <i>Sfinții Arhangheli</i> din Șurdești

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.6 Biserici pictate din Țara Românească
6. Resurse turistice de natură etnografică și folclorică și religioasă	6.1 Meșteșuguri 6.2 Obiceiuri 6.3 Locuri comemorative; Pe urmele sfinților. 6.4 Centre de pelerinaj global: Vatican, Ierusalim, Santiago de Compostela, Muntele Athos; național: Blaj, Sighet, Nicula; 6.5 Hramuri de biserici 6.6 Locuri de apariții și miracole mariane: Nicula, Lourdes, Fatima, Guadalupe 6.7 Factori determinanți: generalități; Infrastructura specifică; Direcții de acțiune pentru dezvoltarea turismului religios; Tendințe de dezvoltare în viitor; 6.8 Obiective turistico-religioase: Biserici; Mănăstirile; Catedralele; 6.9 Itinerarii turistice religioase : 6.10 Studii de caz: Itinerarii în Regiunea turistică Dobrogea, Itinerarii în Regiunea turistică Transilvania, Itinerarii în Regiunea turistică Moldova (Bucovina), Itinerarii în Regiunea turistică Maramureș, Itinerarii în regiunea turistică Crișana

Anexa nr.18.10. Programa de examen pentru disciplina *Limba și Literatura română creștină - Cultul Greco-Catolic* – LLRC_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică*

PREAMBUL

Prezenta programă de examen este elaborată pentru disciplina **Limba și Literatura română creștină**, corespunzătoare celei de-a doua probe scrise (E) din cadrul examenului național de bacalaureat pentru absolvenții filierei vocaționale, profilul teologic, specializarea **Teologie Greco-Catolică**.

Programa de examen derivă din **Programa școlară pentru disciplina Limba și Literatura română creștină, Cultul Greco-Catolic, clasele a IX-a – a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**, Anexa nr. 171.

Programa stabilește competențele și conținuturile care constituie obiectul evaluării la examenul național de bacalaureat și este elaborată în concordanță cu profilul de formare al absolventului învățământului liceal. În cadrul examenului se evaluează competențele formate pe parcursul ciclului liceal privind receptarea, analiza, interpretarea și valorificarea textelor reprezentative ale literaturii române creștine, utilizarea adecvată a conceptelor specifice disciplinei, precum și capacitatea de argumentare și de integrare a valorilor culturale și spirituale în interpretarea operei literare.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul:

- receptează și interpretează texte reprezentative ale literaturii române creștine în contexte culturale și spirituale relevante;
- utilizează conceptele de analiză literară și terminologia specifică disciplinei;
- argumentează opinii privind mesajul, structura și valoarea estetică a textelor literare;
- valorifică repere culturale, istorice și spirituale în interpretarea operelor studiate.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine
CG2	Utilizarea adecvată a conceptelor specifice literaturii creștine în analiza textelor
CG3	Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare
CG4	Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Receptarea textului literar din perspectiva valorilor creștine

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.1.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
IX.CS.1.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
IX.CS.1.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
X.CS.1.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
X.CS.1.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
X.CS.1.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XI.CS.1.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XI.CS.1.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XI.CS.1.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XII.CS.1.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XII.CS.1.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine

CG2 – Utilizarea adecvată a conceptelor specifice literaturii creștine în analiza textelor

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
IX.CS.2.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
IX.CS.2.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
X.CS.2.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
X.CS.2.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
X.CS.2.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XI.CS.2.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XI.CS.2.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XI.CS.2.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XII.CS.2.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XII.CS.2.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XII.CS.2.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine

CG3 – Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
IX.CS.3.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
IX.CS.3.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
X.CS.3.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
X.CS.3.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
X.CS.3.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XI.CS.3.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XI.CS.3.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XI.CS.3.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XII.CS.3.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XII.CS.3.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XII.CS.3.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine

CG4 – Integrarea valorilor creștine în înțelegerea și interpretarea textelor literare

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
IX.CS.4.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
IX.CS.4.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
X.CS.4.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
X.CS.4.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
X.CS.4.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XI.CS.4.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise
XI.CS.4.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XI.CS.4.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine
XII.CS.4.1.	Aplicarea cunoștințelor de literatură creștină în receptarea mesajelor orale și scrise

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.4.2.	Utilizarea tehnicilor de documentare și a strategiilor specifice
XII.CS.4.3.	Analiza personajelor literare din perspectiva valorilor creștine

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
A. Domeniul lingvistic	1. Terminologia religioasă de bază: termeni biblici, liturgici, simbolici - Limbajul traducerilor vechi - Limbajul filosofico-religios 2. Forme lingvistice populare cu tematică religioasă (proverbe, zicători) - Realizarea unui glosar de termeni religioși din textele studiate - Exerciții de identificare și explicare a simbolurilor religioase - Analiza diferențelor lingvistice între texte populare și texte culte - Discuții despre evoluția limbajului religios și rolul traducerilor 3. Limbajul religios în textele literare - Particularități ale limbajului religios în literatura română creștină - Termeni și concepte specifice spiritualității creștine - Simbolismul limbajului religios 4. Stilistica textelor literare religioase - Figuri de stil specifice textelor literare religioase - Modalități de expresie în textele literare religioase - Analiza stilistică a textelor creștine 5. Limbajul specific tradiției greco-catolice - Terminologia specifică tradiției bizantine - Influențe lingvistice latine și orientale în textele literare religioase
B. Domeniul literar	1. Introducere în literatura română creștină - Conceptul de literatură creștină - Relația dintre credință, spiritualitate și creație literară - Literatura română în context creștin european - Specificul spiritualității greco-catolice în literatura română 2. Literatura populară cu tematică religioasă - Colinde religioase: O, ce veste minunată, Trei păstori, Steaua sus răsare - Legende populare cu tematică religioasă: Legenda Maicii Domnului, Legenda crucii - Balada populară cu elemente creștine: Miorița - simbolistica creștină și ritualul trecerii - Proverbe și zicători cu tematică religioasă - selecție reprezentativă - Ritualuri și obiceiuri populare creștine reflectate în folclorul literar românesc 3. Literatura religioasă veche - Primele texte religioase în limba română: Floarea Darurilor - fragmente reprezentative

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie - fragmente reprezentative - Miron Costin și poezia filosofico-religioasă: Viața lumii - prima poezie filosofică din literatura română cultă - Temele vanității lumești și efemerității vieții - Influența Ecclesiastului și viziunea creștină asupra destinului uman 4. Dimitrie Cantemir și dimensiunea creștină a operei sale - Divanul sau Gâlceava Înțeleptului cu Lumea: Structura operei și dialogul alegoric - Concepția despre viața spirituală versus viața lumească- Istoria ieroglifică - fragmente - Alegoriile religioase și simbolistica creștină - Viziunea providențialistă asupra istoriei în Descrierea Moldovei - fragmente selectate 5. Începuturile literaturii greco-catolice - Contextul istoric al apariției Bisericii Greco-Catolice în Transilvania - Primele texte literare greco-catolice: Floarea adevărului (1750) - fragment - Importanța Unirii cu Roma pentru cultura română - Inocențiu Micu-Klein Memorii și petiții - fragmente selectate; activitatea culturală și literară - Contribuția primilor episcopi greco-catolici la dezvoltarea literaturii române 6. Dimensiunea creștină în literatura premodernă - Ion Budai-Deleanu: <i>Țiganiada</i> - elemente religioase și morale (fragment din Cântul I sau XII) - Gheorghe Asachi: <i>Moartea lui Isus</i> sau alt text cu tematică creștină; - Anton Pann: <i>Povestea vorbii</i> - selecție de proverbe și zicători cu tematică religioasă 7. Școala Ardeleană și contribuția sa la dezvoltarea literaturii religioase - Contextul istoric și cultural al Școlii Ardelene - Samuil Micu: <i>Biblia de la Blaj</i> - importanță și fragmente selectate; Scrieri teologice și filosofice - fragmente - Gheorghe Șincai: <i>Hronica românilor</i> - viziunea providențialistă asupra istoriei - Petru Maior: <i>Prediche sau învățăături la toate duminicile și sărbătorile</i> – fragmente la alegere; <i>Istoria Bisericii românilor</i> – fragmente la alegere 8. Literatura pașoptistă și dimensiunea creștină - Vasile Alecsandri: <i>Pasteluri</i> - elemente de spiritualitate în poezia naturii – natura ca templu divin - selecție de texte; <i>Dumbrava Roșie</i> - dimensiunea providențialistă – fragment la alegere; - Andrei Mureșanu: <i>Un răsunet (Deșteaptă-te, române!)</i> dimensiunea religioasă; Poezii religioase - selecție - Grigore Alexandrescu: <i>Rugăciunea</i> - analiză aprofundată; Fabule cu morală creștină – selecție - Dimitrie Bolintineanu: <i>Legende istorice</i> - dimensiunea morală și providențialistă - Alexandru Odobescu: <i>Doamna Chiajna</i> - conflictul moral și religios

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Bogdan Petriceicu Hasdeu: <i>Răposatul postelnic</i> - elemente de spiritualitate 9. Junimismul și reflectarea valorilor creștine - Mihai Eminescu: <i>Răsai asupra mea</i> - analiză aprofundată; Selecție de poezii cu tematică religioasă (de ex. <i>Învierea</i>, <i>Rugăciunea unui dac</i>, <i>Rugăciune</i>) - Ion Creangă: <i>Amintiri din copilărie</i> - educația religioasă și valorile tradiționale; <i>Ivan Turbincă</i> - reprezentarea lui Dumnezeu și a Morții - Ioan Slavici: <i>Budulea Taichii</i> - valorile familiale și comunitare – text aprofundat - I.L. Caragiale: <i>O făclie de Paște</i> – vocile conștiinței; 10. Scriitori transilvăneni și dimensiunea creștină - George Barițiu: Articole despre rolul Bisericii în viața națională - fragmente - Timotei Cipariu: Poezii religioase – selecție; Contribuția la dezvoltarea limbajului teologic românesc - Andrei Șaguna: Scrieri pastorale – fragmente; Contribuția la cultura română - George Coșbuc: <i>Moartea lui Fulger</i> - viziunea asupra morții; Poezii cu tematică religioasă (<i>La Paști</i>, <i>Colinde</i>) 11. Poezia interbelică și dimensiunea religioasă - Tudor Arghezi: Ciclul <i>Psalmi</i> - 1 Psalm la alegere - analiză aprofundată; Poezii cu tematică religioasă (<i>De-a v-ați ascuns</i>, <i>Duhovnicească</i>) - Lucian Blaga: <i>Poemele luminii</i> - metafizica luminii – poezia <i>Lumina</i> – analiză aprofundată; <i>În marea trecere</i> – analiză aprofundată; Alte poezii cu tematică religioasă la alegere (<i>Paradis în destrămare</i>); Eseistica filosofico-religioasă: fragmente din Spațiul mioritic - Ion Barbu: <i>Joc secund</i> - dimensiunea platoniciană și creștină; Poezii cu simbolistică religioasă (<i>Oul dogmatic</i>) - Vasile Voiculescu: <i>Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare</i> - dimensiunea mistică; Poezii religioase - selecție din volumele <i>Poeme cu îngeri</i>, <i>Întrezăriri</i> - Nichifor Crainic: Selecție de poezii - viziunea religioasă (de ex. <i>Isus prin grâu</i>, <i>Rugăciunea din amurg</i>, <i>Țară de peste veac</i>) 12. Proza interbelică și problematica moral-religioasă - Liviu Rebreanu: Nuvelistică – selecție de texte la alegere (de ex. <i>Nevasta</i> - problematica morală și păcatul; <i>Catastrofa</i> – criza de conștiință) - Mihail Sadoveanu: <i>Creanga de aur</i> - sincretismul religios și inițierea 13. Dramaturgia interbelică și dimensiunea spirituală - Lucian Blaga: Selecție de piese de teatru (de ex.: <i>Meșterul Manole</i> - mitul jertfei creatoare – aprofundare; <i>Arca lui Noe</i> – mitul biblic al potopului) - Camil Petrescu: <i>Jocul ielelor</i> - problematica adevărului absolută – aprofundare - Victor Eftimiu: <i>Înșir'te mărgărite</i> - dimensiunea folclorică și simbolistica creștină 14. Gândirea teologică și literatura interbelică - Revista „Gândirea” și programul gândirist:

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Nichifor Crainic – <i>Sensul tradiției, Puncte cardinale în haos</i> (fragmente) - Petre Țuțea: Fragmente din <i>Între Dumnezeu și neamul meu</i> - Mircea Eliade: <i>Istoria credințelor religioase, Arborele Gnozei</i> etc. - fragmente - Ernest Bernea: <i>Îndemn la simplitate</i> - fragmente 15. Contribuții literare/culturale greco-catolice în perioada interbelică - Ion Agârbiceanu - aprofundare: Nuvelistică – selecție de texte (de ex. <i>Fefelega</i> - sacrificiul și demnitatea umană; <i>Lumina</i> - metafora luminii spirituale; <i>Arhanghelii</i> - problematica morală și socială; <i>Păcatele noastre</i> - dimensiunea morală; <i>Prăpastia</i>- conflictul interior și ispita) - Publicistica religioasă – fragmente (Iuliu Hossu: <i>Scrieri pastorale</i> – fragmente; Alexandru Lupeanu-Melin: <i>Scrieri literare și publicistice</i> – selecție; Revista „Cultura Creștină” și contribuția sa la literatura română; Ștefan Cicio-Pop, Iuliu Maniu - discursuri și scrieri cu dimensiune etică și religioasă) 16. Literatura martirilor greco-catolici din perioada comunistă - Contextul istoric al persecuției Bisericii Greco-Catolice în perioada comunistă - Ioan Ploscaru: <i>Lanțuri și teroare</i> - mărturii din închisorile comuniste (fragmente) - Tertulian Langa: <i>Trecând prin focul prigoanei</i> - memorialistică de detenție (fragmente) - Alexandru Todea: scrieri teologice și mărturii (selecție) - Alți martiri greco-catolici și scrierile lor: Vasile Aftenie, Ioan Bălan etc. 17. Literatură creștină contemporană: - Ioan Alexandru – <i>Imne</i> - Ana Blandiana – <i>Ferestrele</i> - Andrei Pleșu – <i>Parabolele lui Isus</i> – dramaturgie - Marin Sorescu – fragmente de dramaturgie (de ex. <i>Matca, Paracliserul</i>) - Contribuții contemporane la literatura religioasă – selecții (Ruxandra Cesereanu, Ovidiu Ghitta, Nicolae Mărgineanu, Gelu Hossu – <i>Iuliu Hossu. Patru portrete</i>; Lucia Hossu-Longin – <i>Memorialul Durerii</i>; Tatiana Niculescu- <i>Sfântul Nr. 6</i>) - Jurnale, memorii și scrieri din perioada persecuției - Mărturii despre rezistența spirituală în perioada comunistă; Memorialistică și literatură de mărturie
C. Domeniul cultural-spiritual	1. Raportul dintre credință, spiritualitate și creație literară - Elemente de identitate culturală și religioasă reflectate în literatura română veche - Rolul Bisericii Greco-Catolice în dezvoltarea culturii și a literaturii române - Ritualuri și obiceiuri populare creștine integrate în folclor 2. Viziunea creștină asupra destinului uman 3. Dimensiunea providențialistă a istoriei în literatura secolului XIX. - Viziuni morale și religioase în textele pașoptiste și junimiste - Rolul Bisericii și al Școlii Ardelene în cultura română 4. Funcția formativă a literaturii religioase pentru comunitatea românească

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Valori creștine în literatură - Credința, speranța și iubirea ca teme literare - Valorile morale creștine reflectate în literatură - Principii etice creștine în operele literare studiate 6. Spiritualitatea greco-catolică în context universal - Specificul spiritualității greco-catolice - Relația dintre tradiția bizantină și cea latină în spiritualitatea greco-catolică - Reflectarea acestui specific în textele literare 7. Dialogul dintre culturi prin prisma literaturii creștine - Influențe reciproce între literatura creștină orientală și occidentală - Contribuția literaturii greco-catolice la dialogul cultural - Dimensiunea ecumenică a literaturii creștine

**Anexa nr.18.11. Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic - Cultul Greco-Catolic* –
SB_GRE_CAT_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Greco-Catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 167**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei de examen la disciplina Studiu biblic, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Definirea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, ca document fundamental al Revelației Divine
CG2	Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viața de credință
CG3	Aplicarea învățăturilor de credință în viața personală și a comunității
CG4	Corelarea cunoștințelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
IX.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
IX.CS1.3	Distincția principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
X.CS1.1	Descrierea momentelor fundamentale ale istoriei biblice și impactul lor asupra identității religioase
X.CS1.2	Identificarea figurilor reprezentative care modelează identitatea comunității credincioșilor
X.CS1.3	Analiza modului în care comunitatea credincioșilor își exprimă credința prin cult și profetism
XI.CS1.1	Analiza particularităților Evangheliilor sinoptice
XI.CS1.2	Identificarea temelor teologice din Evanghelia după Ioan
XI.CS1.3	Compararea mesajului evangheliilor sinoptice cu al Evangheliei Sf. Ioan
XII.CS1.1	Identificarea temelor centrale din Evanghelia după Ioan
XII.CS1.2	Compararea simbolurilor biblice cu experiențe spirituale contemporane
XII.CS1.3	Analiza modului în care experiența Bisericii confirmă mesajul evanghelic

CG2 – Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viața de credință

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
IX.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
X.CS2.1	Explicarea mesajului profetic în contextul social și religios al timpului
X.CS2.2	Ilustrarea rolului femeilor remarcabile din Vechiul Testament
X.CS2.3	Analiza experiențelor de credință în perioade de criză
XI.CS2.1	Descrierea primelor comunități creștine
XI.CS2.2	Interpretarea temelor principale din scrisorile pauline
XI.CS2.3	Analiza mesajului scrisorilor din captivitate și al scrisorilor pastorale
XII.CS2.1	Explicarea temelor scrisorilor catolice
XII.CS2.2	Interpretarea Apocalipsului lui Ioan în cheie liturgică și teologică
XII.CS2.3	Analiza temei Noului Ierusalim și aplicarea ei la viața creștină

CG3 – Aplicarea învățăturilor de credință în viața personală și a comunității

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
IX.CS3.2	Utilizarea corectă a textului Vechiului Testament în interpretarea Noului Testament
IX.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
X.CS3.1	Ilustrarea actualității Psalmilor și a Proverbelor în viața de credință
X.CS3.2	Evidențierea legăturii dintre Lege și viața morală a comunității
X.CS3.3	Raportarea temelor mesianice la viața creștinului de azi
XI.CS3.1	Aplicarea învățăturilor Sfântului Pavel la viața comunității creștine
XI.CS3.2	Compararea situațiilor Bisericii primare cu provocările Bisericii contemporane
XI.CS3.3	Ilustrarea importanței statorniciei în credință
XII.CS3.1	Ilustrarea actualității temelor esențiale din scrisorile apostolice
XII.CS3.2	Evidențierea importanței speranței escatologice în viața creștină
XII.CS3.3	Aplicarea mesajului biblic la luarea deciziilor în viața comunitară

CG4 – Corelarea cunoștințelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Interpretarea unor realități ecleziale actuale în lumina unei lecturi biblice
IX.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane prin raportarea la viața Sfântului Pavel
IX.CS4.3	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic
X.CS4.1	Identificarea valorilor religioase care promovează comuniunea între oameni
X.CS4.2	Aplicarea principiilor biblice în contexte sociale și educaționale
X.CS4.3	Promovarea respectului față de diversitatea religioasă și culturală
XI.CS4.1	Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
XI.CS4.2	Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
XI.CS4.3	Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni
XII.CS4.1	Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
XII.CS4.2	Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
XII.CS4.3	Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul și Noul Testament	1.1 Introducere generală a Bibliei: context, limbile biblice, canonul biblic, inspirația biblică și sensurile Sf.Scripturi. 1.2 Primele cărți ale Scripturii: prezentarea Pentateuhului, surse și tradiții. 1.3 Introducere în Noul Testament: Discernământul apostolic și literatura apocrifă, context istoric și social, rolul comunităților Bisericii și apariția scrierilor Noului Testament.
2.Să descoperim Vechiul și Noul Testament	2.1 Cartea Genezei: creația și istoria patriarhilor. 2.2 Cartea Exodului: chemarea lui Moise, eliberarea din Egipt, Decalogul și Cortul alianței. 2.3 Cartea Leviticului: sărbători, preoție și jertfe. 2.4 Cartea Numerilor: experiența pustiei. 2.5 Cartea Deuteronomului: reînnoirea legământului și prefigurări mesianice. 2.6 Cărți istorice: Cartea lui Iosua și tema cuceririi Canaanului. 2.7 Cărțile istorice: judecătorii importanți, Samuel, instaurarea și declinul regalității. 2.8 Ilie și Eliseu ca profeți nescritori. 2.9 Căderea regatelor de Nord și de Sud, exilul babilonian. 2.10 Reforma religioasă sub Iosia. 2.11 Reconstrucția de după exil: Ezdra și Neemia. 2.12 Epoca dominației grecești și rezistența prin fidelitatea față de Lege (Macabei). 2.13 Femei remarcabile din Vechiul Testament: Rut, Estera, Iudita. 2.14 Literatura sapiențială: teme despre rugăciune, înțelepciune, prietenie, suferință și înviere. 2.15 Cărțile profetice: Sofonia, Naum, Habacuc, Ieremia, Baruh, Ezechiel, Isaia. 2.16 Evangheliile sinoptice: Evanghelia după Matei și problematica sinoptică. 2.16 Evangheliile sinoptice: Marcu și Luca, temele centrale, predici și parabole. 2.16 Evanghelia după Ioan: prologul teologic, simbolurile „Eu sunt”, semnele mesianice. 2.16 Cartea Faptele Apostolilor: coborârea Spiritului Sfânt și comunitatea primară. 2.18 Scrisorile pauline: introducere, călătoriile misionare. 2.19 Scrisori pauline: Marile scrisori: Corinteni, Galateni, Filipeni, Romani, Tesaloniceni.; Scrisori din captivitate: Coloseni, Efeseni, Filemon.; Scrisori pastorale: 1-2 Timotei, Tit, Scrisoarea către Evrei: preoția lui Cristos și Noul Legământ. 2.20 Scrisori catolice: Iacob, Petru, Ioan, Iuda – teme ale credinței, iubirii și unității. 2.21 Apocalipsul Sfântului Ioan: genul apocaliptic, simboluri și tema noului Ierusalim.
3.Teme principale din Vechiul și Noul Testament	3.1 Alianță (Legământ) 3.2 Promisiune 3.3 Eliberare 3.4 Păcat-Pedeapsă-Mântuire 3.5 Lege 3.6 Binecuvântare 3.7 Împărăție 3.8 Mesia – Rege 3.9 Profet

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.10 Isus, Mesia cel promis 3.11 Predica de pe munte 3.13 Împărăția cerurilor 3.14 Împlinirea profețiilor VT 3.15 Marea Trinitate 3.16 Credința, 3.17 Iubirea 3.18 Unitatea 3.18 Speranța escatologică
4.Cum trăim astăzi Vechiul și Noul Testament	4.1 De unde venim noi? De unde vine răul? 4.2 Perioada patriarhilor: Dumnezeu cheamă. Dumnezeu vorbește. Dumnezeu iubește. 4.3 Moise și ieșirea din Egipt: robie, strigătul oamenilor, numele lui Dumnezeu; eliberare. 4.4 Judecători, timpuri dificile: viața este schimbare, semnele lui Dumnezeu; 4.5 Regele David: Orașul Sfânt; Noul David, „Acest om ești tu” 4.6 Relevanța mesajului evanghelic și apostolic pentru viața comunitară 4.7 Reactualizarea mesajului evanghelic și apostolic în viața personală și comunitară

**Anexa nr. 18.12. Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic - Cultul Greco-Catolic* –
SB_GRE_CAT_P2 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid Turism Religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic, Cultul Greco-Catolic*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 174**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiu biblic*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Definirea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, ca document fundamental al Revelației Divine
CG2	Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viața de credință
CG3	Aplicarea învățăturilor de credință în viața personală și a comunității
CG4	Corelarea cunoștințelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
IX.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
IX.CS1.3	Distincția principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
X.CS1.1	Descrierea momentelor fundamentale ale istoriei biblice și impactul lor asupra identității religioase
X.CS1.2	Identificarea figurilor reprezentative care modelează identitatea comunității credincioșilor
X.CS1.3	Analiza modului în care comunitatea credincioșilor își exprimă credința prin cult și profetism
XI.CS1.1	Analiza particularităților Evangheliilor sinoptice
XI.CS1.2	Identificarea temelor teologice din Evanghelia după Ioan
XI.CS1.3	Compararea mesajului evangheliilor sinoptice cu al Evangheliei Sf. Ioan
XII.CS1.1	Identificarea temelor centrale din Evanghelia după Ioan
XII.CS1.2	Compararea simbolurilor biblice cu experiențe spirituale contemporane
XII.CS1.3	Analiza modului în care experiența Bisericii confirmă mesajul evanghelic

CG2 – Explicarea unor evenimente biblice, urmărind relevanța acestora pentru viața de credință

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
IX.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
X.CS2.1	Explicarea mesajului profetic în contextul social și religios al timpului
X.CS2.2	Ilustrarea rolului femeilor remarcabile din Vechiul Testament
X.CS2.3	Analiza experiențelor de credință în perioade de criză
XI.CS2.1	Descrierea primelor comunități creștine
XI.CS2.2	Interpretarea temelor principale din scrisorile pauline
XI.CS2.3	Analiza mesajului scrisorilor din captivitate și al scrisorilor pastorale
XII.CS2.1	Explicarea temelor scrisorilor catolice
XII.CS2.2	Interpretarea Apocalipsului lui Ioan în cheie liturgică și teologică
XII.CS2.3	Analiza temei Noului Ierusalim și aplicarea ei la viața creștină

CG3 – Aplicarea învățăturilor de credință în viața personală și a comunității

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
IX.CS3.2	Utilizarea corectă a textului Vechiului Testament în interpretarea Noului Testament
IX.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
X.CS3.1	Ilustrarea actualității Psalmilor și a Proverbelor în viața de credință
X.CS3.2	Evidențierea legăturii dintre Lege și viața morală a comunității
X.CS3.3	Raportarea temelor mesianice la viața creștinului de azi
XI.CS3.1	Aplicarea învățăturilor Sfântului Pavel la viața comunității creștine
XI.CS3.2	Compararea situațiilor Bisericii primare cu provocările Bisericii contemporane
XI.CS3.3	Ilustrarea importanței statorniciei în credință
XII.CS3.1	Ilustrarea actualității temelor esențiale din scrisorile apostolice
XII.CS3.2	Evidențierea importanței speranței escatologice în viața creștină
XII.CS3.3	Aplicarea mesajului biblic la luarea deciziilor în viața comunitară

CG4 – Corelarea cunoștințelor biblice cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Interpretarea unor realități ecleziale actuale în lumina unei lecturi biblice
IX.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane prin raportarea la viața Sfântului Pavel
IX.CS4.3	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic
X.CS4.1	Identificarea valorilor religioase care promovează comuniunea între oameni
X.CS4.2	Aplicarea principiilor biblice în contexte sociale și educaționale
X.CS4.3	Promovarea respectului față de diversitatea religioasă și culturală
XI.CS4.1	Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
XI.CS4.2	Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
XI.CS4.3	Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni
XII.CS4.1	Descrierea experiențelor de viață ale apostolilor
XII.CS4.2	Ilustrarea legăturii dintre propagarea Evangheliei și dificultățile întâmpinate
XII.CS4.3	Promovarea valorilor biblice în dialogul și colaborarea dintre oameni

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1.Introducere în Sfânta Scriptură – Vechiul și Noul Testament	1.1 Introducere generală a Bibliei: context, limbile biblice, canonul biblic, inspirația biblică și sensurile Sf.Scripturi. 1.2 Primele cărți ale Scripturii: prezentarea Pentateuhului, surse și tradiții. 1.3 Introducere în Noul Testament: Discernământul apostolic și literatura apocrifă, context istoric și social, rolul comunităților Bisericii și apariția scrierilor Noului Testament.
2.Să descoperim Vechiul și Noul Testament	2.1 Cartea Genezei: creația și istoria patriarhilor. 2.2 Cartea Exodului: chemarea lui Moise, eliberarea din Egipt, Decalogul și Cortul alianței. 2.3 Cartea Leviticului: sărbători, preoție și jertfe. 2.4 Cartea Numerilor: experiența pustiei. 2.5 Cartea Deuteronomului: reînnoirea legământului și prefigurări mesianice. 2.6 Cărți istorice: Cartea lui Iosua și tema cuceririi Canaanului. 2.7 Cărțile istorice: judecătorii importanți, Samuel, instaurarea și declinul regalității. 2.8 Ilie și Eliseu ca profeți nescritori. 2.9 Căderea regatelor de Nord și de Sud, exilul babilonian. 2.10 Reforma religioasă sub Iosia. 2.11 Reconstrucția de după exil: Ezdra și Neemia. 2.12 Epoca dominației grecești și rezistența prin fidelitatea față de Lege (Macabei). 2.13 Femei remarcabile din Vechiul Testament: Rut, Estera, Iudita. 2.14 Literatura sapiențială: teme despre rugăciune, înțelepciune, prietenie, suferință și înviere. 2.15 Cărțile profetice: Sofonia, Naum, Habacuc, Ieremia, Baruh, Ezechiel, Isaia. 2.16 Evangheliile sinoptice: Evanghelia după Matei și problematica sinoptică. 2.16 Evangheliile sinoptice: Marcu și Luca, temele centrale, predici și parabole. 2.16 Evanghelia după Ioan: prologul teologic, simbolurile „Eu sunt”, semnele mesianice. 2.16 Cartea Faptele Apostolilor: coborârea Spiritului Sfânt și comunitatea primară. 2.20 Scrisorile pauline: introducere, călătoriile misionare. 2.21 Scrisori pauline: Marile scrisori: Corinteni, Galateni, Filipeni, Romani, Tesaloniceni.; Scrisori din captivitate: Coloseni, Efeseni, Filemon.; Scrisori pastorale: 1-2 Timotei, Tit, Scrisoarea către Evrei: preoția lui Cristos și Noul Legământ. 2.20 Scrisori catolice: Iacob, Petru, Ioan, Iuda – teme ale credinței, iubirii și unității. 2.21 Apocalipsul Sfântului Ioan: genul apocaliptic, simboluri și tema noului Ierusalim.
3.Teme principale din Vechiul și Noul Testament	3.1 Alianță (Legământ) 3.2 Promisiune 3.3 Eliberare 3.4 Păcat-Pedeapsă-Mântuire 3.5 Lege 3.6 Binecuvântare 3.7 Împărăție 3.8 Mesia – Rege 3.9 Profet

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.10 Isus, Mesia cel promis 3.11 Predica de pe munte 3.13 Împărăția cerurilor 3.14 Împlinirea profețiilor VT 3.15 Marea Trimitere 3.16 Credința, 3.17 Iubirea 3.18 Unitatea 3.18 Speranța escatologică
4.Cum trăim astăzi Vechiul și Noul Testament	4.1 De unde venim noi? De unde vine răul? 4.2 Perioada patriarhilor: Dumnezeu cheamă. Dumnezeu vorbește. Dumnezeu iubește. 4.3 Moise și ieșirea din Egipt: robie, strigătul oamenilor, numele lui Dumnezeu; eliberare. 4.4 Judecători, timpuri dificile: viața este schimbare, semnele lui Dumnezeu; 4.5 Regele David: Orașul Sfânt; Noul David, „Acest om ești tu” 4.6 Relevanța mesajului evanghelic și apostolic pentru viața comunitară 4.7 Reactualizarea mesajului evanghelic și apostolic în viața personală și comunitară

Anexa nr.18.13. Programa de examen pentru disciplina *Viața Profetului, Cultul Musulman* – VP_MUS_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul musulman, specializarea teologie musulmană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Viața Profetului, Cultul Musulman* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716 / 2026, anexa nr. 198**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul (*formulare specifică disciplinei: aplică, analizează, modelează, argumentează etc. — orientarea privind scopul evaluării*), în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Viața Profetului, Cultul Musulman*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG 1	Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammad (s.a.v.)
CG 2	Identificarea valorilor morale, spirituale și sociale reflectate în faptele și învățăturile Profetului Muhammad (s.a.v.).
CG 3	Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.
CG 4	Exprimarea opiniilor și a reflecțiilor personale asupra comportamentului, atitudinilor și exemplului oferit de Profet în diferite contexte.
CG 5	Aplicarea valorilor și învățăturilor profetice în viața cotidiană, prin dezvoltarea unei conduite morale și a responsabilității personale și sociale.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Cunoașterea și înțelegerea aspectelor esențiale din viața Profetului Muhammad

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Identificarea etapelor principale din viața Profetului (copilăria, tinerețea, misiunea profetică).
IX.CS.1.2	Recunoașterea contextului istoric, social și religios al Peninsulei Arabice înainte de Islam.
IX.CS.1.3	Descrierea principalelor evenimente care au marcat începutul misiunii profetice.
X.CS.1.1	Identificarea etapelor principale din viața Profetului Muhammad (s.a.v.), de la naștere până la deces, pe baza surselor tradiționale islamice.
X.CS.1.2	Descrierea contextului religios, social și cultural al Peninsulei Arabice înainte de Islam și explicarea modului în care acesta a influențat misiunea profetică.
X.CS.1.3	Explicarea semnificației revelației coranice și a rolului Profetului (s.a.v.) ca mesager al lui Allah, în raport cu credințele anterioare.
XI.CS.1.1	Analiza comportamentului și atitudinilor Profetului Muhammed în etapele Mekke și Medine ca model fundamental de Ahlak (morală) pentru credinciosul contemporan.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2	Explicarea modului în care Sünnet-ul (Practica Profetului) a instituit formele esențiale de İbadet (Namaz, Oruç, Zekât) și a pus bazele primei Ümmet (Comunitate).
XI.CS.1.3	Evaluarea principiilor de Adalet (Justiție) și Saygı (Respect) reflectate în Medine Sözleşmesi (Constituția) și în interacțiunile timpurii cu Gayr-i Müslim (Non-musulmanii).
XII.CS.1.1	Sintetizarea și evaluarea modului în care Sünnet-ul (Practica Profetului) a devenit sursa fundamentală pentru dezvoltarea İslam Hukuku (Jurisprudența Islamică) și a Kelam-ului (Teologia).
XII.CS.1.2	Analiza comparativă a rolului Profetului ca lider de stat (Devlet Başkanı) și lider spiritual în vederea înțelegerii modelului de guvernare al primei Ümmet (Comunitate).
XII.CS.1.3	Investigarea și explicarea structurii și funcției Vakıf-urilor (Fundațiilor) ca instituții inspirate de Sünnet pentru asigurarea Adalet-ului (Justiției) sociale pe termen lung

CG 2 – Identificarea valorilor morale, spirituale și sociale reflectate în faptele și învățăturile Profetului Muhammad

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea valorilor morale și religioase transmise prin exemple din viața Profetului.
IX.CS.2.2	Asocierea faptelor și atitudinilor Profetului cu principiile morale islamice (sinceritate, dreptate, răbdare, modestie).
IX.CS.2.3	Compararea valorilor islamice cu situații morale din viața cotidiană
X.CS.2.1	Recunoașterea principalelor valori morale promovate de Profetul Muhammad (s.a.v.), precum sinceritatea, dreptatea, modestia, răbdarea și bunătatea
X.CS.2.2	Descrierea modului în care Profetul (s.a.v.) a aplicat în practică aceste valori în relațiile cu familia, companionii, necredincioșii și comunitatea.
X.CS.2.3	Analizarea unor episoade din viața Profetului (s.a.v.) care ilustrează iertarea, echilibrul spiritual și respectul față de diversitate.
XI.CS.2.1	Identificarea și analiza valorilor morale (Ahlak) fundamentale (ex. Sadakat, Emanet, Sabır) extrase din contextul biografic al Profetului Muhammed.
XI.CS.2.2	Explicarea modului în care formele de İbadet (venerare) și principiile de Takva (pietate) reflectă valorile spirituale ale Sünnet-ului (Practica Profetului).
XI.CS.2.3	Evaluarea valorilor sociale de Adalet (Justiție), Merhamet (Milă) și Sulh (Pace) manifestate în organizarea primei Ümmet (Comunitate) la Medine.
XII.CS.2.1	Evaluarea rolului Ahlak-ului (Moralei) profetice în stabilirea Makâsıd-ı Şeriat (Obiectivelor Legii Islamice) și aplicarea acestora la dilemele etice contemporane.
XII.CS.2.2	Argumentarea faptului că Takva (Pietatea) și İhsan (Exceleșta Spirituală) sunt valori centrale care motivează acțiunea socială și Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) în societate.
XII.CS.2.3	Identificarea valorilor de Merhamet (Milă) și Adalet ca răspuns la inegalitățile economice globale, prin analiza principiilor financiare din Sünnet (ex. interzicerea Riba - Cămătăriei).

CG 3 – Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relațiile referitoare la viața Profetului.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Recunoașterea mesajelor principale din texte narative și descriptive despre viața Profetului.
IX.CS.3.2	Analizarea sensului moral și spiritual al faptelor relatate.
IX.CS.3.3	Deducerea învățăturilor esențiale dintr-un text religios sau moral legat de viața Profetului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.1	Analizarea și interpretarea mesajelor religioase și morale din evenimentele și relatările referitoare la viața Profetului.
X.CS.3.2	Explicarea semnificațiilor teologice și morale ale acestor evenimente, prin raportare la contextul istoric și la învățăturile islamice.
X.CS.3.3	Interpretarea simbolurilor și mesajelor implicite din acțiunile și deciziile Profetului (s.a.v.), cu accent pe intenția morală și dimensiunea educativă.
XI.CS.3.1	Analiza critică a mesajului religios al evenimentelor cheie din Siyer (ex. Hicret, Vahiy - Revelație), identificând semnificația teologică a acestora.
XI.CS.3.2	Interpretarea mesajelor morale extrase din relatările despre Sünnet (Practica Profetului) și aplicarea lor la soluționarea dilemelor etice personale.
XI.CS.3.3	Evaluarea contextului social și cultural al evenimentelor din Siyer pentru a interpreta corect mesajele de Adalet (Justiție) și Dinlerarası Saygı (Respect Interreligios).
XII.CS.3.1	Analiza metodologică a modului în care erudiții (Ulema) interpretează Sünnet-ul pentru a emite Fetva (Opinii Juridice) relevante pentru problemele societății moderne.
XII.CS.3.2	Interpretarea mesajelor de Adalet și Sulh (Pace) din evenimente precum Hudeybiye Antlaşması (Tratatul) și aplicarea lor la medierea conflictelor interculturale contemporane.
XII.CS.3.3	Evaluarea critică a diversității de interpretare (İçtihat) a mesajelor din Siyer în diferite Mezhep-uri (Școli de gândire) și justificarea necesității de Saygı (Respect) intern.

CG 4 – Exprimarea opiniilor și a reflecțiilor personale asupra comportamentului, atitudinilor și exemplului oferit de Profet în diferite contexte.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Exprimarea orală și scrisă a opiniilor personale despre comportamentul Profetului în situații concrete.
IX.CS.4.2	Argumentarea propriilor opinii prin exemple din texte studiate.
IX.CS.4.3	Manifestarea atitudinilor de respect, empatie și spirit critic constructiv în discuții pe teme morale.
X.CS.4.1	Observarea și descrierea comportamentului Profetului Muhammad (s.a.v.) în diverse situații de viață (familiale, sociale, religioase, de conducere).
X.CS.4.2	Analizarea reacțiilor și deciziilor Profetului (s.a.v.) în contexte provocatoare, pentru a identifica atitudinile de echilibru, răbdare și înțelepciune.
X.CS.4.3	Formularea de opinii personale argumentate privind actualitatea și relevanța exemplului profetic în societatea contemporană.
XI.CS.4.1	Formularea de opinii personale justificate privind modul în care Ahlak-ul Profetului Muhammed servește ca model pentru dezvoltarea Takva-ei (pietății) individuale.
XI.CS.4.2	Exprimarea de reflecții personale asupra importanței Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) și Yardımlaşma (Ajutor Reciproc) în contextul Ümmet-ului (Comunității) contemporane.
XI.CS.4.3	Reflectarea asupra atitudinii Profetului față de Gayr-i Müslim (Non-musulmani) și articularea propriei poziții privind Saygı (Respectul) și Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios).
XII.CS.4.1	Articularea și justificarea poziției personale față de provocările etice generate de media și tehnologie, bazată pe valorile Ahlak-ului din Siyer.
XII.CS.4.2	Dezvoltarea de abilități de Davet (Chemarea la Islam) pentru a prezenta valorile islamice într-un mod adecvat și respectuos în contexte culturale diverse.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.4.3	Reflectarea asupra propriei responsabilități ca membru al Ümmet-ului Global și exprimarea angajamentului personal de a promova Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios) și Saygı (Respectul).

CG 5 – Aplicarea valorilor și învățăturilor profetice în viața cotidiană, prin dezvoltarea unei conduite morale și a responsabilității personale și sociale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1	Identificarea modalităților prin care valorile islamice pot fi aplicate în comportamentul zilnic.
IX.CS.5.2	Asumarea unor comportamente inspirate din modelul profetic (responsabilitate, iertare, sinceritate).
IX.CS.5.3	Participarea activă la activități educative și sociale care reflectă principiile morale islamice.
X.CS.5.1	Identificarea valorilor morale și sociale promovate de Profetul Muhammad (s.a.v.), precum onestitatea, dreptatea, solidaritatea, compasiunea și modestia.
X.CS.5.2	Analizarea modului în care aceste valori se pot manifesta în diferite domenii ale vieții (familie, școală, comunitate, spațiu public).
X.CS.5.3	Exersarea atitudinilor și comportamentelor pozitive inspirate din exemplul profetic în activități școlare și extrașcolare.
XII.CS.5.1	Proiectarea de inițiative de Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) în comunitate, utilizând modelul de sustenabilitate al Vakıf-urilor (Fundațiilor) inspirate de Sıyer.
XII.CS.5.2	Argumentarea și susținerea unor soluții practice, bazate pe conceptul de Hilafet (Vicariat), pentru problemele de Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) la nivel local sau global.
XII.CS.5.3	Aplicarea principiilor de Adalet și Merhamet în evaluarea rolului minorităților musulmane în statele laice și dezvoltarea unei conduite de cetățenie responsabilă.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Contextul istoric, social și religios al vieții Profetului Muhammad	1. Prezentarea planului de învățare și întâlnirea cu elevii 2. cunoașterii vieții Profetului Muhammad <i>Peygamber</i> 3. Situația religioasă a lumii înainte de misiunea profetică 4. Privire generală asupra Peninsulei Arabe înainte de profeție 5. Viața religioasă în Arabia pre-islamică 6. Viața politică (structura tribală, forme de conducere) 7. Viața socială și economică (rolul familiei, statutul femeii, comerțul, relațiile tribale) 8. Viața culturală (literatură, poezie, tradiții și educație)
Viața Profetului Muhammad înainte și în perioada misiunii profetice	1. Contextul istoric și geografic al misiunii profetice 2. Viața Profetului Muhammad înainte de profeție 3. Începutul misiunii profetice 4. Reacțiile la mesajul islamic
Răspândirea Islamului în Mecca și provocările comunității musulmane timpurii	1. Cauzele opoziției păgânilor față de invitația la islam 2. Migrarea în Abisinia (<i>Habeşistan'a hicret</i>) și semnificația ei 3. Convertirea la islam a lui Hz. Hamza și Hz. Omar – importanța susținerii morale și sociale a Profetului 4. Perioada boicotului – suferințele și răbdarea primilor musulmani

Domenii de conținut	Conținuturi
	5. Lecții morale și spirituale din perseverența și solidaritatea comunității meccane
Migrarea Profetului Muhammad și formarea primei comunități islamice în Medina	1. Călătoria Profetului la Taif – lecții despre răbdare și perseverență 2. Călătoria nocturnă (Isra) și Înălțarea la cer (Miraç) – semnificații spirituale 3. Căutarea unui nou cămin pentru credincioși 4. Migrarea (Hicret) către Yathrib 5. Formarea comunității islamice în Medina
Consolidarea comunității islamice în Medina și ultimele etape din viața Profetului Muhammad	1. Organizarea vieții religioase, sociale și economice în Medina 2. Expedițiile și campaniile profetice (<i>Seriyeler și Gazveler</i>) 3. Relațiile sociale și interreligioase 4. Deschiderea Islamului către lume 5. Încheierea misiunii profetice
Modestia Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Cunoașterea trăsăturilor morale ale Profetului (s.a.v.) 2. Interiorizarea și aplicarea valorilor morale profetice 3. Formarea unei conduite morale și spirituale inspirate de exemplul profetic
Evlavia Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Moralitatea Profetului (Peygamberimizin Ahlaki Vasıfları) 2. Misiunea Profetică – Îndatoririle Trimisului lui Allah 3. Formarea conduitei morale prin modelul profetic
Misiunea de purificare a Profetului Muhammad (s.a.v.)	1. Misiunea spirituală a Profetului Muhammad (s.a.v.) – Tezkiye, Talim și Tilavet 2. Cultul și practicile de bază în viața Profetului (s.a.v.)
Valoarea pe care Profetul Muhammad (s.a.v.) o acordă omului	1. Actele de cult și dimensiunea spirituală în viața Profetului (s.a.v.) 2. Practicile de adorare (ibadet) în viața Profetului Muhammad (s.a.v.) 3. Valorile morale și sociale în conduita Profetului (s.a.v.)
Profetul Muhammad s.a.v. și Pacea	1. Principiile sociale și etice în conduita Profetului Muhammad (s.a.v.) 2. Atitudinea Profetului Muhammad (s.a.v.) față de pace și conflict 3. Pacea în relațiile sociale și interreligioase 4. Valorile morale care susțin pacea
Etica Profetului Muhammed (sav)	1. Ahlak (Moralitatea) Profetului: Sadakat (Sinceritate) și Emanet (Încredere). 2. Takva (Pietatea) Personală: Sünnet-ul în İbadet (venerare) non-ritualică. 3. Zühd (Ascetismul) și Simplitatea în viața Profetului. 4. Şefkat (Compasiunea) și Merhamet (Mila) față de Aile (Familie). 5. Profetul ca Model Şahsiyet (Personalitate) pentru tineri. 6. İlim (Știința/Cunoașterea) și Rolul său în dezvoltarea Ahlak-ului. 7. Sabır (Răbdarea) în fața dificultăților (ex. perioada Mekke). 8. Sünnet ca sursă de modelare a identității și stilului de viață.
Sünnet ca Model de İbadet (Venerare) și Identitate	1. Namaz (Rugăciunea) Profetului: Instituirea și semnificația spirituală. 2. Oruç (Postul): Practica Profetului și dezvoltarea Takva-ei. 3. Zekât (Aumosa) și Rolul său timpuriu în comunitatea Medine.

Domenii de conținut	Conținuturi
	4. Şehadet (Mărturia de Credință): Fundamentul identității musulmane. 5. Mezhep-uri și Diferențele de İctihat (Interpretare) în İbadet. 6. Forme de İbadet la Yahudilik (Iudaism) și Hıristiyanlık (Creștinism). 7. Tevhid (Unicitatea lui Allah) ca numitor comun în İbadet-ul monoteist.
Fundamentele Siyer și Perioada Mekke	1. Definiția și importanța Siyer-ului (biografiei Profetului). 2. Sursa: Kur'an și Sünnet (Practica Profetului). 3. Contextul Arabiei pre-islamice (Cahiliye - Ignoranța). 4. Evenimentul primei Vahiy-i (Revelației) și mesajul "Oku" (Citește). 5. Primele apeluri la Islam și dificultățile din Mekke. 6. Sabır (Răbdarea) și Azim (Perseverența) ca valori morale centrale în această perioadă. 7. Ahlak-ul (Moralitatea) Profetului înainte de Revelație (Sadakat, Emanet).
Modelul de Moralitate, Pietate și Venerare	1. Ahlak-ul Profetului ca model de Şahsiyet (Personalitate). 2. Takva (Pietatea/Conștiința de Allah) – Valoare spirituală centrală a Islamului. 3. Analiza celor 5 stâlpi ca forme de İbadet (ex. Semnificația Namaz și Oruç). 4. Tevhid (Unicitatea lui Allah) ca fundament al tuturor formelor de İbadet. 5. Zikir (Amintirea lui Allah) și Dua (Implorarea) în viața Profetului. 6. Adab (Bunele Maniere) ca parte integrantă a Ahlak-ului. 7. Valorile morale (ex. Hilm - Toleranța, Merhamet - Mila) ca bază a İbadet-ului.
Emigrația, Comunitatea și Așezarea Familiei	1. Hicret-ul (Emigrația) ca moment de cotitură religioasă și socială. 2. Formarea primei Ümmet (Comunitate) prin legătura Ensar - Muhacir (Ajutorători - Emigranți). 3. Valoarea socială a Kardeşlik (Frăție) și Yardımlaşma (Ajutor Reciproc). 4. Instituirea Adalet-ului (Justiției) în noul stat Medine. 5. Aile (Familia) în Siyer: Drepturile și obligațiile soților și ale părinților/copiilor. 6. Profetul ca model de Adalet și Merhamet în rezolvarea disputelor.
Justiție și Relații Interreligioase	1. Medine Sözleşmesi (Constituția Medinei) ca prim model de conviețuire multireligioasă. 2. Principiile de Saygı (Respect) și toleranță față de Gayr-i Müslim (Non-musulmanii). 3. Analiza Adalet-ului (Justiției) aplicat de Profet în relațiile cu Ehl-i Kitab (Oamenii Cărții). 4. Conceptul de Sulh (Pace) și modul în care Siyer-ul fundamentează Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios). 5. Rolul Profetului ca Hakem (Arbitru) neutru în conflicte.
Responsabilitatea Socială și Ecologică din Siyer	1. Conceptul de Hilafet (Vicariat/Tutela) și responsabilitatea față de creație. 2. Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) în Sünnet (protejarea naturii, apei).

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) și rolul său în asumarea responsabilității comunitare. - Critica İsrâf-ului (Risipa) ca decizie iresponsabilă și contrară Ahlak-ului. - Instituțiile timpurii de responsabilitate socială: Funcția Zekât-ului și Vakıf-urilor (Fundațiilor). - Protecția categoriilor vulnerabile (orfanul, văduva) ca expresie a Adalet-ului social.
Instituționalizarea Sünnet: Fundamentele Juridice și Teologice	- Sünnet (Practica Profetului) ca sursă de İslam Hukuku (Jurisprudența Islamică) și Kelam (Teologie). - İçtihat (Interpretarea) și diversitatea de viziuni: Cunoașterea și Saygı-ul (Respectul) față de Mezhep-uri. - Rolul Profetului ca Devlet Başkanı (Lider de Stat) și modul în care Siyer-ul fundamentează guvernarea. - Structura de Ulema (Erudiți) și metodologia (Usul) de emitere a Fetva-urilor. - Analiza comparativă: Rolul Profetului ca lider de stat vs. lider spiritual.
Moralitatea Islamică și Etica Contemporană	- Makâsıd-ı Şeriat (Obiectivele Legii Islamice) și rolul lor în interpretarea etică. - Ahlak-ul profetic ca busolă în fața dilemelor de bioetică (ex. eutanasia) și tehnologie. - İhsan (Excelența Spirituală) și Tasavvuf (Misticismul) ca aprofundare a Takva-ei. - Analiza etică a İsrâf-ului (Risipa) și a consumului excesiv din perspectiva Ahlak-ului. - Aplicarea principiilor de Sabır (Răbdare) și Şefkat (Compașiune) în gestionarea crizelor personale și sociale.
Ummah și Sistemele de Justiție	- Principiile de Adalet (Justiție) economică în Sünnet: Interzicerea Riba (Cămătăriei) și promovarea Zekât-ului. - Rolul Vakıf-urilor (Fundațiilor) ca motor al sustenabilității sociale și al Yardımlaşma (Ajutorului Reciproc). - Emr-i bi'l-Ma'ruf (Poruncirea Binelui) ca responsabilitate individuală și instituțională. - Merhamet (Mila) și Adalet aplicate în stabilirea drepturilor angajaților și în practicile comerciale. - Provocările Ümmet-ului Global și necesitatea coeziunii (Frăția/Kardeşlik).
Diplomație, Respect și Dialog în Siyer	- Analiza Hudeybiye Antlaşması (Tratatul de la Hudeybiye) ca lecție de diplomație, Sulh (Pace) și viziune pe termen lung. - Fundamentele de Saygı (Respect) și Adalet în relațiile cu Gayr-i Müslim (Non-musulmanii). - Strategii de promovare a Dinlerarası Diyalog (Dialogul Interreligios) bazate pe principiul Tevhid (Unicitatea lui Allah). - Adalet și Sulh în contextul conflictelor internaționale și interculturale. - Rolul minorităților musulmane în statele laice și dezvoltarea unei conduite de cetățenie responsabilă.
Davet, Hilafet și Responsabilitate Globală	- Conceptul de Hilafet (Vicariat/Tutela) și implicațiile sale pentru responsabilitatea socială și ecologică. - Çevre Ahlakı (Etica Ecologică) din perspectiva Sünnet-ului (ex. interzicerea distrugerii, conservarea resurselor).

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Davet (Chemarea/Invitația la Islam) ca misiune a Ȑmmet-ului: Principii, metode și Adab (Bune Maniere). 4. Articularea valorilor islamice în discursul public (media, social). 5. Promovarea Emr-i bi'l-Ma'ruf prin proiecte de impact global

Anexa nr. 18.13. DERS ÎNIN SINAV MÜFREDATI *Siyer* – VP_MUS_P1 (CS)

- *E sınavı – ilk sınav (yazılı sınav, alanına/uzmanlık alanına özgü sınav)*
- *Meslekî alan, Teoloji dalı, Müslüman ibadeti, Müslüman teolojisi*

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Siyer, dersin sınav müfredatı, 2030 Ulusal Bakalorya Sınavı kapsamında (E sınavı – ilk sınav) soru türlerinin ve değerlendirme ile puanlama ölçütlerinin hazırlanmasına temel teşkil eder.

Bu müfredat, bu sınava özgü değerlendirmede esas alınacak ölçme yetkinliklerini, içerik alanlarını ve kapsanan içerikleri belirtmektedir.

Millî Eğitim ve Araştırma Bakanı Kararı No. 3716 / 2026, Ek No. 198, sınav müfredatı, lise eğitimi için yürürlükte olan onaylanan öğretim programlarından türetilmiştir. Değerlendirme, mezunun eğitim kadrosu esas alınarak, lise eğitiminin tüm süreci boyunca genel yeterliliklerin oluşturulmasına/geliştirilmesine katkı sağlayan özel yeterlilikleri kapsamaktadır.

Bu değerlendirme dersin hedefi, adayın (dersin özelliğine bağlı: uygulama yapma, analiz etme, şekillendirme, delil getirme vb. – değerlendirme amacına yönelik sayesinde) (CS) alanlara göre, gereken düzey ve sınav tipine bağlanmaktadır. ders *Siyer* sınavına giren aday, lise seviyesine tasarlanan genel becerileri (CG) kazanmış olduğunu tanımlamaktadır (9–12. Sınıflar).

CG 1	Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması.
CG 2	Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.
CG 3	Peygamber’in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.
CG 4	Peygamber’in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.
CG 5	Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi.

Bakalorya milli sınava göre oluşturulan sınav konu ve soruları programadaki beceri ve içerikler değerlendirmektedir., not baremleri doğru çözüme yöntemine bağlanmaktadır.

BEKERİLERİ DEĞERLENDİRME

Her genel beceriye **özel beceriler (CS)** bağlanmaktadır, bunlar sınavda geçerli öğretim programalardan seçilir ve toplam olarak lise seviyesine uygun tabloyu belirtmektedir:

CG 1 – Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) hayatındaki temel unsurların bilinmesi ve anlaşılması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.1.1	Peygamber’in hayatının başlıca evrelerinin belirlenmesi (çocukluk dönemi, gençlik dönemi, peygamberlik görevi).
IX.CS.1.2	İslam öncesi Arap Yarımadası’nın tarihî, toplumsal ve dinî bağlamının tanınması.
IX.CS.1.3	Peygamberlik görevinin başlangıcını belirleyen başlıca olayların tanımlanması.
X.CS.1.1	Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) doğumundan vefatına kadar hayatının temel aşamalarını, geleneksel İslami kaynaklara dayanarak tanımlama.
X.CS.1.2	İslam öncesi Arap Yarımadası’nın dinî, sosyal ve kültürel yapısını tanımlama ve bu yapının peygamberlik misyonunu nasıl etkilediğini açıklama
X.CS.1.3	Kur’ân vahyinin anlamını ve Peygamber’in (s.a.v.) Allah’ın elçisi olarak rolünü, önceki inanç sistemleriyle ilişkili şekilde açıklama.
XI.CS.1.1	Mekke ve Medine dönemlerinde Peygamber Muhammed’in (s.a.v.) davranış ve tutumlarının analiz edilmesi; çağdaş mümin için temel bir Ahlak modeli olarak anlaşılması.
XI.CS.1.2	Sünnet’in temel İbadet şekillerini (Namaz, Oruç, Zekât) nasıl tesis ettiği ve ilk Ümmet’in (Topluluk) temelini nasıl oluşturduğu.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.1.3	Adalet ve Saygı ilkelerinin Medine Sözleşmesi'nde ve Gayr-i Müslimlerle (Müslüman olmayanlarla) erken dönem ilişkilerde nasıl yansıtıldığının değerlendirilmesi.
XII.CS.1.1	Sünnet'in (Peygamber'in Uygulaması) İslam Hukuku'nun (Jurisprudens) ve Kelam'ın (Teoloji) gelişiminde temel kaynak hâline gelme sürecinin özetlenmesi ve değerlendirilmesi.
XII.CS1..2	Peygamber'in devlet başkanı (Devlet Başkanı) ve manevi lider olarak rolünün karşılaştırmalı analizi; ilk Ümmet'in (Topluluk) yönetim modelinin anlaşılması.
XII.CS.1.3	Vakıfların (Vakıf kurumlarının) Sünnet'ten ilham alan, uzun vadeli sosyal Adalet'i sağlama amaçlı yapı ve işlevlerinin araştırılması ve açıklanması.

CG 2 – Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) davranışları ve öğretilerinde yansıtılan ahlaki, manevi ve toplumsal değerlerin belirlenmesi.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.2.1	Peygamber'in hayatından alınan örnekler aracılığıyla aktarılan ahlaki ve dinî değerlerin belirlenmesi.
IX.CS.2.2	Peygamber'in davranış ve tutumlarının İslam ahlak ilkeleriyle (dürüstlük, adalet, sabır, tevazu) ilişkilendirilmesi.
IX.CS.2.3	İslam değerlerinin günlük hayattaki ahlaki durumlarla karşılaştırılması
X.CS.2.1	Hız. Muhammed'in (s.a.v.) dürüstlük, adalet, tevazu, sabır ve merhamet gibi başlıca ahlaki değerlerini tanıma.
X.CS.2.2	Peygamber'in (s.a.v.) bu ahlaki değerleri aile bireyleriyle, sahabilerle, inkârcılarla ve toplumla olan ilişkilerinde nasıl uyguladığını açıklama.
X.CS.2.3	Hız. Peygamber'in (s.a.v.) affediciliğini, manevi dengesini ve farklılıklara saygısını ortaya koyan bazı olayları analiz etme.
XI.CS.2.1	Peygamber Muhammed'in biyografik bağlamından (ör. Sadakat, Emanet, Sabır) çıkarılan temel ahlaki (Ahlak) değerlerin belirlenmesi ve analiz edilmesi.
XI.CS.2.2	İbadet (kulluk) biçimlerinin ve Takva (takvalılık) ilkelerinin Sünnet'in manevi değerlerini nasıl yansıttığının açıklanması.
XI.CS.2.3	Medine'de kurulan ilk Ümmet'in (Topluluk) organizasyonunda ortaya çıkan Adalet (Adalet), Merhamet ve Sulh (Barış) gibi sosyal değerlerin değerlendirilmesi
XII.CS.2.1	Peygamber Ahlakı'nın (Ahlakının) Makâsıd-ı Şeriat'ın (İslam Hukukunun Amaçları) belirlenmesindeki rolünün değerlendirilmesi ve bunların çağdaş etik ikilemlere uygulanması
XII.CS.2.2	Takva (Takva) şi İhsan'ın (İhsan) toplumsal eylemi şi Emr-i bi'l-Ma'ruf'u motive eden temel değerler olduğunu
XII.CS.2.3	Merhamet ve Adalet değerlerinin küresel ekonomik eşitsizliklere cevap olarak tanımlanması; Sünnet'teki finansal ilkelerin (ör. Riba'nın yasaklanması) analizi

CG 3 – Peygamber'in hayatıyla ilgili olaylar ve rivayetlerde yer alan dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.3.1	Peygamber'in hayatını konu alan anlatı ve betimleyici metinlerdeki temel mesajların belirlenmesi.
IX.CS.3.2	Anlatılan olayların ahlaki ve manevi anlamının analiz edilmesi.
IX.CS.3.3	Peygamber'in hayatıyla ilgili dinî veya ahlaki bir metinden temel öğretilerin çıkarılması.
X.CS.3.1	Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatıyla ilgili olay ve rivayetlerdeki dinî ve ahlaki mesajların analiz edilmesi ve yorumlanması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
X.CS.3.2	Bu olayların tarihi bağlamı ve İslamî öğretilerle ilişkilendirilerek dinî ve ahlaki anlamlarının açıklanması.
X.CS.3.3	Peygamberimiz (s.a.v.)'in fiil ve kararlarındaki sembolik anlamların ve örtük mesajların yorumlanması; özellikle niyetin ahlaki yönü ve eğitsel boyutu.
XI.CS.3.1	Siyer'deki temel olayların dinî mesajlarının eleştirel analizi
XI.CS.3.2	Sünnet'teki (Peygamber Uygulaması) ahlaki mesajların yorumlanması ve bireysel etik problemlere uygulanması
XI.CS.3.3	Siyer olaylarının sosyal ve kültürel bağlamının değerlendirilmesi; Adalet ve Dinlerarası Saygı mesajlarının doğru yorumlanması
XII.CS.3.1	Âlimlerin (Ulema) modern toplum sorunlarına ilişkin Fetva (Hukuki Görüş) yayınlamak amacıyla Sünnet'i yorumlama biçimlerinin metodolojik analizi.
XII.CS.3.2	Hudeybiye Antlaşması (Sözleşme) gibi olaylardaki Adalet ve Sulh (Barış) mesajlarının yorumlanması ve bunların çağdaş kültürlerarası çatışmaların arabuluculuğuna uygulanması.
XII.CS.3.3	Siyer'deki mesajların farklı Mezhep'lerde (Düşünce Ekolleri) yorumlanma çeşitliliğinin (İçtihat) eleştirel değerlendirilmesi ve iç Saygı (Hürmet) gerekliliğinin gerekçelendirilmesi.

CG 4 – Peygamber'in farklı bağlamlardaki davranışları, tutumları ve örnekliğine dair kişisel görüş ve düşüncelerin ifade edilmesi.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.4.1	Peygamber'in belirli durumlarda gösterdiği davranışlar hakkında kişisel görüşlerin sözlü ve yazılı olarak ifade edilmesi.
IX.CS.4.2	İncelenen metinlerden örnekler kullanarak kendi görüşlerini gerekçelendirme.
IX.CS.4.3	Ahlaki konulardaki tartışmalarda saygı, empati ve yapıcı eleştirel düşünce tutumlarının sergilenmesi.
X.CS.4.1	H.z. Muhammed'in (s.a.v.) ailevi, sosyal, dinî ve liderlik ile ilgili çeşitli hayat durumlarındaki davranışlarını gözlemlene ve betimleme.
X.CS.4.2	Peygamberimizin (s.a.v.) zorlu durumlarda verdiği tepkileri ve aldığı kararları analiz ederek sabır, denge ve hikmet tutumlarını belirleme
X.CS.4.3	Peygamberimizin (s.a.v.) örnekliğinin günümüz toplumundaki güncelliği ve önemi hakkında gerekçeli kişisel görüşler formüle etme.
XI.CS.4.1	Peygamber Muhammed'in Ahlak'ının bireysel Takva gelişimi için bir model olarak nasıl hizmet ettiğine dair gerekçelendirilmiş kişisel görüşlerin formüle edilmesi.
XI.CS.4.2	Günümüz Ümmeti bağlamında Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) ve Yardımlaşma'nın (Karşılıklı Yardım) önemi üzerine kişisel yansımaların ifade edilmesi.
XI.CS.4.3	Peygamber'in Gayr-i Müslimlere yönelik tutumu üzerine düşünme ve Saygı ile Dinlerarası Diyalog konusundaki kişisel görüşün ifade edilmesi.
XII.CS.4.1	Medya ve teknolojinin yarattığı etik zorluklara karşı kişisel duruşun, Siyer'deki Ahlak değerlerine dayalı olarak ifade edilmesi ve gerekçelendirilmesi .
XII.CS.4.2	İslami değerleri farklı kültürel bağlamlarda uygun ve Saygılı (Hürmetli) bir şekilde sunmak için Davet (İslam'a Çağrı) becerilerinin geliştirilmesi.
XII.CS.4.3	Küresel Ümmet'in bir üyesi olarak kendi sorumluluğu üzerine düşünme ve Dinlerarası Diyalog (Dinlerarası Konuşma) ve Saygı'yı (Hürmet) teşvik etme yönündeki kişisel taahhüdü ifade etme.

CG 5 – Günlük yaşamda peygamberî değerlerin ve öğretilerin uygulanması yoluyla ahlaki bir tutumun, kişisel ve toplumsal sorumluluğun geliştirilmesi..

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.5.1	İslam değerlerinin günlük davranışlarda nasıl uygulanabileceğinin belirlenmesi.
IX.CS.5.2	Peygamber'in örnekliğinden esinlenen davranışların (sorumluluk, affetme, dürüstlük) benimsenmesi.
IX.CS.5.3	İslam ahlak ilkelerini yansıtan eğitimsel ve sosyal etkinliklere aktif katılım.
X.CS.5.1	Hız. Muhammed'in (s.a.v.) dürüstlük, adalet, dayanışma, merhamet ve tevazu gibi ahlaki ve sosyal değerlerini belirleme
X.CS.5.2	Bu değerlerin aile, okul, toplum ve kamusal alan gibi hayatın farklı alanlarında nasıl tezahür edebileceğini analiz etme.
X.CS.5.3	Okul içi ve okul dışı etkinliklerde peygamberî örnekten ilham alan olumlu tutum ve davranışları uygulama.
XI.CS.5.1	Peygamber Efendimizin ahlaki ilkelerini analiz ederek bunların günümüz davranışlarına nasıl yansıtılabileceğini açıklama.
XI.CS.5.2	Peygamber Efendimizin toplumsal sorumluluk anlayışını açıklayarak öğrencinin kendi çevresine yönelik bir katkı planı geliştirmesi.
XI.CS.5.3	Peygamber Efendimizin örnekliğini içselleştirerek kendi ahlaki gelişimi hakkında bilinçli, gerekçeli şi öz değerlendirme yapma.
XII.CS.5.1	Siyer'den ilham alan Vakıfların (Vakıflar/Kurumlar) sürdürülebilirlik modelini kullanarak, toplumda Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) girişimlerinin tasarlanması.
XII.CS.5.2	Yerel veya küresel düzeydeki Çevre Ahlakı (Ekolojik Etik) sorunlarına Hilafet (Vekillik) konseptine dayalı pratik çözümlerin savunulması ve desteklenmesi.
XII.CS.5.3	Laik devletlerde Müslüman azınlıkların rolünü değerlendirmede Adalet ve Merhamet ilkelerinin uygulanması ve sorumlu vatandaşlık davranışının geliştirilmesi.

İÇERİK ALANLARI VE DERS İÇERİKLERİ

Ders içerikleri içerik alanlara göre meydana getirilmektedir ve toplam olarak geçerli öğretim programlara uygun lise seviyesini yansıtır .

İçerik alanları	Ders içerikleri
Peygamber Muhammed'in hayatının tarihi, toplumsal ve dinî bağlamı.	1. Öğrenme planının tanıtılması ve öğrencilerle tanışma 2. Peygamber Muhammed'in hayatını öğrenmenin önemi 3. Peygamberlik görevi öncesinde dünyanın dinî durumu 4. Peygamberlikten önce Arap Yarımadasına genel bir bakış 5. İslam öncesi Arabistan'daki dinî hayat 6. Siyasal yaşam (kabile yapısı, yönetim biçimleri) 7. Sosyal ve ekonomik yaşam (ailenin rolü, kadının statüsü, ticaret, kabile ilişkileri) 8. Kültürel yaşam (edebiyat, şiir, gelenekler ve eğitim)
Peygamber Muhammed'in peygamberlik öncesi ve peygamberlik dönemi hayatı.	1. Peygamberlik görevinin tarihî ve coğrafi bağlamı 2. Peygamber Muhammed'in peygamberlikten önceki hayatı 3. Peygamberlik görevinin başlangıcı 4. İslam mesajına verilen tepkiler
İslam'ın Mekke'de yayılışı ve ilk Müslüman topluluğun karşılaştığı zorluklar.	1. Müşriklerin İslam'a davete karşı çıkmalarının sebepleri 2. Habeşistan'a hicret ve bu olayın önemi 3. Hamza ve Hz. Ömer'in İslam'a girişi – Peygamber'e verilen manevi ve toplumsal desteğin önemi 4. Boykot dönemi – ilk Müslümanların çektiği sıkıntılar ve gösterdikleri sabır

Întinutul alanları	Ders içerikleri
	5. Mekke dönemindeki Müslüman toplumun azim ve dayanışmasından çıkarılan ahlaki ve manevi dersler
Peygamber Muhammed'in hicreti ve Medine'de ilk İslam toplumunun oluřumu.	1. Peygamber'in Taif yolculuęu – sabır ve sebat üzerine dersler 2. İsr� ve Mir�� – manevi anlam ve hikmetleri 3. Müminler için yeni bir yurt arayışı 4. Yasrib'e (Medine'ye) hicret 5. Medine'de İslam toplumunun oluřumu
Medine'de İslam toplumunun güçlenmesi ve Peygamber Muhammed'in hayatının son dönemleri.	1. Medine'de dinî, toplumsal ve ekonomik hayatın düzenlenmesi 2. Peygamber'in seferleri ve asker� faaliyetleri (Seriyyeler ve Gazveler) 3. Toplumsal ve dinler arası iliřkiler 4. İslam'ın dünyaya a�ılması 5. Peygamberlik görevinin tamamlanması
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) Tevazuu	1. Peygamber Efendimiz'in (s.a.v.) ahlaki özelliklerini bilme 2. Nebev� ahlaki deęerleri içselleřtirme ve uygulama 3. Peygamber �rneklięinden ilham alan ahlaki ve manevi bir tutum geliřtirme
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) takv�s� / evl�viyeti	1. Peygamberimizin Ahlaki Vasıfları 2. Nebev� Görev – Allah'ın Elçisine Verilen Sorumluluklar 3. Peygamber� �rnek üzerinden ahlaki bir tutumun oluřturulması
H�. Muhammed'in (s.a.v.) arındırma (tezkiye) misyonu	1. Peygamber Efendimiz Muhammad'ın (s.a.v.) Manevî Görevi – Tezkiye, Talim ve Tilavet 2. Peygamberimizin (s.a.v.) Hayatında İbadet ve Temel Dinî Uygulamalar
İnsana Peygamber Muhammad'ın (s.a.v.) Verdięi Deęer	1. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) hayatındaki ibadetler ve manevi boyut 2. Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) ibadet uygulamaları (ibadet hayatı) 3. Peygamberimizin (s.a.v.) ahlaki ve sosyal deęerleri
Peygamber Efendimiz Muhammed Mustafa (s.a.v.) ve Barış	1. H�. Muhammed'in (s.a.v.) toplumsal ve ahlaki ilkeleri 2. H�. Peygamber'in (s.a.v.) barışa ve çatışmaya yönelik tavrı 3. Toplumsal ve dinlerarası iliřkilerde barış 4. Barışı destekleyen ahlaki deęerler
Peygamber Muhammed'in (s.a.v.) Ahlak�	1. Peygamber Ahlak�: Sadakat (Samimiyet) ve Emanet (Güvenilirlik) 2. Kiřisel Takva: Sünnet'in ritüel dıřı İbadetlerde (venerare) uygulanması 3. Zühd (Zahitlik) ve Peygamber Efendimizin hayatındaki Sadelik 4. Aileye karřı řekfat ve Merhamet 5. Gençler için Peygamber'in řahsiyet Modeli 6. İlim (Bilgi) ve Ahlak'ın geliřimindeki rolü 7. Zorluklar karřısında Sabır (�r. Mekke dönemi) 8. Sünnet'in kimlik ve yařam tarzı inřasında bir kaynak olarak rolü
Sünnet'in İbadet (Kulluk) ve Kimlik İçin Bir Model Olarak Rolü	1. Peygamber'in Namazı: Teřri Süreci ve Manevî Anlamı 2. Oruç: Peygamber'in Uygulaması ve Takva'nın Geliřimi 3. Zekât ve Medine Toplumundaki Erken Rolü 4. řehadet: Müslüman Kimlięinin Temel Dayanaęı 5. Mezhepler ve İbadette İçtihat Farklılıkları 6. Yahudilik ve Hıristiyanlıkta İbadet Biçimleri 7. Tevhid: Monoteist İbadetin Ortak Paydası
Siyer'in Temelleri ve Mekke Dönemi	1. Siyer'in (Peygamberimizin biyografisinin) tanımı ve �nemi. 2. Kaynaklar: Kur'an ve Sünnet (Peygamber'in uygulamaları). 3. İslam �ncesi Arabistan'ın baęlamı (Cahiliye – Cehalet Devri).

Întinutul alanları	Ders içerikleri
	- İlk Vahiy olayı ve “Oku” (İkra) mesajı. - İslâm’a ilk davetler ve Mekke döneminin zorlukları. - Bu dönemde merkezi ahlaki değlerler olarak Sabır ve Azim. - Vahiyden önce Peygamberimizin Ahlakı (Sadakat ve Emanet).
Ahlak, Takva ve İbadet Modeli	- Peygamber Ahlakı’nın Şahsiyet (Kişilik) Modeli Olarak Konumu. - Takva (Allah Bilinci / Dindarlık) – İslam’ın temel manevi değeri. - Beş Şartın (İbadet Şekillerinin) Analizi (örn. Namaz ve Oruç’un anlamı). - Tevhid (Allah’ın Birliği) – Tüm ibadetlerin temeli. - Zikir (Allah’ı Anma) ve Dua (Yalvarış) – Peygamber’in hayatındaki yeri. - Adab (Güzel Davranış / Nezaket) – Ahlak’ın ayrılmaz bir parçası. - Ahlaki değlerler (örn. Hilm – Hoşgörü, Merhamet – Şefkat) ibadetin temeli olarak.
Hicret, Toplum ve Aile Yerleşimi	- Hicret (Göç) – dinî ve sosyal bir dönüm noktası olarak. - İlk Ümmet’in (Topluluk) oluşumu: Ensar – Muhacir (Yardım Edenler – Göç Edenler) kardeşliği. - Kardeşlik ve Yardımlaşmanın toplumsal değeri. - Yeni Medine devletinde Adaletin tesis edilmesi. - Siyer’de Aile: Eşlerin ve ebeveyn/çocukların hak ve sorumlulukları. - Peygamber Efendimiz’in anlaşmazlıkların çözümünde Adalet ve Merhamet modeli oluşu.
Adalet ve Dinlerarası İlişkiler	- Medine Sözleşmesi (Medine Anayasası) çok dinli birlikte yaşamın ilk modeli olarak. - Gayr-i Müslimlere (Müslüman olmayanlara) karşı Saygı ve hoşgörü ilkeleri. - Ehl-i Kitap ile ilişkilerde Peygamber’in uyguladığı Adaletin analiz edilmesi. - Sulh (Barış) kavramı ve Siyer’in Dinlerarası Diyalogu nasıl temellendirdiği. - Peygamber’in çatışmalarda tarafsız bir Hakem (Arabulucu) olarak rolü.
Siyer’de Sosyal ve Ekolojik Sorumluluk	- Hilafet (Vekâlet/Sorumluluk) kavramı ve yaratılışa karşı sorumluluk. - Sünnet’te Çevre Ahlakı (doğanın ve suyun korunması). - Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme) ve toplumsal sorumluluğun üstlenilmesindeki rolü. - İsrafın (Savurganlık) ahlaka aykırı ve sorumsuz bir davranış olarak eleştirisi. - Erken dönem sosyal sorumluluk kurumları: Zekât ve Vakıfların işlevi. - Sosyal Adaletin bir gereği olarak korunmaya muhtaç grupların (yetim, dul) himayesi.
Sünnet'in Kurumsallaşması: Hukuki ve Teolojik Temeller	- İslam Hukuku (İslami Hukuk) ve Kelam (Teoloji) kaynağı olarak Sünnet (Peygamber’in Uygulaması). - İçtihat (Yorumlama) ve görüş çeşitliliği: Mezhep'lere karşı Bilgi ve Saygı (Hürmet). - Peygamber'in Devlet Başkanı (Devlet Lideri) rolü ve Siyer'in yönetimi temellendirme biçimi. - Ulema (Âlimler) yapısı ve Fetva'ların yayınlanma metodolojisi (Usul). - Karşılaştırmalı analiz: Peygamber'in devlet lideri rolü ve manevi lider rolü.

Întrebări	Dersurile
Islami Ahlak ve Çağdaş Etik	1. Makâsıd-ı Şeriat (İslami Hukukun Amaçları) ve bunların etik yorumlamadaki rolü. 2. Biyoetik (örneğin, ötanazi) ve teknoloji ikilemleri karşısında pusula olarak peygamberlik Ahlak'ı. 3. Takva'nın derinleştirilmesi olarak İhsan (Manevi Mükemmellik) ve Tasavvuf (Mistikizm). 4. İsrâf'ın (Savurganlık) ve aşırı tüketimin Ahlak açısından etik analizi. 5. Sabır (Dayanıklılık) ve Şefkat (Merhamet) ilkelerinin kişisel ve sosyal krizlerin yönetiminde uygulanması.
Ümmet ve Adalet Sistemleri	1. Sünnet'teki ekonomik Adalet (Hak) ilkeleri: Riba'nın (Faiz) yasaklanması ve Zekât'ın teşvik edilmesi. 2. Sosyal sürdürülebilirliğin ve Yardımlaşma'nın (Karşılıklı Yardım) motoru olarak Vakıfların (Vakıflar/Kurumlar) rolü. 3. Bireysel ve kurumsal bir sorumluluk olarak Emr-i bi'l-Ma'ruf (İyiliği Emretme). 4. Çalışan haklarının belirlenmesinde ve ticari uygulamalarda uygulanan Merhamet (Şefkat) ve Adalet. 5. Küresel Ümmet'in zorlukları ve uyum (Kardeşlik/Birlik) ihtiyacı.
Siyer'de Diplomasi, Saygı ve Diyalog	1. Diplomasi, Sulh (Barış) ve uzun vadeli vizyon dersi olarak Hudeybiye Antlaşması'nın (Hudeybiye Sözleşmesi) analizi. 2. Gayr-i Müslim (Müslüman Olmayanlar) ile ilişkilerde Saygı (Hürmet) ve Adalet temelleri. 3. Tevhid (Allah'ın Birliği) ilkesine dayanan Dinlerarası Diyalog'u (Dinlerarası Konuşma) teşvik etme stratejileri. 4. Uluslararası ve kültürlerarası çatışma bağlamında Adalet ve Sulh. 5. Laik devletlerde Müslüman azınlıkların rolü ve sorumlu vatandaşlık davranışının geliştirilmesi.
Davet, Hilafet ve Küresel Sorumluluk	1. Hilafet (Vekillik/Velayet) kavramı ve bunun sosyal ve ekolojik sorumluluklar açısından etkileri. 2. Sünnet perspektifinden Çevre Ahlakı (Ekolojik Etik) (örneğin, yıkımın yasaklanması, kaynakların korunması). 3. Ümmet'in misyonu olarak Davet (İslam'a Çağrı/Davet): İlkeler, yöntemler ve Adab (Görgü Kuralları). 4. İslami değerlerin kamuoyunda (medya, sosyal) ifade edilmesi. 5. Küresel etkiye sahip projeler aracılığıyla Emr-i bi'l-Ma'ruf'un teşvik edilmesi.

Anexa nr.18.14. Programa de examen pentru disciplina *Legislație Islamică (Fikih)*, *Cultul Musulman* – LI_MUS_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă la alegere (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul musulman, specializarea teologie musulmană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Legislație Islamică (Fikih)*, *Cultul Musulman* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă la alegere** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716 / 2026, anexa nr. 199**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul (*formulare specifică disciplinei: aplică, analizează, modelează, argumentează etc. — orientarea privind scopul evaluării*), în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Legislație Islamică (Fikih)*, *Cultul Musulman*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG 1	Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fikih ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.
CG 2	Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.
CG 3	Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.
CG 4	Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.
CG 5	Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fikih în viața socială.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Înțelegerea principiilor, scopului și importanței științei Fikih ca parte esențială a vieții religioase și morale islamice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1	Identificarea principalelor domenii și ramuri ale științei Fikih în cadrul învățăturii islamice.
IX.CS.1.2	Recunoașterea rolului regulilor de Fikih în ghidarea comportamentului credinciosului musulman.
IX.CS.1.3	Explicarea scopului moral și social al aplicării principiilor de Fikih în viața cotidiană.
X.CS.1.1	Analizarea scopului, definiției și a principiilor de bază ale Științei Fikih (de ex.: Kolaylık, Genişlik, Adalet).
X.CS.1.2	Explicarea modului în care Fikih se diferențiază de alte științe islamice (ex.: Kelam, Tefsir) prin obiectul și sfera sa de cuprindere.
X.CS.1.3	Justificarea relației metodologice dintre Fikih Usulü (Metodologia Fikih-ului) și practica Fikih.
XI.CS.1.1	Analizarea conceptului de Ehliyet (Capacitate legală) și a impactului Ehliyeti Kısıtlayan Durumlar asupra responsabilităților religioase.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.2	Explicarea modului în care Teklifi Hükümler (Ef'al-i Mükellefin) ghidează și clasifică acțiunile credinciosului (ex. Farz, Vâcib, Haram).
XI.CS.1.3	Justificarea importanței distincției dintre Azimet (Regula de bază) și Ruhsat (Excepția) pentru aplicarea practică a Fıkıh în viața cotidiană.
XII.CS.1.1	Analizarea modului în care Fıkıh (prin Hac și Kurban) reglementează relația individului cu comunitatea (Ümmet) și cu mediul social (Sosyal Hayat).
XII.CS.1.2	Explicarea structurii, scopului și aplicării generale a İslam Ceza Hukuku (Ukûbât) ca ultimă salvagardare a Şeriat'ului.
XII.CS.1.3	Justificarea interconexiunii dintre Mülkiyet Hukuku (Dreptul de Proprietate) și principiile etice de Helal Kazanç (Câştig Licit) în Ekonomik Hayat.

CG 2 – Recunoașterea surselor dreptului islamic (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) și aplicarea lor.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1	Identificarea și descrierea celor patru surse principale ale dreptului islamic.
IX.CS.2.2	Înțelegerea modului în care aceste surse se completează reciproc în formularea normelor religioase.
IX.CS.2.3	Aplicarea unor exemple simple de reguli islamice derivate din Kur'an și Sünnet în situații cotidiene.
X.CS.2.1	Analizarea conceptului de İctihad, a obiectului său și a Condițiilor (Şartlar) necesare pentru un Müctehid.
X.CS.2.2	Explicarea modului în care İctihad a evoluat în perioadele istorice (Profet, Sahabe) și a impactului asupra Fıkıh.
X.CS.2.3	Argumentarea necesității și continuității İctihad-ului în contextul problemelor islamice contemporane.
XI.CS.2.1	Analizarea rolului și autorității celor două Asli Deliller (Kitap și Sünnet) ca surse fundamentale de Hüküm.
XI.CS.2.2	. Explicarea mecanismului de aplicare a İcma și Kıyas (surse Fer'i) pentru stabilirea regulilor în absența unui text clar.
XI.CS.2.3	Identificarea și diferențierea între sursele secundare extinse (Mesalih-i Mürsele, Örf, Sedd-i Zerâi, İstishab etc.) și modul în care sunt utilizate în Fıkıh.
XII.CS.2.1	Analizarea diferențelor în terminologia și Hükümler (Reguli) ale Cihad (Efortul) din Mekki și Medeni Ayetlerde (Versetele Meccane și Medinene).
XII.CS.2.2	Explicarea mecanismului de Fıkıh utilizat pentru a reglementa tranzacțiile financiare complexe (ex: Borsa, Sigorta), prin aplicarea Kıyas și İstihsân.
XII.CS.2.3	Identificarea modului în care Kitap și Sünnet stabilesc regulile de bază pentru Nikâh, Boşanma și Miras în Aile Hayatı.

CG 3 – Practicarea principalelor reguli ale închinării (İbadet), precum rugăciunea (Namaz), postul (Oruç), pelerinajul (Hac) și jertfa (Kurban), conform principiilor islamice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1	Recunoașterea condițiilor, etapelor și semnificației principale a fiecărei forme de ibadet.
IX.CS.3.2	Descrierea modului corect de îndeplinire a actelor de cult, în acord cu sursele islamice.
IX.CS.3.3	Aplicarea regulilor fundamentale de purificare, rugăciune și post în contexte educative și comunitare.
X.CS.3.1	Analizarea modului în care cele patru mari Mezhepler (Hanefî, Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî) s-au constituit.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.2	Explicarea diferențelor metodologice dintre Mezhepler care duc la variații în regulile de bază ale Îbâdet-ului.
X.CS.3.3	Evaluarea importanței mișcărilor de Codificare (Kanunlaştırma) a Fıkıh-ului în perioada post-clasică.
XI.CS.3.1	Explicarea condițiilor, obligațiilor (Farziyet) și clasificărilor (Çeşitleri) ale Namaz-ului și Oruç-ului, și a semnificației lor.
XI.CS.3.2	Analizarea regulilor privind Zekât și Sadaka, incluzând obligațiile (Farziyet), pragul de avere (Nisab) și beneficiarii.
XI.CS.3.3	Aplicarea corectă a regulilor de İmamet ve Cemaatle Namaz și a celor privind diferitele Oruç Çeşitleri în contexte comunitare.
XII.CS.3.1	Explicarea detaliată a obligațiilor (Farziyeti) și a regulilor (Hükümler) de bază pentru Hac și Umre (inclusiv İhram, Mekân și Kavram).
XII.CS.3.2	Analizarea condițiilor de obligativitate (Vücubiyeti) și a regulilor de sacrificiu (Kurbanla İlgili Hükümler), inclusiv distribuția cărnii.
XII.CS.3.3	Aplicarea conceptelor de Helal Kazanç și Akitler (Contracte) la evaluarea etică a instrumentelor financiare moderne (ex: diferența dintre Karz și Faiz).

CG 4 – Înțelegerea unor concepte care duc la dezvoltarea conștiinței morale și religioase.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1	Identificarea conceptelor morale fundamentale din perspectiva islamică (niyet, sabır, adalet, ihlas etc.).
IX.CS.4.2	Explicarea legăturii dintre respectarea normelor religioase și formarea unei conduite morale responsabile.
IX.CS.4.3	Adoptarea unei atitudini pozitive și echilibrate în relațiile interumane, inspirată din principiile morale islamice.
X.CS.4.1	Explicarea importanței morale și legale a principiului Supraveghere a Dreptății (Adalet), ca bază a Fıkıh-ului.
X.CS.4.2	Analizarea impactului principiilor de Uşurință (Kolaylık) și Flexibilitate (Genişlik) asupra responsabilității personale (Mesuliyet).
X.CS.4.3	Evaluarea responsabilității morale din spatele efortului de İctihad (căutarea adevărului).
XI.CS.4.1	Analizarea modului în care Îbâdât-ul fundamental (Namaz, Zekât, Oruç) contribuie la dezvoltarea İhlâs (Sinceritatea intenției) și a Takvâ (Pietății).
XI.CS.4.2	Explicarea implicațiilor morale și sociale ale Zekât-ului și Sadaka-ului în promovarea solidarității și a justiției economice.
XI.CS.4.3	Evaluarea semnificației spirituale a Azimet și Ruhsat-ului în conștientizarea măreției lui Allah și a milei Sale față de credincios.
XII.CS.4.1	Evaluarea rolului moral al Kurban (Jertfei) și al actului de Cihad în educarea spiritului de sacrificiu și a responsabilității comunitare.
XII.CS.4.2	Analizarea implicațiilor etice ale practicilor economice ilicite (ex: Faiz, Hileli Satışlar, Karaborsacılık) asupra Adalet (Dreptății) și a stabilității sociale.
XII.CS.4.3	Corelarea principiilor de justiție din İslam Ceza Hukuku (Ukûbât) cu scopurile de prevenire și reabilitare în vederea protejării societății.

CG 5 – Manifestarea unei atitudini etice, echilibrate și tolerante față de diversitatea interpretărilor juridice islamice și valorile promovate de Fikih în viața socială.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.5.1	Recunoașterea existenței diferitelor școli juridice islamice (mezhepler) și a rolului lor în aplicarea principiilor religioase.
IX.CS.5.2	Înțelegerea valorilor de respect, echitate și toleranță promovate de Fikih în relațiile sociale.
IX.CS.5.3	Exprimarea respectului și toleranței față de diversitatea școlilor și opiniilor islamice în contexte de dialog și învățare.
X.CS.5.1	Acceptarea existenței celor patru mari Școli Juridice Fikhî ca sursă de bogăție islamică și diversitate.
X.CS.5.2	Argumentarea legitimitatea diferențelor de İctihad (İhtilaf) și manifestarea unei atitudini de respect academic.
X.CS.5.3	Adoptarea unei atitudini critice și constructive față de Noile Evoluții și eforturile moderne de Codificare (Kanunlaştırma).
XI.CS.5.1	Identificarea variațiilor în Hükümler (Reguli) legate de Namaz, Zekât și Oruç generate de diferențele de metodologie între Mezhepler.
XI.CS.5.2	Argumentarea legitimității folosirii surselor Fer'i Deliller (ex. Mesalih-i Mürsele și Örf) pentru a se adapta la schimbările sociale.
XI.CS.5.3	Adoptarea unei atitudini echilibrate și respectuoase față de diversele abordări juridice în aplicarea Azimet și Ruhsat în viața personală.
XII.CS.5.1	Adoptarea unei poziții echilibrate și informate față de dezbaterile contemporane privind Cihad și İslam Ceza Hukuku, distanțându-se de interpretările extremiste.
XII.CS.5.2	Argumentarea necesității de a menține o atitudine de İctihad deschisă în domeniul Ekonomik Hayat (Finanțe), respectând totodată interdicția strictă a Faiz-ului.
XII.CS.5.3	Manifestarea toleranței față de diferitele opinii ale Mezhepler-ilor în regulile de Nikâh, Boşanma și împărțirea Miras-ului, promovând dialogul.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Fundamentele, principiile și evoluția științei Fikih în contextul gândirii islamice.	- Definiția, scopul și importanța științei Fikih - Obiectul și domeniul de aplicare al Fikih-ului - Relația dintre Fikih și metodologia Fikih-ului - Relația științei Fikih cu alte ramuri ale cunoașterii - Analizarea argumentelor legate de principiile de bază ale științei Fikih - Înțelegerea dimensiunii istorice a științei Fikih și dezvoltarea gândirii cronologice - Capacitatea de a rezuma evoluțiile ulterioare formării școlilor juridice islamice (mezhepler). - Capacitatea de a distinge conceptele religioase legate de hotărârile (normele) juridice islamice. - Capacitatea de a utiliza în mod adecvat, în contextul potrivit, conceptele religioase referitoare la sursele și metodele de stabilire a hotărârilor juridice islamice.
Actele de cult	- Îndeplinirea corectă și conform regulilor a rugăciunii zilnice (namazul). - Reflecția asupra propriilor experiențe legate de postul islamic.

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Sintetizarea principiilor și reglementărilor referitoare la danie (zekat). 4. Utilizarea eficientă a surselor religioase privind regulile și semnificațiile pelerinajului (hac).
Viața socială și economică	1. Observarea și înțelegerea aspectelor legate de viața de familie. 2. Analizarea concepțiilor și argumentelor religioase legate de viața economică.
Introducere și Bazele Metodologiei Fikih	1. Definiția, Scopul și Importanța Metodologiei Fikih 2. Obiectul și Sfera de cuprindere a Fikih 3. Relația dintre Fikih și Fikih Usulü. 4. Relația Științei Fikih cu alte discipline islamice. 5. Principii Fundamentale ale Fikih: - Ușurință în Sarcini/Obligații - Flexibilitate în cele Permise - Supravegherea/Respectarea Dreptății - Principiul Binelui Public/Interesului General
Jurisprudența (İctihad) și Perioadele Istorice	1. Începuturile Fikih și İctihad 2. Perioada Profetului 3. Perioada Companionilor 4. Perioada Succesorilor 5. Conceptul și Obiectul İctihad. 6. Condițiile (Şartları) necesare pentru un Jurist (Müctehid). 7. Necesitatea İctihad-ului în timp.
Școlile Juridice Fikih (Fikhî Mezhepler)	1. Apariția Mezhepler-ilor 2. Școala Hanefî (Hanefî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 3. Școala Mâlikî (Mâlikî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 4. Școala Şâfiî (Şâfiî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază. 5. Școala Hanbelî (Hanbelî Mezhebi): Fondatorul și Metoda de bază.
Evoluții Contemporane și Aplicare (Çağdaş Gelişmeler)	1. Dezvoltări în Știința Fikih după perioada Mezhepler-ilor. 2. Codificarea Fikih-ului (Fikihın Kanunlaştırılması): Exemplul Mecelle. 3. Noi Evoluții în Știința Fikih (Fikih İlminde Yeni Gelişmeler): Instituții de Fikih Contemporan. 4. İctihad și Problemele Actualității. 5. Atitudinea față de Divergențele Juridice (Fikhî İhtilaf).
Capacitatea Legală și Regula Juridică	1. Ehliyet: Prezentare 2. Condițiile Ehliyet 3. Situațiile care limitează Ehliyet 4. Conceptul de Hüküm 5. Reguli Condiționale: Sebep, Şart, Mâni, etc. 6. Reguli de Cerere: Ef'al-i Mükellefin: Farz, Vâcib, Sünnet, Müstehab, Mübah, Mekrûh, Haram. 7. Regula Originală și Excepția
Sursele Fundamentale ale Regulilor Fikih	1. Tipuri de Delil: Asli și Fer'i Deliller. 2. Cartea Sfântă Kur'an: Ca sursă de judecată. 3. Tradiția Profetică (Sünnet): Ca sursă de judecată. 4. Kitap ve Sünnet İlişkisi.
Sursele Secundare ale Regulilor Fikih	1. Domeniul probelor complice. 2. İcma (Consensul): Definiție și tipuri. 3. Kıyas (Analogia): Termeni și utilizare. 4. Mesalih-i Mürsele (Interesul Public Nereglementat).

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Obiceiul și Tradiția. - Sedd-i Zerâi (Blocarea Mijloacelor de Râu). - İstishab (Prezumția Continuității). - Şer'u Men Kablena (Legea Revelată Anterior).
Regulile Rugăciunii și Daniei	- Obligația și importanța rugăciunii. - Termeni și condiții privind rugăciunea. - Ezan ve İkamet (Chemarea la Rugăciune). - Tipuri de rugăciune: Farz, Vâcib, Sünnet Namazları. - İmamet ve Cemaatle Namaz (Conducerea și Rugăciunea în Congregație). - Obligația și importanța Zekatului. - Zekât'a Tabi Mallar (Nisab). - Concepte și prevederi legate de Zekat și Caritate. - Locuri unde poți oferi Zekat (Beneficiarii).
Regulile Postului	- Luna Ramadanului, obligația și importanța postului. - Concepte și prevederi legate de post. - Tipuri de post: Farz Oruç, Kaza, Keffaret, Nafile Oruç. - Situații care strică și situații care nu strică Postul. - İtikâf ve Hükümleri (Retragerea Spirituală).
Acte de Cult Majore și Sacrificiul (Hac, Umre, Kurban)	- Obligația (Farziyeti) și Importanța Pelerinajului (Hac). - Concepte, Locații și Reguli (Kavram, Mekân ve Hükümler) legate de Pelerinaj și Micul Pelerinaj (Hac ve Umre). - Obligația (Vücubiyeti) și Importanța Sacrificiului (Kurban). - Reguli (Hükümler) privind Sacrificiul (Kurbanla İlgili Hükümler).
Efortul Spiritual, Social și Militar (Cihad)	- Concepte de bază și Reguli (Temel Kavram ve Hükümler) legate de Efort (Cihad). - Analiza Efortului (Cihad) în Versetele Meccane și Medinene (Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihad).
Dreptul Familiei și Moștenirii (Aile Hayatı)	- Dreptul Familiei și Regulile sale (Aile Hayatı ve Hükümleri). - Căsătoria (Nikâh). - Divorțul (Boşanma). - Moștenirea (Miras).
Dreptul Economic și Tranzacțional (Ekonomik Hayat)	- Dreptul de Proprietate (Mülkiyet Hukuku). - Câștigul Licit (Helal Kazanç). - Contracte (Akitler). - Împrumutul (Karz) și Schimbul de Monede (Sarf). - Dobânda (Faiz). - Tranzacțiile Financiare Complexe: Bursa (Borsa) și Asigurarea (Sigorta). - Practici Comerciale Ilicite: Vânzări Frauduloase (Hileli Satışlar), Specula (Karaborsacılık) și Manipularea Prețurilor (Yapay Olarak Fiyatlarla Oynama). - Inflația (Enflasyon).
Dreptul Penal Islamic (Ukûbât)	Structura și Principiile de bază ale Dreptului Penal Islamic (İslam Ceza Hukuku): Sancțiunile (Ukûbât).

Anexa nr.18.14. DERS ÎN SINAV MÜFREDATI *Fıkıh* – LI_MUS_P1 (CS)

- *E* *sınavı* – *Seçtiğiniz ikinci sınav (yazılı sınav, alanına/uzmanlık alanına özgü sınav)*
- *Meslekî alan, Teoloji dalı, Müslüman ibadeti, Müslüman teolojisi*

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Fıkıh, dersin sınav müfredatı, 2030 Ulusal Bakalorya Sınavı kapsamında (E sınavı – seçtiğiniz ikinci sınav) soru türlerinin ve değerlendirme ile puanlama ölçütlerinin hazırlanmasına temel teşkil eder. Bu müfredat, bu sınava özgü değerlendirmede esas alınacak ölçme yetkinliklerini, içerik alanlarını ve kapsanan içerikleri belirtmektedir.

Millî Eğitim ve Araştırma Bakanı Kararı No. 3716 / 2026, Ek No. 199, sınav müfredatı, lise eğitimi için yürürlükte olan onaylanan öğretim programlarından türetilmiştir. Değerlendirme, mezunun eğitim kadrosu esas alınarak, lise eğitiminin tüm süreci boyunca genel yeterliliklerin oluşturulmasına/geliştirilmesine katkı sağlayan özel yeterlilikleri kapsamaktadır.

Bu değerlendirme dersin hedefi, adayın (dersin özelliğine bağlı: uygulama yapma, analiz etme, şekillendirme, delil getirme vb. – değerlendirme amacına yönelik sayesinde) (CS) alanlara göre, gereken düzey ve sınav tipine bağlanmaktadır. ders *Fıkıh* sınavına giren aday, lise seviyesine tasarlanan genel becerileri (CG) kazanmış olduğunu tanımlamaktadır (9–12. Sınıflar).

CG 1	İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak <i>Fıkıh</i> ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.
CG 2	İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.
CG 3	Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme.
CG 4	Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama.
CG 5	İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkıhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.

Bakalorya milli sınava göre oluşturulan sınav konu ve soruları programadaki beceri ve içerikler değerlendirmektedir., not baremleri doğru çözüme yöntemine bağlanmaktadır.

BECERİLERİ DEĞERLENDİRME

Her genel beceriye **özel beceriler (CS)** bağlanmaktadır, bunlar sınavda geçerli öğretim programalardan seçilir ve toplam olarak lise seviyesine uygun tabloyu belirtmektedir:

CG 1 – İslam dinî ve ahlakî yaşamının temel bir parçası olarak *Fıkıh* ilminin prensiplerini, amacını ve önemini kavrama.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.1.1	İslam öğretisi çerçevesinde <i>Fıkıh</i> ilminin başlıca alanlarını ve dallarını belirleme.
IX.CS.1.2	Müslüman bireyin davranışlarını yönlendirmede <i>Fıkıh</i> kurallarının rolünü tanıma.
IX.CS.1.3	<i>Fıkıh</i> prensiplerinin günlük hayatta uygulanmasının ahlakî ve toplumsal amacını açıklama.
X.CS.1.1	<i>Fıkıh</i> İlminin amacı, tanımı ve temel ilkelerinin (ör.: Kolaylık, Genişlik, Adalet) analiz edilmesi.
X.CS.1.2	<i>Fıkıh</i> 'ın konusu ve kapsamı bakımından diğer İslâmî ilimlerden (ör.: Kelam, Tefsir) nasıl ayrıldığına açıklanması.
X.CS.1.3	<i>Fıkıh</i> Usulü ile <i>Fıkıh</i> uygulaması arasındaki yöntemsel ilişkinin gerekçelendirilmesi.
XI.CS.1.1	Ehliyet (Hukukî Yeterlilik) kavramının ve Ehliyeti Kısıtlayan Durumların dinî sorumluluklar üzerindeki etkisinin analiz edilmesi.
XI.CS.1.2	Teklifi Hükümlerin (Ef'âl-i Mükellefin) müminin fiillerini nasıl yönlendirdiğinin ve sınıflandırdığının açıklanması (örn. Farz, Vacip, Haram).
XI.CS.1.3	Azimet (Temel kural) ile Ruhsat (İstisna) ayrımının, <i>Fıkıh</i> ın günlük hayata uygulanmasındaki önemini gerekçelendirilmesi.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS.1.1	Hac ve Kurban üzerinden Fıkıh'ın bireyin ümmetle ve sosyal hayatla ilişkisini nasıl düzenlediğinin analiz edilmesi.
XII.CS1..2	İslam Ceza Hukuku'nun (Ukûbât) yapısının, amacının ve genel uygulanışının Şariat'ın son koruma mekanizması olarak açıklanması
XII.CS.1.3	Mülkiyet Hukuku ile Helal Kazanç ilkelerinin Ekonomik Hayat içerisindeki etik bağlantısının gerekçelendirilmesi.

CG 2 – İslam hukukunun kaynaklarını (Kur'an, Sünnet, İcma, Kıyas) tanıma ve bunları uygulayabilme.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.2.1	İslam hukukunun dört ana kaynağını tanıma ve açıklama.
IX.CS.2.2	Bu kaynakların dinî hükümler oluşturma sürecinde birbirini nasıl tamamladığını anlama.
IX.CS.2.3	Kur'an ve Sünnet'ten türetilmiş İslami kuralları günlük durumlara uygulama.
X.CS.2.1	İctihad kavramının, konusunun ve bir Müctehid için gerekli Şartların analiz edilmesi.
X.CS.2.2	İctihadın tarihî dönemlerde (Peygamber, Sahabe) nasıl geliştiğinin ve bunun Fıkıh üzerindeki etkisinin açıklanması.
X.CS.2.3	Çağdaş İslam meseleleri bağlamında İctihadın gerekliliği ve sürekliliğinin gerekçelendirilmesi.
XI.CS.2.1	Kitap ve Sünnet'in iki Aslî Delil olarak hüküm kaynağı olma rolünün ve otoritesinin analiz edilmesi.
XI.CS.2.2	İcma ve Kıyas'ın (Fer'î Deliller) açık bir nass bulunmadığında hüküm belirleme mekanizmasının açıklanması.
XI.CS.2.3	Genişletilmiş tali delillerin (Mesalih-i Mürsele, Örf, Sedd-i Zerâi, İstishab vb.) belirlenmesi ve birbirinden ayırt edilmesi; Fıkıh'ta kullanılma şeklinin anlaşılması.
XII.CS.2.1	Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihad terminolojisi ve Hükümlerindeki (Hükümler) farklılıkların analiz edilmesi.
XII.CS.2.2	Kıyas ve İstihsân uygulanarak karmaşık finansal işlemlerin (ör: Borsa, Sigorta) Fıkıh tarafından nasıl düzenlendiğinin açıklanması.
XII.CS.2.3	Kitap ve Sünnet'in Aile Hayatı'nda Nikâh, Boşanma ve Miras ile ilgili temel kuralları nasıl belirlediğinin tespiti.

CG 3 – Namaz, oruç, hac ve kurban gibi başlıca ibadet kurallarını İslami prensiplere uygun şekilde yerine getirme..

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.3.1	Her bir ibadet türünün şartlarını, aşamalarını ve temel anlamını tanıma.
IX.CS.3.2	İbadetlerin İslamî kaynaklara uygun şekilde doğru biçimde yerine getirilmesini açıklama.
IX.CS.3.3	Arınma, namaz ve oruçla ilgili temel kuralları eğitim ve toplum bağlamlarında uygulama.
X.CS.3.1	Dört büyük Mezhebin (Hanefî, Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî) nasıl oluştuğunun analiz edilmesi.
X.CS.3.2	Mezhepler arasındaki metodolojik farklılıkların İbadet hükümlerinde ortaya çıkan çeşitliliğe nasıl yol açtığının açıklanması.
X.CS.3.3	Klasik dönem sonrası Fıkıh Kanunlaştırma hareketlerinin öneminin değerlendirilmesi.
XI.CS.3.1	Namaz ve Oruç'un şartlarının, farziyetinin ve çeşitlerinin; ayrıca bunların anlamının açıklanması
XI.CS.3.2	Zekât ve Sadaka hükümlerinin; farziyet, Nisab (servet eşiği) ve hak sahipleri bakımından analiz edilmesi.
XI.CS.3.3	İmamet ve Cemaatle Namaz hükümlerinin ve çeşitli Oruç türlerinin toplumsal bağlamlarda doğru uygulanması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS.3.1	Hac ve Umre'nin (İhram, Mekân ve Kavram dâhil) farzîyetleri ve temel Hükümlerinin ayrıntılı olarak açıklanması.
XII.CS.3.2	Kurban'ın vücubiyeti (zorunluluk şartları) ve Kurbanla İlgili Hükümler (et dağıtımı dâhil) analiz edilmesi.
XII.CS.3.3	Helal Kazanç ve Akitler (Sözleşmeler) kavramlarının modern finansal araçların etik değerlendirilmesine uygulanması (ör: Karz ve Faiz farkı)

CG 4 – Ahlakî ve dinî bilinç geliştirmeye katkı sağlayan bazı kavramları anlama..

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.4.1	İslamî bakış açısından temel ahlak kavramlarını (niyet, sabır, adalet, ihlas vb.) öğrenme.
IX.CS.4.2	Dinî normlara uymanın sorumlu bir ahlakî davranış biçimi geliştirmedeki rolünü açıklama.
IX.CS.4.3	İslam ahlak ilkelerinden ilham alan olumlu ve dengeli bir tutumu insanlar arası ilişkilerde benimseme.
X.CS.4.1	Fıkıh'ın temeli olarak Adalet ilkesinin ahlâkî ve hukukî öneminin açıklanması.
X.CS.4.2	Kolaylık ve Genişlik ilkelerinin bireysel sorumluluk (Mesuliyet) üzerindeki etkisinin analiz edilmesi.
X.CS.4.3	İctihad çabasının (hakikati aramanın) arkasındaki ahlâkî sorumluluğun değerlendirilmesi.
XI.CS.4.1	Namaz, Zekât ve Oruç gibi temel İbâdetlerin; İhlâs (Niyetin samimiyeti) ve Takvâ'nın (Allah'a karşı bilinç ve sakınma) gelişimine katkısının analiz edilmesi.
XI.CS.4.2	Zekât ve Sadaka'nın sosyal dayanışma ve ekonomik adaleti teşvik etmedeki ahlâkî ve toplumsal etkilerinin açıklanması.
XI.CS.4.3	Azimet ve Ruhsat'ın manevî anlamının; Allah'ın yüceliğini ve mümine olan merhametini kavramadaki rolünün değerlendirilmesi.
XII.CS.4.1	Kurban'ın (Kurban İbadeti) ve Cihad'ın, fedakârlık ruhunu ve toplumsal sorumluluğu geliştirmedeki ahlâkî rolünün değerlendirilmesi.
XII.CS.4.2	Gayri meşru ekonomik uygulamaların (ör: Faiz, Hileli Satışlar, Karaborsacılık) Adalet ve toplumsal istikrar üzerindeki ahlâkî etkilerinin analiz edilmesi
XII.CS.4.3	İslam Ceza Hukuku'ndaki (Ukûbât) adalet ilkelerinin, toplumun korunması için öngörülen önleme ve rehabilitasyon amaçlarıyla ilişkilendirilmesi.

CG 5 – İslam hukukundaki farklı yorumlara karşı dengeli, hoşgörülü ve etik bir tutum sergileme ve Fıkıhın toplumsal hayatta teşvik ettiği değerlere uygun davranma.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
IX.CS.5.1	Farklı İslam hukuk ekollerinin (mezhepler) varlığını ve bunların dinî prensiplerin uygulanmasındaki rolünü tanıma.
IX.CS.5.2	Fıkıhın toplumsal ilişkilerde teşvik ettiği saygı, adalet ve hoşgörü değerlerini anlama.
IX.CS.5.3	Diyalog ve öğrenme ortamlarında İslamî okullar ve görüş çeşitliliğine karşı saygı ve hoşgörüyü ifade etme.
X.CS.5.1	Dört büyük Fıkî Mezhebin İslam'ın zenginliği ve çeşitliliği olarak kabul edilmesi.
X.CS.5.2	İctihad farklılıklarının (İhtilaf) meşruiyetinin gerekçelendirilmesi ve akademik saygı tutumunun benimsenmesi.
X.CS.5.3	Yeni Gelişmeler ve modern Kanunlaştırma çabalarına eleştirel ve yapıcı bir yaklaşım benimsenmesi.
XI.CS.5.1	Namaz, Zekât ve Oruç ile ilgili Hükümlerde, Mezhepler arasındaki metodolojik farklılıklardan kaynaklanan varyasyonların belirlenmesi.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.5.2	Sosyal değişimlere uyum sağlamak için Fer'î Delillerin (ör. Mesalih-i Mürsele ve Örf) kullanımının meşruiyetinin gerekçelendirilmesi.
XI.CS.5.3	Azimet ve Ruhsat'ın kişisel hayatta uygulanmasında çeşitli hukuki yaklaşımlara karşı dengeli ve saygılı bir tutum benimsenmesi.
XII.CS.5.1	Cihad ve İslam Ceza Hukuku ile ilgili çağdaş tartışmalarda aşırı yorumlardan uzak, dengeli ve bilinçli bir duruş benimsenmesi.
XII.CS.5.2	Ekonomik Hayat (Finans) alanında İctihad kapısının açık tutulması gerekliliğinin, Faiz yasağına bağlı kalarak temellendirilmesi.
XII.CS.5.3	Nikâh, Boşanma ve Miras paylaşımıyla ilgili Mezhep görüşlerindeki farklılıklara karşı hoşgörü gösterilmesi ve diyalogun teşvik edilmesi

İÇERİK ALANLARI VE DERS İÇERİKLERİ

Ders içerikleri içerik alanlara göre meydana getirilmektedir ve toplam olarak geçerli öğretim programalara uygun lise seviyesini yansıtır .

İçerik alanları	Ders içerikleri
İslam düşüncesi bağlamında Fıkıh ilminin temelleri, prensipleri ve gelişimi.	1. Fıkıh ilminin tanımı, amacı ve önemi 2. Fıkıhın konusu ve uygulama alanı 3. Fıkıh ile fıkıh metodolojisi (usûl'î-fıkıh) arasındaki ilişki 4. Fıkıh ilminin diğer bilgi alanlarıyla ilişkisi 5. Fıkıh ilminin temel prensiplerine ilişkin delillerin analiz edilmesi 6. Fıkıh ilminin tarihsel boyutunu ve kronolojik düşüncenin gelişimini anlama 7. İslam hukuk ekollerinin (mezhepler) oluşumundan sonraki gelişmeleri özetleme becerisi 8. İslam hukukî hükümleriyle (normlarıyla) ilgili dinî kavramları ayırt etme becerisi 9. İslam hukukî hükümlerinin kaynakları ve belirleme yöntemlerine ilişkin dinî kavramları uygun bağlamda doğru şekilde kullanma becerisi
İbadetler	1. Günlük namazların kurallara uygun ve doğru şekilde kılınması. 2. İslami oruçla ilgili kendi deneyimleri üzerine düşünme. 3. Zekâtla ilgili prensiplerin ve hükümlerinin özetlenmesi. 4. Haccın kuralları ve anlamlarıyla ilgili dinî kaynakların etkili şekilde kullanılması.
Toplumsal ve ekonomik hayat	1. Aile hayatına ilişkin unsurları gözlemleme ve anlama. 2. Ekonomik hayata dair dinî kavram ve delillerin analiz edilmesi.
Fıkıh Metodolojisine Giriş ve Temel Esaslar	1. Fıkıh Metodolojisinin Tanımı, Amacı ve Önemi 2. Fıkıhın Konusu ve Kapsamı 3. Fıkıh ile Fıkıh Usûlü Arasındaki İlişki 4. Fıkıh İlminin Diğer İslami Disiplinlerle İlişkisi 5. Fıkıhın Temel İlkeleri: • Tekliflerde Kolaylık • Helallerde Genişlik • Adaletin Gözetilmesi • Kamu Yararının (Maslahat) Esas Alınması
İctihad ve Tarihî Dönemleri	1. Fıkıh ve İctihadın Başlangıçları 2. Peygamber Dönemi 3. Sahabe Dönemi 4. Tabiin Dönemi

İçerik alanları	Ders içerikleri
	5. İctihadın Kavramı ve Konusu 6. Bir Müctehid İçin Gerekli Şartlar 7. Zaman İçinde İctihadın Gerekliliği
Fıkîhî Mezhepler	1. Mezheplerin Ortaya Çıkışı 2. Hanefî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu 3. Mâlikî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu 4. Şâfiî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu 5. Hanbelî Mezhebi: Kurucusu ve Temel Metodu
Çağdaş Gelişmeler ve Uygulamalar	1. Mezhepler Döneminden Sonra Fıkîh İlminin Gelişmeleri 2. Fıkîhin Kanunlaştırılması: Mecelle Örneği 3. Fıkîh İlminde Yeni Gelişmeler: Çağdaş Fıkîh Kurumları 4. İctihad ve Güncel Meseleler 5. Fıkîhî İhtilafa Karşı Tutum
Hukukî Ehliyet ve Hukuk Kuralı	1. Ehliyet: Genel Tanıtım 2. Ehliyetin Şartları 3. Ehliyeti Sınırlayan Durumlar 4. Hüküm Kavramı 5. Koşullu Hükümler: Sebep, Şart, Mâni vb. 6. Talep Hükümleri: Ef'âl-i Mükellefin: Farz, Vacip, Sünnet, Müstehab, Mubah, Mekruh, Haram 7. Asıl Kural ve İstisna
Fıkîh Hükümlerinin Temel Kaynakları	1. Delil Çeşitleri: Aslî ve Fer'î Deliller 2. Kur'ân-ı Kerîm: Bir hüküm kaynağı olarak 3. Sünnet-i Nebeviyye: Bir hüküm kaynağı olarak 4. Kitap ve Sünnet İlişkisi
Fıkîh Hükümlerinin Tali (İkincil) Kaynakları	1. Domeniul probelor complice. 2. İcma (Consensus): Definiție și tipuri. 3. Kıyas (Analogia): Termeni și utilizare. 4. Mesalih-i Mürsele (Interesul Public Nereglementat). 5. Obiceiul și Tradiția. 6. Sedd-i Zerâi (Blocarea Mijloacelor de Rău). 7. İstishab (Prezumția Continuității). 8. Şer'u Men Kablena (Legea Revelată Anterior).
Namaz ve Sadaka Hükümleri	1. Namazın farziyeti ve önemi 2. Namazla ilgili terimler ve şartlar 3. Ezan ve İkâmet 4. Namaz çeşitleri: Farz, Vacip, Sünnet namazları 5. İmamet ve Cemaatle Namaz 6. Zekâtın farziyeti ve önemi 7. Zekâta tabi mallar (Nisab) 8. Zekât ve Sadaka ile ilgili kavramlar ve hükümler 9. Zekât verilebilecek yerler (Hak sahipleri / Müstahikler)
Orucun Hükümleri	1. Ramazan Ayı, orucun farziyeti ve önemi 2. Oruçla ilgili kavramlar ve hükümler 3. Oruç çeşitleri: Farz Oruç, Kaza, Keffaret, Nafile Oruç 4. Orucu bozan ve bozmayan durumlar 5. İtikâf ve hükümleri (Mânevi çekilme / ibadet halveti)
İbadetin Büyük Şekilleri ve Kurban (Hac, Umre, Kurban)	1. Hac'ın Farziyeti ve Önemi. 2. Hac ve Umre ile İlgili Kavramlar, Mekânlar ve Hükümler. 3. Kurbanın Vücubiyeti ve Önemi. 4. Kurbanla İlgili Hükümler.

Întinuturile	Dati
Ruhsal, Sosyal ve Askerî Çaba (Cihad)	1. Cihad ile İlgili Temel Kavramlar ve Hükümler 2. Mekki ve Medeni Ayetlerde Cihadın Analizi
Aile Hayatı (Aile Hukuku) ve Miras Hukuku	1. Aile Hayatı ve Hükümleri 2. Nikâh (Evlilik) 3. Boşanma 4. Miras
Ekonomik Hayat (Ekonomik ve Akitlerle İlgili Hukuk)	1. Dreptul de Proprietate (Mülkiyet Hukuku). 2. Câştigul Licit (Helal Kazanç). 3. Contracte (Akitler). 4. Împrumutul (Karz) și Schimbul de Monede (Sarf). 5. Dobânda (Faiz). 6. Tranzacțiile Financiare Complexe: Bursa (Borsa) și Asigurarea (Sigorta). 7. Practici Comerciale Ilicite: Vânzări Frauduloase (Hileli Satışlar), Specula (Karaborsacılık) și Manipularea Prețurilor (Yapay Olarak Fiyatlarla Oynama). 8. Inflația (Enflasyon).
İslam Ceza Hukuku (Ukûbât)	7. İslam Ceza Hukuku'nun Yapısı ve Temel İlkeleri: Cezalar (Ukûbât).

Anexa nr.18.15. Programa de examen pentru disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)*, *Cultul Musulman* – SPFD_MUS_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă la alegere (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul musulman, specializarea teologie musulmană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)*, *Cultul Musulman* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă la alegere** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716 / 2026, anexa nr. 203**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul (*formulare specifică disciplinei: aplică, analizează, modelează, argumentează etc. — orientarea privind scopul evaluării*), în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Spiritualitate și formare duhovnicească (Akaid ve Kelam)*, *Cultul Musulman*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a XI-a – a XII-a):

CG 1	Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teologiei islamice
CG 2	Analizarea temelor majore din teologia clasică și contemporană
CG 3	Înțelegerea diversității interpretative și doctrinare în islam
CG 4	Formarea capacității de argumentare teologică
CG 5	Dezvoltarea unei perspective morale și duhovnicești echilibrate

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 – Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teologiei islamice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea definițiilor, obiectului și scopurilor kelamului.
XI.CS.1.2	Explicarea etapelor de formare și dezvoltare istorică a teologiei islamice.
XI.CS.1.3	Analizarea relațiilor kelamului cu celelalte științe islamice și discipline conexe
XII.CS.1.1	Identificarea definițiilor, obiectului și scopurilor kelamului.
XII.CS.1.2	Explicarea etapelor de formare și dezvoltare istorică a teologiei islamice.
XII.CS.1.3	Analizarea relațiilor kelamului cu celelalte științe islamice și discipline conexe.

CG 2 – Analizarea temelor majore din teologia clasică și contemporană.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea conceptelor fundamentale despre existență (Allah–âlem ilişiksi, hayat, insan, madde).
XI.CS.2.2	Explicarea surselor cunoașterii și raporturilor iman–bilgi și akıl–vahiy.
XI.CS.2.3	Compararea tipurilor de dovezi teologice (naklî delil, aklî delil) și a categoriilor de judecăți (dinî hüküm, aklî hüküm).
XII.CS.2.1	Analizarea conceptelor fundamentale despre existență (Allah–âlem ilişiksi, hayat, insan, madde).

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.2.2	Explicarea surselor cunoașterii și raporturilor iman-bilgi și akıl-vahiy
XII.CS.2.3	Compararea tipurilor de dovezi teologice (naklî delil, aklî delil) și a categoriilor de judecări (dinî hüküm, aklî hüküm).

CG 3 – Înțelegerea diversității interpretative și doctrinare în islam.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea conceptelor și metodelor de interpretare religioasă.
XI.CS.3.2	Explicarea cauzelor diferențelor hermeneutice și doctrinare.
XI.CS.3.3	Analizarea principalelor direcții teologice (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürchie, Cebriye).
XII.CS.3.1	Identificarea conceptelor și metodelor de interpretare religioasă.
XII.CS.3.2	Explicarea cauzelor diferențelor hermeneutice și doctrinare.
XII.CS.3.3	Analizarea principalelor direcții teologice (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürchie, Cebriye).

CG 4 – Formarea capacității de argumentare teologică.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Explicarea unei probleme teologice prin utilizarea surselor clasice.
XI.CS.4.2	Compararea opiniilor teologice tradiționale în funcție de metodă și argumente.
XI.CS.4.3	Elaborarea unor scurte raționamente proprii pe marginea temelor studiate.
XII.CS.4.1	Explicarea unei probleme teologice prin utilizarea surselor clasice.
XII.CS.4.2	Compararea opiniilor teologice tradiționale în funcție de metodă și argumente.
XII.CS.4.3	Elaborarea unor scurte raționamente proprii pe marginea temelor studiate.

CG 5 – Dezvoltarea unei perspective morale și duhovnicești echilibrate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Identificarea implicațiilor morale ale conceptelor teologice fundamentale.
XI.CS.5.2	Analizarea raportului dintre credință, rațiune și responsabilitate morală.
XI.CS.5.3	Formularea unor reflecții personale privind rolul teologiei în viața spirituală.
XII.CS.5.1	Identificarea implicațiilor morale ale conceptelor teologice fundamentale.
XII.CS.5.2	Analizarea raportului dintre credință, rațiune și responsabilitate morală.
XII.CS.5.3	Formularea unor reflecții personale privind rolul teologiei în viața spirituală.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Introducere în kelam (Akaid ve Kelam'a giriş)	13. Definiția kelamului (kelam ilminin tanımı) 14. Obiectul și scopurile științei kelamului (konusu ve amacı) 15. Apariția și dezvoltarea kelamului în istoria islamică 16. Principalele etape de formare: perioada timpurie, clasică, postclasică 17. Relația kelamului cu științele islamice: • tefsir, hadis, fıkıh, tasavvuf 18. Relația kelamului cu științele conexe: filozofie (felsefe), logică (mantık), etică

Domenii de conținut	Conținuturi
Probleme fundamentale de teologie islamică (İslam kelamının temel meseleleri)	7. Existența (varlık meselesi) 8. Allah–âlem ilişkisi (relația Dumnezeu–univers) 9. Hayat (viața) 10. İnsan (omul) 11. Madde (materia) 12. Cunoașterea (bilgi meselesi) 13. Definiție și clasificare Surse ale cunoașterii: • Akl-ı selim (rațiunea sănătoasă) • Haber-i sadık (informația veridică) • Havass-ı selime (simțurile) 14. Raporturile iman–bilgi și akıl–vahiy 15. Dovezile teologice (delil): • Naklî deliller (probe revelate) • Aklî deliller (probe raționale) 16. Tipuri de judecăți (hüküm): • Dinî hüküm (judecată religioasă) • Aklî hüküm (judecată rațională)
Interpretare religioasă și diversitate doctrinară (Dinî yorum ve itikadî mezhepler)	1. Noțiuni introductive privind interpretarea religioasă 2. Concepte și metode hermeneutice 3. Cauzele diferențelor de interpretare în teologie 4. Direcții teologice clasice: • Ehl-i Sünnet • Selefilik • Eş'arilik • Maturidilik • Haricilik • Mürcie • Şia • Mutezile • Cebriye
Introducere în argumentarea teologică (Kelamî delillendirme)	1. Structura argumentului teologic 2. Reguli de validitate logică 3. Compararea argumentelor raționale și revelate 4. Exerciții pe teme clasice (iman, kader, sıfat, nübüvvet)
Teologie și spiritualitate morală (Ahlak ve maneviyat)	1. Implicațiile morale ale conceptelor teologice 2. Responsabilitatea umană și libertatea voinței 3. Raportul dintre credință, rațiune și moralitate 4. Rolul teologiei în formarea vieții duhovnicești 5. Reflecții personale asupra credinței
Fundamente avansate ale teologiei islamice (İleri kelam konuları)	1. Definiții extinse ale kalamului în epoca clasică–modernă 2. Evoluția kalamului în contextul civilizației islamice 3. Raporturi interdisciplinare avansate: • kalam – felsefe • kalam – tasavvuf • kalam – mantık 4. Metodologia kalamului: • demonstrație (istidlâl) • deducție (istintâc) • te'vil / zahir
Probleme teologice aprofundate (İleri akaid meseleleri)	1. Analiza aprofundată a conceptelor de existență 2. Structura ființei umane în teologia clasică și modernă

Domenii de conținut	Conținuturi
	3. Rolul și limitele rațiunii în teologie 4. Cunoaștere și credință în context modern 5. Analiza critică a tipurilor de dovezi teologice 6. Evaluarea judecăților: logică, religioasă, morală
Itikad și interpretare în context pluralist (Mezhepler ve çağdaş yorumlar)	1. Reevaluarea doctrinelor clasice în lumea contemporană 2. Compararea metodologiilor Ehl-i Sünnet / Mutezile / Şia 3. Fenomene ideologice și doctrinare contemporane: • Deizm • Politeizm • Agnosticism • Pozitivism • Ateizm • Nihilism • Sekülerizm • Satanizm • Tenasüh – Reenkarnasyon 4. Problema răului (kötülük problemi) 5. Fenomenul „sahte peygamberlik”
Argumentare teologică avansată (İleri delillendirme ve tartışma)	1. Metode moderne de argumentare teologică 2. Analiza critică a opiniilor teologice 3. Construcția argumentelor personale 4. Aplicarea argumentării la probleme actuale: • etică • filozofie • fenomen religios • morală publică
Teologie și viață spirituală contemporană (Çağdaş maneviyat)	1. Identitate religioasă în lumea globalizată 2. Spiritualitate islamică în societatea modernă 3. Echilibrul rațiune–credință–etică 4. Construcția unei perspective personale de credință 5. Aplicarea principiilor teologice în viața cotidiană 6. Dialog între tradiție și modernitate

Anexa nr.18.15. DERS ÎN SıNAV MÜFREDATI *Akaid ve Kelam* – SPFD_MUS_P1 (CS)

- *E sınavı* – *Seçtiğiniz ikinci sınav (yazılı sınav, alanına/uzmanlık alanına özgü sınav)*
- *Meslekî alan, Teoloji dalı, Müslüman ibadeti, Müslüman teolojisi*

GİRİŞ BÖLÜMÜ

Akaid ve Kelam, dersin sınav müfredatı, 2030 Ulusal Bakalorya Sınavı kapsamında (E sınavı – seçtiğiniz ikinci sınav) soru türlerinin ve değerlendirme ile puanlama ölçütlerinin hazırlanmasına temel teşkil eder. Bu müfredat, bu sınava özgü değerlendirmede esas alınacak ölçme yetkinliklerini, içerik alanlarını ve kapsanan içerikleri belirtmektedir.

Millî Eğitim ve Araştırma Bakanı Kararı No. 3716 / 2026, Ek No. 203, sınav müfredatı, lise eğitimi için yürürlükte olan onaylanan öğretim programlarından türetilmiştir. Değerlendirme, mezunun eğitim kadrosu esas alınarak, lise eğitiminin tüm süreci boyunca genel yeterliliklerin oluşturulmasına/geliştirilmesine katkı sağlayan özel yeterlilikleri kapsamaktadır.

Bu değerlendirme dersin hedefi, adayın (dersin özelliğine bağlı: uygulama yapma, analiz etme, şekillendirme, delil getirme vb. – değerlendirme amacına yönelik sayesinde) (CS) alanlara göre, gereken düzey ve sınav tipine bağlanmaktadır. ders *Akaid ve Kelam* sınavına giren aday, lise seviyesine tasarlanan genel becerileri (CG) kazanmış olduğunu tanımlamaktadır (9–12. Sınıflar).

CG 1	İslam teolojisinin (Akaid ve Kelam) temel kavramlarını anlama
CG 2	Klasik ve çağdaş İslam teolojisinin başlıca konularını analiz etme
CG 3	İslam'daki yorum ve doktrin çeşitliliğini anlama
CG 4	Teolojik argümantasyon (delillendirme) becerisini geliştirme
CG 5	Dengeli bir ahlakî ve manevi (ruhanî) bakış açısı geliştirme

Bakalorya milli sınava göre oluşturulan sınav konu ve soruları programadaki beceri ve içerikler değerlendirmektedir., not baremleri doğru çözüme yöntemine bağlanmaktadır.

BECERİLERİ DEĞERLENDİRME

Her genel beceriye **özel beceriler (CS)** bağlanmaktadır, bunlar sınavda geçerli öğretim programalardan seçilir ve toplam olarak lise seviyesine uygun tabloyu belirtmektedir:

CG 1 – İslam teolojisinin (Akaid ve Kelam) temel kavramlarını anlama.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.1.1	Kelamın tanımları, konusu ve amaçlarını belirleme.
XI.CS.1.2	İslam teolojisinin oluşum ve tarihsel gelişim aşamalarını açıklama.
XI.CS.1.3	Kelamın diğer İslami ilimlerle ve ilgili disiplinlerle ilişkisini analiz etme.
XII.CS.1.1	Kelamın tanımlarını, konusunu ve amaçlarını belirleme.
XII.CS1.2	İslam teolojisinin oluşum ve tarihsel gelişim aşamalarını açıklama
XII.CS.1.3	Kelamın diğer İslami ilimler ve ilgili disiplinlerle ilişkisini analiz etme.

CG 2 – Klasik ve çağdaş İslam teolojisinin başlıca konularını analiz etme.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.2.1	Varlıkla ilgili temel kavramların analiz edilmesi (Allah–âlem ilişkisi, hayat, insan, madde).
XI.CS.2.2	Bilginin kaynaklarının ve iman–bilgi ile akıl–vahiy ilişkilerinin açıklanması.
XI.CS.2.3	Teolojik delil türlerinin (naklî delil, aklî delil) ve hüküm kategorilerinin (dinî hüküm, aklî hüküm) karşılaştırılması.
XII.CS.2.1	Varlıkla ilgili temel kavramların (Allah–âlem ilişkisi, hayat, insan, madde) analiz edilmesi.
XII.CS.2.2	Bilginin kaynakları ile iman–bilgi ve akıl–vahiy ilişkilerinin açıklanması.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XII.CS.2.3	Kelamî delil türlerinin (naklî delil, aklî delil) ve hüküm kategorilerinin (dinî hüküm, aklî hüküm) karşılaştırılması.

CG 3 – İslam'daki yorum ve doktrin çeşitliliğini anlama.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.3.1	Dinî yorumlama (te'vil) ve anlama yöntemlerine ilişkin kavram ve metotların belirlenmesi.
XI.CS.3.2	Hermenötik ve doktriner farklılıkların nedenlerinin açıklanması.
XI.CS.3.3	Başlıca teolojik ekollerin analiz edilmesi (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürcie, Cebriye).
XII.CS.3.1	Dinî yorumlama kavramlarını ve yöntemlerini belirleme.
XII.CS.3.2	Hermenötik ve doktriner farklılıkların nedenlerini açıklama.
XII.CS.3.3	Temel kelam ekollerini analiz etme (Ehl-i Sünnet, Haricilik, Şia, Mutezile, Mürcie, Cebriye).

CG 4 – Teolojik argümantasyon (delillendirme) becerisini geliştirme.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.4.1	Klasik kaynakları kullanarak bir kelam meselesinin açıklanması.
XI.CS.4.2	Geleneksel teolojik görüşlerin yönetime ve delillere göre karşılaştırılması.
XI.CS.4.3	İncelenen konular hakkında kısa kişisel akıl yürütmeler geliştirme.
XII.CS.4.1	Klasik kaynakları kullanarak bir kelam meselesini açıklama
XII.CS.4.2	Geleneksel teolojik görüşleri yöntem ve delillere göre karşılaştırma.
XII.CS.4.3	İncelenen konulara dair kısa ve özgün aklî-teolojik muhakemeler geliştirme.

CG 5 – Dengeli bir ahlakî ve manevî (ruhanî) bakış açısı geliştirme.

Cod CS	Özel becerileri değerlendirme
XI.CS.5.1	Teolojik temel kavramların ahlakî sonuçlarını belirleme.
XI.CS.5.2	İnanç, akıl ve ahlakî sorumluluk arasındaki ilişkinin analiz edilmesi.
XI.CS.5.3	Teolojinin manevî hayattaki rolüne dair kişisel yansımalar oluşturma.
XII.CS.5.1	Temel teolojik kavramların ahlakî sonuçlarını belirleme.
XII.CS.5.2	İnanç, akıl ve ahlakî sorumluluk arasındaki ilişkinin analiz edilmesi.
XII.CS.5.3	Teolojinin manevî hayattaki rolüne ilişkin kişisel refleksiyonlar formüle etme.

İÇERİK ALANLARI VE DERS İÇERİKLERİ

Ders içerikleri içerik alanlara göre meydana getirilmektedir ve toplam olarak geçerli öğretim programlara uygun lise seviyesini yansıtır.

İçerik alanları	Ders içerikleri
Akaid ve Kelam'a Giriş	1. Kelam ilminin tanımı (kelamın tanımı) 2. Kelam ilminin konusu ve amaçları (konusu ve amacı) 3. Kelamın İslam tarihinde ortaya çıkışı ve gelişimi 4. Temel oluşum aşamaları: erken dönem, klasik dönem, post-klasik dönem 5. Kelamın İslami ilimlerle ilişkisi: Tefsir, Hadis, Fıkıh, Tasavvuf 6. Kelamın ilgili ilimlerle ilişkisi: felsefe, mantık, ahlak
İslam kelamının temel meseleleri	1. Varlık meselesi 2. Allah-âlem ilişkisi 3. Hayat

Înţerik alanları	Ders içerikleri
	4. İnsan 5. Madde 6. Bilgi meselesi 7. Bilginin tanımı ve sınıflandırılması 8. Bilgi kaynakları: • Akl-ı selim • Haber-i sâdik • Havass-ı selîme 9. İman–bilgi Ői akıl–vahiy iliŐkisi 10. Kelam delilleri • Naklî deliller • Aklî deliller 11. H�����m türleri • Dinî h�����m • Akl�� h�����m
Dinî yorum ve itikad�� mezhepler	1. Dinî yorumlamaya dair giriŐ niteliğinde kavramlar 2. Hermenötik kavramlar ve yöntemler (hermenötik = yorum bilimi) 3. Teolojide yorum farklılıklarının sebepleri 4. Klasik teolojik yönelimler: • Ehl-i Sünnet • Selefilik (Selefilik) • EŐ�ar��lık • Mat��r��dilik • H��ric��lık (Haricilik) • Mürcie • Ő��lik (Ő�ia) • Mu�tezile (Mutezile) • Cebriyye (Cebriye)
Kelam�� delillendirmeye giriŐ (Teolojik argümantasyona giriŐ)	1. Teolojik argümanın yapısı 2. Mantıksal geçerlilik kuralları 3. Akl�� ve naklî delillerin karŐılaŐtırılması 4. Klasik konular üzerine alıŐtırmalar: • İman • Kader • Sıfat • nübüvvet
Ahl��k ve maneviyat	1. Teolojik kavramların ahlak�� yansımaları 2. İnsanın sorumluluĐu ve irade ��zg��rl��Đu 3. İman, akıl ve ahlak arasındaki iliŐki 4. Manevî hayatın oluŐumunda teolojinin rolü 5. İmana dair kiŐisel tefekk��rler
İleri düzey İslam teolojisi temelleri (İleri kelam konuları)	1. Klasik–modern dönemde kelamın geniŐletilmiŐ tanımları 2. Kelamın İslam medeniyeti baĐlamındaki geliŐimi 3. İleri düzey disiplinlerarası iliŐkiler: • kelam – felsefe • kelam – tasavvuf • kelam – mantık 4. Kelam metodolojisi: • istidlâl (delillendirme / akl�� çıkarım) • istint��c (dedüksiyon / sonuç çıkarma) • te�vil / zahir (yorum – lafız anlam)

Întinutul alanları	Ders içerikleri
İleri akaid meseleleri	1. Varlık kavramlarının derinlemesine analizi 2. Klasik ve modern teolojide insan varlığının yapısı 3. Teolojide aklın rolü ve sınırları 4. Modern bağlamda bilgi ve iman ilişkisi 5. Teolojik delil türlerinin eleştirel analizi 6. Hükümlerin değeriendirilmesi: mantıkî, dinî, ahlakî
Çoğulcu bağlamda itikad ve yorum (Mezhepler ve çağdaş yorumlar)	1. Reevaluarea doctrinelor clasice în lumea contemporană 2. Klasik doktrinlerin çağdaş dünyada yeniden değeriendirilmesi 3. Compararea metodologiilor Ehl-i Sünnet / Mutezile / Şia 4. Ehl-i Sünnet / Mutezile / Şia metodolojilerinin karşılaştırılması 5. Fenomene ideologice şi doctrinare contemporane: 6. Çağdaş ideolojik ve doktriner akımlar: • Deizm • Politeizm • Agnostisizm • Pozitivizm • Ateizm • Nihilizm • Sekülerizm • Satanizm • Tenasüh – Reenkarnasyon 7. Problema răului (kötülük problemi) 8. Kötülük problemi 9. Fenomenul „sahte peygamberlik” 10. “Sahte peygamberlik” olgusu
İleri teolojik argümantasyon	1. Modern kelimî delillendirme yöntemleri 2. Teolojik görüşlerin eleştirel analizi 3. Kişisel argümanların oluşturulması 4. Güncel problemlere delillendirme uygulamaları: 5. Etik 6. Felsefe 7. Din fenomeni 8. Kamu ahlakı
Çağdaş maneviyat (Modern dönemde teoloji ve manevî hayat)	1. Küreselleşen dünyada dinî kimlik 2. Modern toplumda İslami maneviyat 3. Akıl–iman–ahlak dengesi 4. Kişisel bir inanç perspektifi oluşturma 5. Teolojik ilkelerin günlük hayata uygulanması 6. Gelenek ile modernite arasında diyalog

Anexa nr.18.16. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P1 (CS)*

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profil teologic, Cultul Ortodox, specializarea Teologie Ortodoxă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 44. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *demonstrează capacitatea de a utiliza concepte și terminologia specifică istoriei bisericești, de a încadra în timp și spațiu evenimentele și procesele istorice, de a analiza și interpreta critic surse istorice și teologice, de a explica relațiile dintre evoluția Bisericii Ortodoxe Române și contextul istoric, politic, cultural și religios al diferitelor epoci, precum și de a elabora interpretări, argumentări și sinteze fundamentate privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală, culturală și identitară a poporului român*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane
CG3	Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român
CG4	Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
CG5	Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea unor elemente de datare, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.2	Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS1.3	Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1	Analizarea elementelor de date și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor
XII.CS.1.2	Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
XII.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.2	Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.3	Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
XII.CS.2.1	Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.2.2	Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
XII.CS.2.3	Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală

CG3 – Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
XI.CS.3.2	Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
XI.CS.3.3	Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
XII.CS.3.1	Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
XII.CS.3.2	Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
XII.CS.3.3	Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă

CG4 – Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.4.2	Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
XI.CS.4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
XII.CS.4.1	Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.4.2	Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
XII.CS.4.3	Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară

CG5 – Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.5.2	Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
XI.CS.5.3	Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.1	Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.2	Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
XII.CS.5.3	Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. și celelalte discipline teologice. Periodizare 1.3. Creștinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră
II. Creștinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1. Predica Sf. Ap. Andrei și Filip în Dobrogea și contextul european al secolului I 2.2. Creștinismul în Dacia romană și în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creștinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinței: geneza terminologiei creștine în limba română 2.5. Începuturile creștinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Sciția Mică 3.4. Rolul martirilor daco-români în răspândirea creștinismului
IV. Creștinismul în spațiul românesc, între secolele VI - XIII	4.1. Migrația slavilor și adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericești în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați și Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice și bisericești cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire și consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii pași ai maghiarilor spre creștinism 5.5. Rezistență și identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ- bisericească în	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Românești 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei

Domenii de conținut	Conținuturi
spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.3. Ortodoxia din Transilvania, secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc și organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate și cultură 6.5. Evoluția artei și culturii bisericești în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească și Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei și culturii bisericești în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului și al limbii române literare 8.4. Tiparul și dimensiunea europeană a culturii române: circulația cărții bisericești și unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericești din Țara Românească – studiu de caz
IX. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII - XVIII	9.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 9.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 9.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 9.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simeon Ștefan 9.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
X. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	10.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 10.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 10.3. Episcopul Inochentie Micu 10.4. Mărturia credinței prin rezistența clerului și a poporului ortodox din Transilvania
XI. Ortodoxia în spațiul românesc, sec. al XVIII-lea	11.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 11.2. Statortnicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia și organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 11.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 11.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mișcare de înnoire duhovnicească în context european 11.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
XII. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	12.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 12.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 12.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română și relația cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 12.4. Biserica și Armata: asistența religioasă și contribuția clerului la dobândirea Independenței de Stat (1877-1878) 12.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în sec. al XIX-lea 12.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
XIII. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	13.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic șagunian 13.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 13.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu 13.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu

Domenii de conținut	Conținuturi
XIV. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	14.1. Contribuția Bisericii la susținerea Armatei Române în Primul Război Mondial 14.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoașterea prestigiului Ortodoxiei românești 14.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 14.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
XV. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	15.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative și restricții ideologice (1948-1989) 15.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisesescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 15.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist și revigorarea vieții bisericești după 1989
XVI. Biserica Ortodoxă Română azi	16.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituțională și revigorarea duhovnicească 16.2. Învățămintul teologic și activitatea social-filantropică 16.3. Canonizarea sfinților români 16.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identității spirituale și culturale românești 16.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 16.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

Anexa nr.18.17. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P2 (CS)*

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profil teologic, Cultul Ortodox, specializarea Ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 44. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P2 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P2 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *demonstrează capacitatea de a utiliza concepte și terminologia specifică istoriei bisericești, de a încadra în timp și spațiu evenimentele și procesele istorice, de a analiza și interpreta critic surse istorice și teologice, de a explica relațiile dintre evoluția Bisericii Ortodoxe Române și contextul istoric, politic, cultural și religios al diferitelor epoci, precum și de a elabora interpretări, argumentări și sinteze fundamentate privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală, culturală și identitară a poporului român*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P2 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane
CG3	Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român
CG4	Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
CG5	Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea unor elemente de date, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.2	Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești
XII.CS.1.1	Analizarea elementelor de date și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.2	Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
XII.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.2	Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.3	Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
XII.CS.2.1	Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.2.2	Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
XII.CS.2.3	Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală

CG3 – Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
XI.CS.3.2	Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
XI.CS.3.3	Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
XII.CS.3.1	Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
XII.CS.3.2	Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
XII.CS.3.3	Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă

CG4 – Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.4.2	Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
XI.CS.4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
XII.CS.4.1	Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.4.2	Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
XII.CS.4.3	Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară

CG5 – Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.5.2	Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
XI.CS.5.3	Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.1	Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.2	Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
XII.CS.5.3	Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. și celelalte discipline teologice. Periodizare 1.3. Creștinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră
II. Creștinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1. Predica Sf. Ap. Andrei și Filip în Dobrogea și contextul european al secolului I 2.2. Creștinismul în Dacia romană și în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creștinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinței: geneza terminologiei creștine în limba română 2.5. Începuturile creștinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Scitia Mică 3.4. Rolul martirilor daco-români în răspândirea creștinismului
IV. Creștinismul în spațiul românesc, între secolele VI - XIII	4.1. Migrația slavilor și adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericești în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați și Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice și bisericești cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire și consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii pași ai maghiarilor spre creștinism 5.5. Rezistență și identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ- bisericească în	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Românești 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei

Domenii de conținut	Conținuturi
spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.3. Ortodoxia din Transilvania, secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc și organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate și cultură 6.5. Evoluția artei și culturii bisericești în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească și Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei și culturii bisericești în în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului și al limbii române literare 8.4. Tiparul și dimensiunea europeană a culturii române: circulația cărții bisericești și unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericești din Țara Românească – studiu de caz
IX. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII - XVIII	9.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 9.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 9.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 9.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simeon Ștefan 9.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
X. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	10.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 10.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 10.3. Episcopul Inochentie Micu 10.4. Mărturia credinței prin rezistența clerului și a poporului ortodox din Transilvania
XI. Ortodoxia în spațiul românesc, sec. al XVIII-lea	11.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 11.2. Statornicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia și organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 11.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 11.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mișcare de înnoire duhovnicească în context european 11.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
XII. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	12.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 12.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 12.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română și relația cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 12.4. Biserica și Armata: asistența religioasă și contribuția clerului la dobândirea Independenței de Stat (1877-1878) 12.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în sec. al XIX-lea 12.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
XIII. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	13.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic șagunian 13.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 13.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu 13.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu

Domenii de conținut	Conținuturi
XIV. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	14.1. Contribuția Bisericii la susținerea Armatei Române în Primul Război Mondial 14.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoașterea prestigiului Ortodoxiei românești 14.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 14.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
XV. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	15.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative și restricții ideologice (1948-1989) 15.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisesescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 15.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist și revigorarea vieții bisericești după 1989
XVI. Biserica Ortodoxă Română azi	16.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituțională și revigorarea duhovnicească 16.2. Învățămintul teologic și activitatea social-filantropică 16.3. Canonizarea sfinților români 16.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identității spirituale și culturale românești 16.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 16.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

Anexa nr.18.18. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P3 (CS)*

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera Vocațională, profil teologic, Cultul Ortodox, specializarea Patrimoniu cultural*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 44. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P3 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P3 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul demonstrează capacitatea de a utiliza concepte și terminologia specifică istoriei bisericești, de a încadra în timp și spațiu evenimentele și procesele istorice, de a analiza și interpreta critic surse istorice și teologice, de a explica relațiile dintre evoluția Bisericii Ortodoxe Române și contextul istoric, politic, cultural și religios al diferitelor epoci, precum și de a elabora interpretări, argumentări și sinteze fundamentate privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală, culturală și identitară a poporului român, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P3 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane
CG3	Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului roman
CG4	Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
CG5	Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea unor elemente de datare, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.2	Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS1.3	Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești
XII.CS.1.1	Analizarea elementelor de datare și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.2	Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
XII.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.2	Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.3	Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
XII.CS.2.1	Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.2.2	Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
XII.CS.2.3	Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală

CG3 – Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
XI.CS.3.2	Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
XI.CS.3.3	Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
XII.CS.3.1	Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
XII.CS.3.2	Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
XII.CS.3.3	Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă

CG4 – Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.4.2	Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
XI.CS.4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
XII.CS.4.1	Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.4.2	Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
XII.CS.4.3	Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară

CG5 – Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.5.2	Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
XI.CS.5.3	Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.1	Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.2	Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
XII.CS.5.3	Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. și celelalte discipline teologice. Periodizare 1.3. Creștinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră
II. Creștinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1. Predica Sf. Ap. Andrei și Filip în Dobrogea și contextul european al secolului I 2.2. Creștinismul în Dacia romană și în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creștinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinței: geneza terminologiei creștine în limba română 2.5. Începuturile creștinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Scîția Mică 3.4. Rolul martirilor daco-români în răspândirea creștinismului
IV. Creștinismul în spațiul românesc, între secolele VI - XIII	4.1. Migrația slavilor și adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericești în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați și Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice și bisericești cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire și consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii pași ai maghiarilor spre creștinism 5.5. Rezistență și identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ- bisericească în	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Românești 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei

Domenii de conținut	Conținuturi
spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.3. Ortodoxia din Transilvania, secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc și organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate și cultură 6.5. Evoluția artei și culturii bisericești în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească și Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei și culturii bisericești în în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului și al limbii române literare 8.4. Tiparul și dimensiunea europeană a culturii române: circulația cărții bisericești și unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericești din Țara Românească – studiu de caz
IX. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII - XVIII	9.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 9.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 9.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 9.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simeon Ștefan 9.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
X. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	10.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 10.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 10.3. Episcopul Inochentie Micu 10.4. Mărturia credinței prin rezistența clerului și a poporului ortodox din Transilvania
XI. Ortodoxia în spațiul românesc, sec. al XVIII-lea	11.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 11.2. Statortnicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia și organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 11.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 11.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mișcare de înnoire duhovnicească în context european 11.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
XII. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	12.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 12.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 12.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română și relația cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 12.4. Biserica și Armata: asistența religioasă și contribuția clerului la dobândirea Independenței de Stat (1877-1878) 12.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în sec. al XIX-lea 12.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
XIII. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	13.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic șagunian 13.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 13.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu

Domenii de conținut	Conținuturi
	13.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu
XIV. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	14.1. Contribuția Bisericii la susținerea Armatei Române în Primul Război Mondial 14.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoașterea prestigiului Ortodoxiei românești 14.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 14.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
XV. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	15.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative și restricții ideologice (1948-1989) 15.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 15.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist și revigorarea vieții bisericești după 1989
XVI. Biserica Ortodoxă Română azi	16.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituțională și revigorarea duhovnicească 16.2. Învățământul teologic și activitatea social-filantropică 16.3. Canonizarea sfinților români 16.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identității spirituale și culturale românești 16.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 16.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

Anexa nr.18.19. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox* - IBOR_ORT_P4 (CS)

- Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera Vocațională, profil teologic, Cultul Ortodox, specializarea Muzică bisericească

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniu cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 44. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P4 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru prima probă E, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P4 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul demonstrează capacitatea de a utiliza concepte și terminologia specifică istoriei bisericești, de a încadra în timp și spațiu evenimentele și procesele istorice, de a analiza și interpreta critic surse istorice și teologice, de a explica relațiile dintre evoluția Bisericii Ortodoxe Române și contextul istoric, politic, cultural și religios al diferitelor epoci, precum și de a elabora interpretări, argumentări și sinteze fundamentate privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală, culturală și identitară a poporului român, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Cultul Ortodox - IBOR_ORT_P4 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie
CG2	Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane
CG3	Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român
CG4	Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
CG5	Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Reprezentarea timpului și a spațiului în istorie

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Identificarea unor elemente de datare, în diferite surse referitoare la istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.2	Alcătuirea de hărți simple referitoare la evenimente și etape din istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice cu referire la evoluția instituțiilor bisericești
XII.CS.1.1	Analizarea elementelor de datare și a contextului istoric în sursele privind istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru a interpreta semnificația lor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.2	Interpretarea unor hărți complexe care evidențiază evoluția teritorială, instituțională și spirituală a Bisericii Ortodoxe Române în context național și internațional
XII.CS.1.3	Elaborarea de axe cronologice care reflectă evoluția instituțiilor bisericești și relațiile lor cu procesele istorice majore

CG2 – Aplicarea cunoștințelor istorice în interpretarea fenomenelor religioase contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Analizarea de surse primare și secundare relevante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.2	Formularea de ipoteze clare și testabile referitoare la diferite aspecte de istorie a Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.2.3	Sintetizarea informațiilor din diverse surse, pentru a oferi o interpretare coerentă a evenimentelor istorice
XII.CS.2.1	Interpretarea comparativă a surselor istorice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.2.2	Formularea ipotezelor interpretative asupra relației dintre istoria Bisericii și fenomenele religioase contemporane
XII.CS.2.3	Crearea unei sinteze interpretative complexe pe baza surselor istorice și contemporane, pentru explicarea rolului Bisericii Ortodoxe Române în societatea actuală

CG3 – Analizarea contribuției Bisericii Ortodoxe Române la dezvoltarea spirituală și culturală a poporului român

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Identificarea principalelor momente și personalități prin care Biserica Ortodoxă Română a influențat cultura și educația românească
XI.CS.3.2	Corelarea dezvoltării instituționale a Bisericii Ortodoxe Române cu evoluțiile istorice și politice ale poporului român
XI.CS.3.3	Formularea unei perspective proprii asupra contribuției Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale
XII.CS.3.1	Evaluarea contribuției principalelor momente istorice și personalități bisericești la dezvoltarea culturii și educației românești, prin argumente susținute cu dovezi istorice și teologice
XII.CS.3.2	Analizarea relațiilor dintre dezvoltarea instituțională a Bisericii Ortodoxe Române și evoluțiile istorice și politice ale poporului român, prin identificarea factorilor de influență și a interdependențelor dintre acestea
XII.CS.3.3	Elaborarea unei perspective originale, bine argumentate, privind contribuția Bisericii Ortodoxe Române la formarea identității naționale, prin integrarea informațiilor istorice, teologice și culturale într-o viziune personală coerentă

CG4 – Evaluarea critică a surselor istorice și teologice privind istoria Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Prezentarea tipurilor de surse istorice și teologice relevante pentru studiul istoriei Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.4.2	Aplicarea criteriilor de bază pentru verificarea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice în analiza unor exemple concrete
XI.CS.4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind valoarea și limitele surselor istorice
XII.CS.4.1	Utilizarea diferitelor tipuri de surse istorice și teologice în documentarea unui subiect privind istoria Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.4.2	Aprecierea credibilității și autenticității surselor istorice și teologice
XII.CS.4.3	Construirea unei perspective originale asupra validității surselor istorice, prin analiză critică și sinteză interdisciplinară

CG5 – Elaborarea de sinteze și interpretări originale privind evoluția istorică a Bisericii Ortodoxe Române

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.5.1	Selectarea informațiilor relevante din surse istorice și teologice, pentru realizarea unei sinteze asupra evoluției Bisericii Ortodoxe Române
XI.CS.5.2	Aplicarea unor criterii și informații istorice, culturale și teologice pentru a explica rolul Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească
XI.CS.5.3	Analizarea factorilor istorici, politici, culturali și spirituali care au influențat dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.1	Evaluarea și integrarea critică a informațiilor istorice și teologice pentru realizarea unor sinteze complexe privind evoluția Bisericii Ortodoxe Române
XII.CS.5.2	Evaluarea impactului factorilor istorici, politici, culturali și spirituali asupra dezvoltării Bisericii Ortodoxe Române, prin formularea unor judecăți critice argumentate
XII.CS.5.3	Formularea unor interpretări proprii asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în cultura și spiritualitatea românească

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Istoria Bisericii Ortodoxe Române, noțiuni introductive	1.1. Definiție, importanță, izvoare 1.2. I.B.O.R. și celelalte discipline teologice. Periodizare 1.3. Creștinismul timpuriu în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră
II. Creștinismul primar în spațiul românesc de astăzi	2.1. Predica Sf. Ap. Andrei și Filip în Dobrogea și contextul european al secolului I 2.2. Creștinismul în Dacia romană și în spațiile de dincolo de granițele Daciei romane 2.3. Creștinismul în Dacia prin mărturii patristice 2.4. Limbajul credinței: geneza terminologiei creștine în limba română 2.5. Începuturile creștinismului pe pământ românesc prin dovezi arheologice
III. Epoca martirilor pe teritoriul României de astăzi	3.1. Martiri din ținuturile romane dunărene 3.2. Martiri pe teritoriul Daciei 3.3. Martirii din Scîția Mică 3.4. Rolul martirilor daco-români în răspândirea creștinismului
IV. Creștinismul în spațiul românesc, între secolele VI - XIII	4.1. Migrația slavilor și adoptarea limbii slavone ca limbă de cult în contextul ritualului bizantin 4.2. Dinamica vieții bisericești în Dobrogea 4.3. Forme de organizare bisericească între Carpați și Dunăre 4.4. Românii din spațiul sud-dunărean 4.5. Popoare migratoare pe teritoriul țării noastre
V. Viața bisericească ortodoxă în Transilvania, în secolele X–XIII	5.1. Primele structuri politice și bisericești cunoscute în Transilvania 5.2. Maghiarii în Câmpia Panonică 5.3. Procesul de cucerire și consolidare a dominației maghiare în Transilvania 5.4. Primii pași ai maghiarilor spre creștinism 5.5. Rezistență și identitate. Politica Regatului Maghiar față de Ortodoxia românească în Transilvania
VI. Organizarea administrativ- bisericească în	6.1. Întemeierea Mitropoliei Țării Românești 6.2. Începuturile Mitropoliei Moldovei

Domenii de conținut	Conținuturi
spațiul românesc medieval, secolele XIV–XV	6.3. Ortodoxia din Transilvania, secolele XIV–XV. Primii mitropoliți cunoscuți 6.4. Monahismul românesc și organizarea lui în secolele XIV-XV: rolul mănăstirilor ca centre de spiritualitate și cultură 6.5. Evoluția artei și culturii bisericești în secolele XIV-XV
VII. Biserica Ortodoxă în dinamica secolului al XVI-lea	7.1. Ortodoxia românească în Țara Românească și Moldova în secolul al XVI-lea 7.2. Viața bisericească ortodoxă din Transilvania în secolul al XVI-lea 7.3. Monahismul în Moldova în secolul al XVI-lea 7.4. Monahismul în Țara Românească în secolul al XVI-lea 7.5. Manifestări ale artei și culturii bisericești în secolul al XVI-lea
VIII. Tiparul în spațiul românesc în secolul al XVI-lea	8.1. Secolul al XVI-lea – epoca de început a tiparului pe pământ românesc 8.2. Primele centre tipografice din spațiul românesc al secolului al XVI-lea 8.3. Diaconul Coresi – promotor al tiparului și al limbii române literare 8.4. Tiparul și dimensiunea europeană a culturii române: circulația cărții bisericești și unitatea de neam 8.5. Primele tipărituri bisericești din Țara Românească – studiu de caz
IX. Sfinții ierarhi cărturari din spațiul românesc în secolele XVII - XVIII	9.1. Mitropoliții Teofil și Ștefan ai Țării Românești 9.2. Sf. Varlaam și Dosoftei, mitropoliții Moldovei 9.3. Sf. Petru Movilă al Kievului. Sinodul de la Iași 9.4. Mărturisitori ai Ortodoxiei în Transilvania: Sfinții Ierarhi Ilie Iorest, Sava Brancovici și Simeon Ștefan 9.5. Sf. Antim Ivireanul și opera cărturărească
X. Criza unității Bisericii Ortodoxe în Transilvania	10.1. Dezbinarea Bisericii Ortodoxe din Transilvania 10.2. Biserica Unită din Transilvania în secolul al XVIII-lea 10.3. Episcopul Inochentie Micu 10.4. Mărturia credinței prin rezistența clerului și a poporului ortodox din Transilvania
XI. Ortodoxia în spațiul românesc, sec. al XVIII-lea	11.1. Ortodoxia românească în epoca fanariotă. Repere generale 11.2. Statortnicia Ortodoxiei în Transilvania: ierarhia și organizarea bisericească în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea 11.3. Monahismul din spațiul românesc în secolul al XVIII-lea 11.4. Sfântul Paisie de la Neamț și isihasmul: Paisianismul ca mișcare de înnoire duhovnicească în context european 11.5. Preoțimea română și rolul ei în păstrarea identității naționale
XII. Biserica Ortodoxă Română în secolul al XIX-lea	12.1. Biserica și societatea românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea 12.2. Biserica în timpul lui A. I. Cuza. Contribuția Bisericii la Unirea Principatelor 12.3. Drumul spre Autocefalie: Biserica Ortodoxă Română și relația cu Statul în perioada domniei Regelui Carol I 12.4. Biserica și Armata: asistența religioasă și contribuția clerului la dobândirea Independenței de Stat (1877-1878) 12.5. Situația Bisericii românești din Bucovina și Basarabia în sec. al XIX-lea 12.6. Contribuția Bisericii, prin cler și credincioși, la idealul unității și unirii românilor
XIII. Ierarhi de seamă din secolul al XIX-lea	13.1. Veniamin Costachi, mitropolitul Moldovei, și Sf. Andrei Șaguna, restauratorul Mitropoliei Transilvaniei. Statutul Organic șagunian 13.2. Sf. Grigorie Dascălul, mitropolitul Țării Românești, și Sf. Ierarh Calinic de la Cernica 13.3. Mitropoliții Nifon Rusăilă și Calinic Miclescu 13.4. Sf. Mitropolit Iosif Naniescu și episcopul Melchisedec Ștefănescu

Domenii de conținut	Conținuturi
XIV. Biserica Ortodoxă Română în prima jumătate a secolului al XX-lea	14.1. Contribuția Bisericii la susținerea Armatei Române în Primul Război Mondial 14.2. Ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie (1925): recunoașterea prestigiului Ortodoxiei românești 14.3. Biserica Ortodoxă Română între Marea Unire și al Doilea Război Mondial: Patriarhii Miron și Nicodim 14.4. Ortodoxia românească în contextul celui de-al Doilea Război Mondial
XV. Biserica în perioada comunistă (a doua jumătate a secolului al XX-lea)	15.1. Biserica în fața totalitarismului: presiuni administrative și restricții ideologice (1948-1989) 15.2. Patriarhii Justinian Marina și Iustin Moisesescu. Biserica Ortodoxă Română între prigoană și mărturisire 15.3. De la prigoană la libertate: Patriarhul Teoctist și revigorarea vieții bisericești după 1989
XVI. Biserica Ortodoxă Română azi	16.1. Dinamismul vieții bisericești după 1989: restaurarea instituțională și revigorarea duhovnicească 16.2. Învățămintul teologic și activitatea social-filantropică 16.3. Canonizarea sfinților români 16.4. Misiunea Bisericii românești în diaspora. Rolul Bisericii în conservarea identității spirituale și culturale românești 16.5. Mass-media creștină: Radio Trinitas, Trinitas TV și presa bisericească 16.6. Dialogul intercreștin și relațiile externe ale Bisericii Ortodoxe Române

**Anexa nr.18.20. Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox* –
DOG_ORT_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Teologie Ortodoxă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox, clasele a XI-a și a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializările: Teologie Ortodoxă, Patrimoniul cultural, Ghid turism religios și Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 49. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox - DOG_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox - DOG_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *explică adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice; aplică învățăturile dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete; analizează critic relația dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice; evaluează importanța dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Dogmatică Ortodoxă, Cultul Ortodox - DOG_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Explicarea adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, evidențiind unitatea și consecvența învățaturii Bisericii
CG2	Aplicarea învățăturilor dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete, evidențiind valoarea lor formativă și relevanța pentru viața omului contemporan
CG3	Analizarea critică a relației dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice, identificând elemente comune și diferențe esențiale
CG4	Evaluarea importanței dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii, elaborând reflecții teologice personale, care să reflecte o gândire clară și argumentativă

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Explicarea adevărurilor de credință ale Bisericii Ortodoxe pe baza Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiții și a hotărârilor Sinoadelor Ecumenice, evidențiind unitatea și consecvența învățaturii Bisericii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Descrierea principalelor trăsături și izvoare ale teologiei dogmatice, recunoscând rolul Sfintei Scripturi, al Sfintei Tradiții și al Sinoadelor Ecumenice în fundamentarea acestora
XI.CS.1.2	Explicarea învățaturii despre Dumnezeu Treime, evidențiind lucrarea și unitatea celor trei Persoane divine
XI.CS.1.3	Explicarea actului creației ca dar al iubirii lui Dumnezeu, prezentând relația dintre Dumnezeu și lume în perspectiva dogmaticii ortodoxe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.4	Utilizarea corectă a terminologiei specifice teologiei dogmatice în exprimarea adevărilor de credință
XII.CS.1.1	Explicarea adevărilor de credință privind Persoana Mântuitorului Hristos, Persoana Duhului Sfânt și lucrarea Acestora în mântuirea omului
XII.CS.1.2	Definirea învățăturii ortodoxe despre Biserică ca Trup al lui Hristos, explicând semnificația Tainelor Bisericii ca porți ale harului și ale Împărăției lui Dumnezeu
XII.CS.1.3	Descrierea principalelor învățături ale eshatologiei ortodoxe, subliniind încrederea credinciosului în promisiunea vieții veșnice și judecata finală
XII.CS.1.4	Utilizarea corectă a terminologiei specifice teologiei dogmatice în contextul studiului aprofundat al dogmelor

CG2 – Aplicarea învățăturilor dogmatice în contexte teologice, liturgice și etice concrete, evidențiind valoarea lor formativă și relevanța pentru viața omului contemporan

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Ilustrarea modului în care dogma despre Dumnezeu Treime și creația lumii văzute și nevăzute se reflectă în practica liturgică și influențează comportamentul creștin
XI.CS.2.2	Explicarea modului în care credința în creația lui Dumnezeu determină responsabilitatea creștină față de mediul înconjurător și față de semenii noștri
XI.CS.2.3	Aplicarea conceptului de „chip și asemănare” în înțelegerea demnității și valorii persoanei umane
XI.CS.2.4	Utilizarea dogmelor despre păcat și mântuire pentru a analiza moralitatea faptelor și comportamentelor umane în diferite contexte de viață
XII.CS.2.1	Interpretarea corectă, din perspectivă dogmatică, semnificația și rolul iconografiei în Biserica Ortodoxă
XII.CS.2.2	Corelarea învățăturilor dogmatice (eclesiologie, soteriologie, eshatologie) cu textele liturgice, pentru a evidenția legătura dintre teologia doctrinară și cea sacramental-terapeutică
XII.CS.2.3	Identificarea modului în care credința în înviere schimbă atitudinea credinciosului față de viață și față de moarte
XII.CS.2.4	Aplicarea critică a învățăturilor dogmatice din eclesiologie, soteriologie și eshatologie în analiza unor situații de viață, evidențiind implicațiile lor morale și spirituale

CG3 – Analizarea critică a relației dintre adevărurile de credință ortodoxe și alte perspective teologice interconfesionale sau filosofice, identificând elemente comune și diferențe esențiale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Compararea învățăturii ortodoxe despre Sfânta Treime cu cea a altor confesiuni creștine
XI.CS.3.2	Analiza erorilor cosmologice și antropologice în raport cu perspectiva teologică ortodoxă
XI.CS.3.3	Examinarea implicațiilor antropologice ale căderii și mântuirii din diferite perspective creștine
XII.CS.3.1	Compararea învățăturii ortodoxe despre Hristos și Duhul Sfânt cu interpretările altor confesiuni creștine, pentru a înțelege specificul teologiei ortodoxe
XII.CS.3.2	Analiza sensului doctrinar al eclesiologiei ortodoxe și al Tainelor, în raport cu alte modele eclesiale creștine
XII.CS.3.3	Evidențierea viziunii ortodoxe asupra vieții de după moarte, în comparație cu alte perspective religioase creștine

CG4 – Evaluarea importanței dogmelor pentru viața și misiunea Bisericii, elaborând reflecții teologice personale, care să reflecte o gândire clară și argumentativă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Evaluarea rolului dogmelor în viața duhovnicească a credinciosului și în trăirea comunitară a Bisericii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.2	Formularea de răspunsuri ortodoxe bine argumentate la întrebări ideologice și etice actuale, din perspectiva învățaturii de credință
XII.CS.4.1	Evaluarea importanței relației dintre teologie și spiritualitate în viața Bisericii, pentru a evita o abordare exclusiv intelectualistă/scolastică
XII.CS.4.2	Elaborarea de reflecții teologice personale privind legătura dintre ortodoxie, ortopraxie și doxologie în cunoașterea dogmatică

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I.Introducere în Teologia Dogmatică	1.1. Noțiunea de dogmă; dogmă și erezie 1.2. Cunoașterea dogmatică și importanța ei pentru viața creștină; teologia ca expresie a experienței duhovnicești 1.3. Dogmele fundamentale al Ortodoxiei: învățătura despre Sfânta Treime și cea despre Hristos 1.4. Caracterul eclesial al teologiei ortodoxe; dogma și viața bisericească 1.5. Caracterul doxologic al teologiei dogmatice
II.Revelația dumnezeiască – lucrarea Cuvântului lui Dumnezeu în istorie	2.1. Revelația Cuvântului lui Dumnezeu în creație, în Scripturi și în Hristos (Sf. Maxim Mărturisitorul) 2.2. Unitatea Revelației prin Proroci, Apostoli și Sfinții Bisericii; Inspirația dumnezeiască a Sfintei Scripturi 2.3. Lectura și tâlcuirea Sfintei Scripturi 2.4. Sfânta Tradiție. Tradiția apostolică și Tradiția bisericească 2.5. Raportul dintre Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție și Biserică. Rolul Sfinților Părinți și al Sinoadelor Ecumenice în formularea învățaturii de credință 2.6. Sfânta Tradiție ca mod de cunoaștere, de unire și de viețuire în Hristos prin Duhul Sfânt
III.Creația văzută și nevăzută	3.1. Crearea lumii din neființă, lucrare a Sfintei Treimi 3.2. Raționalitatea creației și unitatea ei în Hristos, Logosul divin 3.3. Omul în raport cu cosmosul în teologia patristică (Sf. Maxim Mărturisitorul) 3.4. Cosmologia ortodoxă în dialog cu știința contemporană; principii de ecologie creștină 3.5. Prezența și lucrarea îngerilor în Sfânta Scriptură 3.6. Ierarhia îngerească (Sf. Dionisie Areopagitul) 3.7. Natura și slujirea îngerilor. Îngerii buni și rolul lor în iconomia mântuirii și viața Bisericii 3.8. Îngerii răi și lucrarea lor în lume
IV.Cunoașterea lui Dumnezeu – Treime	4.1. Dogma Sfintei Treimi în Sfânta Scriptură 4.2. Distincția dintre ființa și energiile necreate ale Sfintei Treimi (Sf. Grigorie Palama) 4.3. Atributele dumnezeiești și energiile divine necreate 4.4. Formularea dogmei Sfintei Treimi în Tradiția creștină. Contribuția Sinoadelor Ecumenice I și II și a Sfinților Părinți 4.5. Terminologia trinitară: persoană și natură (Sf. Vasile cel Mare și Sf. Ioan Damaschin) 4.6. Relațiile dintre persoanele Sfintei Treimi (însușirile personale) 4.7. Comuniunea Persoanelor Sfintei Treimi (perihoreza) și lucrarea Lor în creație (aproprierea)

Domenii de conținut	Conținuturi
	4.8. Dogma Sfintei Treimi în iconografia Bisericii: Icoana Sfintei Treimi 4.9. Sfânta Treime în iconografia și rugăciunile Bisericii 4.10. <i>Filioque</i>, controversă trinitară 4.11. Treptele cunoașterii lui Dumnezeu în Ortodoxie 4.12. Cunoașterea lui Dumnezeu: cunoaștere rațională (afirmativă și negativă) și cunoaștere apofatică (Sf. Pr. Dumitru Stăniloae) 4.13. Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările concrete ale vieții 4.14. Iubirea ca mod de cunoaștere a lui Dumnezeu
V. Antropologia ortodoxă	5.1. Omul, chip al lui Hristos și al Sfintei Treimi 5.2. Distincția dintre natură și persoană la nivel antropologic; caracterul personal al omului 5.3. Natura omului: trup și suflet; facultățile sufletului 5.4. Originea sufletului omenesc. Combaterea preexistenței, evoluționismului, creaționismului și reîncarnării 5.5. Starea originară a omului. Distincția dintre chip și asemănare 5.6. Căderea în păcat a omului – eșec al libertății (Sf. Andrei Criteanul – <i>Canonul cel Mare</i>) 5.7. Urmările căderii lui Adam în păcat și transmiterea acestora; pelagianism și augustinism 5.8. Hainele de piele, element constitutiv al stării căzute a omului
VI. Persoana Mântuitorului Hristos și lucrarea Sa răscumpărătoare	6.1. Taina înomenirii Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu; Hristos în Vechiul și în Noul Testament 6.2. Iisus Hristos, Dumnezeu Adevărat și Om Adevărat; chenoza Fiului lui Dumnezeu 6.3. Definirea dogmatică a persoanei lui Iisus Hristos: unirea ipostatică (Sinodul al IV-lea ecumenic de la Calcedon) 6.4. Consecințe ale unirii ipostatice 6.5. Nașterea mai presus de fire a lui Hristos și pururea fecioria Maicii Domnului 6.6. Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu (<i>Theotokos</i>- Sinodul III Ecumenic) și chip al Bisericii 6.7. În Hristos sunt două voințe și două lucrări (Sf. Maxim Mărturisitorul, Sinodul VI Ecumenic) 6.8. Icoana: teologie și închinare (Sinodul VII Ecumenic) 6.9. Praznicele Împărătești și semnificația lor dogmatică; iconografia Praznicelor Împărătești 6.10. Importanța Coborârii la iad, a Învierii și a Înălțării Domnului în iconomia mântuirii 6.11. Hristologia reflectată în texte liturgice din Sămbăta Mare, de la Învierea și de la Înălțarea Domnului
VII. Persoana și lucrarea Duhului Sfânt. Îndumnezeirea	7.1. Lucrarea Duhului Sfânt, viața Bisericii în Hristos 7.2. Împreună lucrarea lui Hristos și a Duhului Sfânt în iconomia mântuirii personale 7.3. Mântuirea prin Hristos și harul Duhului Sfânt; valoarea libertății umane 7.4. Lucrarea sfințitoare și darurile Duhului Sfânt în viața creștinului 7.5. Dobândirea mântuirii (ortodoxie și ortopraxie) 7.6. Învățătura ortodoxă despre îndumnezeirea omului 7.7. Sfinții, expresie a plinătății lucrării Duhului Sfânt în Biserică 7.8. Duhul Sfânt în scrieri filocalice (Sf. Calist Angelicoudes)
VIII. Biserica – Trupul lui Hristos	8.1. Originea și întemeierea Bisericii 8.2. Biserica – comuniune și comunitate în har

Domenii de conținut	Conținuturi
	8.3. Biserica, Trupul lui Hristos 8.4. Unitatea și sfințenia Bisericii 8.5. Catolicitatea și apostolicitatea Bisericii 8.6. Rolul episcopului, preotului, diaconului și laicilor în Biserică
IX.Sfintele Taine ale Bisericii – porți ale harului și ale Împărăției	9.1. Taina Bisericii și Sfintele Taine 9.2. Viața în Hristos dobândită prin Sfintele Taine (Sf. Nicolae Cabasila) 9.3. Unitatea Sfintelor Taine ale Bisericii cu Sfânta Liturghie 9.4. Taina Botezului și Taina Mirungerii 9.5. Taina Sfintei Euharistii 9.6. Euharistie și eshatologie 9.7. Taina Pocăinței 9.8. Taina Cununiei 9.9. Taina Preoției 9.10. Taina Sfântului Maslu și ierurgiile în viața Bisericii
X.Eshatologia ortodoxă	10.1. Înțelesul creștin al morții 10.2. Judecata particulară a sufletului 10.3. Starea sufletelor până la judecata universală. Problematika purgatoriului (Sf. Marcu al Efesului). Rai și iad 10.4. Rugăciunile Bisericii pentru cei adormiți 10.5. A Doua Venire a lui Hristos. Învierea morților 10.6. Judecata universală 10.7. Viața veșnică

Anexa nr.18.21. Programa de examen pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox – SSS_ORT_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Teologie Ortodoxă*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Teologie Ortodoxă*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 45. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox - SSS_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox - SSS_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *evidențiază mesajului textului Sfintei Scripturi; valorificarea dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic; integrarea valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi; analiza aprofundată a principiilor biblice*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiul Sfintei Scripturi, Cultul Ortodox - SSS_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG1	Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia
CG2	Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară
CG3	Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi
CG4	Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine autentice prin analiza aprofundată a principiilor biblice

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Evidențierea mesajului textului Sfintei Scripturi în contextul istoriei mântuirii, subliniind actualitatea acestuia

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.1.1.	Descrierea noțiunilor generale despre Sfânta Scriptură, recunoscând rolul acesteia în actul mântuirii
IX.CS.1.2.	Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților istorice din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora
IX.CS.1.3.	Identificarea unor momente semnificative ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând locul acestora în planul general al mântuirii neamului omenesc
X.CS.1.1.	Rezumarea nuanțată a conținuturilor cărților sfinte din canonul biblic, evidențiind semnificația teologică a acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.1.2.	Delimitarea principalelor momente ale istoriei mântuirii în textele scripturistice, prezentând relația dintre ele
X.CS.1.3.	Deducerea semnificației episoadelor biblice relevante din cuprinsul cărților sfinte, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
XI.CS.1.1.	Prezentarea secvențelor semnificative din conținutul cărților didactice ale canonului biblic, punând în lumină actualitatea mesajului acestora
XI.CS.1.2.	Ilustrarea aspectelor specifice cărților profetice ale canonului scripturistic, pentru înțelegerea mesajului lor
XI.CS.1.3.	Înțelegerea conținutului de idei al cărților didactice și profetice, recunoscând implicațiile actuale ale acestora
XII.CS.1.1.	Sintetizarea conținuturilor cărților Sfintei Scripturi, evidențiind actualitatea mesajului biblic
XII.CS.1.2.	Identificarea temelor majore ale teologiei biblice în canonul scripturistic, reliefând unitatea acestora
XII.CS.1.3.	Formularea unor argumentări tematice coerente pe baza textului scripturistic, în relație cu învățăturile Sfinților Părinți

CG2 – Valorificarea aplicată a dimensiunilor dogmatice, morale și spirituale ale mesajului scripturistic, reliefând relevanța acestora pentru învățătura creștină și pentru viața personală și comunitară

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.2.1.	Prezentarea importanței Sfintei Scripturi ca izvor al revelației divine, subliniind relația acesteia cu Sfânta Tradiție
IX.CS.2.2.	Utilizarea noțiunilor de ermeneutică biblică în raport cu textul scripturistic
IX.CS.2.3.	Înțelegerea corectă a mesajului scripturistic în cheia sensului literal și/sau simbolic al acestora
X.CS.2.1.	Utilizarea conceptelor și regulilor ermeneuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
X.CS.2.2.	Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
X.CS.2.3.	Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
XI.CS.2.1.	Exersarea conceptelor și regulilor ermeneuticii biblice în descifrarea sensurilor Sfintei Scripturi
XI.CS.2.2.	Distingerea elementelor doctrinare, morale și spirituale din textele biblice, prin lectura și înțelegerea corectă a mesajului lor
XI.CS.2.3.	Corelarea textelor scripturistice cu învățătura de credință și morala creștină, ilustrând unitatea acestora
XII.CS.2.1.	Aplicarea unor metode exegetice de decodificare a mesajului biblic, inclusiv cu ajutorul unor discipline auxiliare
XII.CS.2.2.	Utilizarea textelor scripturistice paralele pentru fundamentarea învățăturii de credință și a teologiei morale
XII.CS.2.3.	Evidențierea caracterului teologiei biblice ortodoxe, prin comparație cu teologia biblică a altor confesiuni

CG3 – Integrarea personală a valorilor biblice în formarea identității spirituale autentice, fundamentate pe învățătura Sfintei Scripturi

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.1.	Identificarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii
IX.CS.3.2.	Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.3.3.	Corelarea valorilor biblice cu situații concrete de viață, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității
X.CS.3.1.	Interpretarea textelor scripturistice în acord cu învățătura Bisericii, pentru a identifica valorile autentice ale credinței
X.CS.3.2.	Aplicarea valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
X.CS.3.3.	Sintetizarea valorilor biblice adecvate unor situații concrete de viață Bisericii și a comunității
XI.CS.3.1.	Analizarea valorilor autentice ale credinței creștine în texte scripturistice, în acord cu învățătura Bisericii
XI.CS.3.2.	Argumentarea importanței valorilor biblice identificate în vederea formării unei identități spirituale personale
XI.CS.3.3.	Interpretarea unor situații concrete din viața personală, comunitară și eclesială în conformitate cu învățăturile Scripturii
XII.CS.3.1.	Validarea valorilor autentice ale credinței creștine, prin raportarea la conținuturi scripturistice
XII.CS.3.2.	Construirea unei identități personale și comunitare, prin aplicarea valorilor biblice identificate
XII.CS.3.3.	Proiectarea unor situații concrete de viață, în conformitate cu valorile identificate în Sfânta Scriptură, pentru a valida eficiența și veridicitatea acestora, precum și rolul lor pentru viața personală și a comunității

CG4 – Structurarea premiselor strategiei misionare și de promovare comunitară a valorilor creștine autentice prin analiza aprofundată a principiilor biblice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS.4.1.	Utilizarea adecvată a limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
IX.CS.4.2.	Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
IX.CS.4.3.	Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
X.CS.4.1.	Înțelegerea limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
X.CS.4.2.	Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
X.CS.4.3.	Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
XI.CS.4.1.	Analizarea limbajului biblic și teologic, în conexiune cu diferite manifestări ale credinței
XI.CS.4.2.	Implicarea în activități misionare și comunitare, folosind principii inspirate din Sfânta Scriptură
XI.CS.4.3.	Promovarea valorilor inspirate din studiul biblic, prin inițiative de tip misionar și prin participarea activă la viața comunității
XII.CS.4.1.	Argumentarea propriei opinii, folosind adecvat limbajul biblic
XII.CS.4.2.	Proiectarea unor norme de viață, în acord cu principiile biblice
XII.CS.4.3.	Elaborarea unor inițiative de tip misionar și de participarea activă la viața comunității, pe baza învățăturilor biblice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Introducere în studiul Sfintei Scripturi	1.1. Biblia – considerații generale 1.2. Inspirația divină și cărțile Sfintei Scripturi 1.3. Contextul istoric și mediul religios în care au fost scrise cărțile Sfintei Scripturi 1.4. Istoria canonului cărților Sfintei Scripturi 1.5. Istoria textului cărților Sfintei Scripturi 1.6. Traducerile cărților Sfintei Scripturi 1.7. Hermeneutica biblică 1.8. Lectura duhovnicească a Sfintei Scripturi
II. Vechiul Testament: Începuturile omenirii/Prologul istoriei mântuirii (Facerea, 1–11)	2.1. Noțiuni introductive despre Pentateuh – Canon, autor, inspirație divină, împărțirea cărților 2.2. Crearea lumii și a omului (Fac. 1–2) 2.3. Căderea în păcat și urmările ei. Protoevanghelia (Fac. 3–4) 2.4. Răspândirea păcatului. Potopul și legământul cu Noe (Fac. 4, 17–9, 29) 2.5. Turnul Babel – mândria omului și începutul istoriei popoarelor (Fac. 10–11)
III. Vechiul Testament: Istoria patriarhilor – de la chemarea lui Avraam la coborârea în Egipt. Credința patriarhilor și făgăduințele lui Dumnezeu (Facerea, 12–50)	3.1. Chemarea lui Avraam, legământul cu Dumnezeu și făgăduința mesianică (Fac. 12–22) 3.2. Patriarhul Isaac și binecuvântarea dată lui Iacov (Fac. 23–28) 3.3. Patriarhul Iacov – viața, încercările și binecuvântările (Fac. 29–36) 3.4. Iosif cel drept – de la vânzarea de către frați la slava în Egipt (Fac. 37–41) 3.5. Familia lui Iacov în Egipt și profeția mesianică a sceptorului din Iuda (Fac. 42–50)
IV. Noul Testament: Perioada anterioară activității publice a Mântuitorului	4.1. Vestirea zămislirii și nașterea Sf. Ioan Botezătorul (Lc. 1, 5-25; 57-80). Buna Vestire (Lc. 1, 26-38 și Mt. 1, 18-25) 4.2. Nașterea lui Iisus Hristos. Închinarea magilor și a păstorilor. Uciderea pruncilor de către Irod și fuga în Egipt (Mt. 2; Lc. 2, 1-20) 4.3. Tăierea împrejur și aducerea la Templu. Iisus la Templu, la vârsta de 12 ani (Lc. 2, 21-52) 4.4. Activitatea Sf. Ioan Botezătorul și Botezul Domnului (Mt. 3, 1-17; Mc. 1, 1-11; Lc. 3, 1-22; In. 1, 6-8, 15, 19-36; 3, 22-36). Tăierea capului Sf. Ioan Botezătorul (Mt. 14, 1-12; Mc. 6, 14-29; Lc. 9, 7-9) 4.5. Ispitirea în pustie (Mt. 4, 1-11; Mc. 1, 12-13; Lc. 4, 1-13)
V. Noul Testament: Activitatea publică a Mântuitorului	5.1. Începutul activității mesianice: vestirea Împărăției cerurilor și chemarea primilor ucenici (In. 1, 35-51). Apostolii Domnului (Mt. 10, 2-4; Mc. 3, 16-19; Lc. 6, 13-16) 5.2. Minunile Domnului. Prima minune la nunta din Cana Galileii (In. 2, 1-11) 5.3. Minunile Domnului: săturarea mulțimilor, vindecarea bolnavilor, alungarea demonilor, învierea morților, stăpânirea asupra naturii 5.4. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Predica de pe munte, Mt. 5-7; Cuvântarea euharistică, In. 6) 5.5. Cuvântările Mântuitorului Iisus Hristos (Cuvântarea eclesiologică, Mt. 18; Cuvântarea eshatologică, Mt. 24-25, Cuvântarea de despărțire, In. 13-17) 5.6. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Împărăția lui Dumnezeu și așteptarea eshatologică în parabolele relatate de Sf. Evanghelist Matei (Mt. 13; 25) 5.7. Parabolele Mântuitorului Iisus Hristos. Bogăția, iertarea și relația cu aproapele în parabolele relatate de Sf. Evanghelist Luca (Lc. 10; 15; 16) 5.8. Întâlnirea omului cu Dumnezeu Cuvântul: Levi (Matei) (Mt. 9, 9; Mc. 2, 13-14; Lc. 5, 27-28), Zahau (Lc. 19, 1-10), Nicodim (In. 3, 1-21), Bartimeu (Mc. 10, 46-52), femeia păcătoasă (In. 8, 1-11), orbul din naștere (In. 9, 1-41)
VI. Vechiul Testament: Pelerinajul poporului lui Dumnezeu de la ieșirea din Egipt la Țara Făgăduinței.	6.1. Moise – chemarea, misiunea și eliberarea poporului din robia Egiptului (Ieș. 1-12) 6.2. Sărbătorirea Paștelui și trecerea prin Marea Roșie (Ieș. 12-15) 6.3. Peregrinarea prin pustiu și purtarea de grijă a lui Dumnezeu (Ieș. 15-18)

Domenii de conținut	Conținuturi
De la robie la Legământ – istoria poporului în pustiu	6.4. Primirea Legii pe Sinai și Legământul cu poporul Israel/ales. Decalogul (Ieș. 19–24) 6.5. Cortul Mărturie – loc al prezenței lui Dumnezeu. Obiectele sfinte din cort (Ieș. 25–40) 6.6. Slujirea preotească – arhiereul, preoții și leviții (Levitic) 6.7. Jertfele și simbolismul lor teologic (Lev. 1–7; 16) 6.8. Sărbătorile poporului Israel: Paștile, Cincizecimea, Ziua Ispășirii și Sărbătoarea Corturilor (Ieș. 12–13; 23, 14–17; 34, 18–23; Lev. 16; 23; Num. 28–29; Deut. 16) 6.9. Călătoria prin pustiu și cântirile poporului (Num. 11–14; 20) 6.10. Șarpele de aramă și apele de la Meriba – semne ale încercării și prefigurări mesianice (Num. 20–21) 6.11. Valaam și profeția mesianică a stelei din Iacov (Num. 22–24) 6.12. Cuvântările lui Moise și recapitularea Legii (Deut. 1–17; 19–30) 6.13. Profetul cel Mare și împlinirea făgăduințelor lui Dumnezeu (Deut. 18, 15–19; 30) 6.14. Sfârșitul vieții lui Moise și pregătirea intrării în Canaan (Deut. 31–34)
VII. Noul Testament: Activitatea publică a Domnului în afara Galileii și în Ierusalim	7.1. Femeia cananeancă (Mt. 15, 21–28; Mc. 7, 24–30). Femeia samarineancă (In. 4, 5–42) 7.2. Mărturisirea lui Petru și vestirea Pătimirilor (Mt. 16, 13–20; Mc. 8, 27–30; Lc. 9, 18–21) 7.3. Schimbarea la Față (Mt. 17, 1–9; Mc. 9, 2–10; Lc. 9, 28–36) 7.4. Învierea lui Lazăr (In. 11) 7.5. Intrarea în Ierusalim (Mt. 21, 1–11; Mc. 11, 1–11; Lc. 19, 28–44; In. 12, 12–19) 7.6. Curățarea Templului (Mt. 21, 12–17; Mc. 11, 15–19; Lc. 19, 45–48; In. 2, 13–25)
VIII. Noul Testament: Pătimirile, Moartea și Învierea Domnului Iisus Hristos	8.1. Cina cea de Taină (Mt. 26, 17–30; Mc. 14, 12–26; Lc. 22, 7–23; In. 13–17) 8.2. Rugăciunea din grădina Ghetsimani și arestarea Domnului (Mt. 26, 36–56; Mc. 14, 32–50; Lc. 22, 39–53; In. 18, 1–12) 8.3. Procesul Mântuitorului Hristos (Mt. 26, 57–68; 27, 1–2, 11–26; Mc. 14, 53–65; 15, 1–15; Lc. 22, 54–71; 23, 1–25; In. 18, 12–24; 18, 28–19, 16) 8.4. Răstignirea, Moartea și punerea în mormânt a Domnului (Mt. 27, 32–61; Mc. 15, 21–47; Lc. 23, 26–56; In. 19, 16–42) 8.5. Învierea lui Iisus și mormântul gol (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 20) 8.6. Arătările Domnului Înviat (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 20–21) 8.7. Înălțarea Domnului și făgăduința trimiterii Duhului Sfânt (Mt. 28, Mc. 16, Lc. 24, In. 14, 15–31; 15, 26–27; 16, 7–15, 20)
IX. Vechiul Testament: Cucerirea Canaanului și perioada judecătorilor (Iosua, Judecători, Rut)	9.1. Noțiuni introductive. Cucerirea Canaanului și perioada judecătorilor 9.2. Iosua – slujitorul Domnului și conducătorul poporului ales (Ios. 1–5) 9.3. Cucerirea Ierihonului și campaniile din Canaan (Ios. 6–12) 9.4. Împărțirea țării și reînnoirea legământului la Sichem (Ios. 13–24) 9.5. Judecătorii – conducători ridicați de Dumnezeu pentru izbăvirea poporului (Jud. 1–5) 9.6. Judecătorii Ghedeon și Samson – puterea lui Dumnezeu în slăbiciunea omului (Jud. 6–16) 9.7. Decădere morală și idolatrie în Israel în timpul judecătorilor (Jud. 17–21) 9.8. Cartea Rut – credința și fidelitatea unei femei străine (Rut 1–4)
X. Noul Testament: Pogorârea Duhului Sfânt și începutul Bisericii. Misiunea în Ierusalim	10.1. Pogorârea Duhului Sfânt și cuvântarea lui Petru (F.A. 2, 1–36) 10.2. Viața Bisericii creștine primare în Ierusalim (F.A. 2, 37–45) 10.3. Activitatea și propovăduirea Apostolilor (F.A. 3, 1–5, 42) 10.4. Procesul și martiriul Sf. Arhidiacon Ștefan (F.A. 6, 1–8, 1)

Domenii de conținut	Conținuturi
XI. Noul Testament: Misiunea în Samaria și Iudeea. Misiunea lui Pavel până la „marginile pământului”	11.1. Filip și Petru în Samaria (F.A. 8,1-25). Filip și eunucul etiopian (F.A. 8, 26-40). Petru la Lida, Iope, Cezareea și Ierusalim (F.A. 9, 31-11,18) 11.2. Convertirea lui Saul (F.A. 9) 11.3. Saul și Barnaba în prima călătorie misionară (F.A. 13,1-14, 28) 11.4. Sinodul apostolic de la Ierusalim (F.A. 15) 11.5. A doua călătorie misionară a Sf. Ap. Pavel (F.A. 15, 36-18, 22) 11.6. A treia călătorie misionară a Sf. Ap. Pavel (F.A. 18, 23-21, 14) 11.7. Arestarea Sf. Ap. Pavel la Ierusalim, călătoria spre Roma și arestul la domiciliu la Roma (F.A. 27, 1-28, 31)
XII. Vechiul Testament: Istoria monarhiei lui Israel – de la Saul la robia babiloniană (1–4 Regi; 1–2 Paralipomena)	12.1. Monarhia în Israel. Judecătorul Samuel și instaurarea monarhiei (1 Reg. 1–12; 1 Paral. 10) 12.2. Regele Saul – ascultare și lepădare (1 Reg. 13–31; 1 Paral. 10) 12.3. David – de la păstor la rege ales de Dumnezeu (2 Reg. 1–10; 1 Paral. 11–20) 12.4. David și chivotul Legii – păcat și pocăință (2 Reg. 11–24; 1 Paral. 21–29) 12.5. Regele Solomon – înțelepciunea și slava domniei (3 Reg. 1–10; 2 Paral. 1–8) 12.6. Zidirea și sfințirea Templului din Ierusalim (3 Reg. 5–9; 2 Paral. 2–7)
XIII. Vechiul Testament: Istoria monarhiei lui Israel și profeția în perioada asiriană – de la Saul la robia babiloniană	13.1. Despărțirea regatului. Profeții Ilie și Elisei (3 Reg. 12–22; 4 Reg. 1–13; 2 Paralip. 10–20) 13.2. Introducere în studiul profeților – chemarea, misiunea, împărțirea profeților și rolul lor în Vechiul Testament 13.3. Profetul Amos – dreptatea lui Dumnezeu și judecata asupra nedreptății sociale, cu speranța restaurării mesianice (Am. 1–2; 3–6; 7–9) 13.4. Profetul Osea 13.4.1. Osea – viața profetului, simbol al fidelității lui Dumnezeu (Os. 1–3; 11) 13.4.2. Iubirea milostivă a lui Dumnezeu, pocăința și făgăduința mesianică în cartea profetului Osea (Os. 6; 11; 14) 13.5. Profetul Isaia 13.5.1. Chemarea profetului Isaia și viziunea slavei Domnului (Is. 1; 6) 13.5.2. Profeția despre Emanuel și Împărăția păcii (Is. 7–12) 13.5.3. Pătimirile lui Mesia – Robul Domnului (Is. 40–42; 49). Viziunea despre Noul Ierusalim și nădejdea mesianică (Is. 60 – 66) 13.5.4. Mesajul moral și religios al cărții profetului Isaia: adevăratul cult, dreptatea și milostenia (Is. 1; 5; 32; 58) 13.6. Profetul Miheia 13.6.1. Miheia – muștrarea nedreptății și chemarea la umblarea smerită cu Dumnezeu (Mih. 1–3; 6) 13.6.2. Miheia – profeția despre Mesia care Se va naște la Betleem (Mih. 4–5; 7) 13.7. Iona și Naum – milostivirea lui Dumnezeu, judecata asupra Ninivei și prefigurarea lui Hristos (Iona 1–4; Naum 1–3)
XIV. Vechiul Testament: Perioada regilor din Iuda și profeția Vechiului Testament din timpul robiei babiloniene – pocăință, credință și Noul Legământ (sec. VII–VI î.Hr.)	14.1. Regele Iezechia – începutul unei noi perioade istorice: credință și rugăciune în fața Asiriei 14.2. Regele Iosia – descoperirea Legii și reformele religioase (4 Reg. 22–23; 2 Paral. 34–35) 14.3. Căderea Ierusalimului și robia babiloniană (4 Reg. 24–25; 2 Paral. 36) 14.4. Profetul Ieremia. 14.4.1. Ieremia – chemarea profetului și misiunea sa dificilă (Ier. 1; 20, Plâng. 1–3). 14.4.2. Judecata asupra păcatului și distrugerea Ierusalimului (Ier. 7; 25; 39). 14.4.3. Profeții mesianice. Mesia – Odrasla lui David și noul legământ scris în inimă (Ier. 23, 5–6; 31, 31–34) 14.5. Profetul Iezechiel. 14.5.1. Vedenia slavei dumnezeiești, chemarea profetului și actele simbolice ale lui Iezechiel (Iez. 1–7).

Domenii de conținut	Conținuturi
	14.5.2. Judecata, pocăința și promisiunea înnoirii duhovnicești prin Duhul lui Dumnezeu (Iez. 11; 18; 34; 36, 24–28). 14.5.3. Restaurarea poporului lui Dumnezeu: Păstorul din casa lui David, învierea oaselor uscate și templul înnoit (Iez. 34; 36–37; 40–48) 14.6. Profetul Daniel. 14.6.1. Mărturia credinței în exil: fidelitatea tinerilor înaintea lui Nabucodonosor și izbăvirea lui Daniel din groapa leilor (Dan. 1-6) 14.6.2. Profețiile mesianice și viziunile apocaliptice din cartea lui Daniel: Fiul Omului și cele șaptezeci de săptămâni (Dan. 7-12) 14.7. Profeții „mici” ai crizei babiloniene - dreptatea prin credință, Ziua Domnului și judecata asupra neamurilor (Avac. 1–3; Sof. 1–3; Avd. 1)
XIV. Vechiul Testament: Întoarcerea din robie și profeția în epoca postexilică – restaurarea poporului și nădejdea venirii lui Mesia (sec. VI–V î.Hr.)	15.1. Edictul lui Cyrus și întoarcerea din robia babiloniană (1 Ezd. 1–2). Rezidirea Templului Domnului sub conducerea lui Zorobabel (Ezd. 3–6; Ag. 1–2; Zah. 4) 15.2. Ezdra și Neemia – reînnoirea legământului cu Dumnezeu și refacerea zidurilor Ierusalimului (1 Ezd. 7–10; Neem. 1–7; 8–13) 15.3. Regina Estera – providența lui Dumnezeu și salvarea poporului (Est. 1–10) 15.4. Profetul Agheu – chemarea la rezidirea Templului și făgăduința slavei mesianice (Ag. 1–2) 15.5. Profetul Zaharia. 15.5.1. Zaharia – chemarea la pocăință și începutul misiunii profetice: vedeniile și făgăduința restaurării (Zah. 1–6). 15.5.2. Vlăstarul și împăratul smerit: prefigurări mesianice și împlinirea planului lui Dumnezeu (Zah. 3; 6, 9–15; 9, 9–10; 12, 10); Ziua Domnului și desăvârșirea împărăției mesianice (Zah. 13–14) 15.6. Profetul Maleahi – chemarea la credincioșie, adevăratul cult și vestirea Înaintemergătorului (Mal. 1–4)
XVI. Noul Testament: Teologia biblică a epistolelor Sf. Ap. Pavel	16.1. Introducere: Sfântul Pavel – „Apostolul neamurilor”. Aspecte de isagogie generală a epistolelor pauline 16.2. Epistola întâi către Tesaloniceni a Sf. Ap. Pavel – Apologia apostolatului Sfântului Pavel și misiunea lui Timotei (1 Tes. 2-3). Soarta celor vii și a celor adormiți la Parusia Domnului (1 Tes. 4) 16.3. Epistola a doua către Tesaloniceni a Sf. Ap. Pavel – Parusia și semnele care o vor preceda (2 Tes. 2). Îndemn la rugăciune și muncă (2 Tes. 3) 16.4. Epistola întâi către Corinteni a Sf. Ap. Pavel – Dezbinările și scandalurile din Corint (1 Cor. 1 - 6). Sfaturi date de Sf. Pavel referitoare la diferite chestiuni ridicate de corinteni (1 Cor. 7-10). Adunările liturgice și harismele (1 Cor. 11-14). Precizări eshatologice (1 Cor. 15) 16.5. Epistola a doua către Corinteni a Sf. Ap. Pavel – Apologia personală a Sf. Pavel (2 Cor. 1-7). Colecta pentru Biserica din Ierusalim (2 Cor. 8-9). Apologie polemică (2 Cor. 10-13) 16.6. Epistola Sf. Ap. Pavel către Galateni – Secțiune autobiografic - apologetică (Gal. 1-2). Mântuirea prin credință (Gal. 3-5) 16.7. Epistola Sf. Ap. Pavel către Romani - Îndreptarea prin credință și roadele ei (Rom. 1-8). Situația poporului ales în iconomia mântuirii (Rom. 9-11) 16.8. Epistola Sf. Ap. Pavel către Filipeni - Încurajări în suferința filipenilor pentru Hristos (Filip. 1). Imn hristologic (Filip. 2) 16.9. Epistola Sf. Ap. Pavel către Efeseni - Taina mântuirii și a Bisericii (Efes. 1-3). Familia creștină (Efes. 4-6) 16.10. Epistola Sf. Ap. Pavel către Coloseni - Hristos, plinătatea dumnezeirii, Capul Bisericii și centrul întregii creații (Col. 1). Apostolatul și misiunea Sfântului Pavel (Col. 2-3) 16.11. Epistola Sf. Ap. Pavel către Filimon - Sclavagismul și creștinismul

Domenii de conținut	Conținuturi
	16.12. Epistola întâi către Timotei a Sf. Ap. Pavel - Apărarea credinței adevărate și organizarea cultului creștin (1 Tim. 2). Însușirile slujitorilor bisericești (1 Tim. 3). Îndrumări pastorale (1 Tim. 4-6) 16.13. Epistola a doua către Timotei a Sf. Ap. Pavel – Apărarea credinței adevărate în fața învățătorilor mincinoși (2 Tim. 1-3). Testamentul Apostolului (2 Tim. 4) 16.14. Epistola Sf. Ap. Pavel către Tit – Misiunea lui Tit și însușirile slujitorilor bisericești (Tit 1). Norme de conduită creștină (Tit 2-3) 16.15. Epistola către Evrei a Sf. Ap. Pavel - Superioritatea învățaturii creștine față de cea a Vechiului Testament (Tit 1-4). Superioritatea arhieriei Domnului Hristos față de preoția levitică (Tit 4-10). Îndemnuri pastorale (Tit 10-13)
XVII. Noul Testament: Teme de teologie biblică în epistolele sobornicești	17.1. Epistola Sobornicească a Sf. Ap. Iacob - Credința vie se arată prin răbdare în suferințele vieții și prin faptele iubirii (Iac. 1-2). Înfrânarea limbii și adevărata înțelepciune. Muștrări și îndemnuri (Iac. 3-5) 17.2. Întâia Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Petru – Îndemnuri la sfințenie și iubire reciprocă (1 Petr. 1-2). Creștinul în mijlocul lumii (1 Petr. 3-4). Îndemnuri pentru o viață duhovnicească (1 Petr. 5) 17.3. A doua Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Petru - Scara virtuților creștine. Învățătorii mincinoși (2 Petr. 1-2). Realitatea Parusiei și justificarea întârzierii ei. Ceruri noi și pământ nou (2 Petr. 3) 17.4. Epistola Sobornicească a Sf. Ap. Iuda - Păstrarea credinței apostolice nealterate și lupta împotriva rătăcirilor ocrotesc unitatea și sfințenia Trupului lui Hristos
XVIII. Noul Testament: Teme de teologie biblică în literatura ioaneică	18.1. Introducere în literatura ioaneică. Aspecte de isagogie generală; 18.2. Întâia Epistolă Sobornicească a Sf. Ap. Ioan - Comuniunea cu Dumnezeu se realizează prin iubire și adevăr, în lumina Duhului Sfânt, Care îl face pe om fiu al lui Dumnezeu 18.3. A doua și a treia epistolă sobornicească a Sf. Ap. Ioan - Păstrarea dreptei credințe și a iubirii adevărate este condiția rămânării în comuniunea cu Hristos și cu Biserica Sa 18.4. Apocalipsa Sf. Ap. și Evanghelist Ioan: Scrisorile către cele șapte Biserici (Apoc. 1-3). Cartea viziunilor (Apoc. 4-22)
XIX. Vechiul Testament: Cărțile poetice și didactice ale Vechiului Testament – înțelepciunea întru Dumnezeu, rugăciunea și frumusețea iubirii curate	19.1. Introducere în poezia și literatura sapiențială a Vechiului Testament – forme, teme și rol în viața religioasă a lui Israel 19.2. Cartea Iov – credința în mijlocul suferinței, problema răului și nădejdea în Răscumpărătorul (Iov 1–2; 3–31; 38–42; 19, 25–27) 19.3. Cartea Psalmilor – rugăciunea, pocăința (Ps. 6; 31; 37; 50; 101; 129; 142) și profețiile mesianice (Ps. 2; 21; 44; 110) 19.4. Pildele lui Solomon – înțelepciunea practică și frica de Dumnezeu ca temelie a vieții (Pild. 1–9; 10–31) 19.5. Ecclesiastul – deșertăciunea celor pământești și căutarea sensului vieții în relația cu Dumnezeu (Eccl. 1–12) 19.6. Cântarea Cântărilor – iubirea curată, simbol al unirii dintre Dumnezeu și poporul Său (Cânt. 1–8)
XX. Vechiul Testament: Cărțile anaghinoscomena ale Vechiului Testament - credință, înțelepciune și mărturie despre lucrarea lui Dumnezeu în istorie	20.1. Cărțile anaghinoscomena. Cărțile Tobit și Iudita – credință, rugăciune și izbăvirea celor drepi prin pronia lui Dumnezeu (Tob. 1–14; Iudit. 1–16) 20.2. Cărțile Înțelepciunea lui Solomon, Isus Sirah, Baruh și Macabei – înțelepciunea, mărturisirea credinței și nădejdea în înviere (Înțel. 1–9; Sir. 1; 24; 44–50; Bar. 1–5; 1–2 Mac.)
XXI. Porunca lui Dumnezeu și ascultarea omului (privire	21.1. Legământul biblic (Lege, Testament, Decalog; poruncă, făgăduință, împlinire) <i>Subteme:</i> Noțiunea de legământ/testament: inițiativa lui Dumnezeu și răspunsul omului. Legămintele cu Noe, Avraam, Israel la Sinai; Noul Legământ în Hristos.

Domenii de conținut	Conținuturi
generală asupra Vechiului și Noului Testament)	Legea și Decalogul ca structură a vieții în Legământ. Porunca și făgăduința; împlinirea făgăduințelor în Hristos. 21.2. Poruncă și binecuvântare – ascultare și moștenire <i>Subteme:</i> Binecuvântarea legată de ascultare; consecințele neascultării. Ascultarea patriarhilor (Avraam, Iacov), a lui Moise și a lui Iosua, ascultarea lui Hristos. Moștenire pământească și moștenire cerească. 21.3. Chemare, credință și credincioșie <i>Subteme:</i> Chemarea personală: Avraam, Moise, profeții (Isaia, Ieremia), apostolii. Credința ca încredere, ascultare și statornicie. Credincioșia lui Dumnezeu față de făgăduințele Sale. 21.4. Păcat și răscumpărare; jertfă, ispășire, iertare <i>Subteme:</i> Căderea, păcatul și consecințele lui. Sistemul jertfelor în Vechiul Testament (ispășire, curățire). Hristos – Jertfa unică, Mielul lui Dumnezeu. Iertarea păcatelor, pocăința și înnoirea.
XXII. Constituția omului ca făptură compusă din trup și suflet, care primește Duhul lui Dumnezeu (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	22.1. Lucrările Duhului Sfânt (har și harisme) <i>Subteme:</i> Promisiunea și revărsarea Duhului Sfânt. Harul ca energie necreată, care sfințește și întărește. Roadele Duhului în viața creștinului. Harismele în Biserică: diversitate și unitate. 22.2. Antropologia biblică (trup, suflet, duh, inimă, răunchii, cuvânt, minte, om nou, omul exterior – omul lăuntric/duhovnicesc) <i>Subteme:</i> Omul creat după chipul lui Dumnezeu. Chip și asemănare. Dimensiunile persoanei: trup, suflet, duh; inimă și minte. Răunchii (lăuntru) – loc al încercării și cercetării de către Dumnezeu. Omul vechi și omul nou; omul exterior și omul lăuntric. 22.3. Rugăciunea și formele ei biblice: doxologia, odele biblice, psalmii și imnele <i>Subteme:</i> Rugăciunea ca dialog și comuniune cu Dumnezeu. Rugăciuni de laudă, mulțumire, cerere, pocăință, mijlocire. Doxologia trinitară în Sfânta Scriptură. Cântările biblice folosite în cultul ortodox. 22.4. Împărtășirea de Dumnezeu (prezența lui Dumnezeu în mijlocul poporului; slava lui Dumnezeu; viața în Hristos; Euharistia) <i>Subteme:</i> Dumnezeu locuind în mijlocul poporului: Cortul Sfânt și Templul. Slava lui Dumnezeu: manifestare, nor, lumină, întuneric, cutremur. Viața în Hristos – unire cu El în Botez și Euharistie. Euharistia – împărtășire de Trupul și Sângele lui Hristos.
XXIII. Legătura omului cu Dumnezeu prin cunoașterea Lui și prin sfințirea vieții omului (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	23.1. Cunoașterea lui Dumnezeu: descoperirea, arătarea și vederea Lui <i>Subteme:</i> Revelația naturală și revelarea istorică. Teofaniile Vechiului Testament. Hristos – descoperirea deplină a Tatălui. Curăția inimii și vederea lui Dumnezeu. 23.2. Viața și moartea din perspectivă biblică (pomul vieții; moartea ca pedeapsă; botezul ca moarte; adormirea în Hristos; învierea și viața veșnică) <i>Subteme:</i> Viața ca dar al lui Dumnezeu; pomul vieții. Moartea ca urmare a păcatului, dar și ca loc al întâlnirii cu Hristos. Botezul – moarte și înviere împreună cu Hristos. „Adormirea” celor credincioși; nădejdea învierii. 23.3. Martorii lui Dumnezeu și potrivnicia lumii (mărturisirea, prigoana și martiriul; Abel; dreptii Vechiului Testament; cei șapte frați Macabei; Evrei 11; Sf. Ștefan; Apostolii; martorii în Apocalipsă) <i>Subteme:</i> Mărturisirea credinței în fața împotrivrării lumii. Modele de martori: de la Abel la martirii creștini. Sensul teologic al martiriului. 23.4. Sfânt și sfințenie (omul sfânt, dreptatea; îndreptarea; înfierea; îndumnezeirea; Israel ca popor sfânt; creștinii ca sfinți; Maica Domnului - hotar între zidit și nezidit) <i>Subteme:</i> Dumnezeu – izvorul sfințeniei. Israel, popor sfânt; chemarea la sfințenie a creștinilor. Dreptatea, îndreptarea și înfierea în Hristos. Îndumnezeirea – împărtășirea de firea dumnezeiască. Maica Domnului în iconomia mântuirii.

Domenii de conținut	Conținuturi
XXIV. Dobândirea înțelepciunii lui Dumnezeu și intrarea în Împărăția cerească prin Biserică (privire generală asupra Vechiului și Noului Testament)	24.1. Înțelepciunea lumii și înțelepciunea lui Dumnezeu (1 Corinteni 1–4) <i>Subteme:</i> Crucea – „nebunie” pentru lume, înțelepciune și putere a lui Dumnezeu. Contrastul dintre înțelepciunea lumească și cea dumnezeiască. Hristos – Înțelepciunea lui Dumnezeu. 24.2. Voia omului și voia lui Dumnezeu; libertate; liberul arbitru și predestinație <i>Subteme:</i> Voia lui Dumnezeu – sfințirea omului. Libertatea omului și responsabilitatea alegerilor. Chemarea universală la mântuire; respingerea fatalismului. Participarea omului (sinergia) la lucrarea lui Dumnezeu. 24.3. Raiul și Împărăția lui Dumnezeu; Dumnezeu ca împărat; împărăția cerurilor <i>Subteme:</i> Raiul originar și pierderea lui prin păcat. Dumnezeu ca Împărat al creației și al istoriei. Împărăția lui Dumnezeu prezentă și viitoare. 24.4. Biserica – așezământ, comunitate și trup (Cortul Sfânt; Templul din Ierusalim; Noul Templu; Trupul lui Hristos și adunarea celor chemați) <i>Subteme:</i> Tipuri ale Bisericii în Vechiul Testament: Cortul și Templul. Hristos – Noul Templu; Biserica – Trupul Său. Biserica drept comunitate euharistică a celor chemați

**Anexa nr.18.22. Programa de examen pentru disciplina Geografia turismului religios,
Cultul Ortodox – GTR_ORT_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Geografia turismului religios, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Geografia turismului religios, Cultul Ortodox, clasa a IX-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 60. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Geografia turismului religios, Cultul Ortodox - GTR_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasa a IX-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Geografia turismului religios, Cultul Ortodox - GTR_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *utilizează terminologia geografică de specialitate, interpretează reprezentări cartografice și grafice, corelează elementele naturale, culturale și sociale cu fenomenul turistic și argumentează importanța obiectivelor religioase și a patrimoniului cultural*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Geografia turismului religios, Cultul Ortodox - GTR_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul clasei a IX-a:

CG1	Înțelegerea adecvată a terminologiei și limbajelor specifice pentru prezentarea realității geografice
CG2	Corelarea elementelor semnificative din realitate (natură, cultură și societate) cu reprezentările cartografice, grafice, pe imagini satelitare sau modele
CG3	Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Înțelegerea adecvată a terminologiei și limbajelor specifice pentru prezentarea realității geografice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS.1.1.	Distingerea conceptelor specifice turismului religios ortodox în contexte variate
IX. CS.1.2.	Identificarea elementelor terminologice din limbile străine, relevante pentru geografia turismului în general și pentru turismul religios în special
IX. CS.1.3.	Explicarea elementelor generale ale geografiei turismului, utilizând terminologia specifică domeniului

CG2 – Corelarea elementelor semnificative din realitate (natură, cultură și societate) cu reprezentările cartografice, grafice, pe imagini satelitare sau modele

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS.2.1.	Analizarea informației cartografice referitoare la geografia turismului în general și la turismul religios în special
IX. CS.2.2.	Deducerea relațiilor ce se stabilesc între informațiile culturale și naturale
IX. CS.2.3.	Corelarea fenomenului turistic cu mediul natural și socio-cultural pentru explicarea diversității activităților turistice

CG3 – Argumentarea importanței obiectivelor religioase ca parte integrantă a patrimoniului cultural național și universal

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS.3.1.	Evaluarea importanței studierii patrimoniului cultural național (vestigii arhitectonice religioase, culturale, istorice și tradiții ortodoxe) și propunerea unor modalități creative de valorificare și integrare a acestuia în formarea identității personale și colective
IX. CS.3.2.	Sintetizarea unei imagini complexe și coerente asupra patrimoniului cultural mondial și asupra componentelor acestuia

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Geografia turismului – aspecte generale	1.1. Noțiuni introductive 1.1.1. Istoricul turismului 1.1.2. Noțiuni utilizate în geografia turismului 1.1.3. Harta și legenda turistică 1.1.4. Ghidul turistic 1.2. Evoluția turismului 1.2.1. Faza de început 1.2.2. Perioada engleză 1.2.3. Perioada modernă (secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea) 1.2.4. Perioada contemporană 1.3. Factori genetici ai fenomenului turistic 1.3.1. Factori naturali 1.3.2. Factori demografici 1.3.3. Factori social 1.3.4. Factori economici 1.3.5. Factori istorici
II. Potențialul turistic	2.1. Potențialul turistic al cadrului natural 2.1.1. Potențialul turistic al reliefului 2.1.2. Parcuri naturale și zone protejate 2.1.3. Potențialul turistic al resurselor hidrografice 2.2. Potențialul turistic antropice 2.2.1. Patrimoniul cultural construit 2.2.2. Lista monumentelor de patrimoniu 2.2.3. Localități cu resurse turistice
III. Tipuri și forme de turism	3.1. Tipuri și forme de turism 3.1.1. Turism curativ și de agrement acvatic 3.1.2. Turism recreativ montan

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.1.3. Etnografie, folclor, artă populară 3.1.4. Ecoturism, agroturism
IV. Turismul religios	4.1. Factori determinanți 4.1.1. Potențialul natural al zonelor cu semnificație religioasă 4.1.2. Potențialul cultural-istoric 4.1.3. Tradițiile religioase 4.2. Tipuri de turism religios 4.2.1. După ritmicitatea fluxurilor turistice și după numărul de turiști 4.2.2. După extinderea spațială și după perioada de timp 4.2.3. După gradul de organizare și după tipul de turiști: religios și laic 4.3. Obiective turistico-religioase 4.3.1. Catedrale 4.3.2. Mănăstiri și biserici 4.3.3. Schituri și chilii monahale 4.3.4. Monumente de artă de factură religioasă 4.3.5. Morminte sfinte ca locuri de pelerinaj 4.3.6. Taberele religioase pentru tineret

Anexa nr. 18.23. Programa de examen pentru disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox* - TAT_ORT_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Ghid turism religios*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 66. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox - TAT_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox - TAT_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică și explică elemente fundamentale ale turismului religios, aplică și analizează concepte și structuri specifice activității turistice, evaluează produse și servicii turistice și elaborează aranjamente și strategii adecvate unor situații-problemă*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Tehnologia activității de turism, Cultul Ortodox - TAT_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

C.G.1	Identificarea elementelor fundamentale din turismul religios
C.G.2	Analizarea conceptelor și structurilor de patrimoniu turistic și activităților agențiilor de turism
C.G.3	Elaborarea de produse și aranjamente turistice complexe în turismul religios

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice care pot fi evaluate prin examen, selectate din programa școlară în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în cadrul claselor a XI-a – a XII-a în care disciplina este studiată:

C.G.1 – Identificarea elementelor fundamentale din turismul religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.1.1.	Recunoașterea rolului și atribuțiilor ghidului în turismul religios
XI. CS.1.2.	Descrierea conceptelor operaționale din turism: potențial, ofertă, resursă, spațiu turistic
XI. CS.1.3.	Explicarea factorilor care influențează activitatea turistică
XII. CS.1.1.	Recunoașterea elementelor componente ale unui produs/serviciu turistic
XII. CS.1.2.	Descrierea ciclului de viață al unui produs/serviciu turistic
XII. CS.1.3.	Explicarea dimensiunilor unei game de produse/servicii

C.G.2 – Analizarea conceptelor și structurilor de patrimoniu turistic și activităților agențiilor de turism

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.2.1.	Aplicarea clasificării agențiilor de turism pe baza unor exemple concrete
XI. CS.2.2.	Analizarea structurii patrimoniului turistic natural
XI. CS.2.3.	Analizarea structurii patrimoniului turistic antropice
XII. CS.2.1.	Aplicarea etapelor lansării unui produs turistic nou
XII. CS.2.2.	Analizarea factorilor care influențează ciclul de viață al produsului turistic
XII. CS.2.3.	Analizarea dimensiunilor gamei de produse/servicii

C.G.3 – Elaborarea de produse și aranjamente turistice complexe în turismul religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.3.1	Evaluarea principalelor categorii de produse turistice complexe
XI. CS.3.2.	Elaborarea descrierii unui aranjament turistic
XI. CS.3.3.	Crearea unui pachet turistic religios tematic
XII. CS.3.1.	Evaluarea oportunității lansării unui produs/serviciu turistic nou
XII. CS.3.2.	Elaborarea descrierii unei game de produse/servicii
XII. CS.3.3.	Crearea unei strategii de lansare a unui produs turistic nou

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în cadrul claselor a XI-a – a XII-a în care disciplina este studiată, în acord cu programa școlară în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Rolul ghidului în turismul religios	1.1. Conceptul și specificul ghidului în turismul religios 1.2. Atribuțiile și responsabilitățile ghidului religios 1.3. Calitățile profesionale și competențele de comunicare ale ghidului
II. Concepte operaționale în domeniul turismului	2.1. Patrimoniul turistic, potențial turistic, ofertă turistică, resursă turistică, spațiu turistic 2.2. Noțiunea de turism, tipuri de turiști și vizitatori 2.3. Caracteristicile turismului religios și motivațiile pelerinajului
III. Potențialul turistic natural	3.1. Structura potențialului turistic natural 3.2. Caracterizarea elementelor componente: relief, climă, hidrografie, vegetație, faună, natură ocrotită 3.3. Valorificarea turistică a potențialului natural prin itinerarii tematice
IV. Potențialul turistic antropice	4.1. Structura potențialului turistic antropice 4.2. Categorii: cultural-istoric, socio-demografic, tehnico-economic 4.3. Elemente de etnografie, folclor și manifestări spirituale cu valoare turistică

Domenii de conținut	Conținuturi
V. Influența activității de turism	5.1. Factorii care influențează activitatea turistică (naturali, economici, sociali, religioși) 5.2. Impactul turismului asupra mediului și comunităților locale
VI. Agenție de turism	6.1. Tipologia agențiilor de turism: touroperatori, detailiști, online 6.2. Activitățile specifice unei agenții de turism (proiectare, promovare, vânzare) 6.3. Partenerii principali ai unei agenții (transportatori, hotelieri, organizatori culturali)
VII. Aranjamente turistice	7.1. Tipuri de aranjamente turistice (individuale, de grup, tematice) 7.2. Etapele realizării unui aranjament turistic (planificare, rezervare, implementare)
VIII. Produs turistic	8.1. Tipologia produselor turistice (simple, complexe, tematice) 8.2. Produse turistice religioase: pelerinaje, tururi spirituale, trasee culturale
IX. Produs/serviciu turistic	9.1. Elemente componente ale unui produs/serviciu turistic: cazare, transport, alimentație, agrement 9.2. Calitatea serviciilor și experiența turistului religios
X. Ciclul de viață al unui produs/serviciu	10.1. Conceptul și etapele ciclului de viață (lansare, creștere, maturitate, declin) 10.2. Factorii care influențează durata ciclului de viață 10.3. Strategii de reînnoire și adaptare a produsului turistic
XI. Gama de produse	11.1. Definirea gamei de produse turistice și dimensiunile acesteia 11.2. Diversificarea ofertei prin pachete tematice și evenimente religioase 11.3. Adaptarea gamei la segmente de piață: tineri, seniori, turiști străini
XII. Etapele lansării unui pelerinaj turistic	12.1. Etapele lansării: analiză de piață, testare, promovare, distribuție 12.2. Strategii de marketing pentru lansarea produselor turistice religioase

Anexa nr.18.24. Programa de examen pentru disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox – SFD_ORT_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Patrimoniu cultural*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniu cultural* aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 75. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox - SFD_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a IX-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox - SFD_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *receptează, analizează, interpretează, valorizează, prelucrează, desenează, execută, reproduce, aplică, încadrează, paginează, construiește, măsoară, modulează, stilizează, aplică tehnica și materialele, recunoaște repere ale obiectelor și ale detaliilor anatomice, hașurează treptele valorice și surprinde caracterul modelului*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiul formelor și desenul, Cultul Ortodox - SFD_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a IX-a - a XII-a:

CG1	Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică
CG2	Transpunerea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale
CG3	Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice
CG4	Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Identificarea elementelor de limbaj plastic, conștientizând utilizarea lor ca formă de expresie plastică
IX.CS1.2	Decodificarea realității obiective și transpunerea ei în limbaj specific cu mijloace plastice specifice
IX.CS1.3	Utilizarea formelor geometrice plane în organizarea internă a spațiului compozițional
X.CS.1.1	Proiectarea unor tipuri și moduri de expresivități plastice prin utilizarea punctului și a liniei
XI.CS.1.1	Realizarea cu ajutorul mijloacelor plastice și tehnice a valorii și a petei plastice în diferite tipuri de compoziții
XI.CS.1.2	Manipularea liniei în execuția treptelor valorice ca mijloc tehnic în redarea volumelor

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1	Utilizarea elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică în studiul artei bizantine

CG2 – Transpunerea elementelor din spațiul real obiectiv în spațiul plastic din perspectiva principiilor compoziționale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Realizarea spațiului plastic, bidimensional, pornind de la realitatea obiectivă (lumea formelor tridimensionale)
IX.CS.2.2	Utilizarea principiilor perspectivei pentru sugerarea adâncimii și profunzimii în imaginile plastice
IX.CS.2.3	Realizarea perspectivei inverse, prin valorificarea principiilor de compunere bizantină
X.CS.2.1	Crearea unor lucrări plastice care să sugereze existența spațiului tridimensional și valențe ale acestuia
X.CS.2.2	Generarea unor diferite tipuri de compoziții în conformitate cu principiile studiate
X.CS.2.3	Realizarea unui prototip în care centrul de interes compozițional devine expresie artistică
XI.CS.2.1	Identificarea principiilor și structurilor compoziției statice și dinamice în analiza unor compoziții variate
XII.CS.2.1	Transpunerea și compunerea diferitelor scene, compoziții figurative plastice după model, reproducere, fotografie

CG3 – Analizarea diversității culturale a operei de artă din perspectiva tehnicii, materialelor și instrumentelor specifice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Organizarea elementelor de limbaj plastic în structura internă a compoziției bizantine
IX.CS3.2	Elaborarea și transformarea elementelor de limbaj plastic specifice în compoziții și naturi statice
X.CS.3.1	Elaborarea unor compoziții proprii, folosind principiile proiecției central-conice
X.CS.3.2	Utilizarea treptelor valorice în studiul de natură statică și studiu portret
X.CS.3.3	Obținerea expresivității liniare și ale punctului în compoziții bizantine
XI.CS.3.1	Adaptarea principiilor compoziționale și a etapelor de transpunere în realizarea unor lucrări plastice, natură statică, studiu portret, studiu drapaj
XI.CS.3.2	Analizarea modalităților de reprezentare a corpului uman în evoluția și istoria artelor vizuale
XI.CS.3.3	Reproducerea formelor anatomice ale corpului uman în diferite tipuri de compoziții plastice.
XII.CS.3.1	Analizarea modalităților de expresie a figurii umane (portret) și de reprezentare a diferitelor tipuri anatomice din compozițiile realizate în manieră bizantină
XII.CS.3.2	Realizarea după model și din imaginație a unor portrete de sfinți, respectând specificul reprezentării canonului bizantin în artă

CG4 – Exprimarea sensibilității, imaginației și creativității în creații proprii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Utilizarea principiilor compoziționale specifice artelor decorative
IX.CS4.2	Utilizarea liniei ca mijloc de comunicare plastică din istoria desenului
X.CS.4.1	Identificarea liniei drept macro-semn din Teoria și Istoria Artei
X.CS.4.2	Recunoașterea caracterului pluridisciplinar al liniei
XI.CS.4.1	Realizarea unor compoziții proprii, originale, utilizând elementele de limbaj plastic și principiile compoziționale studiate
XII.CS.4.1	Transfigurarea realității în imagine plastică în compoziții proprii, originale, utilizând elementele de limbaj plastic și principiile compoziționale studiate

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Linia și punctul elemente de limbaj artistic-plastic în transpunerea mesajului vizual bizantin	1.1. Elementele de limbaj plastic: linia, punctul, pata; alfabetul plastic. Noțiuni introductive 1.2. Ipstaze ale liniei. Tipuri de linii. Rolul liniei în compoziția plastică și în compoziția decorativă 1.3. Punctul, ipstaze ale punctului. Rolul punctului în compoziția plastică și compoziția decorativă 1.4. Expresivități plastice ale liniei în compoziția plastică 1.5. Ipstaze ale petei (suprafeței) 1.6. Modalități de realizare a petei. Pata plastică în studiul luminii și umbrei 1.7. Trepte valorice, treceri graduale de la lumină la umbră
2. Forma și expresivitățile artistice ale acesteia	2.1. Tipuri de forme 2.2. Clasificări ale formei 2.3. Construcția formei între bi și tridimensional 2.4. Tipuri și contraste ale formei 2.5. Construcția formelor geometrice și a formelor naturale 2.6. Modularea liniei, punctului și a formei în compoziția plastică și în compoziția decorativă 2.7. Modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic în compoziție 2.8. Paginația, construcția și valorația 2.9. Relațiile dintre plin și gol
3. Valențe expresive ale formei și ale perspectivei în artele plastice	3.1. Construcția formei și a spațiului plastic cu ajutorul elementelor de perspectivă 3.2. Perspectiva – valențele sale artistice-plastice. 3.3. Noțiuni introductive, tipuri de perspectivă: a punctului, a dreptei, a figurilor plane, la două puncte de fugă, la un singur punct de fugă 3.4. Perspectiva narativă 3.5. Perspectiva emoțională 3.6. Deformarea în perspectivă a formelor plane și geometrice în compoziția plastică 3.7. Înscrierea cercului în pătrat, în cub, paralelismul elipselor
4. Perspectiva inversă – iluzia de percepere a adâncimii spațiale	4.1. Perspectiva inversă
5. Trepte valorice și tipuri de griuri valorice	5.1. Linia, mijloc de sugerare a tridimensionalului 5.2. Lumina, umbra, pasajul 5.3. Perceperea structurii formelor prin analiza raportului dintre lumină și umbră 5.4. Relații între punct, linie și pată
6. Linia, punctul și forma în reprezentări grafice bi și tridimensionale	6.1. Valorarea petei ca mijloc de sugerare a tridimensionalului: lumina, umbra, pasajul 6.2. Pata și hașura, tipuri de hașuri, trepte de umbră și lumină 6.3. Sugerarea volumului prin desen și hașură în natură statică și compoziție figurativă 6.4. Compoziția: modalități de organizare a elementelor de limbaj plastic 6.5. Interacțiunea între forma și mărimea suprafeței și dispunerea elementelor de limbaj plastic

Domenii de conținut	Conținuturi
7. Linia și punctul – instrumente plastice în elaborarea formelor vizuale	7.1. Tipuri și expresivități ale liniei și punctului în studiul desenului 7.2. Volumul, lumina și umbra, pasajul 7.3. Forme naturale – forme elaborate (studiul formelor naturale și metamorfoza acestora în forme plastice)
8. Morfologia compoziției bizantine – gramatica formelor vizuale între structura profundă și cea de suprafață a imaginii	8.1. Compoziția. Principii de configurare a spațiului plastic (alternanța, repetiția, suprapunerea, juxtapunerea, ritmul), structura internă a compoziției plastice 8.2. Clasificarea compozițiilor; organizări compoziționale: configurări statice; configurări dinamice; compoziția închisă; compoziția deschisă 8.3. Morfologia imaginii, sintaxa icoanei
9. Compoziția plastică în evoluția teoriei și a istoriei artelor	9.1. Centre compoziționale 9.2. Structuri compoziționale în evoluția istoriei artei: secțiunea de aur, omul Vitruvian etc.
10. Perspectiva – tipologii și semnificații plastice	10.1. Perspectiva: umbra în perspectivă, deformarea obiectelor în perspectivă: umbra proprie și umbra purtată 10.2. Deformarea în perspectivă a obiectelor la două puncte de fugă 10.3. Descoperirea perspectivei liniare în timpul Renașterii 10.4. Proiecții ale formelor, reprezentarea unui corp tridimensional pe un plan de proiecție, proiecția paralelă și ortogonală 10.5. Împărțirea unui segment perspectiv în părți proporționale 10.6. Intersecții de corpuri geometrice, succesiuni de corpuri, joc modular de corpuri
11. Configurații grafice în transpunerea unor reproduceri din iconografia bizantină	11.1. Paginație, construcție, valorație 11.2. Raportul dintre plin și gol 11.3. Raporturi valorice în percepția vizuală a formei. Forme geometrice 11.4. Studiu fragment anatomie umană portret-ghips 11.5. Mijloace de expresie plastică; organizări ale suprafețelor decorative și studii după imagini aparținând artei bizantine 11.6. Armonie, unitate, echilibru, ritm
12. Morfologia imaginii plastice între valoare și valorație	12.1. Pata plană și pata modulată. 12.2. Valorația prin linie și prin pată, tipuri de hașuri între valoare și valorație 12.3. Treptele, contrastele, calitatea și cantitatea valorii
13. Configurațiile compoziționale, laitmotiv al iconografiei bizantine	13.1. Compoziția statică, figurativ-centristă: Sf. Treime 13.2. Compoziție dinamică: Botezul Domnului, Pescuirea Minunată
14. Tehnici și metode de transpunere a realității cu ajutorul elementelor de limbaj plastic și a mijloacelor de expresie plastică	14.1. Studiu de natură statică cu drapaj și fragmente ghips, anatomie umană – detalii portret 14.2. Studiu de drapaj în maniera de reprezentare a artei bizantine
15. Canon, stil și manieră de transpunere a elementelor de anatomie umană pe parcursul istoriei artei, tipologii și prototipuri	15.1. Repere canonice în realizarea și studiul de anatomie umane pe parcursul diferitelor epoci din istoria artelor 15.2. Raportul dintre portret și înălțimea corpului în studiul canoanelor artistice 15.3. Studiu elemente de anatomie umană, stilizarea prin desen a elementelor anatomice din sfera portretului bizantin 15.4. Tipologii de portret, prototipuri, stilizarea anatomiei

Domenii de conținut	Conținuturi
	15.5. Repere ale portretului bizantin, simetriei și stilizări ale formelor
16. Creativitatea și expresivitatea proprie în explorarea universului plastic	16.1. Compoziție figurativă în manieră bizantină 16.2. Studiu și interpretare portret, schițe și crochiuri
17. Particularitățile artei decorative în studiul portretului compozițional bizantin și a elementelor structural decorative din imaginile iconografice	17.1. Studiu elemente de anatomie ale portretului bizantin, canon și tipologii. 17.2. Studii de portret compozițional cu mâini în manieră bizantină. 17.3. Studiu comparativ de anatomie umană, treceri de la portretul realist prin stilizare către portretul bizantin. 17.4. Aplatizarea formelor și valențe bidimensionale specifice artelor decorative. 17.5. Gestul în arta bizantină și gestualismul în artele plastice moderne. 17.6. Studii de stânci, munți, elemente vegetale. 17.7. Studii de arhitectură (ziduri, turnuri, cetăți).
18. Gramatica formelor vizuale în iconografia programelor picturii parietale	18.1. Structuri compoziționale în arta bizantină - Icoane praznicale. 18.2. Compoziții figurative, proporții și prototipuri, poziție și gest.
19. Tematica, semnificațiile și sursele artistice și teologice proprii picturii bizantine	19.1. Compoziție bizantină dinamică și statică cu unul sau mai multe centre de interes, studiu drapaj (veșminte), studiu decor. 19.2. Studiu ipostaze, gesturi și reprezentări specifice în sintaxa imaginii bizantine. 19.3. Interpretarea realității în stil bizantin. 19.4. Compoziții realizate în manieră proprie respectând cerințele și structura specific bizantină a icoanei și a programelor iconografice.
20. Canoane, concepte și metodologii de transpunere a elementelor definitorii specifice desenului bizantin	20.1. Structuri compoziționale în icoana bizantină. 20.2. Adaptarea compozițiilor bizantine la noi spații și dimensiuni respectând caracterul specific.

Anexa nr.18.25. Programa de examen pentru disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox - IAE_ORT_P1 (CS)*

- *Proba E2 – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Ortodox, specializarea Patrimoniul cultural*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Patrimoniul cultural* aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 81. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox - IAE_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, clasele a XI-a - a XII-a, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox - IAE_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *receptează, înțelege, interpretează, redactează, identifică, structurează, precizează, indică din surse, recunoaște, selectează, corelează, descrie faptul, argumentează (conectori), formulează un punct de vedere, recunoaște surse, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.*

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria artelor – artă eclesială, Cultul Ortodox - IAE_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul claselor a XI-a - a XII-a:

CG1	Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluției artei eclesiale
CG2	Interpretarea istoriei artei din punct de vedere teologic-creștin
CG3	Abordarea artei ca moștenire cultural-națională, europeană și a patrimoniului cultural
CG4	Înțelegerea diversității culturale din arta eclesială și nevoia de a conserva importanța factorilor estetici-culturali

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Analizarea principalelor moduri de manifestare artistică a umanității, din perspectiva evoluției artei eclesiale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Observarea particularităților specifice artei eclesiale, produse culturale majore în evoluția artelor plastice
XI.CS.1.2	Identificarea semnelor distinctive ale artei bizantine în recunoașterea lor din perspectivă istorică și estetică
XII.CS.1.1	Analiza artei eclesiale în calitate de macrosemn: textul și structura operei de artă murală, funcția semantic-semnificantă a picturii/icoanei și structura ei
XII.CS.1.2	Caracterizarea manifestărilor artistice pe teritoriul românesc, prin distingerea sensurilor ambientale și monumentale
XII.CS.1.3	Identificarea principalelor monumente de arhitectură, ansambluri picturale și opere de artă reprezentative ale perioadei medievale românești

CG2 – Interpretarea istoriei artei din punct de vedere teologic-creștin

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Identificarea structurilor de ordin artistic și teologic și a particularităților stilistice specifice artei bizantine
XI.CS.2.2	Analizarea principalelor etape ale artei eclesiale, utilizând sursele istorice în contextul artei universale
XI.CS.2.3	Formularea premiselor nașterii fenomenului artistic-eclesial în arhitectura eclesială
XII.CS.2.1	Identificarea sensului și a semnificației limbajului plastic teologic în arta eclesială
XII.CS.2.2	Sintetizarea elementelor specifice ale orientărilor artei în sec. XIV-XV
XII.CS.2.3	Realizarea unor comparații plastice între tendințele stilistice și tehnice ale artei parietale în spațiul cultural european

CG3 – Abordarea artei ca moștenire cultural-națională, europeană și a patrimoniului cultural

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.3.1	Analizarea dinamicii, orientării și a conceptelor teologice creștine între tradiție și artă, pe teritoriul României
XI.CS.3.2	Caracterizarea premiselor apariției fenomenului artistic religios în plan național și european, identificând sursele istorice
XII.CS.3.1	Promovarea artei eclesiale românești și a elementelor de patrimoniu cultural în analiza picturii murale iconografice
XII.CS.3.2	Analizarea comparativă și structural-funcțională, a construcției mitico-religioase din pictura murală

CG4 – Înțelegerea diversității culturale din arta eclesială și nevoia de a conserva importanța factorilor estetici-culturali

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.4.1	Integrarea cunoștințelor despre arta eclesială în contextul coerent al artelor plastice - repere culturale
XI.CS.4.2	Evidențierea rolului artei eclesiale în planul culturii naționale și europene
XII.CS.4.1	Aprecieri și selectarea unor elemente de permanență ale artei eclesiale în istoria artei
XII.CS.4.2	Caracterizarea particularităților artei eclesiale prin limbajul specific, în contextul cultural-istoric al epocii
XII.CS.4.3	Detectarea elementelor estetice specifice artei creștin-ortodoxe în contextul evoluției stilurilor și a influențelor artistice

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Artă parietală în universul ontologic al istoriei și teoriei artei	1.1. Introducere în arta eclesială 1.2. Tipologii, caracteristici și prototipuri ale artei eclesiale în pictura murală și în icoana bizantină 1.3. Evoluția artei murale/parietale în istoria artelor plastice 1.4. Dimensiunea sacră și rolul ritual estetic al decorației murale
II. Icoană, imagine și semnificație în artele plastice, morfologie și sintaxă a stilului	2.1. Funcția religioasă și ornamentală, simbolismul teologic, hieratismul formelor și cosmogonia mitologică 2.2. Paleocreștinismul și creștinismul în artă – tranziția de la sanctuar, bazilică la biserica creștină 2.3. Icoană și iconografie, semiotica imaginii bizantine
III. Pictura bizantină și traseul acesteia în studiul programelor iconografice	3.1. Imperiul Bizantin și arta Bizanțului – ecouri istorico-estetice în plan european și național 3.2. Perioadele de dezvoltare ale artei bizantine:

Domenii de conținut	Conținuturi
	• început artei – sec. IV-V; • epoca lui Iustinian – sec. VI; • perioada iconoclastă – sec. VIII-XIX; • perioada clasică – sec. IX-XIII; • renașterea Paleologă – sec. XIV; • decăderea Bizanțului – sec. XIII-XIV – 1453 3.3. Nașterea monahismului în Europa, primele programe iconografice și școlile de pictură
IV. Începuturile artei pe teritoriul României	4.1. Preistoria artei și arta antică pe teritoriul României 4.2. Fundamentele doctrinare ale esteticii Ortodoxiei 4.3. Creația artistică în slujba ritualului liturgic 4.4. Tranziții ale artei Antice spre creștinism pe teritoriul României: • Țara Românească; • Muntenia; • Transilvania; • Maramureș; • Dobrogea; • Moldova 4.5. Creștinismul medieval în arta românească
V. Programul iconografic și repere metodologice în desfășurarea scenografiei tematice parietale	5.1. Primele biserici din lemn 5.2. Gramatica primelor programe iconografice și repartitia lor topografică: • Primele forme ale arhitecturii eclesiale; • Caracterul eclesial și izvoarele istorice 5.3. Nicodim și influențele bizantin-ortodoxe în arta de pe teritoriul țării noastre. Artă și istorie în schimbul de influențe dintre: Bizanț, Balcani și Occident (sârbi, valahi, poloni și bulgari) 5.4. Biserica și rolul manifest în istoria neamului – arta murală document istoric al rezilienței 5.5. Transilvania romanica și tendințele gotice și renașcentiste în arta eclesială românească
VI. Semiotica picturii murale pe teritoriul României între secolele VI-XIV	6.1. Artă pe teritoriul României de la începuturi până în secolul al VI-lea 6.2. Artă pe teritoriul României între secolele al V-lea și al XIV-lea 6.3. Sensuri multiple, modele specifice și funcția lor simbolică în plastica murală eclesială între Bizanț, Balcani și Occident 6.4. Pictura murală eclesială ca domeniu vizual artistic complex: autonomă, de sine stătătoare, canonică, cu funcții integratoare și de complementaritate
VII. Evoluția manifestărilor eclesiale și a influențelor estetico-religioase între secolele XIV-XV în România	7.1. Artă din Țara Românească, sec. al XIV-lea și al XV-lea 7.2. Arhitectura din Țara Românească până către anul 1500 – începuturile arhitecturii de zid, arhitectura aulică și cea civil-urbană 7.3. Artă din Moldova, sec. al XIV-lea și al XV-lea 7.4. Arhitectura din Moldova de la începuturile statului până la sfârșitul domniei lui Ștefan cel Mare 7.5. Monumentele din Moldova de Nord – punți de legătură între culturi și epoci, între decorația murală și stilul arhitectural 7.6. Natura sacră a lăcașului de cult, între tradiție, canon și dogmă, artă în timpul domniei lui Alexandru cel Bun (1400-1432)
VIII. Tendințe și orientări stilistice în gramatica picturii parietale eclesiale	8.1. Mesajul artei murale, teme de interes: compoziția figurativă, portretistica și ornamentica 8.2. Simboluri iconografice în reprezentarea picturală

Domenii de conținut	Conținuturi
	8.3. Limbajul geometriei sacre: repere topografice și sintactice ale programului iconografic 8.4. Icoana și iconostasul din Moldova în sec. al XV-lea 8.5. Biserica, univers teologic, pragmatic și cultural al semnificațiilor iconografice
IX. Evoluția artei eclesiale pe teritoriul României între secolele XVI-XVII	9.1. Artă din Transilvania, sec. al XIV-lea și al XV-lea – influențe romanice și gotice 9.2. Artă pe teritoriul României între sec. al XVI-lea și al XVII-lea 9.3. Arhitectura și pictura murală în Țara Românească în sec. XVI-XVII 9.4. Semnificații, structură și funcționalitate în tema Tabloul Votiv din pictura murală 9.5. Icoanele cantacuzino-brâncovenești 9.6. Înlocuirea viziunii realiste cu o viziune abstractă, teologico-creștină în pictura murală de interior și de exterior 9.7. Tehnicile artistice specifice decorației murale – zugravii și stilul moldovenesc
X. Orizontul tematic și stilistic al decorației murale eclesiale, genuri și particularități ale artei	10.1. Teme și subiecte teologice noi, abordate în programele iconografice de interior și exterior în monumentele din Moldova de Nord 10.2. Icoana moldovenească în epoca Movileștilor din sec. al XVII-lea 10.3. Coordonate bizantine între influențele gotice și renașcentiste în pictura murală, manuscris și tipărituri ale secolului al XVII-lea

**Anexa nr.18.26. Programa de examen pentru disciplina *Muzică bisericească, Cultul Ortodox* –
MBI_ORT_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Muzică Bisericească, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programelor școlare pentru disciplina Muzică Bisericească, Cultul Ortodox, clasele a IX-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 71. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Muzică Bisericească, Cultul Ortodox - MB_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, *clasele a IX-a - a XII-a* prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Muzică Bisericească, Cultul Ortodox - MB_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul *identifică elementele de limbaj muzical, aplică deprinderile practice de cânt bisericesc, analizează structurile modale și valorifică dimensiunea liturgică și misionară a muzicii teologice*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Muzică Bisericească, Cultul Ortodox - MB_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul *clasele a IX-a - a XII-a*:

CG1	Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
CG2	Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului
CG3	Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă
CG4	Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Identificarea elementelor specifice muzicii bisericești în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1.	Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
IX.CS1.2.	Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
X.CS1.1.	Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
X.CS1.2.	Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe
XI.CS1.1.	Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
XI.CS1.2.	Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1.	Recunoașterea elementelor de limbaj muzical bisericesc, în acord cu tradiția Bisericii Ortodoxe
XII.CS1.2.	Exemplificarea tehnicilor muzicale interpretative de bază, specifice cântării bisericești ortodoxe

CG2 – Aplicarea cunoștințelor și deprinderilor de cânt bisericesc în cadrul cultului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1.	Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
IX.CS2.2.	Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
X.CS2.1.	Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
X.CS2.2.	Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
XI.CS2.1.	Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
XI.CS2.2.	Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat
XII.CS2.1.	Interpretarea cântărilor bisericești cu un grad de dificultate redus, prin integrarea formulelor melodice specifice glasurilor, în acord cu rânduiala liturgică ortodoxă
XII.CS2.2.	Utilizarea corectă a elementelor de limbaj muzical aplicate în interpretarea repertoriului bisericesc studiat

CG3 – Valorificarea dimensiunilor formative, teologice și culturale transmise prin muzica bisericească ortodoxă

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1.	Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
IX.CS3.2.	Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
X.CS3.1.	Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
X.CS3.2.	Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
XI.CS3.1.	Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
XI.CS3.2.	Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă
XII.CS3.1.	Analizarea valorilor culturale și spirituale exprimate în cântările bisericești, din diverse epoci și tradiții ortodoxe
XII.CS3.2.	Aprecierea valorilor teologice, culturale și educative transmise prin muzica bisericească ortodoxă

CG4 – Dezvoltarea unei atitudini responsabile și misionare față de studiul și interpretarea muzicii bisericești

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1.	Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.2.	Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
X.CS4.1.	Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
X.CS4.2.	Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
XI.CS4.1.	Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
XI.CS4.2.	Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești
XII.CS4.1.	Organizarea responsabilă a studiului partiturilor de muzică bisericească, în vederea formării unei conștiințe liturgice și misionare
XII.CS4.2.	Aplicarea unei conduite vocaționale și spirituale în activitatea muzical-liturgică, în contextul comunității bisericești

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Muzica bisericească – noțiuni introductive	1. Notația actuală a muzicii bisericești (scurt istoric și caracteristici generale ale melosului bisericesc)
II. Elemente de bază în teoria și practica de cânt bisericesc	2.1. Denumirea sunetelor în muzica bisericească. Exerciții muzicale pentru aprofundarea sunetelor și intervalelor de bază din muzica bisericească 2.2. Genurile și scările muzicii bisericești - prezentare generală. Elemente de tehnică vocală aplicată pe muzica bisericească
III. Semiografia muzicii bisericești	3.1. Semnele corespunzătoare înălțimii sunetelor din muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.2. Exerciții de descifrare/solfegiu/paralaghiu a notelor/semnelor (până la octavă) 3.3. Semnele corespunzătoare duratei sunetelor în muzica bisericească și formulele ritmice care derivă din semnele timporale (etimologie, grafie și lucrare) 3.4. Semnele corespunzătoare duratei pauzelor în muzica bisericească (grafie și lucrare) 3.5. Semne de ornamentare în muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.6. Semnele de alterație și modulație în muzica bisericească (etimologie, grafie și lucrare) 3.7. Genurile muzicii bisericești: diatonic, cromatic, enarmonic 3.8. Tacturi/tempo-urile cântărilor bisericești: irmologic, stihiraric și papadic, în cele trei stiluri: syntomon, argo-syntomon și argon); tipurile de cadențare (etimologie, grafie și lucrare) 3.9. Etapele studierii unei partituri în notație bisericească (citirea expresivă a textului, înțelegerea sensurilor teologice și a contextului liturgic, citirea ritmică, identificarea și asimilarea pasajelor și formulelor cadențiale cu nivel de dificultate mediu și ridicat, cântul integral expresiv)

Domenii de conținut	Conținuturi
IV. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VIII	4.1. Glasul VIII - scările muzicale ale glasului al VIII-lea; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență - sugestii de studiu și interpretare la glasul VIII: „Doamne strigat-am...”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihioavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
V. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul I	5.1. Glasul I - scările muzicale ale glasului I; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență - sugestii de studiu și interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am...”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihioavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
VI. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul V	6.1. Glasul V - scările muzicale ale glasului al V-lea; cheia glasului; alterații specifice (ftorale); formule de intonație și acordaj; formule de cadență; - sugestii de studiu și interpretare la glasul I: „Doamne strigat-am...”; „Să se îndrepteze...”; Stihuri la Vecernie; Stihiri la Vecernie; Dogmatica sau Slava Vecerniei; Cântări ale Stihioavnei; Tropare ale Învierii și ale Maicii Domnului; Sedelne; Antifoane; Laude; Doxologii
VII. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul IV	7.1. Glasul IV - scările muzicale ale glasului al IV-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul IV: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihioavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
VIII. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul III	8.1. Glasul III - scările muzicale ale glasului al III-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul III: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihioavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
IX. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VII	9.1. Glasul VII - scările muzicale ale glasului al VII-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul VII: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihioavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii
X. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul II	10.1. Glasul II - Scările muzicale ale glasului al II-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - Sugestii de studiu pentru glasul II: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului,

Domenii de conținut	Conținuturi
	Stihoavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - Studierea cântărilor din glasurile I și IV care împrumută scara glasului al II-lea
XI. Analiza glasurilor bisericești. Anastasimatar – Glasul VI	11.1. Glasul VI - scările muzicale ale glasului al VI-lea, cheia glasului, alterații specifice (ftorale), formule de intonație și acordaj, cadențe - sugestii de studiu pentru glasul VI: „Doamne strigat-am...”, „Să se îndrepteze...”, Stihuri și stihiri, Dogmatica glasului, Stihavna, Tropare, Sedelne, Antifoane, Laude, Voscreasna, Doxologii - se va avea în vedere studierea cântărilor din glasul IV care împrumută scara glasului al VI-lea
XII. Recapitularea glasurilor bisericești	12.1. Alegerea unui repertoriu adecvat care să cuprindă cântări reprezentative ale glasurilor studiate
XIII. Elemente de recitativ liturgic	13.1. Modele pentru textele integral declamatorii de mici dimensiuni (Stihuri, ectenii și ecfonise) 13.2. Modele pentru textele integral declamatorii ample (Apostolul, Sfânta Evanghelie, Acatiste)
XIV. Cântări la Praznice Împărătești și Sfinți cu polieleu	14.1. Anixandare 14.2. Polieleul Robii Domnului 14.3. Polieleul Cuvânt bun 14.4. Cântări la Praznice Împărătești și Sfinți cu polieleu**: - Nașterea Maicii Domnului; - Înălțarea Sfintei Cruci; - Sf. Cuv. Parascheva de la Iași; - Sf. M. Mc. Dimitrie, Izvorătorul de Mir; - Soborul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil; - Intrarea în Biserică a Maicii Domnului; - Sf. Ap. Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României; - Sf. Ierarh Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, făcătorul de minuni; - Nașterea Domnului; - Botezul Domnului; - Sfinții Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur; - Întâmpinarea Domnului; - Buna Vestire; - Sf. M. Mc. Gheorghe, purtătorul de biruință; - Sfinții Împărați și întocmai cu Apostolii, Constantin și mama sa, Elena; - Schimbarea la Față a Domnului; - Adormirea Maicii Domnului; * Sugestii de studiu și interpretare a cântărilor la Praznicele Împărătești, Praznicele Maicii Domnului și Sfinții cu polieleu de peste an: tropar, condac, stihiri la Doamne strigat-am, Stihavna și Laude, Sedelne, Mărimuri, Slave; ** În funcție de importanța locală a evenimentelor liturgice, pot fi adăugate și cântări la alte praznice, precum: Acoperământul Maicii Domnului, Sf. Cuv. Dimitrie cel Nou, Sf. Ap. Andrei, Sf. Ap., întâiul Mucenic și Arhidiacon Ștefan, Sf. Ierarh Vasile cel Mare, Nașterea Sf. Proroc Ioan Botezătorul, Sf. Ap. Petru și Pavel, Sf. și slăvitul Proroc Ilie Tesviteanul, Tăierea capului Sf. Proroc Ioan Botezătorul etc.

Domenii de conținut	Conținuturi
	14.5. Catavasii la: Înălțarea Sfintei Cruci, Nașterea Domnului, Botezul Domnului, Întâmpinarea Domnului, Buna Vestire, Înălțarea Domnului, Pogorârea Sfântului Duh, Schimbarea la Față, Adormirea Maicii Domnului
XV. Cântările Triodului	15.1. „Ușile pocăinței...” 15.2. Polieleul <i>La râul Babilonului</i> 15.3. Troparele Ceasurilor I, III, VI, IX 15.4. Cântări la Pavcernița mare 15.5. Canonul Sf. Andrei Criteanul – Irmoase și Condac 15.6. Cântări la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite 15.7. Cântări la Intrarea Domnului în Ierusalim 15.8. Cântări la Deniile din Săptămâna Mare
XVI. Cântările Pentecostarului	16.1. Canonul Învierii 16.2. Luminânda „Cu trupul adormind...” 16.3. Stihirile Paștilor 16.4. „Ziua învierii...”
XVII. Cântări la Liturghia Sf. Vasile cel Mare	17.1. Răspunsuri mari 17.2. „Pe Arătătorul...” 17.3. Axion „De Tine se bucură...”
XVIII. Noțiuni de cântare practică după modelele immologice	18.1. Stabilirea criteriilor de improvizare pe un text liturgic (în funcție de glas, forma glasului, tact, podobie, cadențe) 18.2. Definirea unor termeni: tropar, condac, canon, automelă, idiomelă, podobie, irmos, antifon, luminândă 18.3. Memorarea și aplicarea podobiilor reprezentative pentru fiecare glas
XIX. Axioane praznicale	19.1. Anti-axion la Nașterea Maicii Domnului 19.2. Anti-axion la Înălțarea Sfintei Cruci 19.3. Anti-axion la Intrarea Maicii Domnului în Biserică 19.4. Anti-axion la Nașterea Domnului 19.5. Anti-axion la Botezul Domnului 19.6. Anti-axion la Întâmpinarea Domnului 19.7. Anti-axion la Buna-Vestire 19.8. Anti-axion la Schimbarea la Față a Domnului 19.9. Anti-axion la Adormirea Maicii Domnului
XX. Axioane duminicale	20.1. Axioane duminicale pe cele opt glasuri după diferiți autori (Sf. Cuv. Macarie Ieromonahul, Anton Pann, Sf. Cuv. Nectarie Vlahul, Varlaam Protosinghelul, Ioniță Năpârcă, Ștefanache Popescu, Dimitrie Cunțanu ș.a.
XXI. Colinde tradiționale monodice	21.1. Colinde tradiționale 21.2. Cântece de stea
XXII. Cântări calofonice	22.1. „Nădejdea creștinilor” 22.2. „Taina creștinătății” 22.3. Psalmul 70 22.4. Psalmul 102 22.5. Psalmul 145 22.6. „Împărăteasa mea cea prea bună” 22.7. „Brațele părintești” 22.8. „De vreme ce eu, păcătosul” 22.9. „Veniți să fericim pe Iosif” 22.10. „Vai mie, înnegritule suflete” 22.11. „Cântarea dimineții” 22.12. „Doamne, femeia ceea ce căzuse”

Domenii de conținut	Conținuturi
	22.13. „Pe Tine Dumnezeu Te laudăm” 22.14. „Urare”, glas VIII de Anton Pann 22.15. Chinonice
XXIII. Cântările Triodului	23.1. Heruvic în Joia Mare 23.2. Heruvic în Sâmbăta Mare 23.3. Axion în Sâmbăta lui Lazăr 23.4. Anti-axion la Intrarea Domnului în Ierusalim 23.5. Anti-axion în Joia Mare 23.6. Anti-axion în Sâmbăta Mare
XXIV. Cântările Penticostarului	24.1. Cântări la Izvorul Tămăduirii 24.2. Cântări în Duminicile Penticostarului 24.3. Cântări la Înălțarea Domnului 24.4. Cântări la Pogorârea Sfântului Duh 24.5. Cântări la Sfânta Treime 24.6. Anti-axion la Învierea Domnului 24.7. Anti-axion la Înălțarea Domnului 24.8. Anti-axion la Pogorârea Sfântului Duh
XXV. Cântări la Sfintele Taine și Ierurgii	25.1. Cântări la Taina Sfântului Botezului 25.2. Cântări la Taina Sfintei Cununii 25.3. Cântări la Taina Sfântului Maslu 25.4. Cântări la Tedeum 25.5. Cântări la Înmormântare și Parastas
XXVI. Noțiuni de istoria muzicii bisericești	26.1. Evoluția muzicii bizantine (periodizare, caracteristici) 26.2. Muzica bizantină în spațiul românesc până în secolul al XVIII-lea 26.3. Reforma hrisantică 26.4. Procesul de românire a cântărilor bisericești 26.5. Reprezentanți de seamă

Anexa nr.18.27. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Muzicii Bizantine, Cultul Ortodox - IMB_P1 (CS)*

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocatională profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox*, este realizată în conformitate cu prevederile *Programei școlare pentru disciplina Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox, clasele a XI-a - a XII-a, curriculum de specialitate (CS), filiera vocațională, profilul teologic, specializarea Muzică bisericească*, aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 72. Prezenta programă precizează competențele generale și competențele specifice care vor fi evaluate, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen pentru disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox - IMB_ORT_P1 (CS)*, fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor de evaluare și de notare pentru a doua probă E, la alegere, din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul ciclului liceal, *clasele a XI-a - a XII-a* prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen, la disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox - IMB_ORT_P1 (CS)*, este de a constata măsura în care candidatul are capacitatea de a identifica și explica principalele forme *imnografice și sisteme semiografice*, deprinderea de a aplica criteriile istorice și teologice pentru interpretarea textelor și cântărilor bisericești, abilitatea de a analiza comparativ surse, tradiții și evoluții stilistice, în situații de complexitate corespunzătoare raportării disciplinei în cadrul segmentelor curriculare curriculum de specialitate (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria muzicii bizantine, Cultul Ortodox - IMB_ORT_P1 (CS)*, candidatul este pus în situația de a face dovada formării/dezvoltării următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul *clasele a XI-a - a XII-a*:

CG1	Analizarea izvoarelor și a influențelor care stau la baza muzicii bizantine
CG2	Explicarea formelor imnografice clasice și a primelor forme de notație muzicală bizantină
CG3	Evaluarea importanței tradiției manuscrise și a contribuției autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine
CG4	Valorificarea moștenirii muzicii bizantine în context modern și contemporan, pe plan intern și extern

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențele specifice (CS) care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Analizarea izvoarelor și a influențelor care stau la baza muzicii bizantine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.1.1	Identificarea izvoarelor biblice și patristice ale muzicii bizantine
XI. CS.1.2	Descrierea contextului istoric și cultural al primelor secole creștine
XI. CS.1.3	Interpretarea rolului psalmodiei monahale în dezvoltarea cântării bizantine.
XII. CS.1.1	Analizarea rolului tradiției manuscrise în conservarea și transmiterea repertoriului bizantin
XII. CS.1.2	Analizarea influențelor culturale și istorice reflectate în creația psaltică din perioada calofonică
XII. CS.1.3	Interpretarea impactului reformei hrisantice asupra evoluției muzicii bizantine

CG2 – Explicarea formelor imnografice clasice și a primelor forme de notație muzicală bizantină

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.2.1	Descrierea caracteristicilor formelor imnografice clasice (tropar, condac, canon)
XI. CS.2.2	Interpretarea principiilor de organizare a octoihului bizantin
XI. CS.2.3	Analizarea formelor timpurii de notație bizantină (ekfonică, paleobizantină și medio-bizantină timpurie)
XII. CS.2.1	Analizarea evoluției formelor imnografice în contextul maturizării muzicii bizantine
XII. CS.2.2	Explicarea relației dintre dezvoltarea notației muzicale și profesionalizarea artei psaltice
XII. CS.2.3	Interpretarea importanței formelor imnografice și a notației în continuitatea tradiției bizantine

CG3 – Evaluarea importanței tradiției manuscrise și a contribuției autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.3.1	Identificarea principalelor tipuri de manuscrise muzicale bizantine
XI. CS.3.2	Descrierea contextului istoric și cultural al activității autorilor reprezentativi ai muzicii bizantine
XI. CS.3.3	Explicarea rolului tradiției manuscrise în păstrarea repertoriului muzical bizantin
XII. CS.3.1	Identificarea principalelor colecții repertoriale și a rolului lor în transmiterea tradiției muzicale bizantine
XII. CS.3.2	Analizarea modului de circulație și de conservare a manuscriselor în spațiul bizantin și postbizantin
XII. CS.3.3	Evaluarea rolului compozitorilor și teoreticienilor bizantini în evoluția tradiției psaltice

CG4 – Valorificarea moștenirii muzicii bizantine în context modern și contemporan, pe plan intern și extern

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS.4.1	Identificarea formelor de continuitate ale tradiției muzicii bizantine în epoca modernă
XI. CS.4.2	Descrierea modalităților de transmitere a muzicii bizantine în epoca modernă
XI. CS.4.3	Explicarea rolului muzicii bizantine în viața liturgică și culturală contemporană
XII. CS.4.1	Analizarea influențelor bizantine în creațiile liturgice și muzicale moderne, în contextul panortodox
XII. CS.4.2	Interpretarea modului în care patrimoniul bizantin este conservat și transmis prin instituții și mijloace moderne
XII. CS.4.3	Evaluarea importanței moștenirii bizantine pentru identitatea culturală și spirituală contemporană

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe domenii de conținut și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
I. Antichitatea creștină și izvoarele muzicii bizantine (secolele I-IV)	1.1. Izvoare biblice ale muzicii bizantine – referințe în Sfânta Scriptură (Vechiul și Noul Testament); psalmodia ca fundament 1.2. Direcții stilistice în muzica primelor veacuri creștine - influența muzicii sinagogale (psalmodia, cântarea melismatică și aleluiazele); elemente din muzica antichității grecești și influențe arabo-siriene

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.3. Psalmodia - forme de interpretare: antifonică și responsorială 1.4. Imnodia – prima formă poetico-muzicală practică în comunitățile creștine 1.5. Referințe patristice – mărturii despre stilistica muzicală liturgică a primelor veacuri
II. Monahismul timpuriu și psalmodierea (secolele III-V)	2.1. Rolul primelor forme de viață monahală, anahoretică și cenobitică, în dezvoltarea cântării bizantine 2.2. Mari imnografi și teologi monahi: Sf. Antonie cel Mare, Sf. Pavel Tebeul, Sf. Pahomie cel Mare, Sf. Efreem Sirul, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie de Nyssa, Sf. Ioan Casian, Sf. Niceta de Remesiana, Sf. Nil Sinaitul și alții 2.3. Dimensiunea teologică și patristică a psalmodiei: psalmodia – disciplină monahală și exercițiu duhovnicesc; cântarea psalmilor – expresie a rugăciunii neîncetate și a comuniunii; psalmodia – mijloc de înălțare spirituală și transfigurare a sufletului
III. Formele imnografice clasice și sistematizarea Octoihului (secolele V-IX)	3.1. Troparul – definiție; caracteristici poetico-muzicale; funcție liturgică (anastasime, apolitikia, theotokia, idiomele, automele, prosomii și irmoase); exemple timpurii de tropare 3.2. Kontakionul (condacul) – definiție și structură (prooimion și oikoi/icose); funcție liturgică; exemplu reprezentativ: Sf. Roman Melodul 3.3. Canonul – definiție și structură; funcție liturgică (utrenia, privegherile, Postul Mare); exemple reprezentative 3.4. Sistematizarea Octoihului – origini greco-siriene; contribuția Sf. Ioan Damaschin; fixarea celor opt glasuri; rolul tipiconal și liturgic 3.5. Imnografi reprezentativi ai secolelor V-IX: Sf. Roman Melodul, Sf. Sofronie, Patriarhul Ierusalimului, Sf. Andrei Criteanul, Sf. Ioan Damaschin, Sf. Cosma Melodul, Sf. Teodor Studitul, Sf. Iosif Studitul, Casia Monahia și alții
IV. Dezvoltări imnografice și notația bizantină timpurie (secolele X-XIII)	4.1. Declinul kontakionului și consolidarea canonului – canonul devine principala formă poetică și muzicală a imnografiei bizantine; de la poezia narativă și retorică (kontakionul) la poezia biblică, teologică și contemplativă (canonul); funcția canonului în rândurile tipiconale timpurii 4.2. Mari imnografi ai secolelor X-XI: Sfinții Teodor și Teofan Graptos (finalul epocii iconoclaste cu influențe până spre secolul X), Sf. Simeon Noul Teolog, Ioan Mauropus (arhiepiscop de Euchaita) și alții 4.3. Notația ekfonică – secolele VIII-XIII – primele semne intonaționale pentru lecturile biblice; funcționalitate recitativă; rol de tranziție între tradiția orală și notația paleobizantină 4.4. Notația paleobizantină – secolele X-XII – notațiile Theta, Chartres și Coislin; surse; prezentare grafică; funcționalitate; repere istorice 4.5. Notația medio-bizantină timpurie – secolele XII-XIII – numită și hagiopolită/damaschimiană/rotundă; prezentare grafică; funcționalitate; repere istorice 4.6. Centre monahale și culturale – Patriarhia de Constantinopol (factor de uniformizare și răspândire a muzicii bizantine); Muntele Athos (nucleu de creație, conservare și transmitere a tradiției psaltice); Tesalonic și alte centre (școli de psalți, scriptoria)
V. Tradiția manuscrisă și colecțiile repertoriale (secolele X–XIX)	5.1. Apariția și dezvoltarea colecțiilor repertoriale bizantine: Stihirarul, Irmologhionul, Doxastarul și Psaltikonul sau Asmatikonul – structură, funcție și utilizare liturgică 5.2. Organizarea și rolul scriptoriilor monahale în transmiterea repertoriului muzical 5.3. Centre de copiere și difuzare a manuscriselor: Constantinopol, Muntele Athos, Tesalonic, Sinai 5.4. Tranziția de la manuscrisul muzical la tiparul modern – primele ediții și circulația lor în spațiul ortodox

Domenii de conținut	Conținuturi
	5.5. Aspecte paleografice și estetice ale manuscriselor – ornamentație, caligrafie, funcționalitate
VI. Marii maiestori și epoca calofoniei (secolele XIII–XVII)	6.1. Contextul istoric, cultural și eclesial al perioadei calofonice – evoluția vieții liturgice bizantine după perioada iconoclastă; consolidarea cântării psaltice ca artă specializată și autonomă 6.2. Definirea calofoniei – trăsături generale ale stilului: ornamentație abundentă, libertate melodică, melisme extinse, expresivitate retorică și accentuarea dimensiunii contemplative a cântării 6.3. Rolul și statutul maiestrilor în cultura bizantină – titulatura de <i>maiestor</i> ca simbol al autorității artistice și pedagogice; transmiterea orală și scrisă a tradiției psaltice 6.4. Reprezentanți de seamă ai epocii calofonice: • Ioan Cucuzel – viața, creația și contribuția teoretică (<i>Papadike, Mega Ison</i>, stilul cucuzelian); • Ioan Kladas, Manuel Chrysaphes, Hurmuz Hartofilax – particularități stilistice, rol în cristalizarea limbajului muzical bizantin târziu 6.5. Fenomenul exighisirilor – adaptarea și simplificarea cântărilor vechi; funcția pedagogică și liturgică a exighisitorilor; continuitatea dintre creația calofonică și cea post-bizantină 6.6. Centre de creație și difuzare a muzicii bizantine în epoca calofoniei: • Constantinopolul – nucleu al inovației muzicale și al școlilor de psaltii; • Muntele Athos – conservarea tradiției prin copiere și transmitere orală; • Tesalonicul și Creta – spații de sinteză între tradiția bizantină și influențele regionale
VII. Tranziția spre modernitate și reforma hrisantică (secolele XVIII–XIX)	7.1. Contextul istoric, cultural și liturgic al secolelor XVIII–XIX 7.2. Evoluția cântării psaltice în epoca postbizantină și rolul centrelor muzicale tradiționale (Constantinopol, Sfântul Munte, Iași, București) 7.3. Activitatea compozitorilor și a dascălilor din perioada premergătoare reformei hrisantice 7.4. Introducerea sistemului de notație hrisantică (1814) și consecințele sale în uniformizarea limbajului muzical bizantin 7.5. Personalități reprezentative ale epocii: Hrisant de Madit, Grigorie Protopsaltul, Hurmuz Hartofilax, Petru Efesiul 7.6. Primele tipărituri psaltice și rolul lor în conservarea și difuzarea repertoriului tradițional 7.7. Răspândirea notației hrisantice în spațiul românesc și contribuția dascălilor locali la adaptarea și transmiterea tradiției
VIII. Continuitatea și valorificarea tradiției bizantine în epoca modernă și contemporană (secolele XIX–XXI)	8.1. Evoluția muzicii bizantine în perioada modernă și contemporană 8.2. Contribuția psaltilor, compozitorilor și profesorilor români la afirmarea muzicii bizantine în spațiul ortodox și academic 8.3. Rolul educației muzicale teologice în păstrarea și transmiterea patrimoniului psaltic 8.4. Proiecte culturale și inițiative actuale de promovare a cântării bizantine în mediul digital și intercultural

Anexa nr.18.28. Programa de examen pentru disciplina Doctrine Biblice – Cultul Penticostal – DB_PENT_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Doctrine Biblice – Cultul Penticostal fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa 153**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul cunoaște, analizează și argumentează învățăturile biblice și aplică valorile creștine, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Doctrine Biblice – Cultul Penticostal, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI-a):

CG1	Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a doctrinelor biblice
CG2	Însușirea unor atitudini conștiente față de Dumnezeu, față de sine și față de alții, conform învățăturii Scripturii

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a Doctrinelor Biblice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.1.1	Analiza principalelor moduri de argumentare biblică
XI.CS.1.2	Argumentarea doctrinelor cunoscute

CG2 – Însușirea unor atitudini conștiente față de Dumnezeu, față de sine și față de alții, conform cu învățătura Scripturii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS.2.1	Interpretarea corectă din punct de vedere doctrinar a învățăturilor Bibliei
XI.CS.2.2	Analiza unor modele de aplicare a doctrinelor biblice penticostale
XI.CS.2.3	Stabilirea de legături între învățăturile Bibliei și doctrine

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1.Generalități. Definiția și importanța doctrinelor biblice

Domenii de conținut	Conținuturi
2. Doctrine despre Biblie: Bibliologie	2.1. Biblia – cuvântul lui Dumnezeu - Părți componente: Vechiul și Noul Testament 2.2. Inspirația și autoritatea Bibliei; 2.3. Canonul Bibliei: canonului Vechiului Testament, canonul Noului Testament 2.4. Biblia și Tradiția – 2.5. Biblia și Știința
3. Doctrine despre Dumnezeu: Teologie Fundamentală	3.1. Dumnezeu Tatăl: Revelația lui Dumnezeu, 3.2. Natura lui Dumnezeu, Numele lui Dumnezeu, 3.3. Atributele lui Dumnezeu, 3.4. Lucrările lui Dumnezeu 3.5. Domnul Isus Hristos, Divinitatea Domnului Isus, 3.6. Umanitatea Domnului Isus, 3.7. Lucrarea mesianică a lui Isus: Jertfa, învierea, înălțarea, 3.8. Oficiile Domnului Isus: profet, preot, împărat 3.9. Duhul Sfânt, Prezentare Generală
4. Doctrine despre îngeri: Angelogie	4.1. Originea îngerilor și natura lor, 4.2. Clasificarea îngerilor 4.3. Caracterul și lucrarea îngerilor
5. Doctrina despre om: Antropologie	5.1 Originea și natura omului, 5.2. Omul ca ființă tripartită: trup, suflet și duh 5.3 Scopul creării omului: starea omului la originea sa
6. Doctrine despre păcat: Hamartiologie	6.1. Originea și natura păcatului, căderea omului în păcat – 6.2. Clasificarea păcatelor – 6.3 Urmările păcatelor: imediate, îndepărtate
7. Doctrina despre mântuire: Soteriologie	7.1 Natura Mântuirii - Necesitatea și beneficiile mântuirii, 7.2. Siguranța mântuirii, 7.3. Componentele mântuirii: răscumpărare, justificare, împăcare, regenerare, adopție, apropiere de Dumnezeu, sfințire Harul lui Dumnezeu: alegere și chemare; Pocăință, îndreptățire, naștere din nou – Credința: definiție, exemple, importanță și rezultate
8. Doctrina despre Biserică: Eclesiologie	8.1. Definirea și întemeierea Bisericii – 8.2. Scopul Bisericii, Biserica universală și biserica locală 8.3. Slujbele din Biserică 8.4. Actele de cult
9. Doctrina despre evenimentele profetice viitoare: Escatologie	9.1 Moartea: fizică, spirituală, veșnică - Starea finală a omului 9.2 Revenirea lui Isus pentru Biserica Sa, 9.3. Răpirea Bisericii, a doua venire a lui Hristos 9.4 Împărăția de o mie de ani (Mileniul) – 9.5. Învierea și judecata celor pierduți

Anexa nr.18.29. Programa de examen pentru disciplina Studiul Noului Testament – Cultul Penticostal – SNT_PENT_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Studiul Noului Testament – Cultul Penticostal fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa 149. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul utilizează, clasifică și interpretează scrierile Noului Testament și realizează conexiuni cu celelalte discipline teologice, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Studiul Noului Testament – Cultul Penticostal, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a X-a):

CG1	Utilizarea scrierilor Noului Testament pentru înțelegerea evenimentelor biblice
CG2	Înțelegerea specificului cărților Noului Testament, clasificarea și interpretarea acestora
CG3	Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Noul Testament și cele dobândite la alte discipline teologice

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Utilizarea scrierilor Noului Testament pentru înțelegerea evenimentelor biblice

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.1.1	Definirea termenilor Vechiul Testament și Noul Testament
X.CS.1.2	Prezentarea Noului Testament ca împlinire a profețiilor din Vechiul Testament

CG2 – Înțelegerea specificului cărților Noului Testament, clasificarea și interpretarea acestora

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.2.1	Identificarea cărților Noului Testament
X.CS.2.2	Clasificarea scrierilor din Noul Testament
X.CS.2.3	Prezentarea succintă și caracterizarea cărților Noului Testament

CG3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la Noul Testament și cele dobândite la alte discipline teologice

X.CS.3.1	Interpretarea pe care o dă Domnul Isus relațiilor sociale
X.CS.3.2	Prezentarea Noului Testament ca sursă de plecare pentru alte discipline teologice: istoria creștinismului, pneumatologie, doctrine biblice etc.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1. Introducere în Noul Testament- Canonul Noului Testament, 1.2. Normativul Noului Testament pentru viața creștină; Cristocentrismul Noului Testament 1.3. Clasificarea cărților Noului Testament
2. Evangheliile	2.1. Cele patru evanghelii. 2.2. Evanghelia după Matei 2.3. Evanghelia după Marcu 2.4. Evanghelia după Luca 2.5. Evanghelia lui Ioan
3. Faptele Apostolilor	3.1. Cartea Faptele Apostolilor
4. Epistolele Pauline	4.1. Romani 4.2. 1Corinteni 4.3. 2Corinteni 4.4. Galateni 4.5. Efeseni 4.6. Filipeni 4.7. Coloseni 4.8. 1Tesaloniceni 4.9. 2Tesaloniceni 4.10. 1Timotei 4.11. 2Timotei 4.12. Tit 4.13. Filimon
5. Epistole Generale	5.1. Evrei 5.2. Iacov 5.3. 1Petru 5.4. 2Petru 5.5. 1,2,3Ioan
6. Apocalipsa	6.1. Cartea Apocalipsa

Anexa nr.18.30. Programa de examen pentru disciplina Pneumatologie – Cultul Penticostal – PNE_PENT_P1 (CS)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie penticostală

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina Pneumatologie – Cultul Penticostal fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa 154**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul identifică, explică și argumentează învățătura biblică despre Duhul Sfânt și o corelează cu viața credinciosului și cu celelalte discipline teologice, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Pneumatologie – Cultul Penticostal, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII-a):

CG1	Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a doctrinei despre Duhul Sfânt
CG2	Definirea specificului propriei credințe în raport cu alte credințe și convingeri
CG3	Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la pneumatologie și cele dobândite la alte discipline teologice

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Cunoașterea și argumentarea biblică a învățăturii de credință penticostală și a Doctrinei despre Duhul Sfânt

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.1.1	Identificarea principalelor texte biblice referitoare la doctrina despre Duhul Sfânt
XII.CS.1.2	Comentarea, în lumina Scripturii, a principalelor capitole din pneumatologie

CG2 – Definirea specificului propriei credințe în raport cu alte credințe și convingeri

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS.2.1	Identificarea învățăturii creștine penticostale din cărțile Noului Testament
XII.CS.2.2	Caracterizarea doctrinei despre Duhul Sfânt și rolul ei în viața credinciosului

CG3 – Realizarea de conexiuni între cunoștințele dobândite la pneumatologie și cele dobândite la alte discipline teologice

XII.CS.3.1	Identificarea prezenței și lucrării Duhului Sfânt în diferite momente ale istoriei Bisericii
XII.CS.3.2	Analizarea lucrării Duhului Sfânt în Vechiul Testament
XII.CS.3.3	Prezentarea lucrării Duhului Sfânt pe tot parcursul creștinismului

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Introducere	1.1. Definirea termenului 1.2. Importanța pneumatologiei
2. Personalitatea Duhului Sfânt	2.1. Duhul Sfânt este o persoană 2.2. Dumnezeirea Duhului Sfânt în Vechiul Testament și Noul Testament 2.3. Simbolurile Duhului Sfânt 2.4. Denumirile Duhului Sfânt
3. Dispensația Duhului Sfânt	3.1. Pogorârea Duhului Sfânt la Cincizecime 3.2. Lucrări de bază ale Duhului Sfânt 3.3. Rода Duhului Sfânt 3.4. Plinătatea Duhului Sfânt 3.5. Darurile Duhului Sfânt
4. Lucrări ale Duhului Sfânt	4.1. Slujbele din biserică 4.2. Călăuzirea Duhului Sfânt 4.3. Locul și rolul Duhului Sfânt în predicarea Evangheliei
5. Lucrarea Duhului Sfânt în istoria Bisericii Universale	5.1. Primul veac al Creștinismului 5.2. Perioada dintre secolele II – VI 5.3. Perioada dintre secolele VI – XX 5.4. Bisericele penticostale din secolul XX

Anexa nr. 18.31. Programa de examen pentru disciplina STUDII BIBLICE - Cultul reformat – SB_REF_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul teologic, cultul reformat, specializarea teologie reformată*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studii Biblice* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – prima probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării OMEC nr. 3.716/2026 Anexa nr. 128**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *aplică, utilizează, argumentează formele de exprimare religioasă*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (*TC / TC+CS / CS*) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
CG2	Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.
CG3	Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG1 – Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS1.1	Definirea elementelor care construiesc propria identitate religioasă
IX.CS1.2	Explicarea semnificațiilor specifice care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine)
X.CS.1.1.	Identificarea elementelor care definesc comunitatea religioasă
X.CS.1.2.	Ilustrarea adecvată a semnificațiilor care definesc învățătura de credință (fundamentele religiei creștine), în diferite contexte de comunicare
XI.CS.1.1.	Exemplificarea unor elemente de natură religioasă, la nivelul produselor culturale – literatură, artă, pictură, cinematografie
XI.CS.1.2.	Evidențierea unor elemente cu caracter interdisciplinar, care contribuie la construcția și afirmarea identității religioase
XII.CS.1.1.	Prezentarea rolului credinței în viața personajelor biblice în oglinda identității religioase personale
XII.CS.1.2.	Interpretarea critică a rolului identității religioase în viața personajelor biblice

CG2 – Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață cu respectarea diversității religioase a lumii.

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Compararea elementelor definitorii ale religiilor antice și a rolurilor acestora în dezvoltarea socio-culturală a personajelor biblice.
X.CS.2.1.	Clasificarea doctrinelor religiilor antice și a confesiunilor de credință a evangheliei
XI.CS.2.1.	Demonstrarea modului în care religiile transformă viziunea despre resursele care contribuie la dezvoltarea personalității omului
XII.CS.2.1.	Analizarea formelor de exprimare bazate pe credință și putere divină și asumarea învățăturii de credință proprii

CG3 – Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1.	Analizarea rolului valorilor religioase în luarea deciziilor din viața personală
X.CS.3.1.	Prioritizarea învățăturilor de credință în luarea deciziilor din viața personală și a comunității
XI.CS.3.1.	Recomandarea unor modele biblice și repere demne de urmat în luarea deciziilor în viața personală
XII.CS.3.1.	Argumentarea unor alegeri în situații problematice din viața personală și a comunitară, prin valorificarea învățăturilor de credință ca surse de reziliență

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Integrarea valorilor religioase pentru realizarea și menținerea solidarității comunitare
X.CS.4.1.	Formularea particularităților unei comunități construite pe valorile religioase creștine
XI.CS.4.1.	Simularea unor contexte de relaționare care promovează modele creștine de coeziune socială
XII.CS.4.1.	Sintetizarea propriilor convingeri, atitudini și valori religioase, manifestate în diferite contexte ale vieții
IX.CS.4.2.	Proiectarea unor activități și proiecte individuale și de grup, prin aplicarea valorilor religioase
X.CS.4.2.	Dezvoltarea unor interacțiuni pozitive cu alții într-o diversitate de contexte, prin acceptarea diversității religioase și prin manifestarea deschiderii pentru rezolvarea conflictelor
XI.CS.4.2.	Propunerea soluțiilor noi pentru provocările lumii contemporane, care au un impact asupra vieții religioase individuale și comunitare
XII.CS.4.2.	Elaborarea, în calitate de cetățean responsabil a unor activități care promovează respectarea valorilor religioase

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Chemat de Dumnezeu Creator spre binele omenirii	Biblia cuvântul lui Dumnezeu Biblia o parte vie a vieții creștinului Raportul și relația între Vechiul și Noul Testament Geografia biblică. Cunoștințe generale și orientarea pe hartă
Isus cel chemat de Dumnezeu Creator spre binele omenirii	Cer nou și Pământ nou Crearea întregii lumi Creatorul și binecuvântarea dată omului creat <i>Gen. 1,1-2,4</i> Căderea în păcat și consecințele ei <i>Gen. 3</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
Omenirea chemată de Dumnezeu Creator spre binele pământului Credința ca răspuns la chemarea Domnului spre binele omenirii	Încrederea lui Noe Turnul din Babel Legământul cu Avraam Istoria lui Avraam și Isac- soție pentru Isac Vestea minunată în Sfânta Scriptură Buna Vestire: anunț ceresc - Nașterea lui Isus <i>Luca 2,1-20</i> Pe malul Iordanului: victorie din apă - Botezul și ispitirea lui Isus Cristos Ucenicii: puterea chemării: întâlnirea cu Ioan <i>Ioan 1,35-44</i>, Pescuirea minunată <i>Luca 5,1-16</i> Ucenicii: puterea chemării (Natanael, Chemarea lui Levi) <i>Ioan 1,45-51; Mat. 9,9-13</i> Nunta din Cana <i>Ioan 2,1-11</i> Structura Bibliei Raportul și relația între Vechiul și Noul Testament Primul om creat și noul om: Isus Dumnezeu cheamă: patriarhii vechiului testament, <i>Gen. 12,1-9, Gen. 17,1-8</i> Dumnezeu cheamă: botezul Domnului Isus <i>Mat. 3</i> Credința în Dumnezeu Creator Credința în bibecuvântarea Domnului: Iacov Credința în slobozirea Domnului: Moise <i>Ex.2,1-10</i> Credința în promisiunile Domnului: Ioshua <i>Ios.6,1-20</i>
Slujind pe Dumnezeu în răspândirea binelui Isus slujind pe Dumnezeu în răspândirea binelui Slujitorii lui Dumnezeu în răspândirea binelui Credința ca manifestarea Slujirii Domnului în răspândirea binelui	Nașterea lui Iacov și Esau, un blid de linte Din Iacob – Israel Iosif și frații săi Iosif și poporul ajung în Egipt Captivitate, chinuire, Moise și faraonul Slobozirea, pasca și ieșirea Rătăcirea prin pustiu Balam: Balac și Balam Cucerirea țării promise: Iosua, travesarea Iordanului și cucerirea din Ierihon Cuvântarea de pe munte: Macarismele. Antiteze. Milostenie. Post. Rugăciune. Tatăl nostru. Comori în cer. Îngrijorare. Cel ce zidește pe stâncă Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Semănătorul <i>Mat. 13, 1-9; 18-23</i> Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Grăuntele de muștar, aluatul <i>Mat. 13, 31-34</i> Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Comoara și mărgăritarul Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Invitații Pildele despre Împărăția lui Dumnezeu: Marele ospăț Pilde despre cei pierduți: Fiul risipitor <i>Luca 15,11-32</i> Problema vieții veșnice: Marea poruncă <i>Mat. 22,34-40</i> Problema vieții veșnice: Maria și Marta Binecuvântarea în familia lui Israel <i>Gen. 27,1-28,5 Num. 6,24-26</i> Când Domnul Isus binecuvântează Marcu <i>10,13-16, Luca 24,50-52</i> Dumnezeu dă puterea în provocările vieții: Ieșirea din Egipt <i>Ex.12,1-14; 14,1-21</i> Dumnezeu dă puterea în provocările vieții: Ispitirea Domnului Isus <i>Mat. 4,1-11</i> Credința schimbă încrederea în sine: Ghedeon <i>Jud. 6,33-40; 7,1-7</i> Credința și solidaritatea: <i>Ruth Rut 1-4</i> Credința în chemarea Domnului: Samuil <i>1Sam. 3</i> Credința în numele Domnului: David <i>1Sam. 17,17-51</i>

Domenii de conținut	Conținuturi
În comunitatea lui Dumnezeu spre binele semenilor	Judecătorii: Ghedeon Nașterea unui regat: Disputa lui Samuel Saul, primul rege David și Goliat Ionatan și David Casa lui David Regele care a găsit Înțelepciunea: Solomon Regatul împărțit
Isus în comunitate cu Dumnezeu spre binele omenirii	Cine este aproapele meu? – Pilda samariteanului milostiv <i>Luca 10,25-37</i> Minunile lui Isus: vindecări :vindecarea unui schilod; iertarea păcatelor Vindecare în zi de sâmbătă. Omul cu mâna uscată la sinagogă Bolnavul dela Bethesda
Oamenii în comunitate cu Dumnezeu acționează spre binele semenilor	Victoria lui Isus asupra morții (Învierea fiicei lui Iair, Învierea lui Lazăr) <i>Ioan 11,1-45</i> Puterea lui Isus asupra forțelor naturii (Înmulțirea pâinilor, Umblarea pe mare) <i>Ioan 6,1-21</i>
Rugăciunea, forma de comuniune cu Dumnezeu în victoria binelui	Femeia canaanită, Surdo-mutul Căpitanul din Capernaum Tânărul născut orb Zece leproși Miracole pe drumul cu Dumnezeu: <i>Marea Roșie Ex.14,1-21</i> Miracole pe drumul cu Dumnezeu: liniștirea mării Providența lui Dumnezeu: în deșert <i>Ex. 16,11-36</i> Providența lui Dumnezeu: cum ne învață Isus despre providență <i>Mat. 6,25-34</i> Rugăciunea ca statornicie față de Dumnezeu: Daniel <i>Dan.6,1-29</i> Promisiunea divină: Nașterea Vindecarea divină: Bethesda
Omul lui Dumnezeu alege să reprezinte binele pe pământ	Ilie și văduva din sarepta Ridicarea lui Ilie în cer Elisei Minunile lui Elisei Regii credincioși ai lui Iuda și Israel: Ezechia, Ioshua Estera 2 <i>Regi 19,1-19</i> Daniel
Discipoli lui Isus aleși de Dumnezeu să reprezinte binele pe pământ	Cuptorul arzând Ospățul lui Baltazar Ezra, Neemia – întoarcerea din exil Cartea lui Iov Isus Cristos în Evanghelia lui Ioan (Nicodim)
Omul lui Dumnezeu alege să reprezinte binele în relațiile pământe	Isus și ucenicii după înviere – (Arătarea la Marea Tiberiadei) Cei dintâi creștini Corneliu întors la Dumnezeu Pavel în Europa (Filipeni) Pavel în Efese Responsabilitatea vorbirii și sursa înțelepciunii în Epistola lui Iacov Credință, perseverență și încurajare pentru a rămâne în comunitate, în Epistola către Evrei
Isus, Fiul alege să reprezinte valorile divine pe pământ	Speranță și reînnoire în Cartea Apocalipsei Legile vieții: cele zece porunci <i>Ex.20,1-17</i> Legile vieții: cuvântarea de pe munte și porunca mare Legile milosteniei în vechiul testament: Ruth Isus ne învață despre iubirea dușmanului și regula de aur <i>Mat. 7,12</i> Atotputernicia divină: Isus umblă pe apă <i>Ioan 6, 16-21</i> Slava omului ca parte a relației cu divinitatea: Duminica florilor În relație cu divinitatea: Joia mare în grădina Ghetsimani Mântuirea: Răstignirea și moartea lui Iisus
Omul nou delegat pentru a sărbătorii și a răspândi forța binelui	Regele rugător, David (Psalmii) Vocea Înțelepciunii: Solomon (Proverbele, Cântarea Cântărilor) Locul de închinare: Cortul Sfânt Profeții mesianice în Vechiul Testament Rânduirea sărbătorilor Domnului
Omul nou caută locul și modul pentru a sărbătorii și a răspândi forța binelui	Duminica Floriilor Joia Mare <i>Mat. 21,1-17 Mat. 26,47-75</i> Vinerea Mare <i>Mat. 27, 31-66</i> Paștele <i>Ioan 20,1-29</i> Înălțarea lui Isus și porunca misionară Rusaliile
Sărbătorile Domnului ca sursă de inspirație pentru	Darul Sfântului Duh Slujba religioasă în templul din Ierusalim, obiecte de cult

Domenii de conținut	Conținuturi
răspândirea evangeliei mesajului	Cina cea de taină <i>Luca 22,7-23</i> Recucerirea Ierusalimului și reconstruirea Noul Ierusalim, promisiunea Domnului Forța vieții: Învierea Iubirea ca fundament al relației cu Mântuitorul: Marea Tiberiadei <i>Ioan 21,1-19</i> Credința în cele nevăzute: Toma Înălțarea Domnului și sarcina omului pe pământ Sfântul Duh printre noi

Anexa nr.18.32. Programa de examen pentru disciplina ISTORIA BISERICII REFORMATE - Cultul reformat – IBR_REF_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic cultul reformat, specializarea teologie reformată*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Reformate* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat și domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării OMEC nr. 3.716/2026 Anexa nr. 129**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a IX-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *aplică, utilizează, argumentează formele de exprimare religioasă*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (*TC / TC+CS / CS*) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curenților teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.
CG2	Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate.
CG3	Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice
CG4	Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria Bisericii Reformate

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice și curenților teologice din istoria Bisericii Reformate, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei bisericii, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS1.1	Definirea reperelor de timp și spațiu în relatarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului
IX.CS1.2	Explicarea relației cauză–efect într-o succesiune de evenimente și procese istorice ale creștinismului
X.CS.1.1.	Observarea conceptelor istorice în descrierea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului desfășurate în contexte religioase
X.CS.1.2.	Compararea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului din perioade sau spații diferite (naționale și internaționale) folosind diferite criterii
XI.CS.1.1.	Clasificarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului după criterii sociale, economice, politice și culturale
XI.CS.1.2.	Prezentarea importanței evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului prin raportare la contextul epocii
XII.CS.1.1.	Formularea de puncte de vedere argumentate referitoare la impactul unor evenimente și procese istorice ale creștinismului asupra lumii contemporane

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XII.CS.1.2.	Corelarea evenimentelor și proceselor istorice ale creștinismului pentru a analiza evoluția societății

CG2 – Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale Istoriei Bisericii Reformate

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.2.1.	Selectarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
IX.CS.2.2.	Categorizarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
X.CS.2.1.	Selectarea informațiilor din surse multiple pentru a formula opinii
X.CS.2.2.	Categorizarea informațiilor oferite de surse istorice după criterii diverse pentru a realiza comparații
XI.CS.2.1.	Analizarea critică a surselor pentru a explica fapte și procese din istoria creștinismului
XI.CS.2.2.	Organizarea punctelor de vedere identificate în surse istorice
XII.CS.2.1	Folosirea unei perspective personale asupra unui subiect istoric pe baza informațiilor din surse
XII.CS.2.2	Verificarea relevanței și credibilității informațiilor din surse în rezolvarea unor situații-problemă din viața cotidiană

CG3 – Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.3.1	Examinarea evoluției formelor de organizare comunitare în epoci istorice diferite
X.CS.3.1.	Compararea aspectelor de organizare comunitară în diverse epoci istorice
XI.CS.3.1.	Analizarea evoluției comunităților creștine din perspective politice, sociale, și economice
XII.CS.3.1.	Evaluarea relevanței unor experiențe istorice bazate pe dezvoltarea bisericii pentru înțelegerea societății contemporane
IX.CS.3.2.	Interpretarea elementelor religioase care contribuie la identitatea Europei creștine contemporane
X.CS.3.2.	Argumentarea necesității respectării drepturilor fundamentale ale omului, folosind reperele istorice creștine
XI.CS.3.2.	Aprecierea contribuției diversității culturale la dezvoltarea societății creștine
XII.CS.3.2	Justificarea contribuției identității religioase creștine și a celei reformatre creștine la democrația europeană

CG4 Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria Bisericii Reformate –

Cod CS	Competențe specifice evaluate
IX.CS.4.1.	Elaborarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau proces istoric religios
X.CS.4.1.	Formularea de concepte pentru prezentări pe teme istorice religioase, utilizând diverse mijloace, inclusiv digitale și de IA
XI.CS.4.1.	Integrarea informațiilor din surse variate pentru realizarea unor eseuri argumentative
XII.CS.4.1.	Proiectarea unor demersuri civice valorificând critic experiența istorică religioasă
IX.CS.4.2.	Sintetizarea informațiilor din mai multe surse pentru realizarea unui proiect
X.CS.4.2.	Rescrierea faptelor și proceselor istorice religioase pe baza unor repere date
XI.CS.4.2.	Realizarea unei investigații referitoare la un proces istoric religios
XII.CS.4.2.	Reorganizarea propriei activități de învățare prin raportare la obiectivele stabilite în mod

Cod CS	Competențe specifice evaluate
	colaborativ

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare: ⁸

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Introducere și prezentarea Orientului apropiat	Palestina de dinaintea creștinismului
Inceputurile creștinismului	aparitiția și dezvoltarea Bisericii – Comunitatea bisericească care se roagă și lucrează - Petru și apostolii muncitori „Faceți ucenici. ”Inceputurile prigonirii creștinilor – Ștefan, primul martir creștin ”treisprezecelea” apostol – Pavel, apostolul păgânilor prigonirea creștinilor în imperiul roman – Nero, Decius, Diocletianus, Domitianus de la prigonire la obligare – Marele Constantin és Theodosius Evoluția învățaturii creștine în antichitate - disputele despre Sfânta Treime și cristologie - Sf. Augustin
Diferențe între Vest și Est	monahici și călugări – „Dacă trăiești mereu singur, cui îți vei spăla picioarele?”- Francisc de Assisi evolucția diferită a Estului și a Vestului – Papalitatea - Grigore și Leo Biserica estică în evul mediu – Iconoclastul - Dezvoltarea islamului Marea schismă din 1055
Biserica în evul mediu	Relația stat-biserică în Evul Mediu - Investitura Mișcarea de reformă din Cluny și efectele acesteia - Odo és Odolio • Cruciadele (1096-1204) Mișcările eretice și inchiziția
Reforme în Biserică	inceputurile reformației – Mișcările prereformatorii - Vald, Wycklif, Hus, Savonarola – Reforma din Anglia Martin Luther – "Iar dreptul din credință va fi viu" Jean Calvin – „Inima mea, ca jertfă arzătoare, o închin lui Dumnezeu"
Învățăturile Reformei	înnoșterea de sine - Sunt creștin – protestant – reformat - Confesiile Bisericii Reformate - Confesia Helvetică II., Catehismul de la Heidelberg ce cred despre om, păcat, iertarea păcatelor ce cred despre Dumnezeu, Iisus, Sfântul Duh - Sfânta Treime ce cred despre Biserică și despre Taine ce cred despre Legea Lui Dumnezeu și despre rugăciune ce cred despre mărturisirea credinței și despre îndreptățire Ce cred despre înviere, sfârșitul lumii, judecata de apoi, anticrist
Ungurii și creștinismul	religia ungarilor - Viața religioasă a ungarilor înaintea sosirii lor în bazinul carpatic ungurii și creștinismul - Influența Constantinopolului și creștinismului vestic crearea structurilor bisericești în timpul regelui István Biserica în Ungaria secolelor XI-XIII. - Politica bisericească a regelui Szent László
Epoca reformelor locale (1542–1557)	primele semne ale învățăturilor reformei înainte de Mohács și expansiunea reformei după bătălia de la Mohács - Disputa de la Sighișoara, 1538

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Reforma de la Brașov Reforma în perioada Contrareformei - Sinoadele reformatorilor din Partium Heltai Gáspár și reforma la Cluj
Reformatorii maghiari	Dévai Biró Mátyás, Sztárai Mihály, Szegedi Kis István, Huszá Gál, Kálmáncsehi Sánta Márton, Méliusz Juhász PéterTraducerile Sfintei Scripturi Károli Gáspár și Biblia de la Vizsoly
Separarea bisericilor protestante în Transilvania	Separarea Bisericii Reformate și Lutherane Formarea Bisericii Unitariene Pacea confesională din Ardeal - Confesii, canoane și sinoduri maghiare Dezvoltarea culturii publice după Reforma
Regnarea familiei Báthori	Báthori István și Báthori Zsigmond – Politica bisericească Contrareformă - Exilarea iezuiților din Transilvania – Pázmány Péter
Bocskai István și libertatea religioasă protestantă	Tineretea și debutul politic - pro-Habsburgic Complicații politice și schimbare de direcție Războiul de independență – Principele - Pacea de la Viena
Perioada regnării lui Báthori Gábor	Caracterul și politica lui Báthori Gábor Biserica în vremea lui Báthori Gábor Viața bisericească la cumpăna secolelor
Bethlen Gábor principele reformat, veghetor	Neamul și tinerețea - Politică și câmpul de luptă Debutul carierei politice „Neam rânduit spre apărarea noastră” Principele - Campaniile militare Bethlen și contrareforma Prima și a doua căsătorie a lui Bethlen Politica culturală a lui Bethlen - Collegium Academicum Pornirea la Alba Iulia - Studențimea Biblioteca și tipografia - a doua generație de profesori Bethlen Gábor și bisericile
Principele biblic - I Rákóczi György	Politica ecleziastică și culturală a lui Rákóczi Rákóczi și Biserica Reformată Puritanismul, sabatarienii în timpul domniei lui I Rákóczi György Dragostea pentru cărți și școala din Oradea Lorántffy Zsuzsanna, patroana Bisericii Reformate
Puritanismul, ca mișcare teologică.	Reprezentanții puritanismului: Szilvásújfalvi Anderkó Imre, Szenczi Molnár Albert, Tolnai Dali János, Medgyesi Pál Sinodul de la Satu Mare
Biserica reformată după 1648	II Rákóczi György și Apafi Mihály Misztótfalusi Kis Miklós
Transilvania și Imperiul Habsburgic	Deceniu de doliu” – Robii de galere – amiralul Michiel de Ruyter Lipót I - Diploma Leopoldinum și Explanatio Leopoldina II Rákóczi Ferenc – luptă pentru independența națională și libertatea religioasă a protestanților Pacea de la Satu Mare Árva Bethlen Kata Domnia lui Carol a III-lea - Carolina resolutio și Pragmatica sanctio Viața și activitatea lui Bod Péter „Un stat, o religie” – Maria Terezia Sziksza György, scriitorul cărții de rugăciuni

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Biserica în epoca iluminismului	Iosif al II-lea - Edictele iozefine de toleranță religioasă Bisericele protestante în perioada 1830–1848 Bisericele protestante în perioada absolutismului și a dualismului
Biserica în secolul XX.	Bisericele protestante după primul război mondial Ravasz László – importanța misiunii în biserica reformată Bisericele protestante în timpul și după cel de-al doilea război mondial Bisericele protestante în timpul comunismului Biserica Reformată Maghiară - Biserica Reformată din România Istoria și viața de azi a Colegiilor Reformate

Anexa nr.18.33. Programa de examen pentru disciplina ISTORIA RELIGIILOR - Cultul reformat – IR_REF_P1(CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic cultul reformat, specializarea teologie reformată*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Religiilor* fundamentează elaborarea subiectelor și a baremelor pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat** și **domeniile de conținut și conținuturile** pe baza cărora se construiește evaluarea, fără a prelua notele de prezentare, exemplele de activități de învățare sau sugestiile metodologice din programele școlare.

Programa de examen derivă din și este în deplină concordanță cu **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării OMEC nr. 3.7162026 Anexa nr. 134**. Evaluarea vizează competențele generale și competențele specifice formate pe parcursul întregului ciclu liceal (clasele a XI-a – a XII-a), prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *interpretează procesele istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (TC / TC+CS / CS) și tipului de probă.

Variantele de subiecte evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.
CG2	Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale religiilor.
CG3	Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice
CG4	Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria religiilor

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):⁶

CG1 – Interpretarea evenimentelor și proceselor istorice ale credințelor și religiilor, folosind reperele de timp și spațiu, conceptele și limbajul specific istoriei religiilor, pentru a elabora explicații și interpretări argumentate.

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XI.CS.1.1.	Definirea noțiunilor fundamentale: sacru, profan, magie, animism, politeism, monoteism
XI.CS.1.2.	Explicarea diferențelor dintre formele religioase: tribale, politeiste, monoteiste
XII.CS.1.1.	Definirea conceptelor de bază din religiile lumii (ex. „nirvana”, „karma”, „universism”)
XII.CS.1.2.	Explicarea ideilor fundamentale din Hinduism, Buddhism, Confucianism, Islam etc.

CG2 – Formularea de comparații și judecăți de valoare folosind informațiile din surse care prezintă perspective multiple asupra evenimentelor și proceselor istorice ale religiilor

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XI.CS.2.1.	Definirea conceptelor de sacru/profan pentru a analiza ritualuri contemporane sau tradiționale
XII.CS.2.1.	Exemplificarea modului în care valorile morale din diferite religii influențează comportamente sociale

CG3 – Interpretarea experienței istorice religioase pentru argumentarea atitudinilor civice

Cod CS	Competențe specifice evaluate
XI.CS.3.1.	Argumentarea rolului religiei în organizarea societății și a normelor morale
XII.CS.3.1.	Identificarea cauzelor și efectelor răspândirii religiilor majore în istorie

CG4– Integrarea gândirii critice și a strategiilor de învățare autonomă, colaborativă și continuă folosind exemple din istoria religiilor

Cod CS	Competențe specifice evaluate
--------	-------------------------------

XI.CS.4.1.	Elaborarea surselor necesare pentru prezentarea unui eveniment și/sau unui proiect interdisciplinar (ex. istorie + artă + religie) despre un panteon ales
XI.CS.4.2.	Sintetizarea informațiilor din mai multe surse pentru simularea miturilor cotidiene actuale

XII.CS.4.2.	Argumentarea importanței dialogului interreligios în societatea contemporană
-------------	--

XII.CS.4.1.	Elaborarea unor prezentări sau proiecte tematice despre o religie anume.
-------------	--

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
Introducere în istoria religiilor	• Noțiuni de bază • Religia și credința • Sacral și profanul • Formele religiilor, categorizări • Magia • Fetisizmul, totemismul, credința mana • Religiile tribale • Animismul și credința în viața de dincolo de moarte • Cultul morților • Samanismul Polidemonismul Politeismul • Monoteismul, drumul spre monoteism • Religii naționale
Religiile culturilor antice	• Gradele de evoluare a religiei din mesopotamia Religia babiloniei și a assiriei • Panteonul mesopotamian Religia egipteană Panteonul egiptean Religia persiană • Religia greacă Panteonul grec • Mitologia greacă • Religia romană • Panteonul roman • Religii de mister Religia celților • Religia germanilor și a slavilor • Vechea credință a maghiarilor
Religii precolumbiene	• Cultul și panteonul astec • Cultul și panteonul maia, credința în viața de dincolo de moarte • Cultul și panteonul incaș
Religiile Lumii	• Introducere în marile culturi ale antichității
Religiile Indiei	• Hinduismul: cultul, sistemul conceptual, sărbătorile • Djainismul: cultul, percepția despre lume, idei de bază • Buddhismul: viața și concepția lui Buddha • Formele buddhismului • Ideile de bază, cultul și doctrinele morale
Religiile Chinei	• Universismul

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	● Confucianismul ● Viața și învățăturile lui Confuciu ● Taoismul ● Învățăturile lui Lao-ce
Străvechea religie a Japoniei	● Sintoismul ● Cultul, divinitățile, percepția lumii, sărbătorile
Iudaismul	● Formarea și evoluția iudaismului ● Particularitățile iudaismului, viața evreilor, sărbătorile
Creștinismul	● Viața și învățăturile lui Isus Christos ● Isus Christos văzut din perspectivă istorică ● Răspândirea creștinismului, scurt istoric ● Biserica din Est: Ortodoxia ● Biserica din Vest: Romano Catolicii, Greco-catolicii, ● Protestanții
Islamul	● Înființarea islamului ● Viața și învățăturile lui Mohamed ● Coranul ● Sistemul conceptual, percepția lumii ● Fundamentalismul islamic
Secte, curente, religii alternative	● Mișcări în cadrul Bisericii Creștine ● Secte, scurt istoric

Anexa nr.18.34. Programa de examen pentru disciplina *Studii biblice* – SB_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea **teologie romano-catolică***

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studii biblice* – **Cultul Romano-Catolic de limba maghiară**, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 109**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studii biblice*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației.
CG2	Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.
CG3	Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte.
CG4	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic.
CG5	Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Identificarea structurii generale a Bibliei și a temelor majore din Cartea Genezei.
IX.CS1.2	Recunoașterea evenimentelor principale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
IX.CS1.3	Identificarea structurii Noului Testament și a temelor introductive din Evanghelia după Matei.
IX.CS1.4	Identificarea vieții și misiunii Sfântului Pavel și a mesajului din 1–2 Tesaloniceni.
X.CS1.1	Recunoașterea etapelor fundamentale ale Exodului și a noțiunilor cheie (legământ, Decalog, Cortul Alianței).
X.CS1.2	Identificarea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice.
X.CS1.3	Cunoașterea noțiunilor introductive despre Evangheliile sinoptice.
X.CS1.4	Recunoașterea ideilor fundamentale din scrisorile pauline.
XI.CS1.1	Identificarea structurii Pentateuhului și a temelor sale fundamentale.
XI.CS1.2	Identificarea principalilor profeți și a mesajelor lor esențiale.
XI.CS1.3	Identificarea temelor majore din Evanghelia după Ioan.
XI.CS1.4	Identificarea temelor fundamentale din scrisorile pauline și Apocalipsă.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1	Identificarea temelor principale din Cartea Deuteronomului și a rolului lor în viața poporului Israel.
XII.CS1.2	Recunoașterea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice din epoca postexilică.
XII.CS1.3	Cunoașterea noțiunilor introductive și a temelor fundamentale din Evanghelia după Ioan.
XII.CS1.4	Identificarea temelor centrale din scrisorile catolice și din Apocalipsă.

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea semnificației Imnului creației și a istoriei patriarhilor pentru credința poporului Israel.
IX.CS2.2	Explicarea semnificației evenimentelor centrale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
IX.CS2.3	Explicarea semnificației unor episoade fundamentale din Evanghelia după Matei pentru viața de credință.
IX.CS2.4	Explicarea semnificației mesajului paulin din primele scrisori adresate comunității din Tesalonic.
X.CS2.1	Explicarea semnificației eliberării din Egipt și a legământului ca fundament al credinței.
X.CS2.2	Interpretarea evenimentelor-cheie din istoria Israelului (regii, profeții, exilul) și a consecințelor lor religioase.
X.CS.2.3	Înțelegerea evenimentelor principale din viața și activitatea lui Isus relatate de evangheliile sinoptice.
X.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat mesajul evanghelic în viața comunităților timpurii.
XI.CS2.1	Explicarea semnificației alianței dintre Dumnezeu și poporul Israel.
XI.CS2.2	Explicarea impactului evenimentelor istorice (căderea regatelor, exilul) asupra credinței poporului.
XI.CS2.3	Înțelegerea semnificației evenimentelor centrale din viața lui Isus relatate de Evanghelia după Ioan.
XI.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat Evanghelia la viața comunităților.
XII.CS2.1	Explicarea semnificației reînnoirii Legământului și a rugăciunii „Shema Israel” pentru credința poporului.
XII.CS2.2	Explicarea rolului evenimentelor istorice și mesajelor profetice postexilice în viața de credință a Israelului.
XII.CS2.3	Explicarea semnificației evenimentelor centrale din Evanghelia după Ioan pentru viața de credință.
XII.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile catolice și Apocalipsa sprijină viața comunităților creștine.

CG3 – Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Aplicarea mesajului creației și al istoriei patriarhilor la viața personală și comunitară.
IX.CS3.2	Aplicarea mesajului cărților istorice și sapiențiale la situații actuale de viață.
IX.CS3.3	Aplicarea învățăturilor lui Isus din Evanghelia după Matei în viața de zi cu zi.
IX.CS3.4	Aplicarea mesajului scrisorilor pauline la situații din viața tinerilor.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS.3.1	Aplicarea textelor fundamentale din Exod (Decalogul, chemarea lui Moise) la viața morală și comunitară.
X.CS3.2	Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații de viață actuale.
X.CS3.3	Aplicarea textelor evanghelice la situații concrete de viață.
X.CS3.4	Folosirea temelor pauline pentru exprimarea valorilor creștine azi.
XI.CS3.1	Folosirea textelor din Pentateuh (Decalogul, Levitic, Deuteronom) ca repere morale în viața de zi cu zi.
XI.CS3.2	Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații actuale din societate.
XI.CS3.3	Aplicarea textelor din Evanghelia după Ioan în contexte cotidiene și personale.
XI.CS3.4	Folosirea expresiilor și temelor pauline pentru a exprima valori creștine în contexte actuale.
XII.CS3.1	Aplicarea mesajului Deuteronomului în viața personală și comunitară.
XII.CS3.2	Aplicarea mesajelor sapiențiale și profetice la problemele actuale.
XII.CS3.3	Aplicarea simbolurilor iohanice în exprimarea personală a credinței.
XII.CS3.4	Aplicarea mesajelor scrisorilor catolice la situații concrete din viața tinerilor.

CG4 – Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Analizarea relevanței mesajului creației și al patriarhilor pentru problemele lumii contemporane.
IX.CS4.2	Analizarea relevanței mesajelor din cărțile istorice și sapiențiale pentru viața actuală.
IX.CS4.3	Analizarea actualității mesajelor centrale din Evanghelia după Matei.
IX.CS4.4	Analizarea actualității mesajului paulin pentru viața comunităților creștine contemporane.
X.CS4.1	Analizarea actualității legământului și Decalogului pentru viața personală și comunitară.
X.CS4.2	Analizarea relevanței mesajului profetic pentru problemele contemporane.
X.CS4.3	Analizarea actualității mesajului evanghelic în societatea de azi.
X.CS4.4	Analizarea relevanței scrisorilor pauline pentru viața creștină actuală.
XI.CS4.1	Analizarea relevanței Legii și a Legământului pentru viața tinerilor de azi.
XI.CS4.2	Analizarea mesajului profetic ca răspuns la probleme sociale contemporane.
XI.CS4.3	Analizarea mesajului Evangheliei după Ioan și aplicarea lui la situații actuale.
XI.CS4.4	Analizarea relevanței scrisorilor pauline și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.
XII.CS4.1	Analizarea relevanței Legământului și a Shema Israel pentru societatea de azi.
XII.CS4.2	Analizarea modului în care experiențele postexilice răspund la provocările actuale.
XII.CS4.3	Analizarea actualității mesajului Evangheliei după Ioan.
XII.CS4.4	Analizarea actualității scrisorilor catolice și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.

CG5 – Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Sintetizarea răspunsurilor pe care Cartea Genezei și istoria patriarhilor le oferă la întrebări despre originea și sensul vieții.
IX.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor oferite de cărțile istorice și sapiențiale la întrebări despre suferință și fidelitate.
IX.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Matei ca răspuns la întrebările despre viața creștină autentică.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.4	Sintetizarea răspunsurilor scrisorilor către Tesaloniceni la întrebările despre viitor și speranță.
X.CS5.1	Sintetizarea mesajului Exodului ca răspuns la dorința de libertate și sens.
X.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
X.CS5.3	Sintetizarea mesajului evanghelic ca răspuns la setea de mântuire și iubire.
X.CS5.4	Sintetizarea mesajului paulin ca răspuns la întrebări existențiale despre viață și mântuire.
XI.CS5.1	Sintetizarea mesajului Pentateuhului ca răspuns la dorința de libertate, ordine și sens.
XI.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
XI.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire, lumină și viață veșnică.
XI.CS5.4	Sintetizarea mesajului paulin și apocaliptic ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.
XII.CS5.1	Sintetizarea răspunsurilor Deuteronomului la întrebările despre fidelitate și sensul vieții.
XII.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
XII.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire și viață veșnică.
XII.CS5.4	Sintetizarea mesajului scrisorilor catolice și al Apocalipsei ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
1. Rădăcinile revelației Biblice	Introducere. Pentateuhul. <i>Prezentare generală și izvoare redacționale</i> Introducere. Marile epoci ale istoriei biblice Pentateuhul. Cartea Exodului (prezentare generală) Introducere. Sfânta Scriptură în viața Bisericii Pentateuhul. Cartea Leviticului (<i>prezentare generală</i>) Cartea Numerilor (<i>prezentare generală</i>) Introducere. Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale Pentateuhul. Cartea Deuteronomului (<i>prezentare generală</i>)
2. Izvoarele planului divin de mântuire	Cărțile istorice. <i>Prezentare generală</i> Cartea lui Iosua (<i>prezentare generală</i>) Cartea Judecătorilor (<i>prezentare generală</i>) Cartea lui Rut (<i>prezentare generală</i>) Cărțile sapiențiale. <i>Prezentare generală</i> Cartea lui Iob (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. Introducere în cărțile profetice Cărțile istorice Cărțile lui Samuel (<i>prezentare generală</i>) Cărțile Regilor (<i>prezentare generală</i>) Cărțile sapiențiale. Cartea Psalmilor (<i>prezentare generală</i>). Psalmii mesianici. Cartea Proverbelor (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. <i>Profeții secolului al VIII-lea î. C.</i> Cărțile istorice. Cărțile Cronicilor (<i>prezentare generală</i>) - Cartea lui Ezdra (<i>prezentare generală</i>) - Cartea lui Nehemia (<i>prezentare generală</i>) Cărțile sapiențiale. Cartea Ecclésiastului/Qohelet (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Cântarea Cântărilor (<i>prezentare generală</i>)

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Cărțile profetice. Profeții secolelor al VII-lea și al VI-lea î. C. (Profetul Sofonia - Profetul Naum - Profetul Habacuc - Profetul Ieremia / Plângerile lui Ieremia / - Cartea lui Baruh - Profetul Ezechiel Cărțile istorice. Cartea lui Tobia (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Iuditei (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Esterei (<i>prezentare generală</i>) - Cartea întâi a Macabeilor (<i>prezentare generală</i>) - Cartea a doua a Macabeilor (<i>prezentare generală</i>) Cărțile sapiențiale. Cartea Înțelepciunii (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Ecclésiasticului/Ben Sirah (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. Profeții epocii persane (Aggeu, Zaharia, Malahia, Abdia și Ioel, Iona) - <i>contextul istoric și teme centrale.</i> Profetul Daniel: <i>contextul istoric și teme centrale</i>
3. Temelia învățaturii creștine	Introducere în Noul Testament Evangeliiile sinoptice. Problema sinoptică Evangelia după Sfântul Matei: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Evangelia după Sfântul Marcu: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Evangeliiile sinoptice. Evangelia după Sfântul Luca: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Cartea Faptele apostolilor. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Evangelia după Sfântul Ioan. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	Scrisorile Sfântului Paul. Introducere Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni - Scrisoarea a doua către tesaloniceni Marile scrisori pauline - Scrisoarea întâi către corinteni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea a doua către corinteni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către galateni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către filipeni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către romani. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către efeseni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către Filemon. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către Titus. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea a doua către Timotei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisoarea către evrei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisorile catolice - Scrisoarea Sfântului Iacob. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală și teme centrale</i> - Scrisorile a doua și a treia a Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală și teme centrale</i> - Scrisoarea Sfântului Iuda. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> Apocalipsul Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale

Anexa nr.18.35. Programa de examen pentru disciplina *Studii biblice* – SB_RCLMA_P2 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea **ghid turism religios***

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studii biblice* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studii biblice*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației.
CG2	Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.
CG3	Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte.
CG4	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic.
CG5	Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Identificarea structurii generale a Bibliei și a temelor majore din Cartea Genezei.
IX.CS1.2	Recunoașterea evenimentelor principale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
IX.CS1.3	Identificarea structurii Noului Testament și a temelor introductive din Evanghelia după Matei.
IX.CS1.4	Identificarea vieții și misiunii Sfântului Pavel și a mesajului din 1–2 Tesaloniceni.
X.CS1.1	Recunoașterea etapelor fundamentale ale Exodului și a noțiunilor cheie (legământ, Decalog, Cortul Alianței).
X.CS1.2	Identificarea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice.
X.CS1.3	Cunoașterea noțiunilor introductive despre Evangheliile sinoptice.
X.CS1.4	Recunoașterea ideilor fundamentale din scrisorile pauline.
XI.CS1.1	Identificarea structurii Pentateuhului și a temelor sale fundamentale.
XI.CS1.2	Identificarea principalilor profeți și a mesajelor lor esențiale.
XI.CS1.3	Identificarea temelor majore din Evanghelia după Ioan.
XI.CS1.4	Identificarea temelor fundamentale din scrisorile pauline și Apocalipsă.
XII.CS1.1	Identificarea temelor principale din Cartea Deuteronomului și a rolului lor în viața poporului Israel.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.2	Recunoașterea conținutului de bază al cărților istorice, sapiențiale și profetice din epoca postexilică.
XII.CS1.3	Cunoașterea noțiunilor introductive și a temelor fundamentale din Evanghelia după Ioan.
XII.CS1.4	Identificarea temelor centrale din scrisorile catolice și din Apocalipsă.

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea semnificației Imnului creației și a istoriei patriarhilor pentru credința poporului Israel.
IX.CS2.2	Explicarea semnificației evenimentelor centrale din cărțile istorice, sapiențiale și profetice introductive.
IX.CS2.3	Explicarea semnificației unor episoade fundamentale din Evanghelia după Matei pentru viața de credință.
IX.CS2.4	Explicarea semnificației mesajului paulin din primele scrisori adresate comunității din Tesalonic.
X.CS2.1	Explicarea semnificației eliberării din Egipt și a legământului ca fundament al credinței.
X.CS2.2	Interpretarea evenimentelor-cheie din istoria Israelului (regii, profeții, exilul) și a consecințelor lor religioase.
X.CS.2.3	Înțelegerea evenimentelor principale din viața și activitatea lui Isus relatate de evangheliile sinoptice.
X.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat mesajul evanghelic în viața comunităților timpurii.
XI.CS2.1	Explicarea semnificației alianței dintre Dumnezeu și poporul Israel.
XI.CS2.2	Explicarea impactului evenimentelor istorice (căderea regatelor, exilul) asupra credinței poporului.
XI.CS2.3	Înțelegerea semnificației evenimentelor centrale din viața lui Isus relatate de Evanghelia după Ioan.
XI.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile pauline au aplicat Evanghelia la viața comunităților.
XII.CS2.1	Explicarea semnificației reînnoirii Legământului și a rugăciunii „Shema Israel” pentru credința poporului.
XII.CS2.2	Explicarea rolului evenimentelor istorice și mesajelor profetice postexilice în viața de credință a Israelului.
XII.CS2.3	Explicarea semnificației evenimentelor centrale din Evanghelia după Ioan pentru viața de credință.
XII.CS2.4	Explicarea modului în care scrisorile catolice și Apocalipsa sprijină viața comunităților creștine.

CG3 – Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Aplicarea mesajului creației și al istoriei patriarhilor la viața personală și comunitară.
IX.CS3.2	Aplicarea mesajului cărților istorice și sapiențiale la situații actuale de viață.
IX.CS3.3	Aplicarea învățăturilor lui Isus din Evanghelia după Matei în viața de zi cu zi.
IX.CS3.4	Aplicarea mesajului scrisorilor pauline la situații din viața tinerilor.
X.CS.3.1	Aplicarea textelor fundamentale din Exod (Decalogul, chemarea lui Moise) la viața morală și comunitară.
X.CS3.2	Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații de viață actuale.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.3	Aplicarea textelor evanghelice la situații concrete de viață.
X.CS3.4	Folosirea temelor pauline pentru exprimarea valorilor creștine azi.
XI.CS3.1	Folosirea textelor din Pentateuh (Decalogul, Levitic, Deuteronom) ca repere morale în viața de zi cu zi.
XI.CS3.2	Aplicarea mesajului sapiențial și profetic la situații actuale din societate.
XI.CS3.3	Aplicarea textelor din Evanghelia după Ioan în contexte cotidiene și personale.
XI.CS3.4	Folosirea expresiilor și temelor pauline pentru a exprima valori creștine în contexte actuale.
XII.CS3.1	Aplicarea mesajului Deuteronomului în viața personală și comunitară.
XII.CS3.2	Aplicarea mesajelor sapiențiale și profetice la problemele actuale.
XII.CS3.3	Aplicarea simbolurilor ioanice în exprimarea personală a credinței.
XII.CS3.4	Aplicarea mesajelor scrisorilor catolice la situații concrete din viața tinerilor.

CG4 – Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Analizarea relevanței mesajului creației și al patriarhilor pentru problemele lumii contemporane.
IX.CS4.2	Analizarea relevanței mesajelor din cărțile istorice și sapiențiale pentru viața actuală.
IX.CS4.3	Analizarea actualității mesajelor centrale din Evanghelia după Matei.
IX.CS4.4	Analizarea actualității mesajului paulin pentru viața comunităților creștine contemporane.
X.CS4.1	Analizarea actualității legământului și Decalogului pentru viața personală și comunitară.
X.CS4.2	Analizarea relevanței mesajului profetic pentru problemele contemporane.
X.CS4.3	Analizarea actualității mesajului evanghelic în societatea de azi.
X.CS4.4	Analizarea relevanței scrisorilor pauline pentru viața creștină actuală.
XI.CS4.1	Analizarea relevanței Legii și a Legământului pentru viața tinerilor de azi.
XI.CS4.2	Analizarea mesajului profetic ca răspuns la probleme sociale contemporane.
XI.CS4.3	Analizarea mesajului Evangheliei după Ioan și aplicarea lui la situații actuale.
XI.CS4.4	Analizarea relevanței scrisorilor pauline și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.
XII.CS4.1	Analizarea relevanței Legământului și a Shema Israel pentru societatea de azi.
XII.CS4.2	Analizarea modului în care experiențele postexilice răspund la provocările actuale.
XII.CS4.3	Analizarea actualității mesajului Evangheliei după Ioan.
XII.CS4.4	Analizarea actualității scrisorilor catolice și a Apocalipsei pentru creștinii de azi.

CG5 – Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Sintetizarea răspunsurilor pe care Cartea Genezei și istoria patriarhilor le oferă la întrebări despre originea și sensul vieții.
IX.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor oferite de cărțile istorice și sapiențiale la întrebări despre suferință și fidelitate.
IX.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Matei ca răspuns la întrebările despre viața creștină autentică.
IX.CS5.4	Sintetizarea răspunsurilor scrisorilor către Tesaloniceni la întrebările despre viitor și speranță.
X.CS5.1	Sintetizarea mesajului Exodului ca răspuns la dorința de libertate și sens.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
X.CS5.3	Sintetizarea mesajului evanghelic ca răspuns la setea de mântuire și iubire.
X.CS5.4	Sintetizarea mesajului paulin ca răspuns la întrebări existențiale despre viață și mântuire.
XI.CS5.1	Sintetizarea mesajului Pentateuhului ca răspuns la dorința de libertate, ordine și sens.
XI.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
XI.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire, lumină și viață veșnică.
XI.CS5.4	Sintetizarea mesajului paulin și apocaliptic ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.
XII.CS5.1	Sintetizarea răspunsurilor Deuteronomului la întrebările despre fidelitate și sensul vieții.
XII.CS5.2	Sintetizarea răspunsurilor sapiențiale și profetice la întrebările fundamentale ale omului.
XII.CS5.3	Sintetizarea mesajului Evangheliei după Ioan ca răspuns la setea de iubire și viață veșnică.
XII.CS5.4	Sintetizarea mesajului scrisorilor catolice și al Apocalipsei ca răspuns la întrebările despre mântuire și speranță.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
1. Rădăcinile revelației Biblice	Introducere. Pentateuhul. Prezentare generală și izvoare redacționale Introducere. Marile epoci ale istoriei biblice Pentateuhul. Cartea Exodului (prezentare generală) Introducere. Sfânta Scriptură în viața Bisericii Pentateuhul. Cartea Leviticului (prezentare generală) Cartea Numerilor (prezentare generală) Introducere. Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale Pentateuhul. Cartea Deuteronomului (prezentare generală)
2. Izvoarele planului divin de mântuire	Cărțile istorice. Prezentare generală Cartea lui Iosua (prezentare generală) Cartea Judecătorilor (prezentare generală) Cartea lui Rut (prezentare generală) Cărțile sapiențiale. Prezentare generală Cartea lui Iob (prezentare generală) Cărțile profetice. Introducere în cărțile profetice Cărțile istorice Cărțile lui Samuel (prezentare generală) Cărțile Regilor (prezentare generală) Cărțile sapiențiale. Cartea Psalmilor (prezentare generală). Psalmii mesianici. Cartea Proverbelor (prezentare generală) Cărțile profetice. Profeții secolului al VIII-lea î. C. Cărțile istorice. Cărțile Cronicilor (prezentare generală) - Cartea lui Ezdra (prezentare generală) - Cartea lui Nehemia (prezentare generală) Cărțile sapiențiale. Cartea Ecclésiastului/Qohelet (prezentare generală) - Cartea Cântarea Cântărilor (prezentare generală) Cărțile profetice. Profeții secolelor al VII-lea și al VI-lea î. C. (Profetul Sofonia - Profetul Naum - Profetul Habacuc - Profetul Ieremia / Plângerile lui Ieremia / - Cartea lui Baruh - Profetul Ezechiel Cărțile istorice. Cartea lui Tobia (prezentare generală) - Cartea Iuditei (prezentare generală) - Cartea Esterei (prezentare generală) - Cartea întâi a Macabeilor (prezentare generală) - Cartea a doua a Macabeilor (prezentare generală)

Domenii de conținut	Conținuturi ⁸
	Cărțile sapiențiale. Cartea Înțelepciunii (<i>prezentare generală</i>) - Cartea Ecleziasticului/Ben Sirah (<i>prezentare generală</i>) Cărțile profetice. Profetii epocii persane (Aggeu, Zaharia, Malahia, Abdia și Ioel, Iona) - <i>contextul istoric și teme centrale.</i> Profetul Daniel: <i>contextul istoric și teme centrale</i>
3. Temelia învățaturii creștine	Introducere în Noul Testament Evangheliile sinoptice. Problema sinoptică Evanghelia după Sfântul Matei: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Evanghelia după Sfântul Marcu: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Evangheliile sinoptice. Evanghelia după Sfântul Luca: <i>prezentare generală.</i> Teme centrale Cartea Faptele apostolilor. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Evanghelia după Sfântul Ioan. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	Scrisorile Sfântului Paul. Introducere Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni - Scrisoarea a doua către tesaloniceni Marile scrisori pauline - Scrisoarea întâi către corinteni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea a doua către corinteni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către galateni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către filipeni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către romani. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către efeseni. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către Filemon. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea către Titus. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale - Scrisoarea a doua către Timotei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisoarea către evrei. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale Scrisorile catolice - Scrisoarea Sfântului Iacob. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală și teme centrale</i> - Scrisorile a doua și a treia a Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală și teme centrale</i> - Scrisoarea Sfântului Iuda. <i>Prezentare generală și tema centrală</i> Apocalipsul Sfântului Ioan. <i>Prezentare generală.</i> Teme centrale

Anexa nr.18.36. Programa de examen pentru disciplina *Teologie morală* – TM_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea **teologie romano-catolică***

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Teologie morală* – **Cultul Romano-Catolic de limba maghiară**, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 113**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Teologie morală*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XI-a):

CG1	Dezvoltarea unei conștiințe morale autonome și responsabile
CG2	Îmbunătățirea înțelegerii principiilor teologice fundamentale
CG3	Promovarea unui comportament moral inspirat de iubirea creștină
CG4	Cultivarea abilității de a aborda dilemele etice contemporane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG 1. - Dezvoltarea unei conștiințe morale autonome și responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Formarea discernământului moral în contextul învățaturii creștine
XI.CS 1.2	Îmbunătățirea gândirii critice în fața dilemelor etice
XI.CS 1.3	Aplicarea învățăturilor morale în viața personală
XI.CS 1.4	Promovarea respectului și solidarității față de ceilalți

CG 2. - Îmbunătățirea înțelegerii principiilor teologice fundamentale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Explicarea principiilor teologice fundamentale ale moralei creștine
XI.CS 2.2	Identificarea surselor morale ale învățaturii creștine
XI.CS 2.3	Aplicarea învățăturii morale în viața socială și religioasă
XI.CS 2.4	Reflexia asupra dimensiunii personale și comunitare a moralei

CG 3. - Promovarea unui comportament moral inspirat de iubirea creștină

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Formarea unei vieți religioase autentice
XI.CS 3.2	Promovarea unei vieți în iubire și responsabilitate
XI.CS 3.3	Abordarea etică a relațiilor interpersonale
XI.CS 3.4	Îmbunătățirea responsabilității față de creație

CG 4 – Cultivarea abilității de a aborda dilemele etice contemporane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Înțelegerea principiilor morale aplicate în fața dilemelor bioetice
XI.CS 4.2	Aplicarea principiilor morale creștine în fața provocărilor sociale moderne
XI.CS 4.3	Abordarea dilemelor etice legate de tehnologie și digitalizare
XI.CS 4.4	Analizarea dilemelor etice ecologice din perspectiva teologică

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Bazele teologiei morale	1. Bazele teologiei morale generale 1.1. Noțiuni introductive în domeniul teologiei morale 1.2. Morala și istoria revelației 1.3. Omul – personalitate morală 1.4. Faptele 1.5. Păcatul
2. Răspunsul moral al omului	2. Răspunsul moral al omului: „Iubește-ți domnul tău!” 2.1. Virtuțile divine
3. Religiozitate creștină	3. Religiozitatea creștină 3.1. Religiozitatea umană și creștină 3.2. Duminica – ziua jertfei și a cultului 3.3. Rugăciunea 3.4. Formele extraordinare ale slujbei divine 3.5. Păcatele contra religiozității
4. Obligațiile morale ale omului	4. Obligațiile morale ale omului: „Iubește-ți aproapele!” „Ocroțește terenul vieții!” 4.1. Căsătoria și familia; familia creștină 4.2. Atac împotriva vieții umane 4.3. Familiile în sensul „mai larg” al cuvântului 4.4. Atitudinea corectă față de bunurile materiale 4.5. Moralitatea muncii și a odihnei 4.6. Moralitate în știință și cultură 4.7. Folosirea responsabilă a lumii digitale

Anexa nr.18.37. Programa de examen pentru disciplina *Teologie fundamentală* – TF_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea **teologie romano-catolică***

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Teologie fundamentală* – **Cultul Romano-Catolic de limba maghiară**, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 114**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Teologie fundamentală*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasa a XII-a):

CG1	Înțelegerea critică a conceptelor despre Dumnezeu, om și revelație.
CG2	Interpretarea și folosirea surselor istorice și textuale
CG3	Competențe interculturale și etice pentru dialog și incluziune
CG4	Aplicarea teologiei în decizii personale și comunitare responsabile.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG 1 -Înțelegerea critică a conceptelor despre Dumnezeu, om și revelație

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 1.1	Definirea principalelor concepte despre Dumnezeu, om și revelație.
XII.CS 1.2	Descrierea relațiilor dintre conceptele teologice studiate.
XII.CS 1.3	Identificarea argumentelor teologice în texte doctrinare.
XII.CS 1.4	Compararea atitudinilor doctrinare diferite și formularea concluziilor critice.

CG 2. - Interpretarea și folosirea surselor istorice și textuale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 2.1	Identificarea surselor primare relevante (Scriptură, texte patristice, latine)
XII.CS 2.2	Parafrizarea ideilor centrale a unui text primar în limbaj clar
XII.CS 2.3	Utilizarea citatelor și referințelor pentru elaborarea unui eseu scris
XII.CS 2.4	Evaluarea credibilității și relevanței surselor pentru o argumentare teologică

CG 3 - Competențe interculturale și etice pentru dialog și incluziune

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 3.1	Identificarea de principii etice din diverse tradiții religioase.
XII.CS 3.2	Compararea perspectivelor religioase asupra unei probleme etice concrete.
XII.CS 3.3	Medierea unui dialog structurat între participanți cu tradiții religioase diferite.
XII.CS 3.4	Propunerea de măsuri practice de incluziune religioasă pentru un context comunitar.

CG 4. - Aplicarea teologiei în decizii personale și comunitare responsabile

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS 4.1	Recunoașterea normelor teologice aplicabile în decizii personale.
XII.CS 4.2	Analizarea consecințelor etice ale unei situații sociale specifice.
XII.CS 4.3	Redactarea unui plan de acțiune comunitar fundamentat teologic.
XII.CS 4.4	Argumentarea și susținerea unei decizii morale rațională prin compararea alternativelor

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Omul în planul lui Dumnezeu	Omul în planul lui Dumnezeu • Noțiuni introductive în domeniul teologiei fundamentale • Omul creator • Persoana umană • Viitorul omului
2. Omul în căutarea lui Dumnezeu	Omul în căutarea lui Dumnezeu • Originea religiilor • Istoria religiilor • Experiența religioasă • Lumea „de aici” și „de dincolo”
3. Dumnezeu izvorul vieții	Dumnezeu izvorul vieții • Omul – căutător al lui Dumnezeu • Semnele existenței lui Dumnezeu • Ateismul • Misterul Sfânt Absolut
4. Revelația lui Dumnezeu în istorie	Revelația lui Dumnezeu în istorie • Preistoria revelației • Isus în fața istoriei • Fenomenul Isus • Învierea lui Isus
5. În comuniune cu Dumnezeu	În comuniune cu Dumnezeu • Împărăția lui Dumnezeu și Biserica • Continuitatea istorică a Bisericii lui Cristos • Unitate în diversitate • Biserica „purtătoare de Cristos”

Anexa nr.18.38. Programa de examen pentru disciplina *Catehism* – CAT_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism* – **Cultul Romano-Catolic de limba maghiară**, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 110**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Catehism*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a și a X-a):

CG1	Recunoașterea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate
CG2	Înțelegerea realității cotidiene în lumina adevărului revelat
CG3	Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane
CG4	Proiectarea unor activități de promovare a învățăturii creștine, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile):

CG1 – Recunoașterea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 1.1	Identificarea adevărilor revelate ale credinței creștine
IX.CS 1.2	Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
IX.CS 1.3	Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
IX.CS 1.4	Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
X.CS 1.1	Identificarea surselor revelației divine în învățătura credinței
X.CS 1.2	Recunoașterea misterului Întropării și înțelegerea semnificației sale în istoria mântuirii
X.CS 1.3	Descoperirea teologiei mântuirii în viața, moartea și învierea lui Isus
X.CS 1.4	Interpretarea misterului Sfintei Treimi ca mister central al credinței creștine

CG2 – Înțelegerea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 2.1	Interpretarea experiențelor vieții cotidiene, în lumina Revelației
IX.CS 2.2	Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
IX.CS 2.3	Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
IX.CS 2.4	Explicarea importanței misiunii Duhului Sfânt în viața cotidiană
X.CS 2.1	Înțelegerea vocației omului în lumina Creației și a mântuirii
X.CS 2.2	Explicarea rolului legii morale și al conștiinței în viața creștină
X.CS 2.3	Prezentarea semnificației și rolului sacramentelor în viața creștină
X.CS 2.4	Interpretarea rugăciunii și a liturghiei ca relație între om și Dumnezeu

CG3 – Aplicarea învățaturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 3.1	Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață
IX.CS 3.2	Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semenii
IX.CS 3.3	Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
IX.CS 3.4	Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară cu ajutorul Duhului Sfânt
X.CS 3.1	Aplicarea principiilor morale creștine în situații concrete de viață
X.CS 3.2	Identificarea fundamentelor creștine ale responsabilității comunitare și ale angajamentului social
X.CS 3.3	Trăirea poruncii iubirii în relațiile interumane
X.CS 3.4	Interpretarea vocației și a chemării la viață în lumina învățaturii creștine

CG4 – Proiectarea unor activități de promovare a învățaturii creștine, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS 4.1	Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios
IX.CS 4.2	Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl
IX.CS 4.3	Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus
IX.CS 4.4	Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană cu Duhului Sfânt
X.CS 4.1	Proiectarea unor activități care ilustrează formele mărturiei creștine în societate
X.CS 4.2	Dezvoltarea dialogului interreligios și a deschiderii culturale pe baza valorilor creștine
X.CS 4.3	Aprofundarea responsabilității creștine în fața provocărilor sociale și ecologice
X.CS 4.4	Mărturisirea credinței personale și implicarea în viața comunitară sub călăuzirea Duhului Sfânt

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni introductive privind domeniul Catehismului	- Introducere - Catehismul – definiție, scop, destinatari; structura catehismului
2. Crezul	- Noțiuni introductive; istoric
3. Credința în Dumnezeu Tatăl	- Revelația lui Dumnezeu - Caracteristicile lui Dumnezeu: unic, iubitor și milostiv - Dumnezeu atotputernic, creator al cerului și al pământului, providența divină - Sfânta Treime - Omul, capodopera creației lui Dumnezeu - Creație și evoluție - Păcatul strămoșesc și promisiunea mântuirii - Creația ingerilor - Imagini despre Dumnezeu
4. Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu	- Dumnezeu adevărat și om adevărat - Profetii împlinite în Isus - Întruparea Fiului lui Dumnezeu - Viața lui Isus Cristos; nașterea, misterele vieții, copilăria și viața publică - Mântuirea omenirii - Pătimirea lui Isus Cristos sub Pontiu Pilat, răstignirea și moarte lui Isus pe cruce - Învierea lui Isus Cristos - Înălțarea lui Isus Cristos la cer - A doua venire a lui Isus Cristos
5. Credința în Duhul Sfânt	- Numele, denumirile și simbolurile Duhului Sfânt - Duhul Sfânt în revelația divină - Activitatea Duhului Sfânt în Biserică - Activitatea Duhului Sfânt în viața omului mântuit - Darurile și Rodul Duhului Sfânt - Teologia harului Divin
6. Biserica lui Isus Cristos	- Originea, întemeierea Bisericii - Misiunea Bisericii - îndrumarea și sfântirea omenirii către Dumnezeu - Biserica – Popor al lui Dumnezeu, Trupul Misterios al lui Cristos - Biserica este una - Biserica este sfântă - Biserica este catolică - Biserica este apostolică - Constituția ierarhică a Bisericii - Rolul credincioșilor laici conform documentelor Conciliului al II-lea de la Vatican - Viața consacrată
7. Împărtășirea sfinților	- Comuniunea Bisericii din cer și de pe pământ - Maria, Mama lui Cristos și a Bisericii - Rolul mijlocitor al Maicii Domnului și al Sfinților
8. Viața veșnică	- Judecata particulară: cerul, iadul, purgatorul - Judecata universală

Domenii de conținut	Conținuturi
9. Sacramentele	Sacramentele inițierii creștine Sacramentul Botezului Sacramentul Mirului Sacramentul Euharistiei: Izvor și culme a vieții Bisericii Sacramentele de vindecare Sacramentul Pocăinței și al Reconcilierii Sacramentul Ungerii Bolnavilor Sacramentele de slujire Sacramentul Preoției Sacramentul Căsătoriei
10. Sacramentaliile	- Forme de sacramentalii și religiozitatea populară - Înmormântarea creștină

Anexa nr.18.39. Programa de examen pentru disciplina *Geografia turismului religios* – GTR_RCLMA_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)* ⁵
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de limba maghiară, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Geografia turismului religios* (studiată în cadrul CS, *profilul teologic, cultul romano-catolic de limba maghiară, specializarea ghid turism religios*, fiindu-i alocată 1 oră/săptămână pentru clasa a XI-a) fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programa școlară în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobată prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 120**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei, candidatul face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasei a XI-a):

CG1	Dezvoltarea capacității de a înțelege, analiza și corela informații din domeniul turismului religios
CG2	Utilizarea tehnologiilor digitale pentru cercetarea și prezentarea obiectivelor de turism religios
CG3	Formularea de explicații și interpretări privind semnificația culturală și spirituală a destinațiilor de turism religios
CG4	Adoptarea unei atitudini responsabile și etice în explorarea turismului religios, cu respect față de patrimoniul cultural național și universal

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru întregul ciclu liceal (fără cuplare cu conținuturile): ⁶

CG 1 - Dezvoltarea capacității de a înțelege, analiza și corela informații din domeniul turismului religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 1.1	Evaluarea rolului patrimoniului religios în educația turistică
XI.CS 1.2	Utilizarea surselor de informare pentru documentarea obiectivelor de turism religios
XI.CS 1.3	Corelarea turismului religios cu dezvoltarea durabilă

CG 2 - Utilizarea tehnologiilor digitale pentru cercetarea și prezentarea obiectivelor de turism religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.1	Selectarea și utilizarea surselor digitale pentru documentarea obiectivelor de turism religios
XI.CS 2.2	Crearea unei prezentări digitale despre o destinație de turism religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 2.3	Realizarea unui material digital (video, afiș, infografic) care promovează o destinație religioasă.

CG 3 - Formularea de explicații și interpretări privind semnificația culturală și spirituală a destinațiilor de turism religios

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 3.1	Identificarea elementelor de patrimoniu religios și cultural într-o destinație turistică
XI.CS 3.2	Redactarea unui text explicativ privind semnificația unei destinații de turism religios
XI.CS 3.3	Analiza relației dintre spațiul geografic și dezvoltarea turismului religios în diverse regiuni

CG 4 - Adoptarea unei atitudini responsabile și etice în explorarea turismului religios, cu respect față de patrimoniul cultural național și universal

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS 4.1	Aplicarea principiilor etice în comportamentul turistului religios
XI.CS 4.2	Analiza impactului turismului religios asupra patrimoniului și comunităților locale
XI.CS 4.3	Dezvoltarea unei comunicări interculturale respectuoase în contextul turismului religios

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Turismul religios – rezultat a trei componente cultura, religie și turism	1.4. Istoria turismului religios, de la pelerinajele antice la formele contemporane 1.5. Terminologie specifică. Noțiuni utilizate în geografia turismului religios 1.6. Rolul hărții și a ghidului turistic în epoca digitală și tradițională 1.7. Tipuri și forme de turism religios 1.8. Profilul turistului religios 1.9. Tendințe și cerințe viitoare, adaptarea la nevoile generațiilor actuale 1.10. Fluxuri turistice, aspecte cantitative și calitative 1.11. Tehnologii digitale pentru planificare și organizare 1.12. Turism religios sustenabil și responsabil
Turismul religios în spațiul românesc	2.1 Fondul cultural-religios românesc, componenta de bază a ofertei turistice 2.2 Locuri ce amintesc de rădăcinile creștine ale neamului românesc 2.3 Patrimoniul UNESCO din România 2.4 Turismul religios, vector de dezvoltare durabilă și dialog intercultural
Destinații de renume în turismul religios-creștin mondial	3.1 Vatican 3.2 Catedrala Sfântul Francisc, Assisi 3.3 Basilica Sfântul Anton, Padova 3.4 Mormântul Padre Pio, San Giovanni Rotondo 3.5 Ierusalim 3.6 Medjugorie 3.7 Catedrala Notre Dame din Paris 3.8 Basilica Sacré-Cœur din Paris

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.7 Aparecida do Norte din Brazilia 3.8 Catedrala din Koln 3.9 Lourdes 3.10 Fatima 3.12 Guadalupe 3.11 Czestochowa 3.14 Bazilica Șumuleu Ciuc 3.15 Basilica Maria Radna, Lipova 3.16 Destinații de renume în turismul religios-creștin local

Anexa nr.18.40. Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic* – SB_ROM_CAT_LRO_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, specializarea teologie romano-catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa, 84**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studiu biblic*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației
CG2	Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință
CG3	Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte
CG4	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic
CG5	Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
IX.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
IX.CS1.3	Distingerea principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
X.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la marile epoci ale istoriei biblice
X.CS1.2	Identificarea elementelor principale din Cartea Exodului
X.CS1.3	Distingerea principalelor caracteristici ale Evangheliei după Marcu
XI.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la rolul Sfintei Scripturi în viața Bisericii
XI.CS1.2	Identificarea modului în care textul biblic este interpretat în viața Bisericii
XI.CS1.3	Distingerea principalelor particularități ale Evangheliei după Luca
XII.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale
XII.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale traducerilor textului sacru în limba română
XII.CS1.3	Distingerea principalelor aspecte ale Evangheliei după Ioan

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales
IX.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
IX.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
X.CS2.1	Explicarea unor evenimente care din istoria poporului ales
X.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din perioada exodului
X.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu
XI.CS2.1	Explicarea unor aspecte specifice cultului așa cum sunt prezentate în Pentateuh
XI.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
XI.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca
XII.CS2.1	Explicarea unor evenimente legate de tema legământului în Pentateuh
XII.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
XII.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan

CG3 – Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
IX.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
IX.CS3.3	Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
X.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
X.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
X.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
XI.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
XI.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar pentru interpretarea Noului Testament
XI.CS3.3	Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
XII.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
XII.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
XII.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos

CG4 – Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Interpretarea unor realități ecleziastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
IX.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la viața Sfântului Paul
X.CS4.1	Interpretarea unor realități ecleziastice actuale în lumina unor evenimente din Vechiul Testament
X.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la evenimente din primele scrisori ale Sfântului Paul
XI.CS4.1	Interpretarea unor realități ecleziastice actuale în lumina imaginilor din literatură profetică a secolelor VII-VI

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile de captivitate ale Sfântului Paul
XII.CS4.1	Interpretarea unor realități eclesiastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
XII.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile catolice

CG5 – Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
IX.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
X.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
X.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
XI.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
XI.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața comunității primare
XII.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
XII.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.1 Introducere - Prezentarea generală a Bibliei - Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi - Istoria redactării textului Sfintei Scripturi și citirea textului sacru - Textul original și traducerea Sfintei Scripturi - Inspirația Sfintei Scripturi - Interpretarea și sensurile Sfintei Scripturi - Canonul și împărțirea Sfintei Scripturi 1.2. Pentateuhul. Prezentare generală și izvoare redacționale - Cartea Genezei ▪ Prezentare generală ▪ Imnul creației (Gen 1-11) ▪ Istoria patriarhilor (Gen 12-50) 1.3 Introducere - Marile epoci ale istoriei biblice 1.4 Pentateuhul - Prezentare generală 1.5 Cartea Exodului - Prezentare generală - Chemarea lui Moise - Tema exodului - Tema legământului - Decalogul - Cortul Alianței 1.6 Introducere - Sfânta Scriptură în viața Bisericii 1.7 Pentateuhul - Cartea Leviticului

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Presentare generală ▪ Sărbătorile, preoția, jertfele Vechii Alianțe - Cartea Numerilor ▪ Presentare generală ▪ Tema deșertului 1.8 Introducere - Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale 1.9 Pentateuhul - Cartea Deuteronomului ▪ Presentare generală ▪ Reînnoirea Legământului ▪ Shema Israel ▪ Imagini mesianice întâlnite în Pentateuh
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.1 Cărțile istorice. Presentare generală - Cartea lui Iosua ▪ Presentare generală ▪ Cucerirea și împărțirea Canaanului ▪ Reînnoirea Legământului: Iosua 24 - Cartea Judecătorilor ▪ Presentare generală ▪ Judecători reprezentativi: Ghedeon, Debora, Samson - Cartea lui Rut ▪ Presentare generală 2.2 Cărțile sapiențiale. Presentare generală - Cartea lui Iob ▪ Presentare generală ▪ Suferința celui drept 2.3 Cărțile profetice. Introducere în cărțile profetice - Etimologie și fenomenul profetic ▪ Vocația și destinatarii mesajului profetic ▪ Teme centrale: monoteismul, moralismul, mesianismul 2.4 Cărțile istorice - Presentare generală - Cărțile lui Samuel ▪ Presentare generală ▪ Ultimul judecător, primul profet ▪ Începutul regalității: Saul ▪ Prietenia lui David cu Ionatan ▪ David, apogeul regalității în Israel ▪ David, personalitate complexă (1-2Sam, 1Rg, 1Cr) - Cărțile Regilor ▪ Presentare generală ▪ Solomon, regele înțelept (2Rg, 2Cr) ▪ Construirea și sfințirea Templului din Ierusalim ▪ Declinul regalității: despărțirea în regate ▪ Profeți nescritori din Regatul de Nord: Ilie și Eliseu ▪ Căderea Regatului de Nord (721 î.C) ▪ Istoria Regatului de Sud: Iosia, reforma religioasă ▪ Căderea Regatului de Sud: dărâmarea Ierusalimului și începutul robiei din Babilon 2.5 Cărțile sapiențiale - Cartea Psalmilor ▪ Presentare generală ▪ Psalmii mesianici

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Cartea Proverbelor ▪ Pezentare generală 2.6 Cărțile profetice - Profetii secolului al VIII-lea î. C. ▪ Profetul Amos: contextul istoric și teme centrale: Judecata, Dreptatea socială, Cultul, Cuvântul lui Dumnezeu ▪ Profetul Osea: contextul istoric și teme centrale: Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de Israel, Judecată și speranță ▪ Profetul Miheea: contextul istoric și teme centrale: Judecată și pedeapsă, Speranța ▪ Profetul Isaia: contextul istoric și teme centrale: Restul sfânt, Mesianismul, Slujitorul lui Iahve 2.7 Cărțile istorice - Cărțile Cronicilor ▪ Prezentare generală - Cartea lui Ezdra ▪ Prezentare generală ▪ Sfârșitul exilului babilonian și începutul întoarcerii în Canaan ▪ Rezidirea Templului din Ierusalim - Cartea lui Nehemia ▪ Prezentare generală ▪ Rezidirea cetății Ierusalimului 2.8 Cărțile sapiențiale - Cartea Ecleeziastului/Qohelet (prezentare generală) - Cartea Cântarea Cântărilor (prezentare generală) 2.9 Cărțile profetice - Profetii secolelor al VII-lea și al VI-lea î. C. ▪ Profetul Sofonia: contextul istoric și teme centrale: Ziua Domnului, Restul sfânt ▪ Profetul Naum: contextul istoric și teme centrale: Mânia lui Dumnezeu, Puterile politice umane ▪ Profetul Habacuc: contextul istoric și teme centrale: Dreptatea și puterea lui Dumnezeu, Încrederea în Dumnezeu ▪ Profetul Ieremia: contextul istoric și teme centrale: Dumnezeu este stăpânul istoriei, Judecata lui Dumnezeu, Convertirea interioară, Suferința profetului, Noua alianță ▪ Plângerile lui Ieremia – prezentare și texte alese: 1,1-11; 1, 12-22; 3,21-39; 5,1-22 ▪ Cartea lui Baruh – prezentare și texte alese: 1,15-2,10; 3,9-14; 3,32-4,4; 4,30-5,9 ▪ Profetul Ezechiel: contextul istoric și teme centrale: Reînnoirea interioară, Bunătatea lui Dumnezeu, Mesianismul, Răsplata individuală, Templul 2.10 Cărțile istorice - Cartea lui Tobia. ▪ Prezentare generală - Cartea Iuditei ▪ Prezentare generală - Cartea Esterei ▪ Prezentare generală

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Cartea întâi a Macabeilor ▪ Presentare generală - Cartea a doua a Macabeilor ▪ Presentare generală ▪ Învierea morților în cărțile 1-2 Mac 2.11 Cărțile sapiențiale - Cartea Înțelepciunii ▪ Presentare generală - Cartea Eclezasticului/Ben Sirah ▪ Presentare generală 2.12 Cărțile profetice - Profetii epocii persane ▪ Profetul Aggeu: contextul istoric și teme centrale: Debutul erei mesianice, Interpretarea semnelor timpului ▪ Profetul Zaharia: contextul istoric și teme centrale: Transcendența lui Dumnezeu, Apropierea timpului mântuirii, Mesianismul ▪ Profetul Malahia: contextul istoric și teme centrale: Decăderea vieții religioase, Mesianismul ▪ Profetii Abdia și Ioel: contextul istoric și teme centrale: Puterea și dreptatea lui Dumnezeu, Ziua Domnului, Milostivirea lui Dumnezeu, Revărsarea Duhului ▪ Profetul Iona: contextul istoric și teme centrale: Milostivirea lui Dumnezeu, Universalitatea mântuirii ▪ Profetul Daniel: contextul istoric și teme centrale: Împărăția lui Dumnezeu, Mesianismul, Angelologia, Învierea morților
3. Temelia învățăturii creștine	3.1 Introducere în Noul Testament - Canonul Noului Testament - Contextul istoric, social și religios - Noțiuni introductive în Evanghelii 3.2 Evangheliile sinoptice - Problema sinoptică - Evanghelia după Sfântul Matei: prezentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei ▪ Copilăria lui Isus ▪ Începutul activității publice a lui Isus: Ioan Botezătorul, botezul lui Isus, ispitirea lui Isus ▪ Activitatea în Galileea: Chemarea apostolilor, Predica de pe munte 3.3 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Marcu ▪ Presentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu: ▪ Drumul spre Ierusalim ▪ Activitatea în Iudeea: Chemarea primilor discipoli, Chemarea lui Levi ▪ Minunile și parabolele lui Isus: Vindecarea omului cu mâna paralizată, Liniștirea furtunii, Vindecarea unei femei și învierea fiicei lui Iair, Parabola semănătorului, Parabola candeliei, Parabola grăunțului de muștar 3.4 Evangheliile sinoptice

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Presentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Pătimirea, moartea lui Isus ▪ Învierea și gloriificarea lui Isus ▪ Trimiterea apostolilor în misiune 3.5 Cartea Faptele apostolilor - Presentare generală - Teme centrale: ▪ Coborârea Duhului Sfânt ▪ Comunitatea primară 3.6 Evanghelia după Sfântul Ioan - Presentare generală - Specificul Evangheliei după Sfântul Ioan - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan: ▪ Întruparea Logos-ului ▪ Nunta din Cana ▪ Dialogul lui Isus cu Nicodim ▪ Înmulțirea pâinilor și discursul euharistic ▪ Păstorul cel bun
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Scrisorile Sfântului Paul. - Introducere - Viața și opera Sfântului Paul - Călătoriile misionare 4.2. Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: așteptarea escatologică și chemarea la sfințenie - Scrisoarea a doua către tesaloniceni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: așteptarea escatologică și datoria de a munci 4.3 Marile scrisori - Scrisoarea întâi către corinteni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: iubirea creștină, moralitatea vieții și viața comunitară - Scrisoarea a doua către corinteni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: activitatea apostolică, valoarea suferinței și caritatea creștină - Scrisoarea către galateni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: unicitatea Evangheliei și îndreptățirea prin credință - Scrisoarea către filipeni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: Cristologia și escatologia - Scrisoarea către romani ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: mântuirea numai prin Cristos, viața nouă în Cristos și învierea morților 4.4 Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: mântuirea universală și Cristologia - Scrisoarea către efeseni ▪ Presentare generală ▪ Teme centrale: Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos - Scrisoarea către Filemon: ▪ Presentare generală; ▪ Tema centrală: dreptatea socială 4.5 Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei ▪ Presentare generală; ▪ Temă centrală: Cristologia - Scrisoarea către Tit: ▪ Presentare generală; ▪ Tema centrală: viața creștină - Scrisoarea a doua către Timotei ▪ Presentare generală; ▪ Teme centrale: inspirația Scripturii și statornicia în credință 4.6 Scrisoarea către evrei - Presentare generală - Teme centrale: Preoția lui Cristos și Noul Legământ 4.7 Scrisorile catolice - Presentare generală - Scrisoarea Sfântului Iacob: Presentare generală și tema centrală: lucrările credinței - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru: Presentare generală și tema centrală: Cristos, piatra din capul unghiului - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru: Presentare generală și tema centrală: Cristos, judecător și domn - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan: Presentare generală și teme centrale: Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos; fiii lui Dumnezeu, fiii luminii - Scrisorile a doua și a treia a Sfântului Ioan: Presentare generală și teme centrale: cauzele și efectele dezbinării în comunitate; anticristul - Scrisoarea Sfântului Iuda: Presentare generală și tema centrală: falșii învățători 4.8 Apocalipsul Sfântului Ioan - Presentare generală: genul apocaliptic și chei de lectură - Teme centrale: Sfânta Fecioară Maria în viața Bisericii; noul Ierusalim

Anexa nr.18.41. Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic* – SB_ROM_CAT_LRO_P2 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studiu biblic* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa, 94**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Studiu biblic, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației
CG2	Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință
CG3	Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte
CG4	Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic
CG5	Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Cunoașterea noțiunilor de bază cu privire la Biblie, document fundamental al Revelației

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la introducerea în Sfânta Scriptură
IX.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale redactării și traducerilor textului sacru
IX.CS1.3	Distingerea principalelor aspecte ale cărților din Noul Testament
X.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la marile epoci ale istoriei biblice
X.CS1.2	Identificarea elementelor principale din Cartea Exodului
X.CS1.3	Distingerea principalelor caracteristici ale Evangheliei după Marcu
XI.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la rolul Sfintei Scripturi în viața Bisericii
XI.CS1.2	Identificarea modului în care textul biblic este interpretat în viața Bisericii
XI.CS1.3	Distingerea principalelor particularități ale Evangheliei după Luca
XII.CS1.1	Definirea terminologiei biblice cu privire la Sfânta Scriptură în viața Bisericii locale
XII.CS1.2	Identificarea elementelor fundamentale ale traducerilor textului sacru în limba română
XII.CS1.3	Distingerea principalelor aspecte ale Evangheliei după Ioan

CG2 – Înțelegerea unor evenimente biblice, urmărind consecințele acestora în viața de credință

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Explicarea unor evenimente care se află la originea poporului ales

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
IX.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei
X.CS2.1	Explicarea unor evenimente care din istoria poporului ales
X.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din perioada exodului
X.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu
XI.CS2.1	Explicarea unor aspecte specifice cultului așa cum sunt prezentate în Pentateuh
XI.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
XI.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca
XII.CS2.1	Explicarea unor evenimente legate de tema legământului în Pentateuh
XII.CS2.2	Interpretarea principalelor evenimente biblice din Pentateuh
XII.CS2.3	Descrierea unor teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan

CG3 – Aplicarea corectă și adecvată a textului și a limbajului biblic în diferite contexte

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
IX.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
IX.CS3.3	Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
X.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
X.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
X.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
XI.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
XI.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar pentru interpretarea Noului Testament
XI.CS3.3	Demonstrarea faptului că textul profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos
XII.CS3.1	Folosirea adecvată a textului Sfintei Scripturi în viața de credință
XII.CS3.2	Utilizarea corectă a textului vetero-testamentar în interpretarea Noului Testament
XII.CS3.3	Demonstrarea faptului că profețiile Vechiului Testament s-au împlinit în Isus Cristos

CG4 – Analizarea unor fapte, fenomene și situații actuale prin raportarea la mesajul biblic

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
IX.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la viața Sfântului Paul
X.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina unor evenimente din Vechiul Testament
X.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la evenimente din primele scrisori ale Sfântului Paul
XI.CS4.1	Interpretarea unor realități ecclesiastice actuale în lumina imaginilor din literatură profetică a secolelor VII-VI
XI.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile de captivitate ale Sfântului Paul

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS4.1	Interpretarea unor realități ecleziastice actuale în lumina imaginilor din Vechiul Testament
XII.CS4.2	Ilustrarea unor aspecte ale societății contemporane, prin raportare la scrisorile catolice

CG5 – Sintetizarea răspunsurilor pe care Biblia oferă întrebărilor existențiale ale omului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
IX.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
X.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
X.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales
XI.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
XI.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața comunității primare
XII.CS5.1	Explicarea modului în care Biblia răspunde întrebărilor existențiale ale omului
XII.CS5.2	Exemplificarea modului în care Dumnezeu era prezent în viața poporului ales

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Rădăcinile revelației Biblice	1.2 Introducere - Prezentarea generală a Bibliei - Contextul istorico-geografic al Sfintei Scripturi - Textul original și traducerea Sfintei Scripturi - Inspirația Sfintei Scripturi - Interpretarea și sensurile Sfintei Scripturi - Canonul și împărțirea Sfintei Scripturi 1.2. Pentateuhul. Prezentare generală - Cartea Genezei ▪ Imnul creației (Gen 1-11) ▪ Istoria patriarhilor (Gen 12-50) 1.3 Introducere - Marile epoci ale istoriei biblice 1.4 Pentateuhul - Prezentare generală 1.5 Cartea Exodului - Chemarea lui Moise - Tema legământului - Cortul Alianței 1.6 Introducere - Sfânta Scriptură în viața Bisericii 1.7 Pentateuhul - Cartea Leviticului ▪ Sărbătorile, preoția, jertfele Vechii Alianțe - Cartea Numerilor ▪ Tema deșertului 1.8 Introducere - Sfânta Scriptură în viața Bisericii <i>locale</i> 1.9 Pentateuhul - Cartea Deuteronomului ▪ Reînnoirea Legământului

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Shema Israel
2. Izvoarele planului divin de mântuire	2.2 Cărțile istorice. Prezentare generală - Cartea lui Iosua ▪ Cucerirea și împărțirea Canaanului ▪ Reînnoirea Legământului: Iosua 24 - Cartea Judecătorilor ▪ Judecători reprezentativi: Ghedeon, Debora, Samson - Cartea lui Rut 2.2 Cărțile sapiențiale. Prezentare generală - Cartea lui Iob ▪ Suferința celui drept 2.3 Cărțile profetice. Introducere în cărțile profetice - Etimologie și fenomenul profetic ▪ Vocația și destinatarul mesajului profetic ▪ Teme centrale: monoteismul, moralismul, mesianismul 2.4 Cărțile istorice - Prezentare generală - Cărțile lui Samuel ▪ Ultimul judecător, primul profet ▪ Începutul regalității: Saul ▪ David, apogeul regalității în Israel - Cărțile Regilor ▪ Solomon, regele înțelept (2Rg, 2Cr) ▪ Construirea și sfințirea Templului din Ierusalim ▪ Declinul regalității: despărțirea în regate ▪ Profeti nescritori din Regatul de Nord: Ilie și Eliseu ▪ Căderea Regatului de Nord (721 î.C) ▪ Căderea Regatului de Sud: dărâmarea Ierusalimului și începutul robiei din Babilon 2.5 Cărțile sapiențiale - Cartea Psalmilor ▪ Psalmii mesianici - Cartea Proverbelor 2.6 Cărțile profetice - Profetii secolului al VIII-lea î. C. ▪ Profetul Amos: teme centrale: Judecata, Dreptatea socială, Cultul, Cuvântul lui Dumnezeu ▪ Profetul Osea: teme centrale: Iubirea nemărginită a lui Dumnezeu față de Israel, Judecată și speranță ▪ Profetul Miheea: teme centrale: Judecată și pedeapsă, Speranța ▪ Profetul Isaia: teme centrale: Restul sfânt, Mesianismul, Slujitorul lui Iahve 2.7 Cărțile istorice - Cărțile Cronicilor - Cartea lui Ezdra ▪ Rezidirea Templului din Ierusalim - Cartea lui Nehemia ▪ Rezidirea cetății Ierusalimului 2.8 Cărțile sapiențiale - Cartea Ecclesiastului/Qohelet - Cartea Cântarea Cântărilor 2.9 Cărțile profetice - Profetii secolelor al VII-lea și al VI-lea î. C.

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Profetul Sofonia: teme centrale: Ziua Domnului, Restul sfânt ▪ Profetul Naum: teme centrale: Mânia lui Dumnezeu, Puterile politice umane ▪ Profetul Habacuc: teme centrale: Dreptatea și puterea lui Dumnezeu, Încrederea în Dumnezeu ▪ Profetul Ieremia: teme centrale: Dumnezeu este stăpânul istoriei, Judecata lui Dumnezeu, Convertirea interioară, Suferința profetului, Noua alianță ▪ Plângerile lui Ieremia –texte alese: 1,1-11; 1, 12-22; 3,21-39; 5,1-22 ▪ Cartea lui Baruh –texte alese: 1,15-2,10; 3,9-14; 3,32-4,4; 4,30-5,9 ▪ Profetul Ezechiel: teme centrale: Reînnoirea interioară, Bunătatea lui Dumnezeu, Mesianismul, Răsplata individuală, Templul 2.10 Cărțile istorice - Cartea lui Tobia. - Cartea Iuditei - Cartea Esterei - Cartea întâi a Macabeilor - Cartea a doua a Macabeilor ▪ Învierea morților în cărțile 1-2 Mac 2.11 Cărțile sapiențiale - Cartea Înțelepciunii - Cartea Eclezasticului/Ben Sirah 2.12 Cărțile profetice - Profeții epocii persane ▪ Profetul Aggeu: teme centrale: Debutul erei mesianice, Interpretarea semnelor timpului ▪ Profetul Zaharia: teme centrale: Transcendența lui Dumnezeu, Apropierea timpului mântuirii, Mesianismul ▪ Profetul Malahia: teme centrale: Decăderea vieții religioase, Mesianismul ▪ Profeții Abdia și Ioel: teme centrale: Puterea și dreptatea lui Dumnezeu, Ziua Domnului, Milostivirea lui Dumnezeu, Revărsarea Duhului ▪ Profetul Iona: teme centrale: Milostivirea lui Dumnezeu, Universalitatea mântuirii ▪ Profetul Daniel: teme centrale: Împărăția lui Dumnezeu, Mesianismul, Angelologia, Învierea morților
3. Temelia învățăturii creștine	3.3 Introducere în Noul Testament - Canonul Noului Testament - Contextul istoric, social și religios - Noțiuni introductive în Evanghelii 3.4 Evangheliile sinoptice - Problema sinoptică - Evanghelia după Sfântul Matei: prezentare generală - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Matei ▪ Copilăria lui Isus

Domenii de conținut	Conținuturi
	▪ Începutul activității publice a lui Isus: Ioan Botezătorul, botezul lui Isus, ispitirea lui Isus ▪ Activitatea în Galileea: Chemarea apostolilor, Predica de pe munte 3.3 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Marcu - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Marcu: ▪ Drumul spre Ierusalim ▪ Activitatea în Iudeea: Chemarea primilor discipoli, Chemarea lui Levi ▪ Minunile și parabolele lui Isus: Vindecarea omului cu mâna paralizată, Liniștirea furtunii, Vindecarea unei femei și învierea fiicei lui Iair, Parabola semănătorului, Parabola candeliei, Parabola grăuntelui de muștar 3.4 Evangheliile sinoptice - Evanghelia după Sfântul Luca - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Luca ▪ Pătimirea, moartea lui Isus ▪ Învierea și glorificarea lui Isus ▪ Trimiterea apostolilor în misiune 3.5 Cartea <i>Faptele apostolilor</i> - Teme centrale: ▪ Coborârea Duhului Sfânt 3.6 Evanghelia după Sfântul Ioan - Specificul Evangheliei după Sfântul Ioan - Teme centrale din Evanghelia după Sfântul Ioan: ▪ Întruparea <i>Logos-ului</i> ▪ Nunta din Cana ▪ Dialogul lui Isus cu Nicodim ▪ Înmulțirea pâinilor și discursul euharistic ▪ Păstorul cel bun
4. Inspirația inculturării mesajului creștin	4.1 Scrisorile Sfântului Paul. - Introducere - Viața și opera Sfântului Paul - Călătoriile misionare 4.2. Primele scrisori - Scrisoarea întâi către tesaloniceni ▪ Teme centrale: așteptarea escatologică și chemarea la sfințenie - Scrisoarea a doua către tesaloniceni ▪ Teme centrale: așteptarea escatologică și datoria de a munci 4.3 Marile scrisori - Scrisoarea întâi către corinteni ▪ Teme centrale: iubirea creștină, moralitatea vieții și viața comunitară - Scrisoarea a doua către corinteni ▪ Teme centrale: activitatea apostolică, valoarea suferinței și caritatea creștină - Scrisoarea către galateni ▪ Teme centrale: unicitatea Evangheliei și îndreptățirea prin credință - Scrisoarea către filipeni ▪ Teme centrale: Cristologia și escatologia

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Scrisoarea către romani ▪ Teme centrale: mântuirea numai prin Cristos, viața nouă în Cristos și învierea morților 4.4 Scrisori din captivitate - Scrisoarea către coloseni ▪ Teme centrale: mântuirea universală și Cristologia - Scrisoarea către efeseni ▪ Teme centrale: Biserica, Trupul Mistic al lui Cristos - Scrisoarea către Filemon: ▪ Tema centrală: dreptatea socială 4.5 Scrisori pastorale - Scrisoarea întâi către Timotei ▪ Temă centrală: Cristologia - Scrisoarea către Tit: ▪ Tema centrală: viața creștină - Scrisoarea a doua către Timotei ▪ Teme centrale: inspirația Scripturii și statornicia în credință 4.6 Scrisoarea către evrei - Teme centrale: Preoția lui Cristos și Noul Legământ 4.7 Scrisorile catolice - Scrisoarea Sfântului Iacob: tema centrală: lucrările credinței - Scrisoarea întâi a Sfântului Petru: tema centrală: Cristos, piatra din capul unghiului - Scrisoarea a doua a Sfântului Petru: tema centrală: Cristos, judecător și domn - Scrisoarea întâi a Sfântului Ioan: teme centrale: Iubirea lui Dumnezeu prin Cristos; fiii lui Dumnezeu, fiii luminii - Scrisorile a doua și a treia a Sfântului Ioan: teme centrale: cauzele și efectele dezbinării în comunitate; anticristul - Scrisoarea Sfântului Iuda: tema centrală: falșii învățători 4.8 Apocalipsul Sfântului Ioan - Genul apocaliptic și chei de lectură

Anexa nr.18.42. Programa de examen pentru disciplina *Catehism* – CAT_ROM_CAT_LRO_P1 (CS) ⁴

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, specializarea teologie romano-catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism*, *Cultul Romano-Catolic de Limba Română*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa 85**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Catehism* candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate
CG2	Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat
CG3	Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea elementelor fundamentale ale Revelației divine, precum și a principalelor căi de cunoaștere a lui Dumnezeu
IX.CS1.2	Definirea noțiunilor de bază despre liturgie și Sacramente
IX.CS1.3	Descrierea relației dintre om și Dumnezeu în lumina primelor trei porunci din Decalog
X.CS1.1	Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
X.CS1.2	Identificarea elementelor esențiale ale sacramentelor inițierii, precum și a tradițiilor liturgice asociate acestora
X.CS1.3	Aplicarea principiilor morale în relație cu autoritatea și viața
XI.CS1.1	Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
XI.CS1.2	Prezentarea rolului sacramentelor de vindecare în viața creștinului
XI.CS1.3	Recunoașterea principiilor morale legate de curăție, adevăr și relațiile interpersonale
XII.CS1.1	Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
XII.CS1.2	Identificarea misiunii ce derivă din primirea sacramentelor de comuniune

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.3	Enunțarea principalele exigențe morale ale poruncilor a șaptea și a zecea

CG2 – Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Recunoașterea elementelor fundamentale ale Revelației divine, precum și a principalelor căi de cunoaștere a lui Dumnezeu
IX.CS2.2	Definirea noțiunilor de bază despre liturgie și Sacramente
IX.CS2.3	Descrierea relației dintre om și Dumnezeu în lumina primelor trei porunci din Decalog
X.CS2.1	Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
X.CS2.2	Ilustrarea apartenenței la Cristos prin primirea sacramentelor inițierii
X.CS2.3	Argumentarea rolului autorității în familie și societate
XI.CS2.1	Relatare propriei experiențe de credință, în lumina învățaturii lui Isus din Nazaret
XI.CS2.2	Interpretarea rănilor trupesti și sufletești în lumina învățaturii Bisericii
XI.CS2.3	Analizarea problematicilor morale ce derivă din poruncile a IV-a, a V-a și a VI-a
XII.CS2.1	Ilustrarea misiunii Bisericii în lumea contemporană
XII.CS2.2	Analizarea rolului slujirii și al iubirii conjugale ca vocații în Biserică și societate
XII.CS2.3	Ilustrarea respectului pentru bunurile materiale și spirituale, solidaritatea și sărăcia evanghelică

CG3 – Aplicarea învățaturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață
IX.CS3.2	Utilizarea cunoștințelor despre liturgie pentru a se integra activ și conștient în viața sacramentală a Bisericii
IX.CS3.3	Aplicarea principiilor Decalogului (Porunca I, II și III) în viața de zi cu zi pentru luarea unor decizii etice bazate pe virtutea credinței, a speranței și a iubirii
X.CS3.1	Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semenii
X.CS3.2	Aplicarea cunoștințelor despre sacramentele inițierii prin participarea conștientă și activă la celebrarea liturgică
X.CS3.3	Adoptarea unor comportamente responsabile în familie, școală și societate, respectând viața și autoritatea legitimă
XI.CS3.1	Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
XI.CS3.2	Aplicarea virtuților creștine în relațiile cu semenii, oferind sprijin spiritual și moral celor bolnavi sau aflați în suferință
XI.CS3.3	Aplicarea principiilor morale creștine în mediul social, pentru trăirea sexualității și comunicarea adevărului
XII.CS3.1	Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară
XII.CS3.2	Demonstrarea responsabilității personale și comunitare în pregătirea și trăirea vieții de familie sau a vocației la Preotie
XII.CS3.3	Aplicarea principiilor iubirii față de cei săraci și a respectului față de creație, prin adoptarea unui stil de viață responsabil și caritabil

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios
IX.CS4.2	Conceperea unor activități artistice, muzicale sau liturgice care stimulează participarea comunității la celebrarea sacramentelor
IX.CS4.3	Propunerea de acțiuni concrete de promovare a unei relații sănătoase între om și Dumnezeu, demonstrând astfel un comportament civic și religios responsabil
X.CS4.1	Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl
X.CS4.2	Propunerea unei activități liturgice sau catehetice care să stimuleze înțelegerea și trăirea sacramentelor de inițiere
X.CS4.3	Organizarea unor inițiative de sensibilizare care promovează respectul față de autoritate și față de viața umană
XI.CS4.1	Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus
XI.CS4.2	Organizarea de activități caritabile sau catehetice pentru sprijinirea bolnavilor și promovarea iertării
XI.CS4.3	Propunerea de inițiative educative sau culturale care promovează respectul pentru demnitatea persoanei umane și adevăr
XII.CS4.1	Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană
XII.CS4.2	Propunerea de inițiative educative sau pastorale pentru sprijinirea familiilor și a vocațiilor religioase
XII.CS4.3	Inițierea de proiecte comunitare care promovează justiția socială, respectul pentru creație și grija față de cei săraci

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Noțiuni introductive 1.2 Năzuința omului spre Dumnezeu (Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu; Transcendența lui Dumnezeu și limitele limbajului uman) 1.3 Revelația lui Dumnezeu (Definiția și etapele Revelației; Cristos – plinătatea Revelației) 1.4 Transmiterea Revelației (Tradiția apostolică; Raportul între Tradiție și Sfânta Scriptură) 1.5 Credința – răspunsul omului dat lui Dumnezeu (Caracteristicile și ascultarea credinței; Limbajul credinței; Credința: unitate în diversitate) 1.6 Crezul, rezumatul credinței 1.7 Credința în Dumnezeu Tatăl - Dumnezeu unic, iubitor și milostiv - Dumnezeu atotputernic - Creator al cerului și al pământului - Providența divină - Omul, capodopera creației lui Dumnezeu - Păcatul strămoșesc și promisiunea mântuirii 1.8 Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu - Întruparea Fiului lui Dumnezeu

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Dumnezeu adevărat și om adevărat - Nașterea Fiului lui Dumnezeu din Fecioara Maria - Misterele vieții lui Isus Cristos: copilăria - Misterele vieții lui Isus Cristos: viața publică - Pătimirea, Răstignirea și moartea lui Isus pe cruce - Semnificația îngropării și a coborârii lui Isus în „locuința morților” - Învierea lui Isus Cristos - Înălțarea lui Isus Cristos la cer - A doua venire a lui Isus Cristos 1.9 Credința în Duhul Sfânt - Numele și denumirile Duhului Sfânt - Simbolurile Duhului Sfânt - Duhul Sfânt în Sfânta Scriptură și în Viața Bisericii lui Isus Cristos (nume, imagini, simboluri) - Originea, întemeierea și misiunea Bisericii - Misterul Bisericii - Biserica – popor al lui Dumnezeu, Trupul lui Cristos și Templul Duhului Sfânt - Biserica este una și sfântă - Biserica este catolică și apostolică - Constituția ierarhică a Bisericii - Credincioșii laici - Viața consacrată - Împărtășirea Sfinților - Iertarea păcatelor - Învierea morților și viața veșnică - Judecata universală
2. Sacramentele	2.1 Liturgia în viața Bisericii - Sacramentele (Sacramentele lui Cristos, sacramentele Bisericii; Sacramentele credinței, sacramentele mântuirii, sacramentele vieții veșnice) - Celebrantul misterului pascal - Semne sacre în celebrarea sacramentelor (Semne, simboluri, rituri, mit și memorial) - Muzica sacră și arta sacră - Timpul celebrării - Anul liturgic, Sanctoralul și Liturgia orelor - Locul celebrării. Obiecte liturgice - Tradiții liturgice și catolicitatea Bisericii 2.2 Botezul - Botezul în economia mântuirii - Tradiția creștină a Botezului (celebrant, destinatari, catolici-ortodocși) - Celebrarea Botezului (ritual) - Necesitatea și harul Botezului - Roadele Botezului 2.3 Mirul - Mirul în economia mântuirii - Celebrarea Mirului, destinatarii și roadele Mirului - Numele sacramentului 2.4 Euharistia - Euharistia în economia mântuirii - Instituirea Euharistiei - Celebrarea liturgică a Euharistiei

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Roadele Euharistiei 2.4. Pocăința - Sacramentul Pocăinței în economia mântuirii - Denumirile și necesitatea Pocăinței - Actele penitentului - Roadele Sacramentului - Indulgențele 2.5 Ungerea bolnavilor - Sacramentul Ungerii bolnavilor în economia mântuirii - Celebrantul, destinatarii și roadele Sacramentului Ungerii bolnavilor 2.6 Preoția - Sacramentul Preoției în economia mântuirii - Cele trei trepte ale Sacramentului Preoției - Celebrantul, destinatarii și efectele Sacramentului Preoției 2.7 Căsătoria - Sacramentul Căsătoriei în economia mântuirii - Celebrarea Sacramentului Căsătoriei - Efectele Sacramentului Căsătoriei - Binefacerile și exigențele iubirii conjugale
3 Decalogul	3.1 Legea morală (legea morală naturală, legea veche și legea nouă) 3.2 Decalogul în Sfânta Scriptură și în Tradiția Bisericii 3.3 Unitatea și importanța Decalogului. Decalogul și legea naturală 3.4 Porunca întâi - Fundamentul biblic - Credința, speranța și iubirea - Manifestări ale cultului adus lui Dumnezeu (Adorație, rugăciune, jertfă, făgăduințe și voturi) - Deviații ale cultului adus lui Dumnezeu (Superstiție, idolatrie, divinație, magie și impietatea, Ateismul și agnosticismul) 3.5 Porunca a doua - Respectul pentru numele lui Dumnezeu și numele de creștin - Jurământul în numele Domnului 3.6 Porunca a treia - Fundamentare biblică - Importanța duminicii: Liturghia duminicală, zi de har și de încetarea lucrului - Sărbătorile de poruncă 3.7 Porunca a patra - Fundamentare biblică - Îndatoririle copiilor - Îndatoririle părinților - Creștinul și autoritatea 3.8 Porunca a cincea - Fundamentare biblică - Viața, dar și responsabilitate (Legitima apărare, Sinuciderea și omuciderea voluntară) - Sacralitatea vieții (Avortul și Eutanasia) - Respectul pentru demnitatea persoanei: scandalul; îngrijirea sănătății; cercetarea științifică; integritatea corporală; respectul față de morți - Ocrotirea păcii: pacea și evitarea războiului 3.9 Porunca a șasea și a noua - Chemarea la curăție (fundamentare biblică) - Sexualitatea creștină – educația sexuală

Domenii de conținut	Conținuturi
	- Păcatele împotriva curăției - Pregătirea pentru Căsătorie: logodna - Viața de căsătorie - Păcatele împotriva demnității Căsătoriei - Căsătorie, celibat, consacrare - Purificarea inimii și lupta pentru puritate 3.10 Porunca a opta - Trăirea în adevăr - Păcatele împotriva adevărului - Folosirea mijloacelor de comunicare socială 3.11 Porunca a șaptea și a zecea - Destinația universală a bunurilor și proprietatea privată - Respectul față de integritatea creației - Doctrina socială a Bisericii - Iubirea față de cei săraci - Dezordinea dorințelor - Sărăcia evanghelică 3.12 Poruncile Bisericii (Poruncile Bisericii și viața morală. Aspecte particulare)

Anexa nr.18.43. Programa de examen pentru disciplina *Catehism* – CAT_ROM_CAT_LRO_P2 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Catehism* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa 95**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul exprimă, analizează, aplică, colaborează, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Catehism*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

CG1	Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate
CG2	Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat
CG3	Aplicarea învățăturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane
CG4	Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Exprimarea principalelor adevăruri ale credinței și moralei creștine revelate

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS1.1	Recunoașterea elementelor fundamentale ale Revelației divine, precum și a principalelor căi de cunoaștere a lui Dumnezeu
IX.CS1.2	Definirea noțiunilor de bază despre liturgie și Sacramente
IX.CS1.3	Descrierea relației dintre om și Dumnezeu în lumina primelor trei porunci din Decalog
X.CS1.1	Recunoașterea acțiunii Tatălui în Economia Mântuirii
X.CS1.2	Identificarea elementelor esențiale ale sacramentelor inițierii, precum și a tradițiilor liturgice asociate acestora
X.CS1.3	Aplicarea principiilor morale în relație cu autoritatea și viața
XI.CS1.1	Descrierea rolului lui Isus, Fiul lui Dumnezeu, în misterul răscumpărării
XI.CS1.2	Prezentarea rolului sacramentelor de vindecare în viața creștinului
XI.CS1.3	Recunoașterea principiilor morale legate de curăție, adevăr și relațiile interpersonale
XII.CS1.1	Prezentarea misiunii Duhului Sfânt în viața Bisericii
XII.CS1.2	Identificarea misiunii ce derivă din primirea sacramentelor de comuniune
XII.CS1.3	Enunțarea principalele exigențe morale ale poruncilor a șaptea și a zecea

CG2 – Analizarea realității cotidiene în lumina adevărului revelat

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS2.1	Interpretarea experiențelor vieții cotidiene, în lumina Revelației
IX.CS2.2	Identificarea modului de a participa a celor botezați la celebrarea misterului creștin
IX.CS2.3	Formularea unor opinii cu privire la trăirea raportului om - Dumnezeu în viața de fiecare zi
X.CS2.1	Explicarea identității lui Dumnezeu Tatăl, Creatorul, pornind de la revelația biblică
X.CS2.2	Ilustrarea apartenenței la Cristos prin primirea sacramentelor inițierii
X.CS2.3	Argumentarea rolului autorității în familie și societate
XI.CS2.1	Relatare propriei experiențe de credință, în lumina învățaturii lui Isus din Nazaret
XI.CS2.2	Interpretarea rănilor trupesti și sufletești în lumina învățaturii Bisericii
XI.CS2.3	Analizarea problematicilor morale ce derivă din poruncile a IV-a, a V-a și a VI-a
XII.CS2.1	Ilustrarea misiunii Bisericii în lumea contemporană
XII.CS2.2	Analizarea rolului slujirii și al iubirii conjugale ca vocații în Biserică și societate
XII.CS2.3	Ilustrarea respectului pentru bunurile materiale și spirituale, solidaritatea și sărăcia evanghelică

CG3 – Aplicarea învățaturii creștine în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS3.1	Ilustrarea modului în care adevărurile de credință, rezumate în Crez, se aplică în diverse situații de viață
IX.CS3.2	Utilizarea cunoștințelor despre liturgie pentru a se integra activ și conștient în viața sacramentală a Bisericii
IX.CS3.3	Aplicarea principiilor Decalogului (Porunca I, II și III) în viața de zi cu zi pentru luarea unor decizii etice bazate pe virtutea credinței, a speranței și a iubirii
X.CS3.1	Ilustrarea, prin exemple concrete, a modului în care adevărul despre Dumnezeu Creator influențează atitudinea omului față de natură și față de ceilalți semenii
X.CS3.2	Aplicarea cunoștințelor despre sacramentele inițierii prin participarea conștientă și activă la celebrarea liturgică
X.CS3.3	Adoptarea unor comportamente responsabile în familie, școală și societate, respectând viața și autoritatea legitimă
XI.CS3.1	Utilizarea cunoștințelor despre viața lui Isus pentru a-L urma ca model de credință, iubire și sacrificiu în viața personală și în relațiile cu semenii
XI.CS3.2	Aplicarea virtuților creștine în relațiile cu semenii, oferind sprijin spiritual și moral celor bolnavi sau aflați în suferință
XI.CS3.3	Aplicarea principiilor morale creștine în mediul social, pentru trăirea sexualității și comunicarea adevărului
XII.CS3.1	Manifestarea angajamentului față de comunitatea eclezială prin implicare activă în viața parohială și școlară
XII.CS3.2	Demonstrarea responsabilității personale și comunitare în pregătirea și trăirea vieții de familie sau a vocației la Preotie
XII.CS3.3	Aplicarea principiilor iubirii față de cei săraci și a respectului față de creație, prin adoptarea unui stil de viață responsabil și caritabil

CG4 – Colaborarea cu ceilalți pentru proiectarea unor activități de promovare a binelui comun, prin respectarea valorilor religioase ale celorlalți, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX.CS4.1	Elaborarea unor activități comunitare care valorifică unitatea și diversitatea credinței în contextul pluralismului religios
IX.CS4.2	Conceperea unor activități artistice, muzicale sau liturgice care stimulează participarea comunității la celebrarea sacramentelor
IX.CS4.3	Propunerea de acțiuni concrete de promovare a unei relații sănătoase între om și Dumnezeu, demonstrând astfel un comportament civic și religios responsabil
X.CS4.1	Elaborarea unui material care să promoveze respectul pentru creația lui Dumnezeu, precum și credința în Dumnezeu Tatăl
X.CS4.2	Propunerea unei activități liturgice sau catehetice care să stimuleze înțelegerea și trăirea sacramentelor de inițiere
X.CS4.3	Organizarea unor inițiative de sensibilizare care promovează respectul față de autoritate și față de viața umană
XI.CS4.1	Conceperea de activități care să promoveze valorile creștine în comunitate, pornind de la ilustrarea misterelor vieții lui Isus
XI.CS4.2	Organizarea de activități caritabile sau catehetice pentru sprijinirea bolnavilor și promovarea iertării
XI.CS4.3	Propunerea de inițiative educative sau culturale care promovează respectul pentru demnitatea persoanei umane și adevăr
XII.CS4.1	Elaborarea unor proiecte de promovare a identității creștine și a misiunii Bisericii în societatea contemporană
XII.CS4.2	Propunerea de inițiative educative sau pastorale pentru sprijinirea familiilor și a vocațiilor religioase
XII.CS4.3	Inițierea de proiecte comunitare care promovează justiția socială, respectul pentru creație și grija față de cei săraci

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Crezul	1.1 Noțiuni introductive 1.2 Năzuința omului spre Dumnezeu (Căile pentru a ajunge la cunoașterea lui Dumnezeu; Transcendența lui Dumnezeu și limitele limbajului uman) 1.3 Revelația lui Dumnezeu (Definiția și etapele Revelației; Cristos – plinătatea Revelației) 1.4 Transmiterea Revelației (Tradiția apostolică; Raportul între Tradiție și Sfânta Scriptură) 1.5 Credința – răspunsul omului dat lui Dumnezeu (Caracteristicile și ascultarea credinței; Limbajul credinței; Credința: unitate în diversitate) 1.6 Credința în Dumnezeu Tatăl 1.7 Dumnezeu atotputernic 1.8 Creator al cerului și al pământului 1.9 Providența divină 1.10 Omul, capodopera creației lui Dumnezeu 1.11 Păcatul strămoșesc și promisiunea mântuirii 1.12 Credința în Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu 1.13 Dumnezeu adevărat și om adevărat

Domenii de conținut	Conținuturi
	1.14 Misterele vieții lui Isus Cristos: copilăria 1.15 Misterele vieții lui Isus Cristos: viața publică 1.16 Pătimirea, Răstignirea și moartea lui Isus pe cruce 1.17 Semnificația îngropării și a coborârii lui Isus în „locuința morților” 1.18 Învierea lui Isus Cristos 1.19 Înălțarea lui Isus Cristos la cer 1.20 A doua venire a lui Isus Cristos 1.21 Numele și denumirile Duhului Sfânt 1.22 Simbolurile Duhului Sfânt 1.23 Originea, întemeierea și misiunea Bisericii 1.24 Misterul Bisericii 1.25 Biserica este una și sfântă 1.26 Biserica este catolică și apostolică 1.27 Constituția ierarhică a Bisericii 1.28 Credincioșii laici 1.29 Viața consacrată 1.30 Împărtășirea Sfinților 1.31 Iertarea păcatelor 1.32 Învierea morților și viața veșnică 1.33 Judecata universală
2. Sacramentele	2.1 Celebrantul misterului pascal 2.2 Semne sacre în celebrarea sacramentelor (Semne, simboluri, rituri, mit și memorial) 2.3 Muzica sacră și arta sacră 2.4 Timpul celebrării - Anul liturgic, Sanctoralul și Liturgia orelor 2.5 Locul celebrării. Obiecte liturgice 2.6 Botezul în economia mântuirii 2.7 Celebrarea Botezului (ritual) 2.8 Necesitatea harul și roadele Botezului 2.9 Mirul în economia mântuirii 2.10 Celebrarea Mirului, destinatarii și roadele Mirului 2.11 Euharistia în economia mântuirii 2.12 Instituirea Euharistiei 2.13 Celebrarea liturgică a Euharistiei 2.14 Roadele Euharistiei 2.15 Sacramentul Pocăinței în economia mântuirii 2.16 Denumirile și necesitatea Pocăinței 2.17 Actele penitentului 2.18 Roadele Sacramentului 2.19 Indulgențele 2.20 Sacramentul Ungerii bolnavilor în economia mântuirii 2.21 Celebrantul, destinatarii și roadele Sacramentului Ungerii bolnavilor 2.22 Sacramentul Preoției în economia mântuirii 2.23 Cele trei trepte ale Sacramentului Preoției 2.24 Sacramentul Căsătoriei în economia mântuirii 2.25 Celebrarea Sacramentului Căsătoriei 2.26 Efectele Sacramentului Căsătoriei
3. Decalogul	3.1 Legea morală (legea morală naturală, legea veche și legea nouă) 3.2 Unitatea și importanța Decalogului. Decalogul și legea naturală 3.3 Porunca întâi: fundamentare biblică 3.4 Credința, speranța și iubirea

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.5 Manifestări ale cultului adus lui Dumnezeu (Adorație, rugăciune, jertfă, fângăduințe și voturi) 3.6 Deviații ale cultului adus lui Dumnezeu (Superstiție, idolatrie, divinație, magie și impietatea, Ateismul și agnosticismul) 3.7 Porunca a doua: Respectul pentru numele lui Dumnezeu și numele de creștin 3.8 Jurământul în numele Domnului 3.9 Porunca a treia: fundamentare biblică 3.10 Importanța duminicii: Liturghia duminicală, zi de har și de încetarea lucrului 3.11 Sărbătorile de poruncă 3.12 Porunca a patra: Fundamentare biblică 3.13 Îndatoririle copiilor și ale părinților 3.14 Creștinul și autoritatea 3.15 Porunca a cincea: Fundamentare biblică 3.16 Viața, dar și responsabilitate (Legitima apărare, Sinuciderea și omuciderea voluntară) 3.17 Sacralitatea vieții (Avortul și Eutanasia) 3.18 Respectul pentru demnitatea persoanei: scandalul; îngrijirea sănătății; cercetarea științifică; integritatea corporală; respectul față de morți 3.19 Ocrotirea păcii: pacea și evitarea războiului 3.20 Chemarea la curăție (fundamentare biblică) 3.21 Sexualitatea creștină – educația sexuală 3.22 Păcatele împotriva curăției 3.23 Pregătirea pentru Căsătorie: logodna 3.24 Viața de căsătorie 3.25 Păcatele împotriva demnității Căsătoriei 3.26 Trăirea în adevăr 3.27 Păcatele împotriva adevărului 3.28 Folosirea mijloacelor de comunicare socială 3.29 Destinația universală a bunurilor și proprietatea privată 3.30 Respectul față de integritatea creației 3.31 Doctrina socială a Bisericii 3.32 Iubirea față de cei săraci 3.33 Dezordinea dorințelor 3.34 Sărăcia evanghelică 3.35 Poruncile Bisericii (Poruncile Bisericii și viața morală. Aspecte particulare)

**Anexa nr. 18.44. Programa de examen pentru disciplina *Literatură universală creștină* –
LUC_ROM_CAT_LRO_P1 (CS)**

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, specializarea teologie romano-catolică*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Literatură universală creștină, Cultul Romano-Catolic de Limba Română*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru **proba E – a doua probă** din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa 90**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul *cunoaște, înțelege, aplică, analizează, sintetizează*, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Studiu biblic, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a XI-a – a XII-a):

CG1	Identificarea etapelor majore din evoluția literaturii creștine, a autorilor reprezentativi și a contextelor istorico-culturale în care aceștia au activat.
CG2	Explicarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale transmise prin textele literaturii creștine cu aplicabilitate în viața personală și în comunitate.
CG3	Analizarea critică a textelor din literatura creștină patristică, din perspectivă teologică, istorică și literară.
CG4	Evaluarea impactului textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, precum și asupra culturii și societății de-a lungul timpului.

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG 1 - Identificarea etapelor majore din evoluția literaturii creștine, a autorilor reprezentativi și a contextelor istorico-culturale în care aceștia au activat.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS1.1	Recunoașterea principalelor etape din evoluția literaturii creștine patristice însoțite de repere cronologice și evenimente relevante din istoria Bisericii.
XI.CS1.2	Identificarea autorilor reprezentativi și a operelor semnificative din literatura creștină patristică, cu evidențierea contribuției lor la dezvoltarea teologiei și culturii creștine.
XI.CS1.3	Analiza relației dintre contextul istoric, cultural și teologic al unei epoci și temele dominante din literatura creștină patristică, prin exemple concrete din textele studiate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.1	Recunoașterea și descrierea principalelor etape din evoluția gândirii și spiritualității creștine universale, prin raportare la viața și opera autorilor reprezentativi, în contextul istoric și cultural specific fiecărei epoci.
XII.CS1.2	Explicarea contribuțiilor teologice și spirituale ale unor părinți teologi și maeștrii spirituali evidențiind relația dintre doctrină, spiritualitate și contextul eclezial.
XII.CS1.3	Evaluarea critică și argumentată a impactului pe termen lung al scrierilor părinților teologi, maeștrilor spirituali și magisteriale asupra Bisericii și societății contemporane, formulând opinii personale fundamentate teologic și istoric

CG 2 – Explicarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale transmise prin textele literaturii creștine cu aplicabilitate în viața personală și în comunitate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS2.1	Identificarea principalelor teme teologice, spirituale, morale și culturale exprimate în opere reprezentative ale literaturii creștine patristice, prin analiza de texte și exemple concrete.
XI.CS2.2	Argumentarea relevanței unor valori creștine (ex: iubirea aproapelui, compasiunea, iertarea, adevărul, demnitatea umană) pentru viața personală și pentru conviețuirea într-o societate pluralistă.
XI.CS2.3	Elaborarea de reflecții, prezentări sau proiecte prin care elevii formulează legături între mesajul textelor literare creștine și experiențele lor personale sau realitățile comunității locale.
XII.CS2.1	Identificarea și explicarea principalelor teme teologice, spirituale și morale prezente în textele literaturii creștine (medievale, mistice și magisteriale), prin raportare la autorii studiați și la contextul istoric-eclezial al fiecărei epoci.
XII.CS2.2	Aplicarea temelor teologice și spirituale fundamentale (credință, iubire, sfințenie, misiune, viață sacramentală, demnitatea persoanei) în situații concrete de viață personală și comunitară, inspirate din scrierile autorilor și documentelor magisteriale studiate.
XII.CS2.3	Evaluarea critică și formularea de judecăți personale argumentate privind relevanța actuală a temelor teologice și spirituale din literatura creștină, în vederea asumării lor responsabile în viața Bisericii și a societății contemporane.

CG 3 - Analizarea critică a textelor din literatura creștină patristică, din perspectivă teologică, istorică și literară.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS3.1	Identificarea elementelor teologice, istorice și literare relevante într-un text reprezentativ al literaturii creștine patristice.
XI.CS3.2	Interpretarea textului literar creștin în relație cu contextul lui de apariție și cu mesajul doctrinar transmis, prin utilizarea de concepte din teologie, literatură și istorie.
XI.CS3.3	Formularea unei opinii argumentate privind relevanța și actualitatea unui text creștin, pe baza unei analize critice și personale a temelor și valorilor transmise.
XII.CS3.1	Identificarea și explicarea elementelor teologice, istorice și literare fundamentale ale textelor din literatura creștină post-patristică și contemporană, prin raportare la autorii studiați și la contextul eclezial și cultural al epocii.
XII.CS3.2	Compararea și evaluarea critică a perspectivelor teologice și spirituale din textele unor autori diferiți identificând continuități și diferențe doctrinare și stilistice.
XII.CS3.3	Analizarea structurii, limbajului și mesajului teologic al textelor aparținând diferitelor genuri literare creștine (tratate teologice, scrieri mistice, documente magisteriale), evidențiind specificul fiecărui autor.

CG 4 - Evaluarea impactului textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, precum și asupra culturii și societății de-a lungul timpului.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI.CS4.1	Analizarea modului în care anumite texte creștine au influențat valorile morale și viața spirituală în contexte istorice diverse.
XI.CS4.2	Compararea impactului valorilor promovate în literatura creștină cu realități culturale și sociale actuale, prin identificarea punctelor de convergență și de tensiune.
XI.CS4.3	Formularea unei opinii personale argumentate privind relevanța valorilor morale și spirituale exprimate în textele creștine, raportată la propria experiență de viață și la contextul comunității.
XII.CS4.1	Identificarea și explicarea influenței textelor creștine asupra formării conștiinței morale și a vieții spirituale personale, prin raportare la scrierile autorilor studiați și la contextul istoric-ecclesial al fiecărei epoci.
XII.CS4.2	Analizarea modului în care textele teologice, spirituale și magisteriale au contribuit la configurarea valorilor culturale, morale și sociale în diferite perioade istorice, de la Evul Mediu până în contemporaneitate.
XII.CS4.3	Formularea de judecăți personale argumentate și propuneri de asumare a valorilor morale și spirituale transmise de literatura creștină în contextul actual al vieții personale, ecclesiale și sociale

Domenii de conținut și conținuturi

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru clasele a XI-a și a XII-a, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Noțiuni introductive	1.13. Definiție 1.14. Structură 1.15. Vocabular
2. Începutul literaturii creștine: scriitori post-apostolici	2.1. Didache 2.2. Clement Romanul 2.3. Ignățiu de Antiohia
3. Scriitori creștini greci – din perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	3.1. Iustin 3.2. Irineu 3.3. Origene 3.4. Atanasie 3.5. Vasile cel Mare 3.6. Grigore de Nyssa 3.7. Ioan Gură de Aur
4. Scriitori creștini latini – din perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	4.1. Tertulian 4.2. Ambroziu de Milano 4.3. Ieronim 4.4. Augustin 4.5. Benedict 4.6. Leon cel Mare 4.7. Grigore cel Mare
5. Scriitori de opere cu caracter spiritual – după perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	5.1. Bernard 5.2. Francisc de Assisi 5.3. Dominic 5.4. Ignățiu de Loyola 5.5. Tereza de Avila 5.6. Ioan al Crucii

Domenii de conținut	Conținuturi
6. Scriitori de opere cu caracter teologic – după perioada Sfinților Părinți ai Bisericii	6.1 Anselm de Canterbury 6.2 Bonaventura 6.3 Toma de Aquino 6.4 Ecaterina de Siena 6.5 Tereza a Pruncului Isus
7. Scrieri ale Magisteriului Bisericii din contemporaneitate	7.1 Documentele Conciliului al II-lea din Vatican 7.2 Paul al VI-lea 7.3 Ioan Paul al II-lea 7.4 Benedict al XVI-lea 7.5 Francisc I

Anexa nr.18.45. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii* – IB_ROM_CAT_LRO_P1

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic, Cultul Romano-Catolic de Limba Română, specializarea ghid turism religios*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii, Cultul Romano-Catolic de Limba Română*, fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – a doua probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin **Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/2026, Anexa nr. 100**. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Obiectivul evaluării prin proba de examen la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul recunoaște, descrie, interpretează, aplică, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Catehism*, candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor **competențe generale (CG)**, dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a X-a – a XII-a):

CG1	Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea
CG2	Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică
CG3	Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine
CG4	Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru **orice modalitate corectă de rezolvare** a cerințelor.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Fiecărei competențe generale îi sunt asociate **competențele specifice (CS)** care pot fi evaluate prin examen, selectate din programele școlare în vigoare și prezentate cumulativ pentru ciclul liceal:

CG1 – Recunoașterea evenimentelor marcante din istoria Bisericii care au influențat și schimbat societatea

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS1.1	Localizarea în timp și spațiu a evenimentelor legate de nașterea și răspândirea timpurie a instituției Bisericii
X.CS1.2	Numirea principalelor erezii din primele secole și a conciliilor ecumenice care le-au combătut
X.CS1.3	Exemplificarea diferențelor dintre Biserica de tradiție latină și cea de tradiție greacă
XI.CS1.1	Definirea unor curente culturale și religioase în strânsă legătură cu evenimente din viața Bisericii
XI.CS1.2	Rezumarea evenimentelor care au influențat în mod direct rupturile din Biserică în secolul al XVI-lea
XI.CS1.3	Descrierea unor reforme religioase interne care-i conferă Bisericii chipul contemporan
XII.CS1.1	Localizarea în timp și spațiu a evenimentelor legate de prezența creștinismului pe teritoriul țării noastre (de la Dacia romană la România contemporană)
XII.CS1.2	Descrierea evoluției comunităților și instituțiilor catolice din spațiul românesc din perspectiva influențelor culturale și religioase occidentale și bizantine care au modelat identitatea locală

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII.CS1.3	Rezumarea transformărilor suferite de Biserica Catolică în România în perioada comunistă și postcomunistă în lumina rolului acesteia în rezistența spirituală, reînnoirea conciliară și dialogul contemporan

CG2 – Descrierea modului în care Dumnezeu acționează în istorie prin Biserică

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS2.1	Explicarea caracterului divino-uman al instituției Bisericii
X.CS2.2	Ilustrarea rolului Duhului Sfânt în asistența și însuflețirea Bisericii
X.CS2.3	Corelarea ordinelor religioase cu rolul desfășurat în Biserică prin diferitele forme de activitate religioasă
XI.CS2.1	Argumentarea nevoii de reînnoire a Bisericii în lumina evenimentelor declanșate de protagoniștii reformei protestante
XI.CS2.2	Ilustrarea rolului carismelor în viața unor personalități ecleziastice care au acționat în timpul contrareformei
XI.CS2.3	Aprecierea rolului providenței divine în desfășurarea evenimentelor istoriei moderne și contemporane
XII.CS2.1	Descrierea modului în care evenimentele și procesele istorice de la Dacia romană până la formarea primelor comunități și structuri ecleziale exprimă acțiunea lui Dumnezeu în istorie prin răspândirea creștinismului
XII.CS2.2	Interpretarea modului în care transformările etno-culturale, influențele romano-bizantine și dezvoltarea comunităților catolice reflectă continuitatea acțiunii lui Dumnezeu în istorie în formarea identității religioase și naționale
XII.CS2.3	Ilustrarea modului în care reorganizarea structurilor catolice, viața consacrată, rezistența din perioada comunistă și deschiderea ecumenică arată acțiunea lui Dumnezeu în istorie în societatea românească modernă și contemporană

CG3 – Interpretarea corectă și în context istoric a evenimentelor, textelor și doctrinei teologice creștine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS3.1	Caracterizarea relației dintre Biserică și puterea civilă cu privire la libertatea religioasă
X.CS3.2	Analizarea cauzelor care au dus la marea schismă de la 1054
X.CS3.3	Aprecierea rolului pe care l-au avut cruciadele și Inchiziția în cadrul Bisericii
XI.CS3.1	Compararea cunoștințelor dobândite la alte discipline școlare cu cele legate de istoria Bisericii
XI.CS3.2	Aprecierea avantajelor și dezavantajelor aduse Bisericii de schimbările provocate de reforma protestantă și de revoluția franceză
XI.CS3.3	Folosirea corectă a limbajului teologic specific istoriei Bisericii contemporane
XII.CS3.1	Motivarea modului în care contextul istoric, cultural și social, de la Dacia romană până la primele episcopii medievale, a favorizat dezvoltarea creștinismului
XII.CS3.2	Analizarea influențelor romano-catolice și bizantine asupra comunităților creștine medievale și premoderne și asupra formării identității religioase locale
XII.CS3.3	Aprecierea modului în care evenimentele moderne și contemporane (structurile ecleziale, persecuția comunistă, Conciliul al II-lea din Vatican , ecumenismul) exprimă continuitatea acțiunii Bisericii în societate

CG4 – Aplicarea cunoștințelor religioase despre istoria Bisericii în viața personală și comunitară, respectând valorile religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.1	Selectarea valorilor transmise de începuturile comunității ecleziale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X.CS4.2	Formularea atitudinilor dezirabile cu privire la relația cu semenii de altă națiune sau etnie
X.CS4.3	Realizarea unor proiecte de promovare a fraternității și bunei-înțelegeri dintre aparținătorii altor culte sau religii
XI.CS4.1	Propunerea valorilor împărtășite de propria comunitate eclezială în dialogul interconfesional și interreligios la nivel național și european
XI.CS4.2	Planificare unor activități de promovare a colegialității și fraternității cu ajutorul cunoștințelor dobândite prin studiul istoriei Bisericii
XI.CS4.3	Identificarea elementelor de viață creștină care se manifestă în propria existență ca urmare a evenimentelor istorice studiate
XII.CS4.1	Aprecierea semnificației istorice și spirituale a momentelor fundamentale din evoluția creștinismului în spațiul românesc, de la Dacia romană până la consolidarea structurilor ecleziale medievale
XII.CS4.2	Formularea atitudinilor dezirabile cu privire la relația cu semenii de altă confesiune sau etnie
XII.CS4.3	Planificarea unor inițiative personale sau comunitare inspirate din istoria Bisericii, care să promoveze dialogul, respectul interconfesional și angajamentul creștin în societatea contemporană

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
1. Întemeierea Bisericii pe stâncă lui Petru: papalitatea în istorie	1.16. Înființarea Bisericii - contextul istoric, cultural și religios 1.17. Biserica primară – <i>Faptele apostolilor</i> 1.18. Sfântul Petru și succesiunea apostolică 1.19. Răspândirea Bisericii 1.20. Persecuțiile 1.21. De la libertatea religioasă la religia de stat 1.7. Papii la Avignon 1.8. Biserica în timpul Umanismului și al Renașterii 1.9. Reforma protestantă: Luther, Calvin, Zwingli 1.10. Separarea Bisericii Angliei de Roma
2. Misiunea Bisericii: doctrină și viață	2.1 Ereziile 2.2 Conciliile ecumenice (Niceea I, Constantinopol I, Efes, Calcedon, Constantinopol II, Constantinopol III, Niceea II) 2.3 Începuturile monahismului creștin 2.4 Răspândirea monahismului în Orient 2.5 Răspândirea monahismului în Occident 2.6. Invaziile și noua geografie religioasă 2.7. Încreștinarea francilor 2.8. Încreștinarea slavilor 2.9. Încreștinarea popoarelor germanice 2.10. Contrareforma și Conciliul Tridentin 2.11. Ordine religioase post-tridentine 2.12. Ignățiu de Loyola și Societatea lui Isus 2.13. Activitatea misionară a Bisericii în secolele XVI-XVIII 2.14. Situația Bisericii în secolul al XIX-lea
3. Răni ale unității	3.1. Ruptura dintre Biserica latină și cea greacă: premise 3.2. Schisma din 1054 3.3. Revoluția franceză

Domenii de conținut	Conținuturi
	3.4. Apariția cultelor neoprotestante
4. Biserica în societate	4.1. Organizarea Bisericii în Evul Mediu: dieceze, parohii, cler, canonici 4.2. Ordinele cavalierești; Cruciadele 4.3. Noile Ordine religioase: franciscanii, dominicanii, carmelitani 4.4. Reprimarea ereziilor; Biserica și Inchiziția 4.5. Conciliul Vatican I 4.6. Sfârșitul Statului papal 4.7. Evenimente majore din secolul XX: Confruntarea dintre tradiția catolică și știința modernă; Biserica și comunismul 4.8. Conciliul Vatican II (Reforma liturgică; noua viziune asupra Bisericii: <i>LG</i> și <i>GS</i>; mișcarea ecumenică) 4.9. Personalitatea lui Ioan Paul al II-lea 4.10. Biserica la începutul noului mileniu
5 Antichitatea creștină	5.1. Dacia romană: cadrul istoric și cultural al apariției creștinismului • premise istorice și socio-culturale: - cucerirea romană - limesul dunărean sub dominația romană - evoluția procesului de romanizare până la venirea slavilor în Moesia inferior și nordul Dunării <i>Conținutul se concentrează pe formarea mediului etnic, social și religios în care va pătrunde creștinismul.</i> 5.2. Primele semne ale credinței: creștinismul timpuriu pe limesul dunărean • primele atestări creștine provenite din castrele și cetățile de pe limesul dunărean (surse arheologice) • persecuțiile creștine în rândul populației daco-romane <i>Conținutul abordează sursele arheologice, martiriul și caracteristicile creștinismului incipient în spațiul carpato-danubiano-pontic.</i> 5.3. De la bazilica civilă la bazilica paleocreștină: arhitectura și arta comunităților timpurii • de la <i>domus romana</i> și <i>basilica civilis</i> la <i>basilica paleocreștină</i> (arhitectura și arta; transformarea spațiilor romane) <i>Conținutul explorează modul în care arhitectura romană a fost adaptată pentru cult și ce ne spune aceasta despre viața comunităților creștine.</i> 5.4. Răspândirea și organizarea creștinismului: primele comunități, episcopii și misiuni în spațiul românesc • primele comunități creștine ale geto-dacilor și proto-românilor (vlahilor) • primele episcopii din cetățile pontice și carpato-dunărene • evanghelizarea romană în Dacia Superior (Transilvania și Moldova de astăzi) <i>Conținutul surprinde consolidarea structurilor ecleziale și extinderea pastorală în zonele nord-dunărene și est-carpătice.</i>
6. Perioada Evului mediu și a influențelor migrațiilor (secolele V/VI - XV)	6.1. Slavi, bulgari și vlahi: transformări etno-culturale în spațiul carpato-dunărean • migrațiile din spațiul carpato dunărean • infiltrarea primelor triburi slave și absorbția acestora de către populația traco-romană din nordul și sudul Dunării • invazia masivă a slavilor urmată de bulgari

Domenii de conținut	Conținuturi
	• încetinirea procesului de romanizare și asimilarea treptată a populației slave din nordul Dunării • primul imperiu vlah (Țarul Simeon) cuprindea Serbia, Bulgaria, Dobrogea, Albania, Macedonia și o parte din Grecia și Turcia. <i>Conținutul surprinde schimbările demografice și politice care au remodelat identitatea traco-romană și au influențat ulterior structurile bisericești.</i> 6.2. Încreștinarea slavilor și misiunea bizantino-romană: impact asupra populației nord-dunărene • activitatea de evanghelizare a lui Ciril și Metodie cu mandatul papei Adrian al II-lea • încreștinarea slavilor și a protobulgarilor; consecințe asupra populației din nordul Dunării • alfabetul chirilic adoptat de statul bulgar devine al 3-lea alfabet ecleziastic după latina și greacă • începe procesul de slavonizare obligatorie în Vlahia <i>Conținutul evidențiază tensiunea dintre influența romană și cea bizantină, dar și schimbările lingvistice și liturgice din spațiul românesc.</i> 6.3. Biserica în Moldova, Transilvania și Banat: între moștenirea latină și influența bizantină • Biserica în Moldova, Transilvania și Banat: - moșteniri latine și influențe bizantine - dezvoltarea Bisericii Catolice după încreștinarea ungarilor • dominația bizantină în nordul și sudul Dunării, cu consecințe radicale în viața socio-culturală și ecleziastică a Țărilor Române (arhitectură, manuscrise și ulterior primele tipărituri în limba chirilică, documente arheologice) <i>Conținutul urmărește diversitatea confesională și interferențele romano-catolice și bizantine în formarea Bisericii locale.</i> 6.4. Structuri ecleziale medievale: episcopii românești înainte și după schismă • Biserica din Țările Române după marea schismă (1054) • Biserica din Țările Române în timpul dominației otomane • Invazia cumanilor și încreștinarea lor sub influența Ungariei • Episcopia Milcovului • Episcopia de Argeș (ființată de Papa Urban al VI-lea la 9 mai 1381) <i>Conținutul prezintă consolidarea organizării episcopale pe teritoriul românesc și relația acesteia cu Roma, Bizanțul și puterile vecine.</i>
7. Renașterea și Umanismul în Biserica din spațiul românesc (secolele XV - XVIII)	7.1. Umanismul în Țările Române: afirmarea latinității prin Biserica și cultură • Biserica a susținut Umanismul de sorginte apuseană • afirmarea latinității și continuității limbii și poporului român • afirmarea originii latine atât în limbă cât și în cultură și religie (Bisericile construite după model paleocreștin; pictura renașcentistă) <i>Conținutul surprinde începuturile mișcărilor culturale care au afirmat identitatea latină și legăturile cu Occidentul.</i> 7.2. Structuri și comunități catolice medievale în spațiul românesc • Comunitățile catolice de bulgari din Țara Românească și Banat • Episcopia romano-catolică din Craiova • Episcopia de Baia instituită de Alexandru cel Bun (începutul sec. XV, 1410, catedrala din Baia)

Domenii de conținut	Conținuturi
	<i>Conținutul urmărește extinderea și organizarea comunităților catolice în secolele XIV–XV.</i> 7.3. Unirea cu Roma în Ardeal și Maramureș: nașterea și dezvoltarea Bisericii Greco-Catolice • unirea cu Roma a Bisericii ortodoxe din Ardeal și Maramureș • unirea Transilvaniei cu Țările Române <i>Conținutul marchează momentul fondator al tradiției greco-catolice în spațiul românesc.</i> 7.4. Biserica Greco-Catolică și emanciparea națională: Școala Ardeleană și reformele culturale • Rolul Bisericii greco-Catolice în procesul de emancipare națională • înlocuirea alfabetului chirilic cu cel latin; primele publicații și traduceri în limba română • primele școli românești • mari personalități umaniste în spațiul românesc: Inocențiu Micu-Clain, Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Timotei Cipariu etc. <i>Conținutul pune în centru contribuția decisivă a clerului și intelectualilor catolici la formarea identității naționale moderne.</i> 7.5. Diversitatea comunităților catolice din spațiul românesc: tradiție latină și influențe orientale • comunitățile catolice de sași și secui din Transilvania • comunitățile catolice din Dobrogea de origine română, germană, italiană • comunitățile Catolice din Țara Românească și Banat: continuitate latină și influențe bizantine <i>Conținutul explorează pluralitatea etnică și confesională a catolicismului românesc și rolul său în cultura locală.</i>
8. Biserica din România în perioada modernă: structuri catolice active (secolele XIX-XX)	8.1. Consolidarea structurilor catolice în România modernă: de la administrațiile apostolice la primele arhiepiscopii • episcopii pasioniști din Bulgaria, administratori apostolici de București • înființarea Arhiepiscopiei de București • Episcopia de Iași • Arhiepiscopia de Alba-Iulia • Nunțiatura apostolică <i>Conținutul urmărește procesul prin care Biserica Catolică își structurează ierarhia locală, trecând de la administratori apostolici la organizații ecleziale stabile și reprezentare diplomatică la nivel înalt.</i> 8.2. Viața catolică în epoca modernă: congregații religioase, misiuni educative și școlile catolice • congregațiile religioase locale și apusene; activitatea pastorală și socială • școlile catolice: fondare și dezvoltare <i>Conținutul evidențiază rolul ordinilor religioase și al educației catolice în formarea comunităților locale, modernizarea culturii și afirmarea identității catolice în spațiul românesc.</i>
9. Înfrentarea persecuției comuniste	9.1. Regimul comunist în România: contextul istoric și impactul asupra vieții religioase • caracteristici ale perioadei comuniste • mecanismele de control asupra cultelor; începuturile persecuției religioase

Domenii de conținut	Conținuturi
	<i>Conținutul oferă cadrul general necesar înțelegerii represiei antireligioase și a transformărilor socio-politice.</i> 9.2. Biserica Romano-Catolică și Biserica Greco-Catolică sub comunism: suprimare, clandestinitate și martiriu • Biserica Romano-catolică în perioada comunistă • Biserica Greco-Catolică din perioada comunistă • Lupta de rezistență din închisori și catacombe • Episcopi preoți și laici martiri în închisorile comuniste <i>Conținutul surprinde drama celor două Biserici catolice, modul lor distinct de a supraviețui și mărturia martirilor.</i> 9.3. Ecouri ale Conciliului Vatican II în România: reînnoire, speranță și continuitate în anii dictaturii • Conciliul Vatican II în spațiul românesc: receptarea conciliului în spațiul românesc; adaptări, dificultăți, influențe asupra clerului și laicatului <i>Conținutul arată cum idealurile conciliare au pătruns în mod limitat, dar semnificativ, în viața Bisericii din România aflată sub supraveghere strictă.</i>
10. Biserica Catolică din România în contemporaneitate	10.1. Structurile Bisericii Catolice în România contemporană: episcopii romano-catolice și greco-catolice • episcopiile romano-catolice • episcopiile greco-catolice • evoluția și misiunea lor după 1989; coordonare și colaborare interrituală <i>Conținutul prezintă organizarea actuală a Bisericii, continuitatea tradiției apostolice și rolul episcopilor în viața comunităților.</i> 10.2. Conferința Episcopilor Catolici din România și viața consacrată: identitate, misiune și dinamism • Conferința Episcopilor Catolici – coordonare și misiune • viața consacrată: ordine și congregații religioase în România contemporană <i>Conținutul subliniază cooperarea episcopală, misiunile pastorale comune și contribuția vieții consacrate în educație, caritate și evanghelizare.</i> 10.3. Educația și comunicarea catolică: școli, instituții, noua evanghelizare și mass-media catolică • școli și instituții catolice • noua evanghelizare, o datorie pentru orice creștin - publicații catolice - mass-media catolice <i>Conținutul evidențiază rolul Bisericii în formarea culturală și spirituală a societății, precum și instrumentele moderne de transmite a credinței.</i> 10.4. Biserica în dialog: vizite papale, adevăr istoric și ecumenism în România • vizite ale Suveranilor Pontifi în România • istoria între adevăr și eroare • ecumenismul în România <i>Lecția prezintă deschiderea Bisericii Catolice spre dialog, reconciliere și cooperare ecumenică, evidențiind momente istorice și provocări actuale.</i>

Anexa nr.18.46. Programa de examen pentru disciplina *Studii Biblice - Cultul Unitarian* – SB_Unit_P1 (CS)

- *Proba E – prima probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic specializarea teologie unitariană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Studii Biblice - Cultul Unitarian* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 207. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul aplică cunoștințele biblice și dogmatice, analizează contextele etice, interpretează rolul practicilor religioase și al valorilor creștine în viața cotidiană, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Studii Biblice - Cultul Unitarian* candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii
C.G.3	Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

CG1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 1.1.	Identifică personajele, evenimentele și locurile cheie din narațiunile Vechiului Testament
IX. CS 1.2.	Recunoaște termenii specifici Vechiului Testament și a semnificației lor de bază.
IX. CS 1.3.	Enumerează principalele cărți ale Vechiului Testament
IX. CS 1.4.	Explică rolul unor personaje biblice în istoria poporului evreu
IX. CS 1.5.	Sumarizează principalele teme din Vechiul Testament
X. CS 1.1.	Utilizează principiile etice din cărțile profetice ale Vechiului Testament pentru a argumenta o decizie morală personală
X. CS 1.2.	Aplică învățăturile Vechiului Testament pentru a oferi o perspectivă religioasă asupra unei probleme sociale contemporane
X. CS 1.3.	Identifică și explică diferențele dintre legile morale și cele ceremoniale din Vechiul Testament
X. CS 1.4.	Evaluează contribuția Vechiului Testament la dezvoltarea morală și spirituală a creștinismului
XI. CS 1.1.	Identifică evenimentele, personajele și locurile cheie din Evangheliile
XI. CS 1.2.	Recunoaște termenii specifici ale Noului Testament
XI. CS 1.3.	Explică rolul lui Isus și al apostolilor în fondarea creștinismului

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XI. CS 1.4.	Interpretează parabolele lui Isus prin prisma rezolvării unor dileme etice personale sau sociale.
XII. CS 1.1.	Analizează impactul scrierilor apostolice asupra formării doctrinei creștine.
XII. CS 1.2.	Identifică diferențele și similitudinile dintre învățăturile lui Isus și cele ale apostolilor.
XII. CS 1.3.	Elaborează un discurs sau un eseu prin care își exprimă propria identitate religioasă, bazată pe o sinteză a învățăturilor Vechiului și Noului Testament.
XII. CS 1.4.	Crează un proiect care să ilustreze modul în care mesajul biblic poate fi relevant în lumea de astăzi.

CG2 - Analizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile lumii

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 2.1.	Identifică și descrie formele de cult și de viață religioasă din Vechiul Testament.
IX CS 2.2.	Diferențiază formele de exprimare religioasă din Vechiul Testament de cele contemporane
IX CS 2.3.	Explică modul în care psalmii exprimă o varietate de emoții și atitudini religioase.
X. CS 2.1.	Analizează formele de cult și de viață din Vechiul Testament și relevanța lor spirituală.
X CS. 2.2.	Interpretează semnificația spirituală a simbolurilor din Vechiul Testament
X CS. 2.3.	Evaluează rolul rugăciunii și al laudelor din Psalmi
XI. CS 2.1.	Identifică și descrie formele de cult și de viață din primele comunități creștine
XI. CS 2.2.	Diferențiază formele de exprimare religioasă din Noul Testament de cele din Vechiul Testament.
XI. CS 2.3.	Explică modul în care imnurile și rugăciunile din Noul Testament exprimă o viziune religioasă
XII. CS 2.1.	Analizează diverse forme de spiritualitate creștină, bazate pe interpretări diferite ale Noului Testament
XII. CS 2.2.	Compară și contrastează ritualurile și practicile religioase ale diverselor confesiuni creștine
XII. CS 2.3.	Evaluează rolul artei, muzicii și literaturii în exprimarea credinței creștine, cu referire la teme din Noul Testament.

CG3 - Adoptarea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 3.1.	Recunoaște principiile morale fundamentale din Decalog și din alte texte din Vechiul Testament
IX. CS 3.2.	Explică cum valorile din Vechiul Testament se manifestă în viața de zi cu zi.
IX. CS 3.3.	Identifică consecințele acțiunilor personajelor biblice, din perspectiva valorilor religios-morale.
X. CS 3.1.	Analizează dilemele morale din narațiunile Vechiului Testament
X. CS 3.2.	Evaluează consecințele morale ale acțiunilor personajelor din Vechiul Testament
X. CS 3.3.	Elaborează un plan de acțiune personală, bazat pe principii biblice, pentru a rezolva o problemă etică
XI. CS 3.1.	Recunoaște principiile morale fundamentale din Noul Testament
XI. CS 3.2.	Explică modul în care învățăturile lui Isus pot ghida luarea deciziilor în viața personală.
XI CS 3.3.	Identifică consecințele acțiunilor personajelor din Noul Testament din perspectiva valorilor religios-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
XII. CS 3.1.	Analizează dilemele etice complexe din societatea modernă prin prisma principiilor din Noul Testament
XII CS 3.2.	Evaluează consecințele etice ale acțiunilor individuale și colective din perspectiva principiilor Noului Testament
XII CS 3.3.	Elaborează un plan de acțiune pentru a promova o valoare morală esențială în viața personală sau în comunitate, inspirat de Noul Testament.

CG4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 4.1.	Identifică rolul legământelor în promovarea unității și a coeziunii sociale în Vechiul Testament.
IX. CS 4.2.	Explică importanța respectului față de ceilalți, așa cum este promovat în Vechiul Testament
IX. CS 4.3.	Alege și utilizează texte biblice pentru a ilustra ideea de comuniune și de respect reciproc.
X. CS 4.1.	Analizează rolul justiției sociale și al milosteniei în cărțile profetice, ca bază pentru colaborarea comunitară
X. CS 4.2.	Evaluează importanța toleranței și a respectului față de ceilalți în contextul Vechiului Testament
X. CS 4.3.	Elaborează un proiect de grup pentru a promova dialogul și respectul între persoane cu valori diferite, inspirat de principiile Vechiului Testament
XI. CS 4.1.	Identifică rolul dialogului și al toleranței în promovarea comuniunii, așa cum sunt ilustrate în Faptele Apostolilor
XI. CS 4.2.	Explică importanța respectului față de ceilalți prin prisma învățăturilor lui Isus.
XI. CS 4.3.	Alege și utilizează texte din Noul Testament pentru a ilustra ideea de comuniune și de respect reciproc
XII. CS 4.1.	Analizează rolul dialogului și al toleranței în promovarea comuniunii, așa cum sunt ilustrate în Faptele Apostolilor.
XII. CS 4.2.	Evaluează importanța respectului față de diversitatea religioasă, pornind de la textele din Noul Testament.
XII. CS 4.3.	Propune și justifică soluții biblice pentru probleme de etică globală (pace, dreptate), ca proiect final de grup.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Lumea Bibliei	Contextul istoric și geografic. Canonul Vechiului Testament.
Patriarhii și Legea	Narațiuni din Geneza (Adam, Noe, Avraam, Isaac, Iacov, Iosif). Exodul și cele 10 Porunci. Legile din Vechiul Testament.
Perioada regalității	Saul, David și Solomon.
Înțelepciunea și viața	Psalmii Cartea lui Iov
Mesajul profeților	Rolul profetului în Vechiul Testament.

Domenii de conținut	Conținuturi
	Profeți importanți (Isaia, Ieremia, Ezechiel, Amos, Daniel).
Literatura profetică.	Limbajul simbolic și metaforic.
Viziunea unitariană	Rolul omului și responsabilitatea personală.
Moștenirea etică	Principiile etice ale justiției sociale și ale compasiunii.
Viața lui Isus	Nașterea lui Isus Copilăria lui Isus Minunile lui Isus Moartea lui Isus
Învățăturile lui Isus	Predica de pe Munte. Parabolele lui Isus Porunca iubirii.
Primele comunități creștine	Viața apostolilor. Misiunea Apostolului Pavel.
Formarea canonului	Procesul de formare a Noului Testament.
Interpretare biblică	Abordări de bază în studiul biblic.
Credința în societate	Dialog interreligios. Dileme etice contemporane: Bioetica și începutul/sfârșitul vieții; Etica ecologică și responsabilitatea față de creație; Inteligența Artificială (IA) și implicațiile morale; Etica muncii și justiția economică.

Anexa nr.18.47. Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Unitariene - Cultul Unitarian* – IBU_Unit_P1 (CS)

- *Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)*
- *Filiera vocațională, profilul teologic specializarea teologie unitariană*

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Bisericii Unitariene - Cultul Unitarian* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat**, **domeniile de conținut** și **conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 209. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul aplică cunoștințele biblice și dogmatice, analizează contextele etice, interpretează rolul practicilor religioase și al valorilor creștine în viața cotidiană, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina *Istoria Bisericii Unitariene - Cultul Unitarian* candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a XII-a):

C.G.1	Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață
C.G.2	Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile creștine
C.G.3	Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale
C.G.4	Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

CG1 - Exprimarea identității religioase, la nivel individual și al comunității, în diferite contexte de viață

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 1.1.	Identifică cauzele și contextul apariției creștinismului în spațiul iudaic și roman.
IX. CS 1.2.	Analizează rolul persecuțiilor în consolidarea identității creștine timpurii.
X. CS 1.1.	Describe contextul istoric și religios care a dus la Reforma protestantă.
X. CS 1.2.	Recunoaște personalitățile cheie în apariția antitrinitarianismului.
XI. CS 1.1.	Analizează rolul Bisericii în păstrarea identității religioase în contextul Contrareformei.
XI. CS 1.2.	Recunoaște termenii specifici ale Contrareformei
XII. CS 1.1.	Analizează impactul primului război mondial asupra Bisericii Unitariene
XII. CS 1.2.	Identifică încercările grele din perioada interbelică
XII. CS 1.3.	Elaborează un discurs sau un eseu prin care își exprimă propria convingere, bazată pe o sinteză a perioadei comunismului

CG2 - Utilizarea formelor de exprimare religioasă și a modurilor de viață în religiile creștine

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 2.1.	Explică apariția și rolul marilor concilii ecumenice.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX CS 2.2.	Analizează modul în care viața și practicile creștine timpurii au contribuit la formarea comunităților locale.
X. CS 2.1.	Explică principiile teologice ale unitarianismului în raport cu celelalte confesiuni.
X CS. 2.2.	Analizează rolul dialogului și al toleranței religioase în contextul secolului al XVI-lea.
XI. CS 2.1.	Explică apariția unitarianismului în America și în Anglia, și modului în care au influențat dezvoltarea Bisericii transilvănene.
XI. CS 2.2.	Analizează contribuțiile unitarienilor la viața socială și culturală a secolelor XVII–XIX.
XII. CS 2.1.	Evaluează modul în care Biserica și-a redobândit libertatea după 1989.
XII. CS 2.2.	Analizează rolul relațiilor internaționale în afirmarea identității unitariene contemporane.

CG3 - Alegerea unor decizii responsabile privind viața personală și comunitară, în concordanță cu valorile religioase-morale

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 3.1.	Aplică cunoștințele despre valorile creștine timpurii în analiza comportamentului individual.
IX. CS 3.2.	Evaluează relevanța valorilor morale creștine timpurii pentru societatea contemporană.
X. CS 3.1.	Analizează rolul Edictului de la Turda în garantarea libertății religioase.
X. CS 3.2.	Evaluează deciziile luate de personalitățile politice ale perioadei
XI. CS 3.1.	Evaluează importanța mișcării iluministe pentru Biserica Unitariană.
XI. CS 3.2.	Sintetizează contribuțiile remarcabile ale personalităților unitariene.
XII. CS 3.1.	Sintetizează principalele relații ecumenice și internaționale ale Bisericii Unitariene contemporane.
XII CS 3.2.	Evaluează rolul Bisericii Unitariene în contextul global, prin participarea la conferințe internaționale.

CG4 - Colaborarea cu ceilalți pentru promovarea comuniunii în societate, prin respectarea valorilor religioase ale fiecărei persoane

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 4.1.	Analizează principalele cauze care au dus la Marea Schismă din 1054.
IX. CS 4.2.	Aplică principiile dialogului și respectului reciproc în analiza relațiilor dintre diferitele confesiuni creștine.
X. CS 4.1.	Analizează etapele prin care s-a format Biserica Unitariană în Transilvania.
X. CS 4.2.	Aplică principiile toleranței religioase în contexte moderne.
XI. CS 4.1.	Analizează rolul Bisericii în viața culturală și politică a Transilvaniei în secolele XVII–XVIII.
XI. CS 4.2.	Explică importanța activității episcopilor unitarieni din secolele XVII–XVIII
XII. CS 4.1.	Alege unele direcții de acțiune personală, bazate pe valorile unitariene, pentru a contribui la viața comunității.
XII. CS 4.2.	Evaluează rolul organizațiilor și al comunităților unitariene în promovarea dialogului.
XII. CS 4.3.	Elaborează un proiect de grup despre viziunea unitariană asupra viitorului.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Sub domnia Imperiului Roman	Apariția creștinismului în contextul Iudaismului. Răspândirea credinței în Imperiul Roman. Persecuțiile împotriva creștinilor, motivarea lor și rolul martirilor.
Apariția Crezului	Conciliile de la Niceea, Constantinopol, Efes și Calcedon. Formarea dogmei creștine și a canonului biblic.
Viața creștină în antichitate și în epoca medievală	Principiile de viață ale primilor creștini (simplitate, caritate, solidaritate). Răspândirea creștinismului între popoarele „barbare”
Drumul spre scindarea Bisericii	Diferențele teologice, culturale și politice între creștinismul occidental și cel oriental.
Drumul spre reformă	Cruciadele Încercările de reformare al Bisericii din Evul mediu (Wald, Wycliffe, Hus) Perioadele dublei papalități. Cauzele socio-politice, economice și religioase ale Reformei. Rolul lui Martin Luther, Jean Calvin și Ulrich Zwingli.
Reforma radicală	Curente Reformei antintinitariene. Rolul lui Miguel Serveto, Fausto Sozzini, Francisc David, Jacobus Palaeologus, Giorgio Biandrata.
Legea libertății religioase	Rolul lui Ioan Sigismund în crearea Principatului Transilvan Conceptul unitarian al Divinității. Principii ale libertății conștiinței și toleranței. Edictul de la Turda (1568) și semnificația sa istorică
Trecerea de la antitrinitarism la unitarism	Disputele de la Alba Iulia și Oradea. Dialogul și coexistența interconfesională din secolul al XVI-lea.
Contrareforma	Acțiunile Contrareformei. Rolul Bisericii în fața presiunilor. Activitatea episcopilor unitarieni din secolele XVI-XVII.
Unitarienii din lume	Unitarienii din Polonia. Unitarienii din America. Unitarienii din Anglia.
Sfârșitul Contrareformei	Activitatea împăratului Iosif al II-lea. Ideile Iluminismului. Reacția unitarienilor. Contribuția la mișcarea de emancipare națională.
Renașterea unitariană	Contribuția Bisericii la viața socială, educațională și politică a Transilvaniei în secolele XVII-XIX.
Aspecte istorice ale secolului al XX-lea	Efectele primului război mondial asupra Bisericii Unitariene. Încercările perioadei interbelice. Efectele celui de-al doilea război mondial asupra Bisericii Unitariene. Perioada comunismului: naționalizarea bunurilor, persecuțiile, arestările Căderea comunismului

Domenii de conținut	Conținuturi
Relațiile internaționale contemporane	Relațiile din Europa Relațiile din America Relațiile din Asia
Activitatea bisericească în prezent	Structura bisericii contemporane Asociațiile bisericești Școlile bisericești Proiecte sociale și de caritate. Acțiuni de voluntariat.

Anexa nr.18.48. Programa de examen pentru disciplina Istoria Bisericii Unitariene - Cultul Unitarian – IR_Unit_P1 (CS)

- Proba E – a doua probă (probă scrisă, specifică profilului/specializării)
- Filiera vocațională, profilul teologic specializarea teologie unitariană

PREAMBUL

Programa de examen pentru disciplina *Istoria Religiilor - Cultul Unitarian* fundamentează elaborarea variantelor de subiecte și a baremelor de evaluare și de notare pentru proba E – prima probă din cadrul examenului național de bacalaureat 2030. Prezenta programă precizează **competențele de evaluat, domeniile de conținut și conținuturile** vizate de evaluarea specifică acestui examen.

Programa de examen derivă din **programele școlare în vigoare pentru învățământul liceal**, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3716/21.04.2026, Anexa nr. 206. Evaluarea vizează competențele specifice care contribuie la formarea/dezvoltarea competențelor generale pe parcursul întregului ciclu liceal, prin raportare la profilul de formare al absolventului.

Scopul evaluării prin proba de bacalaureat la această disciplină este de a constata măsura în care candidatul aplică cunoștințele biblice și dogmatice, analizează contextele etice, interpretează rolul practicilor religioase și al valorilor creștine în viața cotidiană, în situații de complexitate corespunzătoare raportării (CS) și tipului de probă.

Prin susținerea probei de examen la disciplina Istoria Religiilor - Cultul Unitarian candidatul este pus în situația de a face dovada următoarelor competențe generale (CG), dobândite pe parcursul învățământului liceal (clasele a IX-a – a X-a):

Clasa a IX-a

C.G.1	Cunoașterea și înțelegerea conceptelor, evenimentelor și practicilor religioase din antichitate
C.G.2	Compararea, din perspectivă critică, a fenomenului religios.
C.G.3	Exprimarea propriei identități religioase prin raportare la valorile universale ale religiilor lumii.

Clasa a X-a

C.G.1	Cunoașterea și înțelegerea istoriei, a textelor sacre și a principiilor fundamentale ale iudaismului, creștinismului și islamului.
C.G.2	Analiza critică a fenomenului interreligios.
C.G.3	Sintetizarea și evaluarea informațiilor pentru consolidarea identității religioase.

COMPETENȚE DE EVALUAT

Prin variantele de subiecte elaborate pentru examenul național de bacalaureat se evaluează competențele și conținuturile din prezenta programă, iar baremele de evaluare și de notare prevăd acordarea punctajelor pentru orice modalitate corectă de rezolvare a cerințelor.

CG1 - Cunoașterea și înțelegerea conceptelor, evenimentelor și practicilor religioase din antichitate (Clasa a IX-a)

CG1 - Cunoașterea și înțelegerea conceptelor, evenimentelor și practicilor religioase din antichitate (Clasa a X-a)

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 1.1.	Identifică și descrie principalele mituri, ritualuri și divinități din religiile antice.
X. CS 1.1.	Analizează principiile, evenimentele și personalitățile din istoria iudaismului.
X. CS 1.2.	Interpretează elementele-cheie din creștinism.
X. CS 1.3.	Evaluează principiile și practicile islamice.

CG2 - Compararea, din perspectivă critică, a fenomenului religios. (Clasa a IX-a)

CG2 - Analiza critică a fenomenului interreligios. (Clasa a X-a)

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 2.1.	Explică concepte-cheie din religiile orientale.
IX CS 2.2.	Compară practicile și conceptele de bază din religiile studiate.

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
X. CS 2.1.	Sintetizează informațiile despre textele sacre și practicile din iudaism, creștinism și islam.
X CS. 2.2.	Evaluează rolul dialogului interreligios în promovarea păcii și a înțelegerii.

CG3 - Exprimarea propriei identități religioase prin raportare la valorile universale ale religiilor lumii. (Clasa a IX-a)

CG3 - Sintetizarea și evaluarea informațiilor pentru consolidarea identității religioase. (Clasa a X-a)

Cod CS	Competențe specifice de evaluat
IX. CS 3.1.	Aplică principii de toleranță și respect în raport cu diversitatea religioasă.
IX. CS 3.2.	Sintetizează valorile etice comune din religiile antice și orientale și le aplică la o temă morală contemporană.
X. CS 3.1.	Elaborează un discurs argumentativ despre importanța dialogului interreligios.

DOMENII DE CONȚINUT ȘI CONȚINUTURI

Conținuturile evaluate sunt organizate pe **domenii de conținut** și sunt prezentate separat de competențele de evaluat, cumulativ pentru ciclul liceal, în acord cu programele școlare în vigoare:

Domenii de conținut	Conținuturi
Religiile preistorice	Cultul morților Animismul Șamanismul
Religiile din Orientul Antic	Egiptul antic Mesopotamia
Religiile greacă și romană	Panteonul, ritualuri și practici.
Iudaismul	Istoria poporului evreu. Moise și Legea. Textele sacre: Tora, Talmud Curente în iudaism: Ortodox, conservator, reformat.
Creștinismul	Viața și învățăturile lui Isus. Textele sacre. Curentele creștinismului: catolicismul, ortodoxia, protestantismul, neoprotestantismul.
Islamul	Viața și activitatea profetului Mahomed. Cei cinci stâlpi ai islamului. Coranul.